Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Cyuaciorum varij

1 | 6 | 570

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

10.6

1. 6. 570

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

GYNAECIORVM,

HOC EST,

DE MVLIERVM TVM ALIIS, TVM GRAVIDARVM, PARIENtium & Puerperarum affectibus & morbis, Libri veterum ac recentiorum aliquot, partim nunc primùm editi, partim multò quàm antea castigatiores.

Quorum Catalogum sequens pagella dabit.

CVM INDICIBVS CAPITVM in vniuersum, titulorum, rerum ac verborum præcipuè in his memorabilium, locupletißimis, fidelißimisq́ꝫ.

BASILEAE,

PER THOMAM GVARINVM,

M. D. LXVI.

XV VAR de Mulier. morb. Basil. 1566

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

CLEOPATRÆ, MOSCHIONIS, PRISCIANI, ET INCERTI CVIVSDAM

Muliebrium libri, superfluis ac repetitis omnibus recisis, in vnam Harmoniam redacti, per CASP. VVOLPHIVM, MEDICVM TIGVRINVM, nunc recens editi.

GYNAECIORVM, siue affectus aliquot mulierum grauißimos, præcipuè qui ad chirurgiam spectant, curandi ratio: ex præstãtißimi inter Arabes medici Albucasis medendi methodi libro II. 187

TROTVLAE, siue potius EROTIS medici liberti Iuliæ, Muliebrium liber: qui etiam ad ornatum pertinentia quædam, & alia uaria continet. 217

NICOLAI ROCHEI Galli, doctoris medici, de Morbis mulierum curandis liber, partim ex ueterum Græcorum, Latinorum & Arabum monumentis, partim experientia propria confectus, longè nunc quàm antea locis innumeris emendatior. 311

LVDOVICI BONACIOLI Ferrariensis, Medici clarißimi, Muliebriũ liber, quo multa uariaq; de conceptione, uteri gestatione, abortu, partu, obstetricatu, puerperio, nutricum & infantium cura, aliaq; huiusmodi copiosè & eruditè disseruntur. 553

IACOBI SYLVII Galli Medici nostro sæculo eruditißimi, de Mensibus muliebrib. liber: in quo etiã obiter diuersi fœminei affectus explicantur, & curantur. 771

MOSCHIONIS Medici Græci recentioris, De paßionibus mulierum liber Græcus, nunc primùm Conradi Gesneri opera emendatus, & per CASPARVM VVOLPHIVM TIGVRINVM in lucem editus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

CLARISSIMIS VIRIS, D. IOHANNI FVNCKIO, ET D. MARCO VVOLFFHARTO,

Medicis ac Patricijs Memmingæ, Casparus Vuolphius Tigurinus, Medicus. S.

CVM Superioribus mensibus, excellentissimum Medicum, ac præceptorem meum, D. Gesnerum, pro generosæ cuiusdam mulieris morbo, consilium petendi gratia conuenissem (quod ego in his, alijsq; præsertim difficilioribus casibus, & sæpe, & libẽter facio) hac ipsa occasione, memoriam libri diuersorum autorum, de Gynæcijs manuscripti, in mentem ei reuocaui. Hunc cùm per negotia ipse recognoscere, editioniq; præparare minimè posset, nec interim supprimendum, ob ea quæ contineret hominum memoria digna arbitraretur, mihi integritati restituendum, edendumq; obtulit, & rogauit. Et quanquam pro eo, ac obseruantia ergo virum doctissimum mea postulabat, iamiam ad obtemperandum fuerim paratissimus, tamen considerata & ingenij mei tenuitate, & operis magnitudine: primò quidem existimans omnino altioris esse ingenij negotium, restiti: tandem verò & summa præceptoris autoritate, & postulationis æquitate: imprimis verò cùm & suam ille interpositurum operam, vbi opus foret, polliceretur, persuasus, laborem suscepi. Quoniam autem eius generis argumenti scripta passim extãt plurima, eaq; doctissima, superuacaneus hic labor nouus alicui videri posset: ei si & rei magnitudinem quis, & eam quam habet cõiunctam vtilitatem re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

cte opposuerit, apparebit fortasse, hanc ipsam Gynæciorum materiam perenne aliquod studium postulare. Est enim Uterus ita natura comparatus, vt cùm propter varium, quem præstat, & multiplicem vsum, qui & vtero gestandi pariendiq́ necessitate sese prodit: tum verò ob eius substantiam, situm, & eam quam cum alijs, præcipuè verò principibus partibus habet familiaritatem, & ipse sibi & alijs maxima sæuissimaq́ pathemata inferre possit, quæ curationis ordinem omnino inuertunt. Hinc morborum variorum quotidie molestantiũ infinitus numerus: qui etsi reliquis partibus sint communes, ferè tamen fit, vt hanc vel propter vasorum multitudinem, vel humorum perpetuò affluentiũ copiam, frequentiùs tentent. Hinc symptomatum infœlix congeries, quæ ita familiare sibi domicilium hac in parte acquisiuere, vt miseras mulieres vix vnquam deserant: quæ ad tantam nonnunquam excrescunt sæuitiam, vt aut dilationem nullam admittant, aut corporis consumptionem, animiq́ deliquia secũ trahant. Ita omnino fit, vt idem mulieribus accidere dicendum sit, quod reliquis omnibus, aliquo morbo, præsertim intrinseco affectis. Quemadmodum enim his, febrium aliqua vel simul statim ac semel inuadens, vel paulò pòst superueniens, comes est: sic certè, quæ matrici accidunt affectiones, aut aliorum causæ, aut saltem symptomata verè existunt. Atq́ hoc illud est, quod omniũ bonorum autor Hippocrates, Laconica breuitate vsus: VTEROS MORBORVM IN MVLIERIBVS CAVSAM EXISTERE, alicubi commemorat. Hoc ipsum (meo iudicio) venerandã Medicorũ antiquitatem mouit, vt in his mulierum morbis curandis, tantam operam collocauerint, quantã in vllis alijs quantumuis grauibus & acutis positam animaduertere posimus. Et vt alios multos prætercam, an non vel solius Hippocratis monumẽta eius rei vberes testes esse possunt? Quin & hac ipsa de causa

(ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

(ita puto) nostri tẽporis Medicos haud vulgares, tãtopere circa eandẽ hãc Gynæciorũ materiam occupatos esse videre est. His alijsq; rationib. veterumq; & recentiorũ exẽplis confirmatus, non dubitaui, hãc meã Gynæciorũ Harmoniã (licet post multorum, quæ extant, cõmentationes) quã ex diuersis nunq̃ prius excusis autoribus, in vnũ quoddã corpus noua facie formatũ comportaui, in lucẽ emittere: existimãs iuxta illud veteris Græci Poëtæ dictũ, πλέον ἢ πλεόνων μελέτην posse. Quæ & si reuera mea nõ, sed aliorũ sit: pro eo tamẽ, quod in hos autores, multis modis deprauatos, lacerosq; collocaui, studio, dũ in integrũ restituo, & vnam in Harmoniã, quæ sæpius atq; iterũ magno cũ legẽtis tædio repetebãtur, nõ sine labore colligo, iã ꝓpemodũ meã feci. Vobis igitur, Viri clarissimi, hanc meam primã fœturam, tũ alijs multis, tũ verò duabus præcipuè de causis, dedicandã censui. Quarũ quidẽ altera est, quòd vos, partim quidẽ priscorũ Medicorum autoritate, partim verò recentiorũ exẽplo quoq; inuitatos, miro quodam studio huius argumenti scripta amplecti, & fouere, cũ ex sermonib. coràm habitis, tũ literis ad me scriptis, intellexerim: altera verò, vt meũ erga vos studiũ et beneuolentiã testatã omnib. relinquerẽ, imprimisq;, vt ea animorũ atq; studiorũ cõiunctio, quæ iã olim, dũ Medicinæ pariter atq; Philosophiæ domi forisq; operam daremus, magnos ꝓgressus fecerat, deintegrò inter absentes excitaretur. Quaobrẽ, doctiss. Viri, à vobis etiã atq; etiã peto, vt pro vestra humanitate, facilitateq;, quã hactenus facillimã semꝑ expertus sum, munusculũ hoc (cuius tamẽ argumentũ gratius fore, quã operis magnitudinẽ existimo) benignè suscipiatis, atq; hoc vobis certò persuadeatis, cupere omnino me (siquidẽ per ingeniũ liceat) his longè maiora, ita vt meriti estis, vobis & libenter, & officiosè præstare. Valete viri clarissimi. Datæ Tiguri, pridie Calend. Iunij. Anno Salutis, 1564.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

CASPARVS VVOLPHIVS TIGVRINVS, MEDICVS, CANDIDO *Lectori S.*

QVA occasione ad hunc de Gynæcijs, siue de Morborum muliebrium curatione, librum edẽdum accesserim, quantumq; in eo laborauerim, in nuncupatoria epistola vtcunq; mihi explicatum est. Quòd verò sex numero libros in vnam Harmoniam collegerim, hoc loco mihi indicandum puto. Itaque candide lector, multis de causis, imprimis verò tibi vt gratificarer, à me hoc susceptum, existimes velim. Etenim cũ omnium horum librorum vnum propemodum idémque sit argumentũ, in diuersis locis magno cũ fastidio quęrẽda fuissent, quæ rectè cõmodeq; coniungi poterant. Deinde quandoquidem plærorumq; non solùm eadem capita sunt, sed ijsdem penè verbis tractata, ne eadem iterum atq; iterum magna cum temporis iactura, tædioúe relegi oporteret. Accedit stylus ferè par: vnde temporibus autores non admodum diuersis vixisse conijcerem. Qamobrem singillatim quid à quoquam dictũ esset, pluribus libris distinguere nolui, quòd id (vt dixi) plus tædij, quàm vtilitatis attulisset. Hoc tamen à me non sine labore obseruatum est, vt singulis titulis eorum qui in eadem re conuenirent, nomina adiũxerim, ídque partim, vt sua quisq;, qua dignus esset laude, minimè priuaretur, partim verò vt tu quoque intelligeres, quàm iusta de causa, hos omnes in hanc Harmoniam contraxerim. In qua quidẽ concinnanda, obiter hoc veluti lucrum accessit, quòd mutua collatiõe, loca infinita miserè corrupta, & deprauata, restituerimus. Ex Græco etiam Moschionis exemplari (cuius copiam D. Gesnerus fecerat) multa loca castigata, multa per coniecturas certissimas, ab artis Medicæ peritia desumptas, sanę lectioni restituta sunt: quorum verò sensus adeò vel scriptoris negligentia, vel temporis edacitate, corruptus erat, vt cõiectura nulla in integrũ restitui possent, asterisco, vt alijs succurrẽdi occasionẽ præberemus, notata sunt. Porrò lectionis varie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

varietatẽ marginibus apposuimus: & quandoq; Græci Moschionis verba, si quid lucis sentẽtiæ afferre possent, similiter annotauimus. Etsi prӕterea multa essẽt, quӕ melius tractari, & ornatius explicari poterant: in castigatione tamen modũ adhibuimus: vt quæ bona fide accepissemus, optima tibi cõmunicaremus. In vniuerso verò hoc opere cõcinnando, hũc obseruauimus ordinem, vt cùm ei partes fecissemus duas, prior esset, quæ de ijs, quibus mulieres quidem, sed fœcundæ tantum, circa partum obnoxiӕ essent, tractaret: posterior verò communes omnibus mulieribus morbos, & symptomata complecteretur. Cùm verò & ipsius Moschionis, & Cleopatræ decreto, hi ipsi mulierũ morbi in duas generales partes, hoc est, in eos, qui (vt ipsi loquuntur) per stricturam, & in eos qui per fluxũ fiunt, diducãtur, priore loco astrictionis, secundo verò fluxus, collocauimus. Quid multa? hoc ego illo in opere imprimis studio habui, vt publicam vtilitatem, quàm possem maximè, iuuarẽ: quòd si consequutus essem, vt optabam, esset de quo mihi gratularer: sin minus, aliquid sit, eò vsq; progressum esse, vnde alij perficiendi initium facere possent. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

INDEX EORVM, QVAE IN HOC DE GYNAECIIS LIBRO, ET RELIQVIS OMNIBVS CONTINENTUR, secundum Capita digestus.

Parte priore hæc continentur.

DE MATRICE, SIVE VTERO. CAP. I. *fol.* 5 *a*

1 *Matrix quot nominibus uocatur*
2 *Vbi iacet uulua*
3 *Quid est naturale matrici? id est, quæ eius substantia*
4 *Quot tunicis constat matrix*
5 *Vbi iacet orificium matricis*
6 *Quali compositione figurata est matrix* 6 *a*
7 *Quid est muliebre signum* 7 *a*
8 *Quantum pinnaculum resedit, & retro est orificium matricis*
9 *Quale est orificium matricis*
10 *Testiculi mulierum ubi sunt positi*
11 *Testiculi positione quales sunt*
12 *Meatus, quibus mulieres semen excludunt, ubi sunt*
13 *Quæ sunt orificia matricis* 8 *a*

DE VIRGINIBVS, CAP. II. 8 *a*

1 *Quandiu puellæ uirgines esse debent*
2 *Ad uiolatam, ut non cognoscatur*
3 *Virginum probatio*

DE STERILITATE, CAP. III. 9 *a*

1 *Ad eam, quæ priùs fœcunda fuit, & sterilis facta est* 10 *a*
2 *Vt sterilis mulier concipiat* 11 *a*

DE CONCEPTIONE, CAP. IIII. 11 *b*

1 *Quæ sunt aptæ ad concipiendum* 16 *b*
2 *Quod est aptißimum tempus mulieri, coitus ad concipiendum* 17 *a*
3 *Quid est conceptus*
4 *Quæ sunt signa conceptus*
5 *Vt intelligas, si mulier concipere poßit*
6 *Vt cognoscas, si sua, an uiri culpa sit, si non concipiat*
7 *Vt cognoscas, an conceptus factus*
8 *Vt cognoscas utrum masculum, an fœminã prægnans in utero habeat* 18 *a*
9 *Vt fœminam concipiat*

Pessa-

10 Pessarium ad curam conceptionis, & menstruorū, & si matrix ex partu concussa sit
11 Pessarium aliud ad conceptionem
12 Pessarium ad conceptionem mirificum, & experimentatum
13 Pessarium conceptorium ad tumorem & callositatem, & duritiem matricis
14 Pessarium conceptorium aliud 19 a b
15 Vt mulier concipiat, quæ diu fluxu menstruorum laborauerit
16 Pessarium ualde utile ad conceptum 20 a
17 Pessarium aliud ad idem
18 Conceptorium aliud
19 Conceptorium aliud
20 Pessarium Anathonis Philosophi ad conceptionem 21 a
21 Vt mulier concipiat, etiamsi nunquam conceperit
22.23 Pessaria conceptoria
24 Orionis conceptorium
25 Vt mulier non concipiat 21 b
26 Ad eas, quæ dolorem matricis patiuntur, quando cum uiro dormiunt 22 a & 23 a ibid.

DE CISSA PRAEGNANTIVM, CAP. V. 24 a
1 Quid est cissa
2 Vnde dicta est cissa
3 Quoto mense cissa prægnantibus occurrit
4 Quandiu cissa perseuerat
5 Quæ eis adhibere debemus

DE ABORTV, CAP. VI.
1 Quæ sunt signa futuri abortus 25 a
2 Ad aborsum remedia
3 Ad aborsum proficiendum & menstrua prouocanda pessarium quod & mortuum pecus potest foras detrahere
4 De suffumigijs ad idem 28 b
5 Abortus ne fiat 29 b
6 Ad retinendum semen & partum 30 a
7 Vt conceptum perferat.

DE MOLA MATRICIS, CAP. VII. 31 b

DE GRAVIDIS, CAP. VIII. 32 a
1 Quomodo grauidæ, præsertim circa septimum mensem agere debent mulieres 34 b
2 Octauo mense quomodo se gerent
3 Cùm octauus mensis transierit, quid faciendum nono 35 a

DE OBSTETRICE, CAP. IX.
1 In quot uel quas partes diuidere oportet uniuersam muliebrem traditionem 36 a
2 Quæ est aptissima, quæ obstetrix fieri possit

3 Quæ est obstetrix
4 Quæ est melior medicina
5 Quid est obstetricalis sella 37 a
6 Quæ præparanda sunt, quæ propter partum sunt necessaria
7 Ministræ cum obstetrice quot sunt necessariæ ibid.
DE PARTV CAP. X. 38 a
1 Quibus mensibus rectè & uitales nascuntur
2 Quæ sunt signa proximi partus
3 Quomodo separatur dolor, qui de feruore uenit, ab eo, qui de præsenti partu occurrit
4 Antequam ad sellam parturientes collocemus, quid facere oportet
5 Quomodo oportet parturientem collocare 39 a
6 Obstetrix autem quomodo aut ubi sedere oportet
7 Quando aut quomodo oportet umbilicum præcidere 41 a
DE PARTV DIFFICILI CAP. XI. ibid. b
1 Quot sunt modi uel causæ quibus laboriosus & difficilis partus efficitur
2 Quomodo dicunt per eam quæ parit, difficultatem partus emergere 42 a
3 Quomodo dicunt per infantem, qui nasci habet, difficillimum partum fieri
4 Quæ sunt schemata infantium nascentiū? uel, quot schematibus infans nascitur
5 Ex quatuor schematibus prædictis, quæ sunt exoptabilia & secundum naturā, & quæ aduersa & contra naturam 43 b
6 Quomodo de extrinsecus uenientibus causis, difficultas partus emergit 44 a
7 Quomodo per folliculum impeditur partus
8 Quomodo per eum modum, qui ex omnibus causis miscetur, partus impeditur
DE IVVANDO PARTV DIFFICILI CAP. XII. 45 b
1 Qua diligentia obstetricandæ sunt illæ, quæ tardè & cum difficultate pariunt
2 Si præter naturam positus fuerit infans, quid obstetrix facere debet 48 a
3 Si in diuexum uel obliquum iacet infans quid faciendum 49 a
4 Si ambæ manus foras ei uenerint, quid facere debet obstetrix
5 Quoties manum emittit, quid faciendum
6 Si in pedibus descendens in aliquam partem uuluæ reliquum corpus inclinauerit, quid facere debet 50 a
7 Si unum pedem foras habuerit, quid
8 Si ambos pedes eiecerit, quid faciemus
9 Si diuisis pedibus duabus partibus uuluæ plantas infigat, quid faciemus
10 Si genua hic ostenderit, & sic exire conatus fuerit, quid faciemus 51 a
11 Si in naticas sederit quid
12 Si grande caput habuerit ut exire non poßit quid
13 Si caput contortum habuerit quid
14 Quoties fuerit duplicatus quid faciemus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

15 Si in diuexum iaceat, aut supinus, uel in dentes quid facere oportet
16 Si plures uno fuerint, & simul se ad orificium contulerint, quid & quomodo agendum 52 a
17 Qualiter fœtus in utero sit conuertendus
18 Quæ sunt periculosa symptomata, quæ nos terrere possunt ut periculum prædicemus 53 a

DE HIS QVI NON POSSVNT DVCI MANIBVS CAPVT XIII. 53 b
1 Quomodo embryotomiam facere debemus
2 Quomodo apprehendimus mortuum esse infantem 55 b
3 Quomodo pecus incidere debemus
4 Si duplicatum pecus sic remanserit, quid faciemus 56 b
5 Post embryotomiam quid obstetrix facere debet ibid.

DE SECVNDINIS CAP. XIIII. 57 a
1 Secundinæ unde dicuntur
2 Quid est chorium
3 Ex quibus rebus constat chorium
4 Vnde dictum est angion
5 Ex quot & quibus constat umbilicus
6 Quid est amnios
7 Si secundinæ ibi remanserint, quid faciemus 58 a
8 Ad secundinas remorantes & menstrua 59 a
9 Quæ sunt quæ propter retentionem secundinarum antiqui adhibebant
10 Vt secundinæ citò sequantur

DE PARTV MEDICAMENTIS FACILITANDO CAPVT XV. 60 a
1 Ad partum iuuandum
2 Vt citò mulier pariat

DE FOETV MORTVO EXPELLENDO CA. XVI. 60 b
1 Pessarium quod mortuum pecus potest foras detrahere

DE IIS QVAE POST PARTVM FACIENDA SVNT CAPVT XVII. 61 a
1 Puerpera quomodo à partu tractanda
2 Quomodo cognoscis post partum sufficientem purgationem occurrisse ibid.
3 Si de conatu & tensione frequentius in partu ruptiones occurrerint, his quid facere debemus 62 a
4 Si ex partu contingat sanguinis fluxus
5 Si ex partu natura plagata fuerit
6 Si matrix ex partu ulcerata sit
7 Si matrix ex partu concussa sit

8 Signa doloris matricis post partum, quantum ad caput de uteri suffocatione referendum uidetur 63 a

DE NVTRICE. CAP. XVIII. 64 b

1 Quænam ad nutriendum apta est
2 Qua uita agenda est nutrix 65 a
3 Quæ sunt exercitia, quæ manibus nutricis fieri possunt
4 Quid est faciendum si nutricis lac fuerit exterminatum 66 b
5 A somno expergefactam, quid facere oportet nutricem 67 b

DE MAMILLIS POST PARTVM AFFECTIS. CAP. XIX. 67 b

1 Si post partum ad mamillas lac confluat cum tensione & grauedine, dolore & feruore, quid eis apponere debemus
2 Ad feruorem mamillarum quid facere debemus 68 a
3 Si puerpera ipsa lactat quid faciendum
4 Si alia lactauerit, eius quæ peperit lac, quomodo stringimus
5 Ad mamillas post partum dolentes remedia 68 b
6 Ad lac augendum 71 a
7 Ad lac minuendum ex Græco

DE INFANTE ET QVOMODO TRACTANDVS. CAP. XX. 71 b

1 Ex quibus probabis infantem aptum esse ad nutriendum
2 Quoties in die lauandus est infans
3 In quali loco lauandus 72 a
4 Quibus rebus infantis superficiem lauari oportet aut aspergi
5 Propter quam causam oculi infantium oleo irrigantur
6 Quare iubẽter matres post lauacrũ infantum auriculas & nares exiccare 73 a
7 Quomodo oportet infantes ungere

DE FASCIANDO INFANTE. CAP. XXI. 73 b

1 Quomodo fasciandus est infans post lauacrum
2 Quomodo oportet infantem fasciare 74 b
3 Vbi oportet & quomodo infantem iacere 75 a
4 Quanto tempore fasciandus est infans

DE VMBILICO INFANTIS. CAP. XXII. 75 b

1 Post quot dies umbilicus infantis cadere solet
2 Quomodo cauitates umbilici formantur

DE CIBANDO INFANTE. CAP. XXIII. 76 a

1 Quando oportet infantem cibum accipere primum
2 Quomodo mel ei dandum
3 Cuius lac accipere debet infans
4 Quod nam lac est bonum 76 b

5 Materno ne lacte nutriendus est infans an nutricis 77 a
6 Post quod spatium lauacri ad mamillam applicandi sunt
7 Quomodo lactari debet
8 Quoties in die infans lactari debet
9 Quibus signis intelligere possumus infantem debere cibum accipere 78 a
10 Quomodo apprehendimus, an propter cibum ploret, an non
11 Quando infantem à lacte deducere debemus 79 a
12 Quem cibum primum infanti dare debemus ibid.
13 Quis potus infanti conueniat
14 Quando infans gestandus est
15 Quæ sunt exercitia quæ facere possunt infantes 80 a

DE IIS QVAE INFANTIBVS ACCIDVNT. CAP. XXIIII. 80 a

1 Quando incipit infans dentes habere
2 Quæ sunt signa quæ infantes ostendunt dentire
3 Quibus utendū est rebus, ut nō laboriosè & cum tormento dētes eijciant 80 a
4 Ad feruorem faucium quibus utendum est
5 Ad pruriginem corporis eorum quid faciendum est 81 a
6 Si exanthemata & pustulæ cum humectis uulneribus exierint, quid faciemus
7 Sonitum narium & oris strepitum, quod frequentius de humoribus occurrit, quomodo sanamus
8 Ad tußim eorum quid dabimus
9 Quæ est ualetudo, quæ apud infantes Syriasis dicitur 82 a
10 Si uenter infantis solutus fuerit, quid faciemus.

PARTIS SECVNDÆ HAEC SVNT CAPITA.

DE MENSTRVA purgatione in genere. Cap. 1. 83 a
1. Purgatio mulierum quid est
2 Purgatio unde dicta est
3 Quando incipit primò occurrere purgatio
4 Quando cessat 83 b
5 Quanto sanguine mulieres purgantur 84 a
6 Quæ est uita quæ plurimam purgationem faciat
7 Semper ne æquali sanguine menstruo purgantur
8 Quot diebus mulieres purgantur
9 Quænam secundum naturam non purgantur
10 Quid differt ea quæ in totum non purgatur, ab illa quæ retentionē menstruorum habet 85 a

11 Quomodo probamus aliquas secundum naturam non purgari
12 Quibus signis intelligimus primæ purgationis tempus adesse
De retentione menstruorum, uel quoties cum dolore & guttatim purgantur. Caput II. 86 a
1 Potiones ad menstrua prouocanda 93 b
2 Pessaria ad idem 94 b
3 Suffumigia ad idem 98 a
4 Euaporationes ad idem ibid.
De feruore matricis. Cap. III. 98 b
De Satyriasi. Cap. IIII. 103 a
De matricis inclinatione. Cap. V. 104 a
De matricis in inguen infusione. Cap. VI. 105 a
De matricis ad superiora motu, siue de suffocatione ab utero, uel suppreßione uuluæ. Cap. VII. ibid. b
De inflatione & tensione matricis. Cap. VIII. 114 a
De tumore matricis. Cap. IX. 119 a
De phlegmone matricis. Cap. X. 125 a
De collectionibus in matrice. Cap. XI. 126 a
De condylomatibus matricis. Cap. XII. 130 a
De rhagadijs in matricis orificio. Cap. XIII. ibid. b
De duritie matricis. Cap. XIIII. 131 a
De atretis siue mulieribus clausis. Cap. XV. 134 a
De organo mulieris. Cap. XVI. 139 b
De clauis matricis. Cap. XVII. 140 b
De symptomate turpitudinis. Cap. XVIII. 141 a
De dolore matricis. Cap. XIX. ibid. b
1 De dolore matricis ob abstinentiam uiri
2 Ad eas quæ dolorem patiuntur quando cum uiro dormiunt 142 a
3 Ad eas quæ in pectine dolorem habent quasi uespam mordentem
4 Pessarium ad magnum dolorem & scabiem probatiß. ibid.
DE VALETVDINIBVS MVLIERVM QVAE PER fluxum fiunt 144 a
De hæmorrhagia siue sanguinis fluxu à matrice. Cap. XX. ibid.
De hæmorrhoidibus in collo uel orificio matricis. Cap. XXI. 151 a
De matrice humorosa. Cap. XXII. 153 b
1 De humoribus à matrice ad uuluam fluentibus 154 a
2 Ad rheumaticam matricem
3 Ad cursum mulierum
4 Pessarium desiccatorium ad rheumatizantem uuluam & omnem scabiē 155 a ibid.
5 De fluxu rheumatis 156 a

De matri-

De matricis hydrope cap. XXIII. 157 a
De matricis frigiditate cap. XXIIII. ibid. b
De lumbricis matricis cap. XXV. 158 a
De gonorrhœa mulierum cap. XXVI. ibid.
De punctione & pruritu matricis cap. XXVII. 159 b
De paralysi matricis cap. XXVIII. 161 a
De matricis laßitudine cap. XXIX. ibid. b
De casu matricis seu procidentia cap. XXX. 162 a
De uulneratione matricis cap. XXXI. 165 b
De ulceribus matricis cap. XXXII. 171 a
De curatione cancri matricis cap. XXXIII. 173 a
De fistulis matricis cap. XXXIIII. 175 b
De pessarijs cap. XXXV. 176 a
De mamillarum affectibus cap. XXXVI. 183 a
De parergis quibusdam cap. XXXVII. 185 a

FINIS.

FRAGMENTI ALBUCASIS capitum Index.

De curatione alratica cap. 72. 187 a
De cura hæmorrhoidarum & thelil, & bothar rubea, quæ accidunt in uuluis mulierum cap. 73. 189 a
De perforatione exituræ, quæ accidit in matrice cap. 74. 190 b
Ad docendū obstetrices qualiter medicentur embryonibus uiuis, quando egrediuntur secundum formam non naturalem cap. 75. 193 a
Exitus embryonis super pedes suos 195 a
Exitus fœtus super genua sua & manus suas 196 b
Exitus fœtus latitudinaliter pendente una ex manibus eius 197 a
Exitus fœtus super collum expansis manibus suis, & facies eius ad dorsum matricis suæ 197 b
Exitus fœtus præparati super latus 198 a
Exitus geminorum aut fœtuum multorum 198 b
De embryonibus & abortu 199 b
De extractione fœtus mortui cap. 76. 200 a
De formis instrumentorum, quæ necessaria sunt in extractione fœtus cap. 77. col. 205.
De extractione secundinæ cap. 78. 212

EROTIS IVLIÆ MVLIEBRIVM
Lib. secundum capita Index.

De retentione menstruorum Cap. 1. folio 221 a
De paucitate menstruorum Cap. 2. 223 b
De nimio fluxu menstruorum Cap. 3. 225 b
De suffocatione matricis Cap. 4. 229 b
De descensu matricis Cap. 5. 232 a
De motu matricis ex suo loco, quæ tamen non eleuatur neq; deprimitur Cap. 6. 234 a
De nimia caliditate matricis Cap. 7. 235 a
De apostemate matricis Cap. 8. 235 b
De ulceribus matricis Cap. 9. 237 b
De pruritu uuluæ Cap. 10. 238 b
De impedimento conceptionis & de his quæ faciunt ad imprægnationem Cap. 11. 239 a
De formatione seminis concepti Cap. 12. 244 a
De situ fœtus in utero matris Cap. 13. 244 b
De signis imprægnationis Cap. 14. 246 a
De regimine prægnantium Cap. 15. 246 b
De regimine parturientium Cap. 16. 247 a
De difficultate partus Cap. 17. 248 b
De regimine infantis Cap. 18. 252 b
De electione nutricis Cap. 19. 255 b
De his quæ mulieribus sæpe post partum accidunt Cap. 20. 256 b
De mala complexione calida & frigida matricis Cap. 21. 263 b
De dolore matricis Cap. 22. 264 b
De fluxu matricis Cap. 23. 265 b
De carne in matrice exorta Cap. 24. 267 a
De tußi acerrima puerorum Cap. 25. 267 b
De sudore fœtido Cap. 26. 267 b
De dolore oculorum Cap. 27. 268 a
De tela oculorum Cap. 28. 268 a
De maculis oculorum Cap. 29. 268 b
De exitu matricis propter disproportionem uirgæ uirilis Cap. 30. 269 a
De inflatione uuluæ Cap. 31. 269 b
De rupture uuluæ Cap. 32. 270 a
De dolore uuluæ Cap. 33. 270 b
De mulieribus mingentibus in lecto Cap. 34. 270 b
De modo coarctandi matricem, ut etiã corrupta appareat uirgo Cap. 35. 271 a

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

De craßis mulieribus & gracilibus cap. 36. 271 b
De retentione secundinæ cap. 37. 274 a
De aborsu cap. 38. 274 b
De exitu ani cap. 39. 274 b
De dolore iliorum cap. 40. 275 b
De stranguria cap. 41. 275 b
De lapide cap. 42. 276 b
De dysenteria cap. 43. 277 b
De pediculis nascentibus in pectine, & sub assellis, & circa oculos cap. 44. 277 b
De scabie coxarum & aliarum partium cap. 45. 278 a
De cancro cap. 46. 278 b
De cancro nasi cap. 47. 279 b
De formicationibus & syronibus cap. 48. 279 b
De inflatione pedum cap. 49. 280 a
De inflatione uirgæ uirilis & testiculorum cap. 50. 280 b
De pustulis paruis puerorum cap. 51. 281 b
De fœtore oris cap. 52. 282 a
De casu uuluæ cap. 53. 282 b
De uerme manuum & pedum cap. 54. 282 b
De surditate aurium cap. 55. 283 b
De glandulis cap. 56. 284 a
De hæmorrhoidibus cap. 57. 284 a
De dolore dentium cap. 58. 284 b
De fistula cap. 59. 285 a
De scabie manuum cap. 60. 286 a
De ornatu & partium eius adq; faciem dealbandam cap. 61. 286 a
De conseruatione corporis humani ab aliquot infirmitatib. aqua mirabilis effectus Cap. 62. 305 b
Puluis ad conseruationem uisus cap. 63. 309 a

INDICVLVS CAPITVM NIC. ROCHEI DE MORBIS MULIERUM LIBRI.

De mulierum partibus genitalibus, meatibus seminarijs, testibus ac locis Cap. 1. Fol. 319 a
De mensibus, siue menstrua mulierum purgatione cap. 2. 329 a
De mensium retentione, & remedijs cap. 3. 335 b
De hæmorrhagia uteri, siue profluuio muliebri cap. 4. 365 a

De hysterica siue uteri suffocatione cap. 5. 394 b
De procidentia uteri cap. 6. 397 b
De mola cap. 7. 406 b
De inflatione uteri cap. 8. 414 a
De inflammatione uteri cap. 9. 418 b
De uteri abscessu cap. 10. 429 a
De eodem rupto cap. 11. 431 a
De ulcere uteri cap. 12. 433 b
De œdemate uel pituitoso uteri abscessu cap. 13. 439 a
De scirrho uteri cap. 14. 440 b
De cancro uteri cap. 15. 446 a
De rhagadibus, condylomatis, & hæmorrhoidibus uuluæ cap. 16. 452 b
De phimosi, seu præclusione muliebrium locorum cap. 17. 455 a
De hiatu ostij uteri cap. 18. 456 a
De contortione & peruersione uuluæ cap. 19. 457 a
De sterilitate cap. 20. ibid.
De conceptione, seu impregnatione cap. 21. 488 a
De abortu, de quo aliqua etiam in sequenti capite leges, & capite uigesimo-quinto, cap. 22. 513 a
Grauidis quæ conueniant, quæ non cap. 23. 515 a
De pica seu malacia, id est, fastidio grauidarum cap. 24. 517 b
De uictu conueniente grauidis contra abortum & aliàs cap 25. 521 b
De tumore pedum prægnantium cap. 26. 522 b
De partus difficultate cap. 27. 523 a
De pariendi ratione cap. 28. 527 a
De partu promouendo cap. 29. 529 b
De secundarum retentione cap. 30. 540 a
De cura puerperæ cap. 31. 545 b
De partubus monstrosis cap. 32. 547 a

LIBRI I. MVLIEBRIVM L. BONAcioli capitum Index.

De Indicijs conceptionis, necnon maris fœmineiq; partus cap. 1. 553
Quæ utero grauidis accidant, & eorum medicinæ, deque superfœtatione pulcra cap. 2. 566 b
Prognostica, causæq; effluxionum & abortuum cap. 3. 577 a
2 Eorundem etiamnum numerositas uno abortu
3 Molæ indices & causæ, ac ipsius à partu interstinctio

4 Horum omnium affectuum remedia
Proceritatis improceritatisq; partuum causæ: & de mira quorundam proceritate cap. 4. 594 a
2 Puerperij in utero positura
3 Tres uuluæ potestates
4 Quónam utero grauis properante partu sex rerum non naturalium regimine, quibusq; præsidijs parturitionem facilem reddentibus uti queat.
Quo mensium numero, quo ordine, quid interim obstetrice agente, partus edatur. cap. 5 601 a
2 Quibus præsidijs partum acceleremus: quibusq; secundas, & emortuum fœtum pellamus.
3 Quo demum pacto enixus puer pelluendus, uinciendusq; sit.
4 Cuius lacte primũ lactandus, qualisq; nutrix eligenda.
5 Cur septimo sole, communi usu, nomina imponantur.
6 Quo tempore dentiat puer, & remedia.
Causæ similitudinis prolis, tum cum parentibus, tum cum alijs cap. 6. 642 a
2 Numerositas uno enixu partuum, atq; eiusdem causæ: & præterea superuacanearum deficientiumq; partium.
3 Demum partus prodigiosi nonnulli.

LIB. II. CAPITA.

De uteri partiumq; eius sectione cap. 1. 657 b
Quónam usu in absentibus etiamnum Venus citetur cap. 2. 682 b
2 Quid, quale, undeq; prolificum semen
3 Vnde menstrua, quot annos mulieres, quotq; mares nati hæc emittere incipiant, desinantúe.
4 Quibus uirginitas deprehendatur
5 Qua positura concumbendum.
6 Quibus præsidijs uiolatis succurratur
7 Qua digestione fœtus procreetur
Quo tempore anima corpori infundatur cap. 3. 738 a
2 A quo creetur
3 Immortalis ne, & an una omnibus sit
4 Cur nouæ indies animæ creentur
5 Quónam modo ad concumbentiũ libidinem momentis singulis, & qua cæli partu procreetur: quáue in corpus descendat, qua etiamnum corporis parte ingrediatur.
6 Quo pacto animæ conueniat, modò in terras descẽdere, modò ascendere: curq; si cælestes sunt, inuitæ à terris discedunt.
7 Cur defunctorum animæ non redeunt. Numquid in corpora nostra quicquam agant

8 Quo tempore infans in utero moueri, quo sentire incipiat: quo usu enutriatur increscatq́;.

I. SYLVII COMMENTARII TITVLI OMNES.

De sanguine menstruo in genere	771	a
De menstruorum suppreßione	792	b
De mensium redundantia	805	b
De fluxu muliebri, & albis mensibus	821	a
De uteri suffocatione & peruersione	826	b
De uteri præcipitatione	942	a
HIS ACCEDIT,		
De hominis generatione, siue de fœcunditais & sterilitatis causis libellus	850	b

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

HARMONIA GYNAECIORVM, SIVE DE MORBIS MVLIEBRIBVS LIBER,

Ex Prisciano, Cleopatra, Moschione, libro Matricis dicto, & Theodoro Prisciano collectus.

Prologus Prisciani & Cleopatræ in lib. eius priorem.

VTILE præuidi uobis, scribere de passionib. matricis: superuenientib. enim plurimis & diuersis sæpiùs passionibus matrici, ex quibus aliquæ periculosæ & insanabiles fiunt, propter confessionem turpitudinis: aliæ verò sanabiles ob mediocritatem ægritudinis. Quapropter ratio pandat, quæ verecundia celat: signis vniuscuiusq; repræsentatis, curas subijciam.

Prologus Cleopatræ in librum eius posteriorem.

*DEsideranti tibi, filia charissima, & habere volenti contrarium curationis mulierum, facere laboraui. Et eligens duos præclarissimos libros Theodoten & Methycum, magno ac diligenti studio ex Græco in Latinũ transtuli, quia huiusmodi * sunt in memoriam * durare. Memineris autem, me tibi sæpiùs præcepisse, & iusiurandum à te exegisse, vt nulli tam gloriosam rem facilè crediderís. Nunc ergo si eam perdideris, tuæ culpæ queraris. * Cupiditas verò hominum non habens certam fidem. Patiar, ô Theodota, dici medicina reginarum, Cleopatræ soror Arsenoës, quæ remedia medicinalia, quibus sæpè vsa sum, & vtique experta, conscripsi, & populo tradidi, & vt posteritas mea, beneficio huius artis, apud fœminas duret: ante omnia, quæ mulieribus accidere solent, indicandum esse credidi.*

* Debent, fortè.
* duratura, fortè.

PRAEFATIO MOSCHIONIS IN GYNAECIA, quam in Latino tantùm codice reperimus ab interprete positam: nam author Græcus innominatus nihil præfatus est.

CVM frequentiùs nobis in muliebribus causis obstetrix fuisset necessaria, nullasq; inuenimus studiosas, quæ literas Græcas attigissent, & cùm Gynæcia in Latinitatem translata, omnes

a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

desiderarent: ego verò Moschion, qui iam Iudæorum quædam quomodocunque transtulissem (veritate rationis potiùs nixus, quàm instructa oratione, vel diligentiùs polita usus) sicuti in ophthalmicis, chirurgumenis, Philætio, theorematicis legisti: placuit & quòd Gynæcia in Latinum verteremus sermonem, iamq́ maximam partem Triacontadis integro tenore ad verbum transtulerim. Sed cùm vidissem grande corpus futurum, et quòd muliebres animos citò præ magnitudine lassare posset, placuit Methodicorum breuitatem sequi, ut omnia dicerem, neque tamen grāde corpus efficerem, sed omnia breuissimè cōplecterer, idq́ simplicibus & muliebribus aliquando verbis, ut mulieres lectionis imperitæ, uel ab alijs sibi lecta facilè consequantur.

Theodori Prisciani Archiatri ad Saluianam præfatio, in lib. tertium, qui inscribitur Gynæcia.

INtellexisse te non minus nobis arbitror, Saluiana, artis meæ dulce ministerium, omnem mei operis efficaciam, in quo immemor non sum præfationis meæ, quòd duobus libris pares causas proposui, phænomenon euporiston officium, logico disputationem: sed non abest ab vtroq́ Gynæciorum visitatio. Et quia hæc ratio medēdi indiget diligentia, solitaneum libellum conficiam de mulierum cura, in qua & remotum à publico spectaculo elongaui. & ego quidem te scientia iuuabo: tu verò, cui communis competit sexus, & secretum facilè inuenit, tuam scientiam cum fiducia exerce, sedulò Gynæcio præposita, meo tractatu, tua diligentia.

* In Græco, ἕνδεκα, id est, undecim.

DE MATRICE, SIue vtero

CAPVT I.

1 *Matrix quot nominibus uocatur?*

TRIBVS. Primò dicta est matrix, ab eo quòd mulieres partu suo matres efficiantur. Deinde Græcis ὑστέρα appellata est, hoc est nouissima: aut, quòd nouissima omnibus intestinis iacet: aut, quòd annis * quatuordecim vacua sit apud virgines, & nouissimè post mutationem ætatis, effectus suos per partus mulierib. repræsentet. Demum verò & δελφύς dicta est, quòd fratres efficiat omnes qui ex vna nascuntur.

** In Græco, ἕνδεκα, id est, undecim.*

2 *Vbi uerò iacet uulua?*

Inter duas coxas, inter vesicã & longaonem. Subiacet verò vesicæ, & lõgaoni (incumbit)

3 *Quid est naturale matrici? (1. quæ eius substantia)*

Magis neruosa est, constat arterijs, venis, pulpis & neruis.

4 *Quot tunicis constat matrix?*

Duabus. Vna, foris lenior & alba, intus aspera: (altera) durior & neruosa, rubra, mollis & pulposa.

5 *Vbi iacet orificium matricis?*

A In medio sinu mulieris, qui ipse sinus membranis & neruis constans, maiori intestino similis est. Intùs autẽ est spatiosissimus, foris verò coniunctus, in quo coitus virorum & vsus Veneris efficitur, quem sinum vulgus cunnum appellat.

6 *Quali compositione figurata est matrix?*

Principaliter sicut cucurbita medicinalis: cuius singulæ partes, vt cognoscãtur, & facillimè intelligi possint, in singulis partibus eius, singulæ literæ scriptæ & appositæ sunt. Vbi B

igitur est A, positum, orificium dicitur, quod est ante partum pulposum & molle: post partũ verò callosum, & spatiosum: vbi ergo est B, collum dicitur: vbi est C, ceruix dicitur. Omnis autem horum concursus chorũ dicitur: vbi verò in ro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

tunditate dilatari incipiunt, & est ibi D, humeri dicuntur: vbi autem E, latera dicuntur: vbi verò rotunditas cõcluditur, & ibi est F, fundus omnino nominatur. Intus verò, vbi est G, basis grandis dicitur, omnisque inanitas illa, quæ est in medio ventris, sinus appellatur.

* Fortè Quod.

7 ** Quid est muliebre signum?*

Cuius foris labia Græcè πτερυγώματα, Latinè pinnacula dicta sunt, & à superiori parte descẽdunt in medium, arcent verò auram.

8 *Quantum igitur pinnaculum resedit, & retro est orificium matricis?*

Non omnibus quidem ęqualiter, sed secundum differentiã ætatis & naturę, quinq; vel sex digitis.

9 *Quale ergo est orificium matricis?*

Apud virgines, quę nondum deuirginatæ sunt, pulposum & molle: mulieribus autem, quæ iam pepererunt, spatiosum & callosissimum est.

10 *Testiculi mulierum ubi sunt positi?*

Prope ceruicem matricis, ex vtraque parte.

11 *Positione uerò quales sunt?*

Rotundi & minores & molliores, quàm masculi.

12 *Meatus, quibus mulieres semẽ excludunt, ubi sunt?*

Iuxta matricis latera positi.

A 13 *Quæ sunt orificia matricis?*

Orificia matricis per testiculos exeuntia ad vesicæ collum iunguntur.

DE VIRGINIBVS. CAP. II.

1 *Quandiu puellæ uirgines esse debent? ex lib. Matricis, & Moschione.*

TAnto quidẽ tempore, donec, purgatione superueniente, cũ viro coire possit, natura & matrix officia adimplere & repræsentare videantur.

B Saluberrima autẽ est perpetua virginitas. * Scientes enim masculũ, ex frequẽti coitu mala solent accipere, & sic mulieres vexantur.

* In Græco, εἰδότες.

2 *Ad uiolatam, ut non cognoscatur. Priscian.*

Alumen scissum, gallã & omphacinum cũ vino amineo tere, & fac periclysma. *Item.*

Cum succo pastinacæ, & fac ad magnitudinem orobi, & apponatur per vnam horam ante quàm coëat.

3 *Virginum probatio. ex lib. Matricis.*

Lapatium tritum carbonibus impone, & suffumiga: si se comminxerit, virgo est. *Item.*

Rumicis flores carbonibus impo-

impone, & suffumiga: si virgo est, non pallescet.

DE STERILITATE. CAP. III.

Ex Moschione, & Cleop. priore.

STerilitas, matricis commune vitium, viris & mulieribus, & de plurib. causis venire solet. Nam aut in totũ mulieres non accipiunt, aut cùm ceperint, non retinent, aut non nutriunt, nec ad legitimum tẽpus perferre possunt, sed ante quàm integer sit infans, perit. Hæc ergo sterilitas efficitur, cũ aut masculus, aut fœmina aliquam valetudinẽ corporis habent, aut * partium illarum cõceptui necessariarum.

** Cleop. aut partes illæ cõceptui necessariæ impediuntur.*

Per virum ergo cõceptus impeditur, cùm omne corpus habet intùs causam, præcedente scilicet aliqua valetudine chronica, & inde eius semen tenue est, & aquatum, & aut valde frigidũ, aut iusto calidius, aut corruptum, aut * luxuria sua, frequenti vsu venereo eneruatus sit, & sine viribus. Partibus autem vir impediri solet, quoties * hypospadias vel parathocus est, hoc est, in latere mẽbranã habet, qua semẽ emittat.

** Cleop. aut luxuria sua frequẽtius uenerit, cũ inebriatus sit.*

** In Græ. ἐξυσχισμένος, ἢ παραλελυμένος ὄζιν.*

Apud mulieres etiam simillima vitia sterilitatis inueniuntur: aut enim ipsę in causa corpus habẽt siccũ, vt sint tenues, & macilentæ & phthisicæ, vel A ecõtrà multũ pingues, & grossæ, vel iracundę & furiosæ. Partibus aũt mulieres impediuntur, quoties non purgãtur, aut orificium matricis obductũ habent, aut contortum, aut membrana, aut aliqua re aliena clausum, aut certè callositatem, aut duritiẽ, aut vulnus habent, aut in communicatione viri semẽ non emittunt, & inde steriles sunt, & eunuchæ.

Curãtur aũt singulæ res prędictæ, competenti sibi diligentia: ita vt vir fatigatus, & exercitijs, & vnctionib. & varijs cibis resumatur. Si verò aliqua valetudo chronica impediat, antè curetur, & sic resumetur. *Curatio.*

B Hypospadias antè, sicut in Chirurgumenis habes, curandus est. Similiter & mulier resumẽda & curanda. Si verò aliqua re aliena orificium matricis clausum fuerit, tollendum est, & si membrana clausum est, aperiẽdũ. Si verò vulnus intùs habet, pro differentia eius curãdum. Callus verò & durities malaxãda est. Præter enim has causas, nulla alia inueniri potest, quæ sterilitatem faciat, & conceptũ deneget. *Hypospadias à spado.*

1 *Ad eam, quæ priùs fœcunda fuit, & sterilis facta est. Priscianus.*

Folia mali granati sicca & tere, & cũ melle fac pessum quatuor digitorum, & post purgationem impone tribus diebus, vt non tollatur, & post tertium

diem tollatur. & vuam passam cum granulis suis, & fac pessarium, vt suprà dictũ est, & quando coagulata stillauerint, cognoscat virum.

2 *Vt sterilis mulier concipiat. Cleop. libro 1. & 2.*

Si menstrua non desint, coagulum leporis in vino vir eius bibat, & statim ea vtatur. Mulier verò abstineat se ab aceto, & acrimonijs, & rebus salsis, nec lauetur diebus septem.

Item aliud.

Rutæ viridis succum in lana collige, & post coitum viri statim sibi subijciat, tamẽ non aqua sublauetur.

Ad idem.

Herbam arthemisiam tritam cũ myrrha in lana collige, pòst mixtũ sibi subijciat, ita vt nec sublauetur, & concipiet.

DE CONCEPTIONE. CAP. IIII.

Ex Theodoro Prisciano.

ALiquæ mulieres, quę voto posteritatis longo tẽpore desideratæ afficiuntur, medicas accersiuere, quas effectus elaboratę cõceptionis peritas, ac felices exhibuit. Nostræ itaq; Saluiana, professiõis cõmunis hoc magis est tibi necessarium ministerium, quæ ex tuis officijs sedulis, in his maius experimentum habes, quãtum aut gratiæ, aut gloriæ acA crescat aut medicæ promittenti, aut susceptæ cõcipienti. Vnde licet inscia non sis huius curę conceptionem procurantis: attamen disposita tibi, consideratis omnibus, ordinaui. Circa eam, quę curanda erit, priùs inquirendum est, necubi orificium matricis aut inclinatũ sit, aut conclusum: vnde aut modicis purgationibus aperientib. expeditur: aut eo tempore purgationis,釆internorũ dolore nimio, conquassetur. Quòd si fortè ita res habet, phlebotomanda erit de talo quàm maximè, quò ad inferiora vicinior materia ꝓuocetur. Sic deinde ad ordinationem curæ aduertendũ B nobis erit, quę cõclusum priùs moderatè orificiũ patefaciet: vt purgatione solenni inoffensę disposita, & desiccari & calefieri matrix possit: his enim rebus ita dispositis, cõceptionis vota faciliùs subsequentur. Si, phlebotomo adhibito, nec dũ tẽpus sua secreta cognouerit, tũc oleo dulci, vel anethino, vel rutato inguina fouẽda erũt & ꝓterea lana in eodẽ oleo calido infusa cõtegãtur: tunc cataplasmatib. chalasticis calefaciẽda: ex quorũ aqua decocta frequenter vapores adhibemus. Nã & fumigia, vaporatis partibus, supponi cõuenit, ex suprà dictis herbis, lapide gagate adiuncto. Si his omnib. rectè adhibitis, naturalis circa purgationem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

tionem ordo permanserit, matricis orificium mediocriter relaxato. Nam adiutorijs conceptiones procurãtib. imminendum est, & continuò, cũ se purgatio inoffensè peregerit, ex diachylôn pessos, vel liuiano cũ nardino, vel roseo oleo resolutos, ordinabo. priùs encolpismo vti cõueniet, & post matricis delauationẽ, ex eodẽ medicamento spissiore, pessariũ adhibere. Hæc continuis diebus xxx. adhibẽda sunt, vsq; in diẽ vẽturum alterius purgationis, quibus transactis, liuiano nitrum cõuenit cõmisceri, quod adhibẽdum est post encolpismum, ex subiectis speciebus disponendum, cardamũ, dictamnum, arthemisia, ireos, rutæ semen: omnia tunsa & cribellata, oleo dulci & puriori miscenda sunt, vt ex his ante pessariũ, fomentum adhiberi possit. Cõmodiùs interea fiat, si huic fomento recentes porcinos adipes, aut anserinos admisceamus: post quod continuò pessario tali vti expedit.

Ficus pingues in aqua decoctas & tritas melle misceamus, & hoc pessarium supponamus: desuper verò liuianũ superimponi conuenit. Deinde interiectis nitri glebam accipimus, & in modum balani collyrium factum molli lana contegimus, quod superillinitum liuiano inijciemus; nullo enim reme- A dio meliori innoxio aut corrigi matrix poterit, aut purgari, quàm huius nitri suppositiõe. Postquã verò hæc adhibita fuerint, quæ sufficere arbitror ad omnia corrigenda, quę impedimento conceptui esse possint, iam vti conueniet his duobus sequentibus pessarijs aromaticis cõceptionem maturantib. Fit autem prius hoc modo.

Cera alba, adeps gallinaceus, terebinthina & nardinum oleum, his omnibus ex æquo solutis, coagulum leporis admiscemus, & hoc post encolpismum supponimus. Aliud verò omnibus experimentatum vsibus, sequens hoc est.

B Casia, folium, spica indica, amomum, in vncijs singulis, omnia cribellata cum staphylino aut nardino oleo, accepto coagulo leporis, admiscemus, & hoc pessario ordine adhibito, ritè erit maturanda conceptio.

Iam nũc & superiorum pessariorum conuenit subiungere compositionem.

Pessarium diachylôn contra omnes conclusiones utilissimum, & probatum.

Lini semen, althęa, fœnum græcũ, omnia æquis põderib. in vas nouum immittimus, vbi oleum dulce & aquam ęqua mensura adijcimus, vt semina pertegantur, quæ cùm mol-

li vapore coqui & bullire cœperint, vndatio vel spuma, quę supernatauerit, colligitur, cui anserinos adipes, vel gallinaceos & cętera iūgimus, vt pessario moderamentū faciamus. Sic nos diachylôn pessarium conficimus. Quod solutius si fuerit temperatum, vnguentū magnū chalasticum, vel paregoricum faciet.

Liuianum verò sic faciemus: Cera punica vnc. iiij. mastiche Chia vnc. ij. styrax vnc. j. adeps anserinus vn. iij. butyrū vn. iij. medulla ceruina vnc. iiij. nardinū oleū vnc. iiij. hęc oīa secundum consuetudinem tunsa, soluta miscebimus, vt pessarium fiat. Hæc est ordinatio curæ omnibus mulieribus concipere cupientibus adhibenda, quam breuiter contexuimus. Sunt etiam alia plurima ab alijs varijs coniecturis composita, quę causticis adhibita, forsitā possint purgationē sanguinis extorquere. At ego blādis magis, quā causticis conceptionis causa procurādas purgationes suadere volui. Commodiùs est enim sic impendere officiū medicinæ, vt cū suscepta causa curari cœperit, alia non curetur.

Sunt & alia duo genera pessariorū, quibus magister meus & purgationem inoffensè procurare se frequētiùs testaretur, & conceptionis officia perfecisse, quæ sic conficiebat:

A Opobalsami vn. j. peucedani vnc. j. s. aristolochiæ vnc. j. myrrhæ & croci ana vncia s. medullæ ceruinę, adipis anserini ana vnc. j. s. Seorsim quæ tundenda sunt cribellantur, & solutis ex more miscentur, vt pessarium fiat. Hoc, primo pessario exempto, mox tēpore secretorum post balnea supponēdum est, quod duabus horis cōtinēdum erit. Pòst verò, detracto pessario, hac sequenti confectione suā φύσιν vir illinire debet, & continuò mulieri miscēdus est. Linimentum hoc sequens est.

Opobalsamū vnc. j. opopanacis vnc. j. thus masculū vnc. B ij. cinamomum vnc. j. s. myrrha vnc. j. costum vnc. s. crocum drag. vj. cassia drag. j. Hæc similiter contrita oleo irino cō miscentur, vt paulo pinguius fiat. Cùm verò vtendi tempus aduenerit, post purgatiōes, bálnea, & pessarij prioris vsum, vtêris necessariè linimento.

1 *Quæ sunt aptæ ad concipiendum? ex lib. Mat. & Moschione.*

Hæ aptæ esse possunt, quę ordinabiliter die suo purgantur, limpido scilicet, & moderato sanguine, & quæ orificium matricis rectum & proximius habent, corpusq; omne neq; nimis durum, neq; valde digestū, cum integritate animi & hilaritate.

Quod

2 *Quod est aptißimum tempus mulieri coitus ad cõcipiendum? ex Moschione, & lib. Mat.*

In declinatiõe purgationis, subiacẽte desiderio coitus, ita vt neq; abundãtia cibi plenum habeat corpus, neq; parcitate inane, & post purgationem corporis commisceantur ambo simul: saluberrimus est enim cõceptus tunc.

3 *Quid est conceptus? Mosch.*

Ingenti corporis labore & tormento perfertur: successioni autem plus quàm necessarius, vnde & retentio perseuerat: animal verò aliud, cum natura li ratione & necessitate, efficitur.

4 *Quæ sunt signa conceptus? Mosch.*

Quoties in fine coitus horror quidam mulieri occurrit, ipsumq; orificium vuluæ conduci & concludi sentitur, nullumq; reliquum seminis sinum mulieris humectat, & valde modicum remanet.

5 *Vt intelligas si mulier concipere poßit, ex lib. Mat.*

De galbano sibi collyrium suppone, & si vertex capitis eius ęstuauerit, potest.

Vtrũ etiã mulier fœcunda sit, necne, lege apud Moschionẽ in exemplari Gręco caput. 161.

6 *Vt cognoscas si sua an uiri culpa sit, si non concipiat. Priscianus.*

Vasa fictilia duo * in agri via, intus hordeo posito, ibi facies

fortè magna.

A eos vrinare, & pones in loco frigido per dies septẽ, & cuius hordeum non germinauerit, eius culpa est.

7 *Vt cognoscas an conceptus factus? Priscia.*

Si collũ * calidũ, & dorsum frigidum habuerit, concepit: si verò æquale corpus, non.

candidum.

8 *Vt cognoscas utrum masculum an fœminã prægnans in utero habeat. Priscianus.*

Apium cum radice sua capiti eius appone, ipsa ignorante, & si prius masculum nominauerit dũ loquitur, masculum: si fœminam, fœminam pariet.

Itẽ fac eã stare iunctis pedib. & si pedem dextrum primitus B mouerit ad ambulandũ, masculum: si sinistrum, fœminam habet. Vide caput Græcum Moschionis 162.

9 *Vt fœminam concipiat, ex Prisciano.*

Vuluam leporis siccam tere, & ambo bibant, & coëant.

10 *Pessarium ad curam conceptionis & menstruorũ, & si matrix ex partu concussa fuerit. Ex lib. Matricis.*

℞. butyri obol. vj. hysopi obol. iij. myrrhæ obol. ij. medullæ ceruinæ obol. adipis gallinæ obol. iij. terebinthinę obo. iij. ceræ punicę obol. vj. aloës hepatici obol. iij. cassię fistulę obol. j. olei rosati obo. ij. mellis quantum sufficit, coque in vase fictili nouo, & vtere. Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

· vsa est Fabiana Priscilla cũ omnes Archiatri in ea defecissent.

11 *Pessarium aliud ad concipiendum, ex Priscia.*

Piculam & ceram ana, cum oleo solue & vtere.

12 *Pessarium ad conceptionem mirificum & experimentatum. ex Moschione.*

℞. spicæ nardi, costi, folij, myrrhæ ana drag. ij. amomi drag. iiij. medullæ ceruinæ, adipis anserini ana drag. viij. ceræ punicæ drag. iij. olei nardini obol. j. olei rosati drag. iiij. commisce & vtere, sed istud non fit, nisi nimia fuerit infrigidatio.

13 *Pessarium conceptorium ad tumorem, & callositatem & duritiem matricis. Cleop. priore.*

℞. cerussę, medullæ ceruinę, cerę punicę, butyri, olei glauci ni, & nardini ob. j. resinę masti chinæ, terebinthinę, thuris masculi, & spumæ argenti æquis ponderibus, vt suprà misce, primò siccæ tamen sint contusæ, probatissimum est.

14 *Pessarium conceptorium aliud eiusdem, & Mosch.*

℞. styracis calamitæ, mastiches, * ladani, folij, sarcocollæ, cassię, spicæ, croci, coaguli leporis, dactylorum, adipis taurini, ana drag. iiij.

Libani, habet Mosch.

15 *Vt mulier concipiat quæ diu fluxu menstruorũ laborauerit. ex Cleop. priore, & Mosch.*

Myrtum viridem & succũ eius lana inuolue, & post coitũ A statim inijce, sed aqua se nõ abluat, & concipiet. *Item.* Herbę arthemisiæ succum cũ myrto trita, cõmisce & in lana collige, deinde statim post coitũ subige, & concipiet: sed vide ne se abluat, quia tunc omnia quæ demonstrantur, maximè ad perfectum veniunt, si in mẽstruorum tempore pessarizatũ fuerint.

16 *Pessarium ualde utile ad conceptum, ex Cleop. priore, & Moschione.*

℞. fel taurinum, oleo lanam inuolues, & appones pridie ad orificium matricis post menstrua: quod nocte tollat, & cum viro coëat, & statim concipiet.

B 17 *Item pessarium aliud ad idem. ex lib. Mat. & Mosch.*

℞. opobalsami, peucedani, aristolochiæ ana dragmá j. (Cleopat. drag. ij.) adipis anserini drag. iij. myrrhę, coccognidij, medullę ceruinæ, ana drag. ij. opopanacis dra. j. & oleũ rosatum, terendo cõmisce, & suppone, & per duas horas contineat, & postea aufer, & statim cum viro concumbat, & citò concipiet.

18 *Conceptorium aliud, ex eisdẽ.*

℞. fel * caprinũ, & cyminũ, cõfice cum oleo sycionio, & oleo rosato.

aliàs taurinum.

19 *Aliud eorundem.*

Centaureę ramusculos contere in oleo rosato, & suppone.

20 *Pessarium Anathonis Philosophi*

sophi ad conceptionem, ex iisdem authoribus

℞. medullæ ceruinæ, ceræ punicæ, diachylonis, olei liliacei, olei nardini, succi hysopi, axũgię porcinæ, adipis passerini, butyri ana obol. j. resinæ terebinthinę obol. iij. cõmisce & vtere.

21 *Vt mulier concipiat etiamsi nunquam conceperit, ex Moschione.*

Cleopatra sanguinẽ mẽstruum sistere affirmat.

Capra cùm peperit, antequã hædus suus surrexerit, & lac sugere incipiat, mulge, & ex eo fac caseolum, & in sinistro brachio in linteolo ligatum suspẽdito, vt iugiter illũ portet mulier: Sed cùm in balneum ire voluerit, domi illum inondatũ relinquat, reliquis horis omnibus secum habeat.

22 *Pessarium conceptorium. ex Mosch.*

℞. adipis anserini obol. iiij. croci, myrrhæ, adipis gallinæ, masticheѕ, olei cyprini, ceræ punicæ, medullæ ceruinæ, succi hysopi, resinæ terebinthinę, adipis vrsi, adipis leęnę ana obol. ij. hæc omnia in vapore decoqui facito, & inde fœminę supponi, & concumbat.

23 *Aliud eiusdem.*

℞. medullæ ceruinæ, resinæ terebinthinę, styracis, mastiches, succi hysopi, adipis anserini, butyri, mellis, ceræ punicæ, succi fœnogræci, olei susini ana obo. j. nardi obol. iiij.

24 *Orionis conceptoriũ ex Cleop.* A *priore, & Mosch.*

Lunam nouam die Veneris & die Iouis obseruare debent ambo, & die Iouis lauari debet mulier, & calidè post balnea sedeat ad encathisma, huic insidens parum, & vtens triduo.

25 *Vt mulier nõ concipiat. ex Cleop. priore & posteriore lib.*

Laseris optimi quãtum magnitudo est oliuæ, cum duob. cyathis vini ieiuna bibat, p singulos menses in diebus purgationis eius, per dies duos, & nõ concipiet.

Ad idem.

Cùm scierit antè horam vnã, quàm cum viro cõmisceatur, B tollat cędriam & myrrham pariter mixtam, & inde infrà corpus perungat.

Aliud.

Cùm peperit mulier eadem hora antequam aliquid sumat, aut sanguis eius purgetur, tolle carbones viuos, & extingue eos in sanguine suo, ibi ter dicens: Extinguo conceptionem mulieris huius (& nomina eam) ab omni coitu virili, * ex hac die, vel ex hac hora qua ipsa voluerit, saluis eius menstruis, ita vt rectè suis temporib. purgetur: & statim carbones in pyxide pone quantũ volueris, & claude. Deinde ipsam pyxidem in linteo inuolue, & diligenter liga & signa, & absconde eam, vt non ape-

Magica.

aliàs, ab hac.

riatur, ita vt nec sol nec luna eã videat. Quòd si voluerit aliquã do vt concipiat, aperiat ipsam pyxidem, & eiectum carbonẽ soli vel lunę ostendat, & statim concipiet. Aliud. Quatuor fasciculos ad fœminam, quæ cõcipere non vult, de salice, mitte in aquam coquere ad tertiã partem, & da ei bibere per dies quinq; calicem plenum, & vltrà filios non concipiet.

Vt mulier non concipiat. Prisc.

Nitrum in modum ciceris, & in sinũ matricis post concubitum mittas.

26 *Ad eas quæ dolorem matricis patiuntur, quando cum uiro dormiunt. Priscianus. Cleop. 2.*

Si hæc passio perseuerauerit, cholericæ fient. Vultus autem earum altas habent venas & libidinosas, natura tumescit plus intus quàm foris, palpebræ oculorum patent, quando concumbunt. Per somnum facies ignea pòst pallida. Curabis autẽ sic. Lac mulieris quæ masculum lactat & roseũ mitte, & calefac, & pone pessariũ in ore matricis.

Item galbanum cum roseo simul tere.

Item.

Oui assi vitellum cum myrtæ modico & roseo, in pessario appone.

A

DE CISSA PRAEGNANTIVM. CAP. V.

1 *Quid est cissa? Moschion.*

APpetitio inconsueti cibi, tempore quodã mulieribus occurrens, cum inæqualitate temporis, & abũdantia humoris & nausea.

2 *Vnde dicta est cissa? Ibid.*

Apud quosdam quod tædiũ graue mulieribus afferat: apud alios verò, à cisso. j. hedera, quę quicquid tenuerit, multũ fortiter amplectitur, & varietatem * sinus habebit. * *situs fortè.*

3 *Quoto mense cissa prægnantibus occurrit? Ibid.*

B Frequentiùs secundo mense incipit: cuidam citius, cuidam tardius occurit.

4 *Quandiu cissa perseuerat? Ibid.*

Alijs vsq; ad ipsum partum. Omnibus ergo in vtero habentibus occurrit cissa, his qui abundant humoribus.

5 *Quæ eis adhibere debemus? Idem.*

Si fieri potest, interponenda est vnius diei abstinentia: si nõ potest, interim vel parcitas cibi sit cum perunctione plurimorum dierum, ita vt prius aquam bibant, postea vinum, sic cosq; constrictionis accipiant cibos, cum epithematib. stalticis, gestari iubeãtur, & si fieri potest, voce & lectiõe vtantur.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE ABORTV. CAPVT VI.

1 *Quæ sunt signa futuri abortus. ex lib. Mat. & Mosch.*

EO quòd ante legitimum tempus pariẽdi, subitò & sine ratione mãmillæ maciores fiũt, frigiditas & grauedo in renibus: humor varius effunditur, & in fine thrombus videbitur. Oportet verò has rebus aborsorijs vti. Nam aliꝗ nolunt reb. aborsorijs vti. Illæ aũt hoc cupiunt, quę infames & adulteræ fuerint propter lucra. Sed si condylomata, vel alia aliqua impedimenta in orificio matricis habuerit mulier, & si concepit, melius est aborsorijs exterminare quod conceptum est, quoniam cùm dies pariendi venerit, periculum mortis mater infansq; subibunt.

2 *De aborsu Theodori Prisciani Gynæciorum.*

Abortiuum dare nulli fas est: vt enim Hippocrates attestatur, tam duri reatus conscientia, medicorum innocẽs officium non decet maculari. Sed quando matricis vitio, aut ętatis propriæ frequenter partus euenire fœminæ periclitentur, expedit prægnantibus in vitæ discrimine constitutis, vnius partus sæpe iactura, salutem mercari certissimam: sicut arboribus arescentium ramorũ

A accõmodatur salutaris abscissio: & naues pressæ onere, cùm graui tempestate iactantur, solũ habẽt ex damno remedium. Modum breuiter huic loco annectendum continuò designabo. Si ergo necessitatibus vrgentib. aut ætatis immaturæ, aut vitiorũ superiùs cõprehensorũ, fœtus molliter subtrahẽdus erit, sic consentio faciendum, vt cataplasmatib. chalasticis arthemisiæ succũ aut tunsæ pulueres misceamus: dictamni quoq; similiter. Sic aristolochię, sic rutæ seminis. Sic & fomentis ex supradictarum specierũ decoctiõe factis vti cõueniet: & quę scripta sunt in cura

B conceptionis, ad sanguinem innoxiè prouocandũ. His verò sequentibus remedijs, duris forsan corporibus minus obfuerit vti, quę vi sanguinem extorquent, simul etiam venientes fœtus pertraxere. Succũ rutę viridis potui dedere ad neophyta excludenda. Hanc eandem rutam viridem, cum nucibus rancidis, & cum melle dedere, asseuerantes pro pessario supponendã. Interea etiã myrrham, & arthemisiam, & violæ semen ex æquo cum succo menthæ potui similiter post balneas dari debere asseuerãt. Et lupinorũ puluerem, & violæ semen ex æquo cum semine menthæ tentauere. Et trochiscos cum decoctione dictamni

aut arthemisia dederint. Alij panacis radicem, myrrhã, aloën, ęqualia cum succo menthæ dedêre. Alij collyrium suppositoriũ facientes: sic se hęc innoxiè extorsisse testati sunt: myrrhę, absynthij, ireos radicis, panacis singulas vncias, & gummi vncias duas, in succo fœnogræci omnia infusa cõmiscentes, collyria, vel balanos fecere, & post balnea supposuerũt. Nam dictamnum cum vino tritum post balnea potui dabant: & cõtinuò penè iã maturas animas excludebant. Nam & ouillum fel, & mali granati succũ dedêre ęquè violentum. Sic fel taurinum cum nitro combusto, puluere* hysopi, ceroto miscuere, & pro pessario supposuere. Item hysopum, cerotũ, nitrum, cyminum singulas vncias, cum lacte mulieris, pessarium imponendum tentauere. Nam & nostro pesso vtebãtur, solas pingues ficus tunsas, balanum vel collyria supponentes. Quibus nos etiã nitri speciẽ admiscuimus: sed innoxiè ex hoc purgatio procuratur. Aliud, inquiũt, exclusoriũ violentum. Myrrha, helleborum, fel taurinũ, ex hoc pessum supposuerũt. *Itẽ aliud.* Myrrhæ vnc. j. ficuum pinguium tritarum lib. j. galbani vnc. j. aphronitri vnc. iij. omnia trita commiscebant, cùm vsus exegisset cum melle pessos temperabãt. His

* *æsypi.*

A itaque & sternutamenta adhibuerũt, ex helleboro, struthio, castoreo, tum membris omnibus exagitatis, fœtus facilè extorqueri potuisse. Coacti etiã aliorum scripta exegimus, illicita quidem, nec adeò sub illis necessitatibus salutaria, si vel importunis mensibus ingerantur. Frequẽter ita rebus gestis, vi & vapore adhibitarum specierum, hæmorrhagiæ prouenerunt, per quas exulceratio nes, penè incurabiles cursus lęsas fœminas occupauerũt. Ad hæc, quibus valemus tandem adiutorijs salubrib. obuiamus.

3 *Ad aborsum proficiendum, & mẽstrua prouocanda pessarium, quod* B *& mortuũ pecus potest foras detrahere. ex Cleopatræ lib. priore, & posteriore.*

Lactiridis scrup. j. & s. cum succo porri virginis conteres, & facies pessarium duorum digitorũ, & subijcies, pecus citò educit. *Item.*

Citri folia coques in aqua, bene inde fomenta vuluam intus, & partũ educet, & si mortuus sit. *Aliud.*

Helleborum nigrum, pyrethrum, & opopanacum simul misce, & suppone: & statim abortum faciet. *Aliud.*

Asphaltum, laser, fel taurinũ, piperis grana 150. & * rutã æquis ponderibus, da in potione, & statim abortũ faciet. *Itẽ.*

* *rutæ succum fortè.*

Castorei prunis impositi fumus,

mus, naribus applicatus, attrahatur. *Item.*

Cyminum tritum cum aqua mulsa, da vt bibat. *Item aliud.*

Pulegium sine fumo, aut recens tritum cum vino, da bibere. *Item.*

Dictamni drag. iij. cũ mulsa, da bibere.

Et myrrhæ, opij, ana obol. j. & s. rutæ viridis fasciculum j. sed myrrhã ante opiũ teres, & rutã similiter in vini sext. j. vsq; ad tertiã decoques, sed cũ incepit feruere, immittas myrrhã opium, & oleum, & simul decoques, & bibat ieiuna. *Item.*

Fici folia tenera coques in aqua, dein, cùm bene coxeris, & odorem fecerit, ipsam misce bis aquã, & colabis, & cyathũ vnum dabis ieiunis bibere.

4 *De suffumigijs ad idem.*

Suffumigia etiã necessaria, vt quæ omnes reliquias purgant. Hoc autem valde bonum est.

Bitumen. Sulphur viuum, * butyrum, resinam frixam, aristolochiam lõgam & sandaracham ana pari pondere, contere & fac pastillos, & exiccans, repone, & cùm fuerit necesse, ponito cacabum, & carbones viuos, in * scario pusillo, *eschario.* aut in testa, & hoc medicamento supposito, & aptato ibi emboto, fac mulierem supsedere diuaricatam, & vestimentis totam bene circumtege, ibi suffumigetur, & A purgabitur. *Item.*

Lapidem * gethẽ simili modo fac, hoc purgat mẽstrua cessantibus. *Aliud.* *gagaten forte,*

Capillos à tonsore detonsos collige, fac simili modo, sed vide * ne aliqui domestici ibi sint. Nam incipiet illi venter dolere, & menstrua prouocabuntur. *Aliàs, vide ne alicuius domestici capillus ibi sit.*

Ad abortum faciendum, vide cap. 153. in Græco exẽplari.

5 *Abortus ne fiat & impediatur. Ex lib. Mat.*

Ex lassitudine matricis, abũdantia menstruorum áccidit, vt frequenter in mẽse veniant: cum fastidio viri, & ita vt semẽ viri recipiãt sępe, nec cõtineãt, aborsus occurrit, & ante legitimum tempus B pecus reijciunt. Aborsum autem secundo vel tertio mense iam formatum, sed sine anima & gracile. Sicut in sanguinatiõe matricis & fluxu ordinauimus, agatur. Hęc enim passio ex fluxu nascitur.

6 *Ad retinendum semen & partum. ex Cleopat. 1. & 2.*

Si quę mulier conceptũ ferre non potest, vel si ipsum semẽ viri foras reijciat: hæc videbuntur signa. Ex ipsa vulua humor maximus & grossus decurrit. Impeditur enim ab humoribus, & propterea non potest semen continere, sed effundit illud, & hac de causa plurimi masculi accusantur, quasi idoneum semen eis non dederint,

cùm hoc mulieris vitio maximè fiat, nam humor defluens auertit semen, & ideo confirmari non potest. Curatio autem talis esse debet.

al. uiride. Lotium equinum & * virile commisce æquali mensura in vino, deinde lapides molares candentes in ea mitte, & mulier supersedeat, ita vt vestibus sit bene vndiquaq; circumtecta, ne vapor ille exeat, vt totum calorem intus recipiat, & cùm pauxillũ refrigerari cœpit, ita vt manus pati possit, inde seipsam vt fuerat tecta, foueat, ne vẽtum sentiat, & cùm tepida esse cœperit, recipiat se calidè in lecto, & rebus maximè glutinosis cibetur. *Item.*

al. equæ. Lotiũ * equinum collige, & calefacto vel ab igne, vel à lapidibus vt suprà, seipsam foueat, dum bene tota calefiat, & expurgetur. Hoc facto, collige lotium in cacabum æreum, & adijce vinum quantum volueris, & lapides cãdẽtes impone, & supersedeat mulier, quę vestibus bene circumclusa, foueatur, quandiu * vapor exierit.

** donec solutio sequatur.*

Ad aborsum impediendum, lege ca. 155. in Moschionis exemplari Gręco.

7 *Vt conceptum perferat. ex Cleop. 2.*

Hirci pellem combure, & tere, vt leuis puluis sit, & inde puluere corpus subliniat. *Item.*

Gallinæ pellem ventriculi A interiorem cum stercore in linteolo de licio liget, & secũ portet, vt non aquam tangat, cùm autem parit, tollat à se, ne non possit parere, & periclitetur.

DE MOLA MATRICIS. CAP. VII.

ex Moschio. Cleopat. 1. & lib. Mat.

VAletudo quę mola appellatur, duritia matricis est, quæ ex præcedenti feruore fit, quæ in tantum ventrem extendit, vt mulieri in vtero habenti similis videatur, aliquando de vulnere in matrice posito, mala caro excrescit, & immisso digito obstetrix in orificio, vel in collo velut callũ B inueniet. Aliquãdo omnis matrix malam valetudinem patitur, & videtur vt omnis duritia lapidea excrescat, & reliquum corpus cum malo colore & fastidio extenuetur. Nam inde dicta est mola à grauedine, & q, tardè moueatur. Separamus autem molam habentes à grauida muliere. Siquidẽ in principio ambabus menstrua non occurrunt, sed & mãmas inflatas habẽt, & fastidiũ patiũtur, & grauedinem renum, & venter eis quotidie crescit: quòd illa quæ molam habet quotidie punctiones & dolores sentit, & accedente tempore mensium, motum infantis non habet, quem grauidæ mulieres à quarto mense sentire incipiũt.

Transa-

Transactis verò x. mensibus, omne corpus earũ macie consumitur, venterq; & interfeminia in tantũ excrescunt, vt hydropicas se putent. Sed ab hydropica separatur illa, quæ molam habet, per hoc, quòd cùm vẽter manu pcussus fuerit, nullum sonitum reddat. Apud hydropicas autẽ & vẽter percussus sonũ dabit, & digitis impressus aliquantulum recedet. Hãc autem valetudinem pluri mi insanabilem dixerunt: alij mox incipientem, posse sanari. Nos verò curabilẽ dicimus, & sicut chronicas ęgritudines, ita & molam curamus: vt præcedentibus paragoricis, cũ fomento & cataplasmatis, scarificatione, vaporationibus, & enchymatismis, & pessarijs malacticis, simplicib. etiam malagmatibus, sicut est diachylôn vel Mnasea. Inde ad metasyncritica nos conuertamus. Primò analeptico cyclo resumentes, deinde metasyncritica subiũgimus, sicuti dropacẽ & epipasmata, fricationẽ validã, sinapismũ & malagmata, hoc est, diaspermatõ, polyarrhiôn, & diadaphnidôn, & * caphisen fontis. Encathismatib. quoq; metasyncriticis bene vtemur, hoc est, aqua in qua decoctæ sint baccæ lauri, fasces hysopi, mentha, marrubium. Pessarium autem quod accipiat butyrum, succum hysopi, adipem

forte aphysis fomentis.

A * anserinum, medullam ceruinã, & * cerebrum eius. Mel etiam & ficus tunsas, minutissimè, & oleum vetus, aut cyprinum, aut sampsuchinum. Dein ad aquas calidas eas mittimus, & natare in mari iubemus, (&) ex ipsa aqua encathisma facimus. Perseuerante valetudine, etiã helleborũ damus. Illa autem thymiamata, quæ antiqui * supponebant, confecta ex croco, styrace, myrrha & resina non apponimus. Arthemisiam etiam decoquebãt, & pulegiũ, & oleum & eas ad vapores copulabant: Dabant etiam conditum, in quo decoctum erat cardamomum. hæc omnia reprobamus, siquidem plurimùm sunt contraria, & nihil B prodesse possunt.

Cleop. caprinum χιμαίρας. i. capellæ.

** Mosch. & lib. Mat. habent uel.*

** Lib. Mat. apponet. Græca contrarium sensum habent.*

DE GRAVIDIS.

CAP. VIII.

1 *Quomodo grauidæ, præsertim circa septimum mensem, agere debeant mulieres? Ex Moschione. & lib. Mat.*

PRæ omnibus quæ conceperũt sint patiẽtes & quietę, ne nimia gestatione, pecus iam perfectum excutiatur: siquidẽ & septimani nasci possunt. Neq; ergo exercitijs partes illas fricari, neque pectoralibus fascijs mammas constringere decet. Laxamento enim

indigent, vt lacte impleri possint, nec ab ipsa strictura indignentur.

2 *Octauo mense quomodo se gerent? Ibid.*

Cum omni solicitudine & diligentia agant: in isto enim mense plurimùm grauantur. Quare omnes nimietates gestatiōis intercîdimus, trāquillitatem indicimus, & cibos etiā parciùs accipiant, ventremq; ipsum, si cum pondere pendet, fascijs diligenter constrictum suspendant. Ceroto etiam ex oleo viridi vel myrtino cutim ventris linire vt solidetur cōuenit, ne cùm parere cœperint, tēsione & conatibus rumpatur.

3 *Cùm octauus mensis transierit, quid faciendum nono? Ibid.*

Inferiores partes latiùs obuoluere, superiores verò perstringere, vt proximè ante partum inferiora loca dilatentur, & pecus ad inferiora deponatur, vt infantis exitus celeriùs possit haberi. Locus etiam ipse cum laxamento pręparare cōuenit, en cathismatib. & lauacro vti & pessarijs, quę ex adipibus anserinis, & medulla ceruina constant: Digito etiam perunсto orificio matricis admoueatur, vt possit leniter & sine quassatione aperiri. Grauidæ mulieres omnes vti non debent viris, si fieri potest, vt non agitentur, ne matrix ipsius agitationis vsum non sustinens,

A abortiat. Maximè in nouissimis diebus debent ab hoc vsu omnino abstinere, ne sicut diximus, motus eius hac importunitate rumpat chorium, & humor effundatur, qui propter lapsum infantis à natura prouisus est.

DE OBSTETRICE.

CAP. IX.

1 *In quot uel quas partes diuidere oportet uniuersam muliebrē traditionem? ex Moschione.*

IN duas: Vnam quæ de obstetrice tractat: Alterā quæ de omnib. ostetrici occurrentibus cōstat. Hanc ipsam iterum
B diuidimus in causas secundū naturam occurrētes & præter naturā. Obstetricalis verò ratio, hoc à muliebri differt, q̃ pars ab vniuerso. Obstetricalis enim pars est, muliebris verò totum.

2 *Quæ est aptissima, quæ obstetrix fieri possit?*

Principaliter quę literas nouit, & habet ingenium, præsentem memoriā, & est studiosa, mūda vniuerso etiam corpore, integra, fortis & laboriosa.

3 *Quæ est obstetrix?*

Muliebrium causarū docta, & medicinali exercitatione perita.

4 *Quæ est melior * medicina?* * obstetrix

Quæ exercitata est medici-

nalibus

nalibus actionibus, cum proui détia, iustissima & cõmunis, & quod vrget prouidens, horum diligentiã habere, coniungereque pro re & adunare posit, & per partes diuidere, & accidétia mitigare propter insequutionem causæ. Non iracunda, nec turbulenta, compatiens, sobria, pudica, arguta, quieta, prudens, nec auara.

5 *Quid est obstetricalis sella?*

Sicuti est sella tonsoria, in qua sedetur, ita vt habeat sub sexu similitudine lunæ foramẽ præcisum, vt illuc infans cadere posit.

6 *Quæ præparanda sunt, quæ propter partum sunt necessaria?*

Scilicet ex oleo calido vapo rationes, spongia mollis, lana munda, fasciæ, ceruicalia, & re sumptiui odores, & si fuerit ob stetricalis sella vt cathedra, lecti duo, & locus aptissimus par tui necessarius.

7 *Ministræ cum obstetrice quot sunt necessariæ?*

Tres. Ex quibus duę dextra leuaq; ad latera stare debẽt, inter quas incũbere posit. Tertia verò dorsum eius teneat, vt occurrentibus doloribus non se in latus declinet, hortando eã vt fortiter sustineat.

A

DE PARTV.

CAP. X.

1 *Quibus mensibus rectè & uitales nascũtur? Ex lib. Mat. & Mosch.*

Nono & decimo maximè secundum ordinẽ, & septimo etiam, vnde difficulter aliqua euadere solet, quę viij. mense pariat.

2 *Quæ sunt signa proximi partus? ex lib. Mat. & Mosch.*

Si septimo, vel nono, vel etiã decimo mẽse grauedo vteri, & ex renum cõsensu feruor & dolor in clunibus, lumbis, & inguinibus erit, ipsius etiam matricis ad inferiores partes de-

B

scensus, cum orificij apertione & humectatione. Cùm verò iam proximat, superiores partes graciliores fiunt, & extenduntur loca super pectinem & inguina, & frequentis vrinæ desideriũ nascitur. Immissoq; digito ad magnitudinem oui in orificio inuenitur: humor verò qui effertur primò lentus, postmodum plurimus, & sanguineus.

3 *Quomodo separatur dolor qui de feruore uenit ab eo qui de præsenti partu occurrit, ex Moschione.*

Eo quòd de feruore dolor cum clausura & siccitate in orificio inuenitur.

4 *Anteq̃ ad sellam paturientes collocemus, quid facere oportet. ex Mosch.*

Oẽs dolores illas omnib. ca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

lefactionib. vaporare, oleo calido, & succidis lanis loca ipsa irrigare, eas deambulare, & lauare & cibos accipere antiqui iubebant. Nos verò non permittimus hoc fieri, quia ambulatio ipsa infantem propè foris positum, reprimit, & matricē quassat: lauacrum verò vires minuit, & digestionem corporis mulieris infrigidat. Quibus autē cibus in frigore datur, corrumpitur, & non nutrit eas.

5 *Quomodo oportet parturientem collocare?*

Iactantes eam supinam in lecto, qui duris est stratus, conduplicatis illi pedibus, & apertis. Cumq; ad magnitudinem oui in orificio matricis (chorium) inuenerimus, ad sellam eam leuamus. Nam si ita fuerit lassa, vt in lecto parere debeat, ibi pariat. Si verò sella obstetricalis non est intus fortis, in mulieris femoribus sedere debet, vt illic pariat.

6 *Obstetrix autem quomodo, aut ubi sedere debet?*

Viriliter cincta sit, & si in lecto partus efficiatur, habeat modicè inferiùs obstetrix sedile, in quo sedeat, vt ita facillimè manus mittere poßit. Si verò sedēs in sella paritura est, & inferiùs obstetrix humiliori sella, vt poßit ex superiorib. partibus infantes adducere, & aliquātulum apertis pedibus suis, plus tamen humiliori loco,

A vt eam non impediant, faciem suam auersam auertat, ne pariens præ verecundia se concludat. Ante omnia tamen ligamētis omnibus, & capillis solutis, quod propter laxamentum solet fieri. Digito autem sinistro oleo calido peruncto, orificiū matricis circumagendo aperiat, vt chorium illuc cadere poßit. Omnis circa parturientem satagere debet, & petere eā vt non clamet, sed omnem spiritum ad inferiores partes exponat, maximè cùm dolor occurret.* Alias quæ retrò eam continent, iube vt cum linteo manus eius foris excludant. Si verò folliculus diu non fuerit ruptus, vnguibus eum rumpere B & immißis paulatim digitis, plus adaperire. Obseruandum est ne infans subitò simul cadat, ne quassatio capiti & ceruici infantis adducatur. Naturaliter verò orificium aperitur aliquando, mergentibus humoribus per ipsum. Tunc apprehēdere debet obstetrix, & in diuersum adducere huc atque illuc. Illo tēpore, quando se matrix aperit, conari oportet, & quando se concludit, nō conetur, ne feruore aut sanguinis fluxu, ipsius matricis adductio emergat. A lateribus verò ministræ sine quassatione, manibus apertis, deorsum deducant. Cū verò exire fœtus cœperit, manibus pannum habentibus eum susci-

Vide Græca.

ſuſcipiat obſtetrix, & obſtetricaliter quã leniſsimè, vt vnà cũ ſecundis procidat.

7 *Quando aut quomodo oportet umbilicum præcidere, ex Moſchione, & lib. Matricis.*

Cùm modicè infans in terra requieuerit, à ventre eius digitis quatuor ſcalpello aut cultro acutiſsimo pręcidẽdus eſt. Nec ſuperſtitionibus antiquorum conſentiendũ eſt, qui lino, aut vitro, vel canna acuta, aut cortice panis ſecabant. Cũ verò præcideris, ſanguinem qui in eo remanſit coagulatum exiccabis, & lana torta vel licio ligabis, ne ſubſequẽti fluxu ſanguinis infans periclitetur. Sed eadem hora qua natus eſt, ex vtraque parte ligandus eſt, & ſic in medio præcidendus, ne & ipſa quæ parit fluxum ſanguinis patiatur.

Vide Græca.

DE PARTV DIFFICILI. CAP. XI.

1 *Quot ſunt modi uel cauſæ, quibus laborioſus & difficilis partus efficitur? Moſchionis.*

PLurimi duas cauſas eſſe dixerunt. Vnam apud eam quæ parit: alteram apud eum qui naſcitur. Alij verò tertiam cauſam addunt, quæ extrinſecus venire aſſueuit. Apud alios etiam quarta cauſa emergit, quæ ex omnibus prædictis

A cauſis miſcetur.

2 *Quomodo dicunt per eam quæ parit, difficultatem partus emergere? Ibid.*

Primò ſi iracũda ſit, aut multùm timida, & verecunda, vel primariola, corpore etiam vniuerſo vel partibus impediatur. Vniuerſo aut ſi multùm gracilis, vel valde pinguis vel muſculoſa, vel imbecille habẽs * corpus. Partibus autem, ſi imbecillis matrix & in feruore ſit, aut aliquibus condylomatibus impeditur, vel orificiũ eius in anguſtu conductum eſt, vel cõtortum, vel ex parte cõcluſum, vel in vicinitate hæmorrhoides, vel collectiones, vel in veſica lapis ſit, & in longaone ſtercorũ retentio. His enim omnib. cauſis exitus infanti denegatur. B

* *corpore gracili.*

3 *Quomodo dicunt per infantem, qui naſci habet, difficillimum partum fieri?*

Si naturaliter grande caput habet, vel omne corpꝰ, vel tres manus, vel certè hydropicꝰ ſit, vel gibboſus, vel lãguidus, vel inflatus, vel mortuus, aut poſitione corporis cõtra naturam inueniatur.

4 *Quæ ſunt uerò ſchemata infantiũ naſcentiũ? uel quot ſchematibus infans naſcatur? ex Moſch. & lib. Mat.*

Generaliter ſunt quatuor modi. In capite, in pedibus, in obliquum iacens, aut conduplicatus. Specialiter verò ſchemata plurima inueniuntur. Ille enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

qui in caput fertur, aliquando rectum quidem caput in orificium matricis habet, reliquum verò corpus contortũ. Aliquando in capite quidẽ descendens * aut in priore ab orificio, aut retrorsum caput infigit, aut in * diuexũ se proijcit. Aliquãdo verò cum strictura hæc schemata fiunt, aliquando sine strictura. Aliquando etiam vnam manum foras proijcit, vel vtrasq;, ita vt intus iunctis existat. Aliquando ita descendit, vt directũ orificio matricis pedes habeat compositos, &corpus habeat rectum, manibusq; lateribus iunctis. Aliquando in priorem partem, vel retrorsum ab orificio pedes infigit, quod & ipsum aliquando cum strictura fieri solet, aliquando sine strictura. Aliquando vnum pedem vel vtrosq; foras emittit, manibus scilicet supra caput contortis. Aliquãdo diuisos pedes partibus matricis infigit: aliquando etiam duplicatis pedib. in genua exire conatur. Aliquando ita conduplicatur, vt sedenti similis naticas foras ostẽdat. Vel contra ita conduplicatur, vt plantas capiti in orificio matricis iunctas inuenias.

* lib. Mat. et non in.

* obliquum.

Qui verò in * diuexum iacẽt, aliquando in latere, aliquando supini, aliquãdo ad dẽtes inueniuntur, sic etiã duplicatus, & in diuexum positus esse potest.

Al. in obliquum.

5 *Ex quatuor schematibus prædi-* A *ctis quæ sunt exoptabilia, & secundum naturam, & quæ aduersa & contra naturam?* Ex ijsdem.

Quoties in caput ferũtur, ita vt in orificium matricis directũ caput eius inueniatur, manib. scilicet lateribus & femorib. iunctis. Proximum verò bono schemati est, quoties & in pedibus descendit iunctis, & orificio matricis oppositis, manib. scilicet lateribus porrectis. Et ex vtrisq; schematibus melius est, quod in capite descendat. Cũ enim labi foras cœperint, nullus metus remanet, ne manus ibi separatæ remaneant, cũ infantem adducere cœperis.

6 *Quomodo dicis de extrinsecus ue-* B *nientibus caussis difficultatem partus emergere? Mosch.*

Frequentius à frigido nimio aëre, aut paulo plus calido, aut certè cùm ea, quę parienti sunt necessaria, non adsunt.

7 *Quomodo per folliculum dicis impediri partum?*

Cùm tardius à fundo matricis resoluitur, aut certè ita solidum est, vt difficillimè rumpatur, aut econtrà ita tenue, vt ante tempus soluatur, & antè humorem illum effundat, qui propter lapsus infantis à natura præparatus est.

8 *Quomodo dicis per eum modum, qui ex omnibus caussis miscetur, partũ impediri?*

Si languidus vel lassus est infans, & inde nõ adiuuat parturientis

rientis conatum, vel certè mortuus est, & paruum caput habet, & inde orificium matricis extendere non posſit, nec ab obstetrice facilè apprehendi. Et hę sunt causę, quas Moschiō & cæteri voluerunt facere difficultatem partus. Soranus verò noster alias subiecit causas, vult enim aut strictura impediri partus, constrictis & siccatis partibus ipsis, aut fluxu & abūdantia * humoris, vel fluxu sanguinis, consumptis viribus parturientis, vel illis rebus quibus orificium matricis concludi solet, sicuti cicatricib. clausis, vel collectionibus, vel hęmorrhoidibus, vel pluribus his similib. vel etiam morte infantis, vel in diuexum contra naturam posito, vel numerositate partuum, vel tres manus, vel pedes habeat, vel ipsi infantes quatuor vel quinq; concepti sunt.

al. sudoris.

DE IVVANDO PARTV DIFFICILI. CAP. XII.

1 *Qua ergo diligentia obstetricandæ sunt illæ, quæ tardè & cum difficultate pariunt? ex Mosch.*

SI aliqua strictura vel angustia, siccitate vel feruore impediuntur, siue hoc inimicum frigus attulit, siue duritia corporis infantis, siue matricis breuitas, cùm temporaneum conceptum receperit, siue pin-

A guedine corporis, seu metu vel ira parturientis, vel colli matricis curuedine, vel torsione: hęc omnia suprà dicta chalastica diligentia relaxari solent.

Debemus eis quæ difficilè pariunt, ita subuenire. Primò frequētius oleum dulce & calidum cathisandum est, vel succus seminis lini, vel fœnogræci, maluarum etiam decoctarū. Aliquando etiam ouis crudis illuc admixtis: Sic effici potest vt etiam stricturæ relaxentur, & omnis angustia spatium accipiat, & infans, qui ad exitum impeditur præparato lapso, facillimè exire posſit. Nam propterea de pollinibus ex melle

B cataplasmamus omnem vicinitatem supra pectinem & renes. Encathismate etiam vtimur, vel spongijs in eadem aqua tinctis vaporamus, & sacculis calidis easdem partes cōtingimus. Nam aliquando & leui motu vehiculi eas gestari permittimus. Siquidem hanc gestationem antiqui * exercitus agitabant, vt ad superiores partes lecti eas ligarent & colliderent. Alij verò ad scalas ligabant, & sic pendere iubebāt. Alij infinitùm deambulare & salire cogebant, alij scalas etiā ascēdere. Alij autem manibus sub axillis misſis, à terra subleuabant & diutiùs exagitabāt. Sed hæc omnia nos reprobamus. Predictis enim rebus gra-

uiter quassatur matrix, & in maiorem feruorē ire solet. Idcirco vtendum est prędictis omnib. vaporationibus, & metuentem quidem hortari debemus securamque facere, quòd nō pericliteтur. Eam verò quæ nunquam peperit, & dolores nescit, docere debes, vt cùm dolores occurrerint, spiritū retinendo, ad inferiores partes gemitus impellat: subnascentib. aūt dolorib. resumamus pane feruenti vel tostato, cucumere, pepone, & madēti gleba. Si verò ea antecedēti ægritudine lassa ad partū venerit, occurrente etiā laxamento, simplici cibo resumimus. Pinguissimam autem in lecto in genua & ad dētes collocamus, vt pinguedine qua matrix premitur, liberetur. Orificiū verò ipsum matricis, digito oleo vel aceto tincto circundamus, & si cursus fuerit, corrigimus. Si quod verò impedimentum ibi inuenerimus, chirurgia tollimus vel minuimus. Si verò lapis in collo vesicę positus vrinam deneget, eum retrò in vesicam cathetere repellimus, & sic vrinā tollimus: vel iniectione clysteris, stercora de longaone deducimus. Folliculū verò non ruptū antè, digito presso formātes locū phlebotomo sollicitè diuidimus. Omnibusq́;, post hæc, p̄dictis encathismatib. vtimur. Hæc ergo prima est diligentia, quæ difficultatem partus maturare potest.

A

2 *Si autem præter naturam positus fuerit infans, quid obstetrix facere debet? ex Moschione.*

Vtiq; in primo eum secundū naturam componat, scilicet parturiens competenter in lecto collocanda est, vt altum habeat corpus, & paulo durior sit stratus, & si in priorē partem ab orificio matricis pecus infixū est, supina est collocanda. In genua etiam & ad dentes, si retrò ab orificio matricis infans est. Si in sinistrum, in dextrum se conuertat. Si verò hæc schemata infantē corrigere nō possint, tunc diligenter vnguibus incisis & oleo illinitis, & in vnum conductis digitis, sinistra manus orificio vuluæ immitti debebit, illo scilicet tempore, quo se matrix naturaliter aperit, & apprehenso pectore ad competētem locum corrigere: Si verò valdè infixum est, prius eum à loco importuno euellere oportet.

B

Sed antequam schemata illa ponamus, quæ contra naturam sunt, meliùs faciemus, si ea quæ sunt exoptabilia & secundum naturam, ipsa primò ponamus.

Partus primus. Hic est secundum naturam primus, melior ab omnibus partubus. Siquidē cùm labi cœperit, nullus metus subest, ne manus extendat,

& ibi remaneat, & hic est secũdum naturam. Secundus partus. Ita cùm occurrere cœperit, solicita debet esse obstetrix, vt cùm ad manus peruenerit, teneat, & sic eum adducat.

* obliquum. 3 *Si in * diuexum iacet quid faciendum?*

Immissa manu obstetrix eum componat, & si caput proximum inuenit, ipsum teneat, & adducat.

4 *Si ambæ manus foras ei uenerint, quid facere debet obstetrix? ex Mosch. & lib. Mat.*

Duobus humeris eius, manus suas ex vtraq; parte infigens, retrorsum eum reuocet, sicuti superius dixi, manibus ad latera compositis, & apprehenso capite, paulatim & leuiter foras eum adducat.

Si infans caput interiùs habuerit, & si duas manus eijcit, oportet obstetricem, prius immissa manu sua, caput ad orificiũ corrigere, & cõprehẽsis manibus infantis, conari decet, ne caput eius orificium vuluæ obturet, sed facillimè omne corpus infantis exire possit, quò priores manus exierant.

5 *Quoties manum emittit, quid faciendum?*

Principaliter videtur, vt nũquam eum teneat obstetrix & adducat. Plus enim, relicto intus capite, orificium matricis obturatur. Nam & in ipso conatu, exarticulare manum in- A fans poterit & amittere, vt cũ de vtero euaserit, culpa obstetricis, vitiosus efficiatur. Melius ergo facit, si humerum infixis digitis eum retrorsum remoueat, & intus capacitatem vuluæ positum, ita componat, vt manus eius erectas laterib. iungat, & apprehenso capite foras conari incipiat.

6 *Si in pedibus descendens, in aliquam partem uuluæ reliquum corpus inclinauerit, quid facere debet? Ex lib. Mat. & Moschione.*

Sicuti superius diximus, obstetrix immissa manu, eum cõponat, & sic adducat.

7 *Si unum pedem foras habuerit?*

Etiam modò videat, ne vnquam obstetrix teneat & cone- B tur, ne reliquo corpore infantis plus matrix claudatur, sed prius infixis digitis ad inguen infantis, sursum eum reuocet, & post, immissa manu, pedem alterum * colligat, & si fieri potest manus eius lateribus iungat, & apprehensis pedibus foras adducere conetur. al. corrigat.

8 *Si uerò ambos pedes eiecerit, quid faciemus?*

Duabus manibus suis obstetrix in inguinib. infixis, sursum eum repellat, & compositum sicut dixi, foras eijciat.

9 *Si * diuisis pedibus duabus partibus uuluæ plantas infigat, quid faciemus?* al. diuersis.

Immissa manu obstetrix eos iũgat, & ad orificium matricis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

eos componat & sic adducat.

10 *Si genua hic ostenderit, & sic exire conatus fuerit, quid faciemus?*

Retrorsum repellendus est, & correptis manibus * & pedibus adducendus.

forte, uel.

11 *Si uerò in naticas sederit?*

Obstetrix manum infigat, & retrò infantem repellat, & correptis manibus & * pedibus, extrà adducat.

* uel.

12 *Si grande caput habuerit ut exire non possit? ex lib. Mat.*

Intrinsecus repellendus est, & vnctionibus vncto orificio, immissa manu obstetrix eũ adducat, tenens caput eius, adiuuante etiam conatu suo parturiente.

13 *Si caput contortum habuerit? ex lib. Mat.*

Obstetrix immissa manu eum corrigat, & humeris comprehensum leniter adducat, ne matrix ipsa quassetur.

14 *Quoties fuerit duplicatus, quid faciemus? Mosch.*

Scias volo, duobus modis pecus in vulua duplicari: quoties enim naticas eius in orificio vuluæ inuenimus, ex interiori parte fiet duplicatio. Quoties autem caput & plantæ in orificio inueniuntur ex superiori parte, secunda est duplicatio, & potest obstetrix ita corrigere, vt * plãtis reuocatis sursum, caput hîc teneat, & sic infantem foras adducat.

Lib. Mat. habet & plãtis in orificium rectis, adducat.

15 *Si in diuexum iaceat, aut supinus,* A *uel in dentes, quid facere oportet?* Ex lib. Mat.

Præcipimus vt in vulua displicitus, & apprehẽso capite, adducatur.

16 *Si plures uno fuerint & simul se ad orificium contulerint, quid & quomodo agendũ. ex Mosch. & lib. Mat.*

Si plures vno fuerint, si duo aut tres vel quatuor, sicuti frequẽtius diximus, in sinũ vuluę omnes sunt repellẽdi, & sic sigillatim eijciendi.

17 *Qualiter fœtus in utero sit cõuertendus? ex lib. Mat. & Mosch.*

Si supinus vel ad dentes est, leniter obstetrix, immissis digitis, in latus eum cõuertat, & accepto spacio, vt vel si vnam manum obstetrix immittere possit, eum facillimè ad integrum schema componat, & quascunque partes orificio propiores habuerit, easdem teneat & sic adducat: ita tamen vt maximè caput infantis quærat, & ipsum teneat & foris adducat. Siquidem melior ab omnibus descẽsus per caput inuenitur. Sed si pedes fuerint proximiores, ipsos teneat, & sic adducat. B

Hęc autem omnia leniter ab obstetrice, & sine quassatione facienda sunt, ita vt frequenter oleum calidum, vel prædictos succos fœnogręci, seminis lini, & maluæ decoctum locis illis infundat. Hac enim diligẽtia, & lapsum infantibus pręparat, & sani euadere possunt, & quæ

parit

parit sine vexatiōe & sine quassatione seruatur. Plures enim infantes post difficillimū partum euasisse cognouimus, & viuere vidimus.

18 *Quæ sunt uerò periculosa symptomata, quæ nos terrere possunt, ut periculum prædicemus?*

Si febres insunt, vel maximè acutæ, neruositas omnis patitur, talisq; feruor præcedit, vt & gangræna ibi efficiatur, plurimum sudēt, pulsus etiam minutus sit, aut in totum non appareat, & delirium subsequatur.

DE HIS, QVI NON POSSVNT DVCI MANIbus. ex Mosch. Cap. XIII.

SVnt qui nullo modo manibus adduci possunt, & aut magnitudine corporis sui resistunt, aut morte, aut in tanta strictura arctati sunt, vt in totum euelli nō possint. Quid tū facere oportet?

Embriulcia adhibere vel embriotomiam: siquidem iam pecus mortuum est, & debemus miseræ parturienti subuenire, maximè cùm sic periculosa iuxta eam symptomata inueniantur.

1 *Quomodo ergo embriotomiam facere debemus?*

In aliquantulum duro stratu supina iaceat, eaq; laboret, & curuatis illuc pedibus eius &

A patefactis, spondis etiam lecti plantis eius infixis scapulis eius aut ministris, vel fascia ad reclinatorium religatis, is qui facturus est, in contra paulo inferiùs sedere debebit, & apprehendens curuedinem embriulci, & tepefactos infrà digitos abscondere, quibus perunctis, & in vnum conductis, cum eadem curuedine embriulci, in orificium matricis manum sinistram intus inijcere, & tentare locum, & quærere locum, in quem eum figat.

Si verò in capite partus descēdat, aptiores inueniuntur oculi, occipitium, & os. Si verò pecus in latus est, in inguinibus,

B & inter coxas infigi potest. si per pedes descendat, super pectinem bene infigitur: Vel si ex prædictis locis nullum inuenire poterit, vbicunq; vulnerato loco, embriulcum infigat, & erecta manu, foras embriulcum ministro tradat, & eodem modo etiam alterū immissum, alij parti infigat, quem & ipsum ministro tradat. Ita autem æqualiter infixi esse debent, vt cùm conari cœperit, æqualiter adducere posit. Dein ministro iube vt leuiter conari incipiat, ita vt cū matricem viderit ad inferiorē partem, tunc & ipsa conetur. Quoties verò matrix in sursum ascenderit, non conetur. Ipse verò digitus index ceroto inūctus, orificium matricis circūa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

gat, & illud aperiat & stricturã soluat, & quicquid ibi corrigẽdũ est, corrigat: frequentius tamen oleo calido & succis loca ipsa irrigans. Cùm verò competenter infans sequutus in aliquantulum foras exierit, superioribus partibus iterum embriulcos infigat, & hoc tandiu faciat, quandiu omne corpus infantis foras eijciat.

Si autem illæ partes, quæ foras emissę sunt, nec embriulcos admittere possunt, nec reliquũ corpus exire permittãt, aut certa aliqua pars infantis multùm grãdis sit, aut ipsum pecus mortuũ est, vt nec exagitari nec exire posſit, ad embriotomiam ipsam necessitate est veniẽdũ, vt per partes concisum corpus infantis, sic auferatur.

2 *Quomodo uerò apprehendimus mortuum esse infantem?*

Ex eo quòd frigidus est, & nõ mouetur, nec pulsus habet.

3 *Quomodo pecus incidere debemus?*

Principaliter partes, quę foras sunt, si reuocari intus nullo modo posſint, quomodo erit, sic etiam præcidi potest, & paulatim ad eductionem deduci. Quod si non regi posſit, neque embriulcis adduci, quærendũ est, ne fortè hydrocephalia sit, hoc est, aquam in cute capitis habeat: & ipsum caput prius p̃grande in occipitium, effuso verò humore, vastitas capitis succumbat. Si autem natura gran-

A de est ipsum caput, prius manu constringendũ est. Mollities enim adhuc osſium facilè celeriter exire potest. Si non, etiam ferra mẽto in occipitio aperiẽdũ est: sic enim effuso cerebro, breuiari caput potest. Si autem in diuexũ iacet, & humeros lateribus vuluæ infixerit, & adhuc superuixerit, etiam iugulo eius ferramẽtum infigere posſumus, vt effuso abundanti sanguine, corpus pecoris attenuari posſit. Nã hac ratione etiã venas ipsius aperimꝰ, si hydrops sit, vt humores effundat, aut vt intestina eius adducere posſimus: manus etiam ac pedes, sicut retrorsum dixi, etiam intus

B ab articulis præcîdimus. Si verò magnitudine sua, caput in interiore parte vuluæ absconsum est, à gutture pręcisum corpus dextra manu adducimus.

4 *Si uerò duplicatum pecus sic remanserit, quid faciemus?*

Præcîdimus & tollimus, dũmodo omnes præcisas partes in tabula componamus, & vniuersa membra consideremus, ne quid ibi remanserit.

5 *Post Embriotomiam quid obstetrix facere debet?*

Vtiq; post tantam quassationem partium, prædictis succis & oleo calido hæc omnia irrigare, & paragorizare. Si verò fluxus sanguinis plurimus fuerit, rebus competentibus constringere & siccare.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE SECVNDINIS. CAP. XIIII.

1 *Secundinæ unde dicuntur. ex Mosch.*

AB eo, quòd prius infans cadens in terram, sic etiã illæ exeũt. Nam inde & prægnãs dicitur, q̃ priores nascũtur, & priores rumpantur.

2 *Quid est chorium?*

Membrana sine orificio, quę infantem, & quæ cũ ipso sunt, continet, fundo matricis inhęrens: dicitur & vasculum, & secũdina, & nouissimũ, eò quòd prior rumpitur.

3 *Vnde dictum est Angion.*

ἀγγᾶον, hoc est vasculum: Ideò vasculum, quia infantes ibi includuntur, in quo sic voluũtur, sicut pila in arena.

4 *Ex quibus rebus constat chorium?*

Ex neruis, venis & pulpis. Est aũt colore purpureo, similitudine folliculi.

5 *Ex quot & quibus constat umbilicus?*

Ex quinq; : duabus venis & duabus arterijs, per quas nutrimenta sanguinis infanti subministrantur. Quinta aũt est * Lucialis dicta, quę infantes in chorium lucium transmisit. Hoc ergo vmbilico, infans in matrice detinetur.

*in Græco, χιτών.

6 *Quid est amnios?*

Membrana vniuerso corpo- A ri infantis adhærens, quod frequentius aliquando foris cõsumitur, & non per omne corpus inuenitur.

7 *Si secundinæ ibi remanserint, quid faciemus? ex Mosch. & lib. Mat.*

Cùm infans in manus obstetricis ceciderit, si ad vmbilicũ adhuc cohæret, obstetrix debebit etiam attentare leuiter hac & illac adducẽs, an per ipsum vmbilicũ infantis possit foras adduci, adiuuãte conatib. suis & ipsa parturiente, idq; fiat, qñ fundo non adhęrent & orificiũ patet. Neq; verò in directũ conetur, vt ne matrix simul adducatur. Si verò tarditas ipsa morã habuerit, præciso vmbilico, B separandus est infans, eũq; alia mulier accipiat, & reliquũ ipsa teneat. & cũ se matrix aperiat, ducendũ, cùm aũt recludit, nõ conandum. Sed si ruptũ vel pręcisum statim intus se absconderit, orificio matricis patẽte, per unctam manũ statim obstetrix immittere debebit, & si iam ad fundum matricis recesserint, et si obuolutæ sunt & natant, quacunq; parte apprehensis tollere debet. Si verò adhuc ad fundum matricis tenentur, resolutis ibi digitis & apprehensis secundinis, tẽtare hac & illac, & adducens persuadeat auferre. Illæ verò quæ imperitia in directum conantur, frequenter & ipsam matricem adducunt. Sed si ne sic subsequutæ sunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

aut orificiũ matricis statim se clauserit, vt neq; manus immitti, neq; ipsę exire posint, & feruor fuerit subsequutus, ibi eisdem dimisis, omnibus succis, & encathismate, & cataplasmatibus & vaporationibus, quibus ad feruorem vti solemus, vtendum est. Hac enim diligentia, omni strictura laxata, frequentius quicquid ibi remãserit & alienum est, foras emittitur, & sua sponte cadit.

8 *Ad secundinas remorantes & menstrua. ex lib. Mat.*

℞. lupinorum, absynthij, elaterij ana obol. j. sagapeni, myrrhæ ana scrup. xij. rutæ similiter tunde & cerne, & cum felle taurino collige, & super vmbilicum impone.

9 *Quæ sunt, quæ propter retentionem secundinarum antiqui adhibebãt? ex lib. Mat. & Mosch.*

Sternutamenta, & à scala suspensiones, & potiones dabãt, quæ eas eijcere possent, & fumos suffiebãt, & pessos sanguinem educentes subijciebant. Quin etiam pondera ad ipsum folliculum ligabant. Quæ omnia nos reprobamus, siquidẽ feruorem partibus ipsis facere possunt, & pręsentem sine dilatione sanguinis fluxum.

10 *Vt secundinæ citò sequantur. ex lib. Mat.*

Granum aristolochiæ rotundæ in femur liga.

A

DE PARTV MEDICAMENTIS FACILITANDO. *Cap.* XV.

1 *Ad partum iuuandum.*

Polypodij radicem tere, & super pedem pone, inchoante dolore, etiam mortuum pecus eijcit. *Aliud.*

Agrostis semen, quod adhuc in ipsa herba sit, & lanã de medio frontis arietis collige, & simul repone, & cũ opus fuerit, circa renes aut lumbos habeat, sed dum peperit solue, ne vulua sequatur.

2 *Vt citò mulier pariat. ex lib. Mat.*

B

Granum aristolochiæ rotundæ in femur liga.

DE FOETV MORTVO EXPELLENDO. *Cap.* XVI.

1 *Pessariũ quod mortuum pecus potest foras detrahere. ex Cleo. li. priore.*

Latiridis scrup. j. & s. cum succo porri virginis conteres, & facies pessariũ duorum digitorum, & subijcies, pecus educit citò. *Item.*

Citri folia coques in aqua, et bene inde fomẽta vuluam intus, & partum educet, etiamsi mortuus sit.

Ad mortuum fœtum expellendum medicamenta, vide in exemplari Græco. cap. 154.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE IIS QVÆ POST PARTVM FACIENDA *sunt.* Cap. XVII.

1 *Puerpera quomodo à partu tractãda? ex Mosch.*

IVbemus & spongia longa ipsam extergi: iactanda est in lectum, in obscuro cubiculo modicè patentibus pedibus, vt quicquid ex ea foras exire cœperit, non impediatur, pannis loca ipsa contegãtur, ita vt frequenter mutentur. Sed & lanis mundis oportet & ventrem & pectinem contegere: & si sine quassatione partus effectus est, oleo viridi cum modico vino admixto ipsam partem irrigari. Si verò laboriosus partus præcesserit, oleo dulci & calido ipsa loca calefacere. Deinde biduo eas à cibo abstinere. Tertio verò die, encathismate calido & perunctione curata, & aqua calida faciem eius fomentabis. Cibabis autem eam simplici cibo, hoc est pane & aqua calida, & pultibus, & ouis sorbilibus. Aquam calidam ad bibendam dabis. Septima autem die nullis occurrentibus querelis lauacro vti, & varios cibos, & vinũ modicũ aqua temperatũ dabis eis.

2 *Quomodo cognoscis post partum sufficientem purgationem occurrisse?*

Eò quòd sanguis vberrimus A fuit primò: secundò fæculentus & paucus, nouissimè purulentus.

3 *Si de conatu & tensione frequentius in partu ruptiones occurrerint, his quid facere debemus?*

Post aliquantos dies partus, cerotaria imponimus, quæ cõficiuntur sic. Cera, oleum rosaceum, spuma argenti, cerussa, alumen rotundum, & in fasciam paulò strictius faciamus.

4 *Si ex partu contingat sanguinis fluxus? Priscia.*

Arion Basilicum incende, & tere & cũ aceto inuolue, & impone in pessario. *Item.*

Lapatij succo intinctum pessarium appone. B

5 *Si ex partu natura plagata fuerit? Priscian.*

Testiculos tauri solue cũ aqua, & sicca, & cum oleo liquefacto, * lineo in pãno cum modico croco impone. *al. line.*

6 *Si matrix ex partu ulcerata sit? Priscia.*

Olei scrup. iiij. & butyrum vetus misce, & fac pessarium, & suppone.

7 *Si matrix ex partu concussa fuerit. ex lib. Mat.*

℞. butyri obol. v. œsypi obol. iiij. myrrhæ obol. ij. medullæ ceruinæ obol. ij. adipis gallinæ obol. iij. terebinthinę obol. iij. ceræ punicæ obol. vj. aloës hepatici obo. iij. cassię syringos obo. j. olei rosati obo. ij.

mellis quantum sufficit, coque in vase fictili nouo, & vtere, hoc vsa est Fabiana Priscilla, cũ omnes archiatri in ea defecissent.

8 *Signa caloris matricis post partũ ex lib. Matricis, & Cleopatræ priore.*

Videntur signa suffocationis matricis, & cura eadem est.

Cùm se matrix ad stomachũ fecerit, vehemens nascitur dolor, corpusq́; affligitur. Interdum etiã, vt in comitiali morbo, exanimata videtur, sed hoc distat, quòd nec oculi uertuntur, nec spumãt, nec nerui cõtrahuntur, sopor tantum in eis esse videtur. Quibus crebrò hoc accidit, & * calor supra vires fuerit, sanguis emissus prodest: si paruus sit calor cucurbitæ affigendæ sunt inguinibus. Si verò diu tacere aut iacere cõsueuerit, oportet naribus fœtorem ex vstis appponere, & aqua frigida perfundere, aut ex ruta trita cum melle vel oleo cyprino, aut cataplasma naturalibus pubetenus apponatur. Inter hoc, corpus & coxæ perfricentur, & synapismũ lene super ventrem pone, tertio vel quarto die intermisso, ne corpus rubeat. Si duritia permãserit, * solutio in lacte discocto, deinde contrito cum alba cera, & medulla ceruina, cyprino oleo, & seuo taurino, vel caprino, cum rosa mixto. In potione dandum est anethum. Si verò vulua exulcerata fuerit, tunc ex rosa, scilla, axungia re- A centi, & albumine oui pessarium fiat, & apponatur: Vel albumẽ oui cum aceto adiecto roseo, vel rosæ puluere, aut suffumigium fiat matrici ex sulphure, & tolles dolorem. Quòd si purgatio mulieri defuerit, cucurbitulæ, cute incisa, inguinib. vel sub mãmis appositæ iuuant. Si verò magna constipatio fuerit, subijciendum est costum, pulegium, & violæ albæ: amplius nepitha, saturea, hysopus. In cibo verò accipiat porrum, rutam, cyminum, cepe, & synapi, vel omnia acria olera. Si verò sanguis q ex inferiorib. erumpere solet, naribus eruperit, incisis * clunib. cucurbitæ B apponantur, & si per tres vel quatuor menses, trigesimoq́; die repetierit, scias te hoc vitium sanasse. Si verò se sanguis non ostenderit, scias ei capitis dolorem futurum, tunc si ex brachio sanguinem tollas, sanabis eam.

* lib. Mat. dolor.

* al. inguinibus.

DE NVTRICE.
CAP. XVIII.

1 *Quæ nam ad nutriendum apta est? Mosch. lib. Mat.*

Adolescenta, quę pulchro etiã sui corporis sit colore, & iam bis pepererit, & pectus latum habeat, ipsasq́ue mammas neq; nimium laxas & rugosas, neque interim valdè

valdè tenſas papillas, neq; multũ graciles, neq; valdè breues, & quæ non multas cauernas habeat: neq; iterum parua & breuis, animoſa, & quæ cum integro affectu puerum amare poſsit, & quæ nunquam iraſcatur, ſi fieri poteſt, grata & munda ſit.

2 *Qua uita agenda eſt nutrix?*

Communiter ſicut omnes homines vt ſana eſſe poſsit. Exerceri ergo debet lauacro, vel perunctione corpus reficere, cibumq; ſufficienter ſumere, ſemperq; ebrioſitatẽ & indigeſtionem vitare.

3 *Quæ ſunt exercitia quæ manibus nutricis fieri poſſunt?*

Exercere ſe debet nutrix in aliquo opere, præſertim partibus ſupernis, vt lac plurimum & digeſtum habere valeat, & ſi fieri poteſt, ad virum ſuum nõ accedat, ne per vſum venereũ purgatio ſe commoueat, qua ſuperueniẽte copioſitas lactis exterminetur aut extinguatur. Primis verò diebus quibus lactare incipit, ſimplicem cibum & leuem accipiat, & aquam bibat, ne ſolidum lac mox natis infantibus, cum difficultate per anguſtos gutturis meatus, deſcendat. Et cùm paruuli accedentibus diebus & menſibus ſolidantur, & fortiores fiunt, iam etiam ſolidiorem, & fortiorem cibum capere nu- A trix incipiat. Poſtea verò vinum, ſic vt & conditum ſubiũgat. Et ſi ita per ordinem actũ fuerit, vt docuimus, infans ſine leſione, & ſine indignatione ſaluus cuſtodiri poteſt. Nam ſi nutrix ebrietati deſeruĩat, infans infirmabitur. Cùm tot menſibus mater ſua, his & alijs rebus cuſtodita, ſanum cõſeruauerit. * Infans nanque ſeparatus à matre non præualet hæc & his ſimilia ſuſtinere. Sicut enim ramuſculi, dum adhuc in eadem arbore conſiſtũt, vnde nati ſunt, ſuſtinent tempeſtates & ventos, ſeparati verò ab arbore inſerti in alia, non prȩualent ſuſtinere, quouſq; radicem inſigant. B

Vide Græca, hic enim quædam deſiderantur.

4 *Quid eſt faciendum ſi nutricis lac fuerit exterminatum?*

Si hoc cõtigerit, alterius mãmillas accipiãt: vel ſi nõ ſit alia, illi cuius lac exterminatũ eſt, cõpetẽti diligentia prouocandum eſt, & ſi lapſum eſt, cibis & potionibus competentibus confortetur. Secundum authoritatem etiam antiquorum, vbera omnium pecorum manducata, ſicut veſpertilionum etiã cõbuſtorũ cineres, & noctuæ cum vino bibere dabant, vel cũ aqua ſoluta, mãmis illinebant. Quæ nos oĩa reprobamus: importunitas enim hæc ſtomachum exterminat, & cibum corrumpit.

Illis verò quæ plus quàm de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

bent lac habent, fortiorib. exercitijs, & laborib. & stipticis rebus minuatur.

Si verò spissum est, accipiat cibum digestibilem, & qui modicè nutrire possit, neq; siccus sit, aquam bibat & quotidiano lauacro vtatur. Nam & nutrici cibos salsos accipere non permittimus, quoniam paruulum corrumpunt, & lac & vires infantis minuunt. Nutrix verò cibos bonos & succos, qui facilè digerantur, accipiat. Potiones, quæ stomachum custodire valeant, & lac augere, bibat.

Illam verò quę aquosum lac habet, rariùs oportet lauare, & vinum bibat, & cibũ accipiat solidum, sicuti sunt pultes duræ, oua elixa, frixa, & porcina caprináue carne vtantur.

5 *A somno expergefactam, quid facere oportet nutricem?*

Deambulare modicè, mammas fricare, vt lac quod somnus constrinxit, soluatur, & sic infans applicetur.

DE MAMMILLIS POST PARTVM AFFECTIS Cap. XIX.

1 *Si post partum ad mammillas lac confluat, cum tensione & grauedine, dolore & feruore, quid eis apponere debemus? ex lib. Mat. & Mosch.*

PRimò quidem quæ leniter constringere possunt, hoc A est, spongias molles posca madidas, vel panem in posca infusum, & cum palmulis tritis. Si verò lac stringere velis, herba * policaria, & coriandrũ viride, & vua lupina trita in ceroto admixta, mãmillis impone. al. psyllium

2 *Ad feruorem mammillarum quid facere debemus? ex Cleop. 1. lib. Mat. & Mosch.*

Mammillis adhibẽda sunt, ea quę relaxare possunt, fomẽtatio scilicet olei, vel aquæ calidæ, & succorum. Cataplasma etiam pones de seminibus, & in declinatione cerotum induces, & omnino adhibeantur quę in sanguinatione matricis & fluxu ordinata sunt.

B 3 *Si puerpera ipsa lactat quid faciendum?*

Omnia ritè vt prædictum est.

4 *Si uerò alia lactauerit, eius quæ peperit lac, quomodo stringimus?*

Lapidẽ pyritẽ bene tritũ ceroto admiscemus, & vtimur, & paulatim strictas mammas ipsas fasciare iubemus, fugientes scilicet ea, quæ antiqui exponebant, hoc est, aquam salsam, cyminum, & strobilos, & alumen scissum, & hederam, quę omnia acredine sua impetum feruoris duplicare possunt: rebus verò chalasticis tumorem mammarum sedare valet.

5 *De mãmillis post partũ dolẽtib. ca. 1. Theodori Prisciani de Gynæcijs.*

Mammillas cũ tensione tumentes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

mentes vel dolẽtes, quod post
partũ quàm maximè mulieri-
bus euenire consueuit, quas ex
eo etiã grauis dolor inquietat,
hoc ordine curare debemus.
Per initia mediocriter pstringẽ
tib. vti cõueniet, id est, spongia
molli infusa in posca, quæ leui
anadesmo continenda erit. Sic
etiã dactyli cũ pane in posca in
fusi & contriti sępe par benefi-
ciũ præstitere. Si verò certa ra-
tione lac prohibendũ erit, cata
plasmati superiori admiscen-
dum est aut alumen scissũ, aut
herbæ policaris semen, aut co-
riandrum, aut portulaca. Nam
& vnguenta ex solis earum suc
cis frequenter adhibuimus, pẽ
na molliori loca tractantes. Si B
indignatio illa his minimè po-
tuerit prohiberi, & lactis aggre
gatio maximũ feruorem locis
incusserit, tunc cataplasmatib.
chalasticis conuenit immine-
re, vt est panis in melicrato in
fusus cum oleo dulci contri-
tus. Similiter etiam de semini-
bus tam lini quàm fœnogræci,
vel hordei aliquando singulis,
aliquãdo commixtis cum adi-
pibus sæpe porcinis recenti-
bus in melicrato tẽperatis. Si
autem pondus cataplasmatis
tolerare non potuerint, cum
spongijs vaporandæ sunt ex
aqua visci lini seminis & fœ-
nogręci: & impositis continuò
lanis in oleo dulci calido infu-
sis, fouendæ erunt.

A Si saniem fortè collegerit,
iam suis temporib. & proprijs
adiutorijs matura aperienda e-
runt, vt sub vna digestiõe pos-
sint curari. Si verò minimè per-
curari possint, transacto igitur
impetu, vel indignatione mã-
marum, simplex cerotariũ ad-
hibẽdum est vsque in plenam
sanitatem. Sanè si per eadẽ fa-
cta nutrire minimè decreuerit,
unc cerotario supradicto, pul
uerem molaris lapidis contusi
admiscebis, & desuper ligabis,
lactis impetum prohibiturus.

Quod si lactandi arripuerit
voluntatem, tunc ligatura laxa
ta fomenta chalastica adhiben
da erunt, quæ lactis non prohi
beant copiam ministrari: sed
magis præeuntibus fomentis,
& vaporationibus dictis, cype
ro, ouo & croco in vnum tritis,
mãmillas vnguẽto adiuuabis.
Item alij cyminum cum aqua
tritum, alij verò fabæ pollini-
bus, & vua passa trita miscue-
re, & ex his cataplasmando la-
ctis adauxere fœcunditatem.
Sic sesamo trito cũ oxymelle
cataplasmata confecerunt, his
omnibus lactis fœcundum of-
ficium procuratum est. Si ni-
mium interea lactis pondus
duritiem fecerit, folijs apio-
rum, vel menthæ, vel caulium,
cum pane tritis & melicrato,
illam duritiem resoluimus.
Ergo per initia omnibus me-
diocriter stipicis obuiandum

est: per augmenta vel impetus, chalasticis & paregoricis. Et licet omnibus hac lege deseruiendum sit, attamen mamillarum mollium intuitu omnia moderatius fœminis adhibenda sunt.

6 *Ad lac augendum. ex Prisciano.*

Lumbricorum viuorũ scrup. j. tere, & cum mellis cyathis ij. bibat vt nõ cognoscat. *Item.* Lac vaccinum bibat. Aqua salsa calida vel marina fomẽta, & pòst vino calido.

Ad lac augendum vide cap. 156. in Mosch. Græco. Ad lac minuendum, vide ibidem caput 157.

DE INFANTE, ET QVOMODO TRACTANDUS. Cap. XX.

1 *Ex quibus probabis infantẽ aptum esse ad nutriendum? ex Moschione. & lib. Mat.*

EX hoc, quod illa, quę illũ in vtero habuerit, omnib. mensibus sana fuerit. Vitali etiam mense si sit sanus natus ipse paruulus. Si omnibus partibus fuerit integer, omnes poros patẽtes habeat, vocemque solidam statim vt cadit emittat. hæc omnia integræ sanitatis sunt testimonia, & pleno tẽpore natũ infantem ostendũt.

2 *Quoties in die lauãdus infans est? ex Mosch. & lib. Mat.*

A Semel. Necessitate verò aliqua occurrente, bis: frequẽs verò lauacrum * flaccidum corpus facit. * *Lib. Mat. capiti eius nocet.*

3 *In quali loco lauandus?*

In obscuro & temperatè calido.

4 *Quibus rebus infantis superficiẽ lauari oportet aut aspergi. ex Mosch.*

Antiqui vino cum aqua salsa abluebant. Alij verò lotiũ puerile & puluerem gallarum vel myrtæ aspergebant. Nos autẽ salem tritum & aphronitrum aspergimus, prędictę enim res, odore suo infantem feriũt, nec tutum est infantẽ nimiũ astringi: inde enim deteriùs habent. Si verò multũ mollis est infans, B admixto * sale, vel oleo, vel succo fœnogræci, asperge, aut line per totum corpus, ita vt neque oculis, neq; ori ex his aliqd incidat. Deinde cùm siccatur corpus, aqua frigida eum abluere, & aqua calida ipsum lauare debes. Digitis verò in naribus, vel ore immissis, omnia purgare, & oleum oculis infantis infundere. Deinde minimum digitum in ano infantis immissum, * meconium tollat, & vmbilicum lana ligata immediatè sui præcidere, & linteolo oleo intincto contegere.

* *al. melle.*

* *In Græco ῥύπον.*

5 *Propter quam causam oculi infantium oleo irrigantur?*

Vt tunicæ quibus constãt emolliantur, extergantur, vt integrum visum habere possint.

Quare

Fortè. Q... modo dis... nendũ est... uacrum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

6 *Quare iubentur matres post lauacrum infantum auriculas & nares exiccare?*

Ne remanente ibi humore, graciles aurium pori perfrigescant, & malè accipiantur.

7 *Quomodo oportet infantes ungere?*

Primò ad dentes positos, deinde etiam supinos femoribus suis antè supposito linteolo, ita vt aliquando singulatim manus iungat. Aliquando vtrasq; iungat, & extendere etiam iuuat. Similiter etiam pedes, singulasq; partes corporis formare: & quæ concaua esse debēt, premantur: quæ verò gracilia, constringantur, & quæ extantia, adducantur. Oculorum etiam ipsorum folliculos frequenter fricare, caput verò diligenter rotundum facere, patellas etiam in genubus mouere, deinde omne corpus extendere & remittere, & vniuersas partes suis officijs commemorare.

DE FASCIANDO INFANTE. CAP. XXI.

Fortè. Quomodo disponendū est lauacrum.

1 * *Quomodo fasciandus est infans post lauacrum. Mosch.*

SEdere debet nutrix, & genubus iunctis femorib. suis in linteolo infantem ac- A cipere, & sublatis fascijs oleo tepido vngere: & in pelui grandi aqua calidā limpida, & sine odore missa temperata. Deinde manum sinistram sub axillā infantis sinistram tenere, ita vt pectus supra cubitum iaceat. Deinde in aquam positum leniter fomentare. Primò dorsum, deinde supinum cōuersum, & partes ipsas fouere, ita vt omnes sordes, quę in collo sunt, & concaua loca, sicuti sunt axillæ & inguina diligenter extergantur. Immissoque digito intra os, saliuas omnes tollere & leniter gingiuas & linguam confricare. Deinde leui manu super pectinem premere, vt vrinæ officium commemoret.

B Sed cùm viderit corpus eius aliquantulum calefactum, sufficienter obruisse, lauare, & in tepida aqua deponere, vt ad vsum frigidæ assuescere possit infans.

2 *Quomodo oportet infantem fasciare?*

Superposita femorib. eius fascia munda, & lata sufficiēterque lōga è lana, vt singulas per partes voluere valeat, ita vt omnia loca, quæ sunt gracilia, constringantur, & antè laxiùs circùm cingantur. Deinde coniunctis genub. & talis lana interponatur, ne ita coniunctis aliquid de membranulis cassetur. Caput pannis aut lanis mūdis contegatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

3 *Vbi oportet & quomodo infantem iacere?*

In locis mediocriter calidis, ita vt nihil oleat, & nec valde sit lucidus locus, stratumq; eius sit concauũ, nec valde molle, ne multum iacendo, spina infantis aut collum cõtorqueat. In mediocri mollitie collocatum etiam caput infantis iacere debet.

4 *Quanto tempore fasciandus est infans?*

Apud quosdam diebus quadraginta: apud alios Lx. Apud nos quãdiu in integro sui corporis infans coaguletur & soli detur: quòd si citiùs soluatur, euenire solent ei languores, dũ sano corpore sunt nati. Tardius verò solui debet q imbecillis est. Semel omnis fascia, & non delapsos soluimus, sed per partes paulatim. Si verò semel soluerimus eos, & corpus mundauerimus, nouitate ipsa percutitur, & male accipitur.

DE VMBILICO INfantis. Cap. XXII.

1 *Post quot dies umbilicus infantis cadere solet.*

POst tres vel quatuor. Vulnusq; quod remanet, plũbi puluere bene curetur.

2 *Quomodo concauitates umbilici formantur?*

Frustum plumbi ad similitu- A dinem denarij factum apponimus, quod possit pondere suo concauum facere.

DE CIBANDO INFANTE. Cap. XXIII.

1 *Quando oportet infantem cibum accipere primũ, ex Mosch. & libro Matricis.*

CVm post omnẽ * commotionem quietus fuerit effectus, hoc est, post * nonam vel x. horam, talem cibũ primũ accipiat, qui stomachũ & ventrem purgare possit, & eum nutrire, sicut est mel modicè decoctum. Si enim crudum B fuerit, & austerum est & inflat: si verò paulo plus fuerit coctũ, constringit.

al. commutationem. *al. octauam.*

2 *Quomodo mel ei dandum est?*

Nutrix debet os eius illinire, & mulsam tepidam instillare, & sic secunda die lac offerre.

3 *Cuius lac accipere debet infans?*

Maternum lac dare oportet: aut extraneum, non maternum, siquidem adhuc ex labore partus, & turbatione & purgatione lac eius malum est, & * crassum & indigestibile. *al. pingue.*

4 *Quod est uerò lac bonum?*

Bonum lac est mediocriter cãdidum, nec subliuidum, nec gypso simile, nec subacidum, sed moderatè coagulatũ, & stil-

latim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

latim in vngue leniter dilatetur, nec se citò diffundat. Reliquæ autem differentiæ malum lac ostendunt.

5 *Materno ne lacte nutriendus est infans an nutricis? Mosch.*

Amabilius quidem potest à matre nutriri, verùm matrona vt post partum sana esse possit, melius à nutrice potest nutriri. Vnum enim lac maturum sufficiẽter duobus infantibus ministratur.

6 *Post quod spacium lauacri ad mãmillam applicandi sunt?*

Post modicum, donec omnis turbo lauacri digeratur, quicquid enim prius accipitur, corrumpitur & nõ nutrit. Nam & ipsa nutrix, si nõ digesserit balneum, & exiccatis antea mammis infantẽ applicet, malè habebit infans.

7 *Quomodo lactari debet?*

Manibus acceptum infantẽ aliquantulum in latus ponere, & ad vtrasq; mammillas conuertere, vt modò dextram manum infans, modò sinistram liberam habeat, & de ambabus mammis accipiat. Deinde ori eius appositam papillã teneat, & quasi latenter lac exprimat, ne cũ labore infans didam sugere incipiat.

8 *Quoties in die infans lactari debet? ex lib. Mat. & Mosch.*

Frequenter in die lactandus est, modò ex sinistra modò ex dextra mãmilla, quoniam se-

A mel, quod ei sufficiat, accipere non potest. Lassatur enim diutiùs lactãdo, aut de bono lacte citò satiatur. Non ergo determinandus est modus, sed cum visus fuerit velle, oportet eum accipere. Ita tamen vt ante lauacrum, nec in lauacro vnquã accipiat didã, ne lædatur * corpus eius. Qui enim ante lauacrum vel in lauacro lactantur, scias eos varijs & multis lãguoribus detineri. *al. cor.*

9 *Quibus signis intelligere possumus infantem debere cibum accipere?*

Eo quòd præcordia eius cõcaua sunt, vel etiam tantum tẽpus transiuit, vt cibum accipe-

B re debeat, os etiam aperiat, & labia frequentius moueat, & cùm in * antè intinctum digitum labijs eorum applicuerimus, sugant cum quodam ploratu. *fortè lacte.*

10 *Quomodo uerò apprehendimus an propter cibum ploret, an non?*

Fasciam principaliter inspiciamus, ne stricta sit, ne iacens pedem aut manum contorserit, aut aliqua re puncturã senserit, aut de abundantia cibi aut lactis plorent, inspice: & ne à plurimis coopertorijs grauatus, aut ne paruitate eorum perfrixerit, aut nimio sole æstuauerit. Si verò aliqua re punctus est, subitò plorare incipit: si coopertoria plurima, vel parua, id visu probatur & tactu,

aut enim frigidus esse debet, A
aut multùm calidus. Si autem abundantia lactis vel cibi premitur, huc atq; illuc se proijcit, & plena præcordia habet. Si æstuauerit, cum anhelitu rubet: si verò aliqua causa inęqualitatis est, & ille languet, & lac accipere non vult, & macrior effectus est. Ex prædictis ergo signis omnes ploratus eius seperari possunt.

11 *Quando infantem à lacte deducere debemus?*

Post annum & sex menses, aut suppleto biénio, dentibus iam abundantibus & firmis, quòd posſint non tãtum cibũ diuidere, sed etiam diligenter eum manducare.

12 *Quem cibum primum infanti dare debemus?* B

Panosum, hoc est micas in mulsa vel in condito vel in lacte infusas, vel succũ alicæ vel pultes.

13 *Deinde bibere quid ei dabimus?*

Aliquando aquam, aliquando vinum aliquãtisper per vasculum vitreum ad imaginem papillæ formatum & pertusum, quod rusticitas * Vtala appellat. Ante paucos verò dies, paulatim cibum offerre conuenit, & raró ad didas applicare, & nouisſimè ex toto lac negare, & quæ amara sunt mammillis illinire.

γαρφυλίδα ἢ παιζμυάριον.

14 *Quando gestandus est? ex lib. Mat.*

Ante cibum gestandus est: nunquam statim pòst, vt non quod accepit rumpatur aut reijciatur.

15 *Quæ sunt exercitia quæ facere possunt infantes? Mosch.*

In primis ad pilam ludant, vt altius manus extendant. Hæc exercitia vtilia sunt infantibus.

DE IIS QVÆ INFANTIBVS ACCIDVNT.

Cap. XXIIII.

1 *Quando incipit infans dentes habere? ex Mosch.*

NOn omnes ęqualiter. Plurimis verò à quinto mense nasci incipiunt.

2 *Quæ sunt signa quæ infantes ostendunt dentire?*

Gingiuarum prurigo, & feruor maxillarũ & in ceruice neruorum dolor. Vnde frequentius sanguinolentus humor per os aut * nares exire solet. al. aures.

3 *Quibus utendum est rebus tunc infantibus, ut non laboriosè & cum tormento dentes eijciant?*

A quinto mense oleo dulci, & adipibus gallinaceis, & cerebellis leporis, gingiuas frequẽtius fricare. Nouisſimè mediocriter decocto melle illinire. Cùm verò feruor emerserit, vaporatione & cataplasmatibus vti, ita vt nutrix eius vinum nõ

acci-

accipiat & parcius cibos sumat.

4 *Ad feruorē faucium quibus utendum est?*

Omnib. quæ relaxare possunt, sicuti mel modicè coctū. & ex eo mulsam & succum ptisanę, & cætera his similia.

Plura in græco.

5 *Ad pruriginem corporis eorum quid faciendum est?*

Vaporationem lauacri calidi, & perūctione olei cum quo modica cera soluta est.

6 *Si uerò exanthemata & pustulæ cum humectis uulneribus exierint, quid faciemus?*

Vtimur illis quæ constringere & siccare possunt. Post lauacrum autem perfundētes aqua calida, in qua decocta est rosa, lentiscus, * celsa agrestis, myrtus & coria mali granati. Cataplasmatibus autem misce folia plantaginis, intyborum, portulacę & vuæ lupinæ. Illinimus oleo rosaceo vel myrtino, cum cerussa, spuma argenti & alumine.

agrio sycamina.

7 *Sonitum uerò narium & oris strepitum quod frequentius de humoribus occurrit, quomodo sanamus?*

Mulsam ex modico melle cocto factam, frequētius infantibus damus.

8 *Ad tusciculam uerò eorum quid dabimus?*

Semen lini, amygdalas, succum liquiritię, & tragagantha vtimur & electuarijs.

A 9 *Quæ est ualetudo quæ apud infantes Syriasis appellatur?*

Cerebri est feruor cum meningis, ita vt occipitium infantis concauum fiat, cum igneis & frequentissimis febribus.

10 *Si uerò uenter infantis solutus fuerit, quid faciemus?*

Si adhuc lactet, omnia quæ stringere possunt nutrici damus. Epithema quod est de palmulis & lenticula inducimus.

Si verò plurimis diebus nō fuerit assellatus, mulsam & olera quæ ventrem mouere possint etiam nutrici demus.

B

DE VALETVDINIBVS MVLIERVM

communibus Pars altera.

HActenus de Catapocianis tractauimus, & quoniam omnium valetudinum speciales curas nō habēt, quas vel maximè obstetrices nosse conuenit, placuit vt ad Gynæcia triacontados conferamus: inde verò plana omniū causarū cura insinuari potest.

Quæ sunt ergo ualetudines mulierum, quæ per stricturam fieri solent?

Retentio menstruorum, feruor matricis, tensio, inflatio, tumor, duritia, & vuluæ præfocatio.

Quæ sunt quæ per fluxum?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Sanguinis ipsius fluxus & A &gonorrhęa. Quoniam ergo, quia omnes earum valetudines aut per stricturam fiũt, aut per fluxum, illę priores curandæ sunt, quæ per stricturam occurrunt, hoc est, menstruorum retentio, inflatio & tumor, callositas orificij & clausura vuluæ & pręfocatio, quoniá metasyncritica Græci dicunt, placuit ab ipsis principiũ sumere.

DE VALETVDINIBVS MVLIERVM *quæ per stricturam fiunt, & primò*

DE MENSTRVA PVRgatione in genere. Cap. 1. ex Mosch.

1 *Purgatio mulierum quid est?*

In græco ὄχημα. Vide græca.

PVrgatio (est) conceptę pecudis intra vterũ gestatio, (nutritio) & officiũ (minister, obsequium) partus, qui naturaliter per matricem fertur, (&) frequentius xxx dieb. expletis occurrit.

2 *Vnde dicta est purgatio?*

Ab eo dicta est, quod super abundantem sanguinem corporis mense vno collectum excludet, & inde corpus limpidum (faciat) nam ideò & menstrua dicta sunt.

3 *Quando incipit primò occurrere purgatio?*

Quædã initiũ habent à xiiij. anno, quædam citius, quędam tardius.

4 *Quando cessat?*

Cuidam in anno quadragesimo, cuidam in quadragesimo quinto.

5 *Quanto sanguine mulieres purgantur?*

Non omnes ęqualiter. Differunt enim secundum naturam & ętatem, vt plurimum tamen ad duas heminas purgantur.

6 *Quæ est uita quæ plurimum purgationem facit?*

Quæ * vagæ sunt & delicatæ, & nihil agentes, plurimo sanguine purgantur. *al. otiosæ.*

7 *Semper ne æquali sanguine menstruo purgantur?*

Non semper modico, sed à magno incipit purgatio & in B modico finitur; nam & ætate parcè & quoties suum incremẽtum accipit corpus, & post vacuam vitam si ad exercitationẽ mulier accedat, necesse est vt modicè purgetur: alijs temporib. verò pro diuerso genere viuẽdi, purgationis etiam modus variat.

8 *Quot diebus mulieres purgãtur?*

Non æqualiter omnes pleręque tribus, aut quatuor, aliæ pluribus, aliæ paucioribus.

9 *Quænam secundum naturam nõ purgantur?*

Puellæ scilicet & anus, & illæ quæ voce cantãt, & quæ graui ægritudine laborant, & quę in vtero habent. Puellæ enim ideò non purgantur, quia adhuc infantulæ sunt: Anus, quia

iam

iam virtus & calor defecerunt: Quæ auté voce exercentur, ab exercitatione sua sanguis earũ consumitur. Illis verò quæ graui aut longa ægritudine laborãt, vniuersus sanguis cum virtute corporis, labore consumitur: Quę autem in vtero habẽt, infantes nutriunt ex sanguine.

10 *Quid differt ea quæ in totum non purgatur, ab illa quæ retentionem menstruorum habet?*

Quòd hæc res valetudinem ostendit, non purgari autem etiam secundum naturã occurrere solet.

11 *Quomodo probamus aliquas secundum naturam non purgari?*

Ex eo quod ad impetum sanguinis molestias sustinent.

12 *Quibus signis intelligimus primæ purgationis tempus adesse?*

Purgatio primò venire à xiiij. anno incipit, alijs prius, alijs postea. & mammas inflatas habent, pondus super pectinem cum quadam prurigine sentiunt. Aliæ verò quæ iam frequẽter purgatæ sunt, adueniente die purgationis constituto, pigræ efficiuntur, grauedinẽ habent in renibus, aliquando & dolorẽ sentiunt ibi, & frequentius oscitant, & omne corpus extendunt, ruboremq; in buccis habent non perseuerantẽ, sed inter aliquas horas se ostẽdentem: aliquando & fastidiũ patiuntur, & nauseant. Vniuersaliter mulieribus purgatio

A occurrit, si fortè futurus est cõceptus, & vtiliter præparat locum, in quo semen hęrere, & conglutinari posit. Sanitas autem earum gloria est, & si quid citò eas senescere facit, & in superuacuo partu fortè periclitãtium: anus, quæ purgantur, sanæ sunt. *Vide Græca.*

DE RETENTIONE MENSTRVORVM

uel quoties cũ dolore & guttatim purgantur Cap. secundum.

MVltæ sunt causæ quę nõ purgari mulieres faciũt. Nam quędã primò sunt, B quæ nullã valetudinẽ habẽtes, naturaliter nõ purgantur: aliæ ætate impediuntur, sicut anus & puellæ, aliæ exercitatione sanguinem purgationis consumunt, nihilq; est, quòd matrix propter purgationem accipiat, & seruet, & inexpleto mense purgationem repræsentet: alię verò sunt, quæ valetudine aliqua, aut vniuersali corporis aut partium non purgantur: vniuerso corpore, vt sunt tenues & synhecticæ, vel cõtrà multum pingues, & crassæ. Partibus verò impediũtur, vt quæ orificium matricis aliquando reclusum habent, aut callosum, aut præcedente vulnere cicatrice induratum. Omnes ergo has prædictas causas ap-

prehendimus his scilicet signis. Si enim naturaliter in totum non purgetur, quæ sana sit, & sine aliqua querela corporis & matricis viuat, hæc certè nunquã fuerit purganda. Quæ verò nõ purgantur anus & puella, interrogatæ à Medico si fuerint, annos suos simpliciter confiteri possunt. Valetudinarię verò (quæ sint) vniuersi corporis à Medicis videntur. Si verò matrix habuerit locaturæ impedimentum, ab obstetrice infesta causa inuenitur, & quod illa purgatio, quæ semper fuerat, morbi impedimento iam non contingat. Non purgatas naturaliter non oportet curare, ne contra naturam faciamus, sed neque illis quæ aut exercitijs aut cantilena nõ purgantur: At illis quæ propter aliquem morbũ non purgantur, competentem diligentiam passionibus earum adhibemus. Si verò membrana fuerit clausum orificium, aperiemus: si verò aliqua res aliena ibi fuerit inuenta, tollimus, callositatem malaxamus, feruorem soluimus, cicatricem in quantum possumus extenuamus, fatigatas & tenues resumimus, multùm pingues & grossas tenuamus. Harum omnium prædictarum valetudinum, & signa & curas in sequẽtibus specialiter inuenies, vnde curare possis, & quoniam

A prima est retentio menstruorũ, ab ea initium sumimus.

Strictura ergo & feruore in matrice posito, aliquando retinentur menstrua, aliquando cum dolore guttatim ferũtur. Signa tibi occurrunt hęc. Grauedo cum tensione & dolore lumborum, & supra pectinem, & inguen, capitis etiam & ceruicis, cui & bases oculorum * consentiunt, frequentius & anorexia eis occurrit, sonitus aurium, feruor, cum rubore vultus, mammillarum etiam inflatio, partiumq; muliebrium siccitas, quæ omnia occurrunt diebus scilicet purgationis. Ita que cum prædictis signis mulier iactari cœperit, & dolores

Signa.

In Græco, συνεσταλμέναι

Cura.

B occurrerint, iactãda est in cubiculo mediocriter calido, & lucido, strato scilicet molli, & cooperiẽda stramtẽis nouis & floccosis, ita vt biduo nihil accipiat. Loca verò illa, quæ dolẽt, & tensionem & grauedinem habent, omnibus vaporationibus, aut linteolis calidam (aquam) habẽtibus, vel saccellis vaporentur. Nam & vesicæ oleum calidum habentes semiplenæ benè partibus ipsis apponuntur: post vaporationes autem lanis mundis oleo calido intinctis & expressis, vniuersa loca contegantur. Cataplasmatibus etiam ex pollinibus in mulsa coctis cataplasmamus, & occurrẽte tertia die, o-

leo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

leo simplici perungimus, & aqua calida fomenta faciemus, cibum calidum & simplicẽ damus. Cùm verò prædictæ querelæ creuerint, & dolor fuerit vastus, secunda vel tertia die phlebotomamus, & cùm mulier post phlebotomiã refecta fuerit, in encathisma eam ponemus, q; cõstet ex oleo dulci, & aqua calida, aut ex succo seminis lini, fœnograeci, & radicis bletæ, ita vt cùm illuc insederit, succis illis & interiores partes fomententur. Et cùm encathisma digesserit, peruncta & fomentata, facies vt cibum simplicem accipiat. * Tertia die post phlebotomiam subiungere etiam debemus cucurbitas, in ascensione quidem doloris lenes, in statu autem valetudinis (&) in remisione cum sacrificatione eas applicamus, super pectinem scilicet & præcordia. Perseuerante aũt etiam adhuc valetudine, etiã sanguisugas venæ imponimus. Quòd si parum sanguinis tulerint, cucurbitas illuc ponimus, & sic modum sanguinis supplemus. Post vsum verò sanguisugarum, cerotum * imponimus, & si necesse fuerit, iterum cum prædictis rebus cataplasmamus, ex spongijs in * aqua succorum tinctis, loca ipsa vaporamus. Nam & oleũ dulce & calidũ ad plenum hoc (acetabulum, in Græco) inijcimus. Vtimur & pessarijs simplicibus, ex quibus primũ est, quod ex oleo dulci & calido constat, ita vt intincta illic lana apponatur, aliquando & succum fœnograeci & maluarum ei admiscemus, possumus & paregorica pessaria etiam hac disciplina conficere: vt fœnogræcum diligenter obducatur, tantundem seminis lini accipiat, & radices altheę vel bis maluæ, dein supermissa aqua decoquatur. Cũ verò pinguis factus fuerit succus, adipes anserini vel gallinacei illic missi & soluti, cum penna desuper tollatur, & sic succis admisceatur. Possunt deinde cum his succis & * palmulæ pingues coqui, ita, vt cùm madefacta fuerint, sublati cortices, quos à foris habent, terãtur, & sic succis admisceantur. Nam & melilotum benè tunsum & cribellatum frequentiùs illic admiscemus, aut in linteolo ligatum decoquimus, & sic palmulas ibi elixamus, & * cilium ipsarum conterimus. Hac ergo diligentia valetudine in melius proficiente, etiam sella vel bosterna eas gestari iubemus. Facta verò declinatione, purgatio se ostendere solet, post cuius transitũ, reseruanda est lauacro, vario cibo, gestatione, exercitijs, & fricatione, primò totius corporis, secundò & ipsius matricis, quæ fieri debet hac disciplina: vt cũ ad

In Græco plura, ubi quæ ad uictus rationẽ specialem enumerantur.

** In Græco, locis ubi sanguisugæ appositæ erant.*

** in aliquibus succis.*

In Græco, palmæ surculi pingues.

surculos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

encathiſma mulier ſederit, vel in balneo deſcenderit, in ſoliũ, ibi mulieres ſpongijs vel penicillis ab vmbilico ad inferiora loca ſine quaſſatione defricentur, ita vt quotidie incrementũ fricationis ipſius faciãt, & poſt encathiſma vel balneum, cerotaria quæ de oleo liliaceo vel ſampſuchino fuerint, partes ipſas illiniant, (& in orificium imponant)* Cũ verò plus cauſa proceſſerit, & exterioribus peſſarijs vti poſſumus, quæ accipiant ceram, terebinthinam, adipes taurinos, medullam ceruinam, & oleum cyprinum. Nã & malagma diachylôn ſolutũ, facit peſſarium optimum, & acopô diaſampſuchô benè apponitur, & nouiſsimè liuianũ maius, ita tamen vt ſi hæc minus purgationem redintegrauerint, oleis embaſin eis faciemus, aut quod eſt verius & certius * cydo curemus.

Ex Græco.

* In Græco, ἐγχυματισμῶν.

Ad prouocanda menſtrua, ex lib. Matricis.

Educere qui menſtrua volũt, ante tres vel ante quatuor dies venæ incidendæ ſunt ad tibias, aut de ambobus talis, aut poſt vnum diem de alio tollas. Item his tenues dabis cibos. Nam quinque vel ſex dies curationes incipe, poſtea ſuffortiris euacuationem, aut da caſtoreum cum pulegio, aut calamento bibere, euacuant verò fortiter. Educit autem mẽſtrua

A benè pulegiũ, aut calamentũ, id eſt, mentaſtrum coctum in mulſa, & poſt tritum & ſiccatum, & ſic pulegium detur in mulſa. Calamentum autem fortiter eſt operatiuum, harum autem tempus * vſus vtile eſt poſt balneum in ſabanis, ſic enim data potio, plus operatur. Dictamnum & ſabina ſimiliter datur: vtiliter ad hoc datur picra, quæ recipit aloës drag. 100. & alias ſpecies ana drag. vj. Deducit autem mẽſtrua & ampeloprason, quãdo frigidis & pinguibus detinetur humoribus. Quando autem ex plenitudine excluduntur menſtrua, centaurij maioris & minoris radices apponãtur, & malabatrum

rationum, in textu.

B Ægypti. Quando autem glutinoſi & pingues humores conſtringunt, petroſelinum, apiũ, allium, ſmyrnis & ſtorax potata vel appoſita proſunt, & raphanus commeſtus, & adiantum, & amomum. Aſcenſiones autem menſtruis hæc conueniunt, aqua vbi coquitur ſambuci folium, & arthemiſia, & dictamnum, laurus & * coriza.

conyza.

Cataplaſma autem ad ſecundinas & menſtrua cienda ex arthemiſia adhibetur.

Collyrium aũt hoc fac, quod probatum eſt, ſine periculo educit menſtrua: Ter aut quater bulliat ſabina cum vino, pecus corrumpit, & mortuũ educit, & centaurij maioris ſuccus, & radix

radix idem operantur, & calamenthi ſuccus appoſitus.

Ad menſtrua prouocanda ex priore lib. Cleopat.

Sic (vbi) oportet, menſtrua prouocabis, ſi ſuis temporibus compoſitiões dederis, quę demonſtrantur, & dederis ab his diebus quibus ſolita erat purgari. Neq; vtile ſemper potiones dari, ſed ſubiectiones fieri, aut per calefactiones aut per cataplaſmata, vt remiſsioné corporis habeat, quo facilius medicaminis virtutes proficiant. Itaq; ſi menſtrua prouocare volueris, puſillũ nitri floris, & farinæ mundæ aliquid, & oleũ violaceum ſuppone ori matricis, quia humores oēs ſuperfluas educit. *Itē.* Pulegiũ ſine fumo vel recens tritum, myrrham, & piper cōterens, bene cōmiſce, & ſubige in peſſariũ, & ſubijce.

DE POTIONIBVS *menſes prouocantibus.*

1 *Potio probata ad ſanguinem prouocandum, ex Cleop. 1.*

℞. herbæ bethonicę, polygoni drag. iij. aquæ cyathos ij. vini dulcis ſcrup. j. cōmiſce cum polline hordei & bethonicę, & da bibere ieiunis, cōtinuò ſentient beneficiũ. Sed his diebus quibus ſolita eſt purgari, dabis ita, vt ex balneo eam calefacias aut cataplaſmate, vt remiſsioné corp9 habeat, & faciliùs medicaméti virtus proficiat. Foris

A verò nitri modicũ & farinę mũdę aliquãtulũ ex oleo trãſmarino ſubijce, & ſuppone, celeriùs humoré & ſanguiné detrahes.

Potio ad conſuetudinem prouocandam. ex Priſc.

℞ myrrhæ ſcru. j. piperis grana xl. ſtaphidis agrię ſcrup. j. da in vino poſt balneũ, citò ſubuenit ℞ caſtorei ſcrup. ij. piperis grana xv. vini cochlearia tria, ſimul tere cum pulegio, & bibat.

℞ mēthę ſiccæ ſcru. ij. & myrrhę ſcrup. iij.

Potiones aliæ ex Moſch. & Cleo. 1.

Cyminũ tritum cũ mulſa da ad bibendũ. Violæ ſemen & myrrhã pari pondere cōmiſce cum vino, & in potu dato, & vt B validius operetur, adde piperis grana quinq; aut vij. aut ix.

Ad idem potio optima.

℞ piperis nigri ſcru. j. abſynthij tãtũdé, da in aqua, vt bibat.

Vt mulier purgetur potio. ex li. Mat.

Baccas lauri xxxvj. cum vino tere, & bibat. *Item.* Staphidé agriã in aqua decoque, & ius bibat. *Potio alia. ex Cleop. 1.*

Herbæ arthemiſiæ radices impari numero teres, adiecto vino veteri, & dabis ei bibere, faciliter expurgat.

DE PESSARIIS MEN- *ſes prouocantibus.*

2 *Peſſarium menſes prouocans ex Cleop. 1.*

Helleborum nigrum & myr-

rham pari pondere commisce, addens pauxillum vnguenti, vt lenia fiant, & feniculi modicum, postea fac inde pillulas in modum nuclei oliuæ, & suppone.

Pessarium hæmagogum ex Cleop. 1. & Mosch.

℞. myrrhæ, aloës ana drag. j. seminis violæ dra. j. croci drag. ij. castorei obol. ij. butyrum & oleum nardinum, omnia simul tere, & cum oleo * nardino temperentur.

Mosch. habet cum nardo.

Pessarium aliud ad idem, menstrua prouocans. Mosch. Cleo. 1.

℞. butyrum, resinam, terebinthinã, & oleum rosatum, ana æquis ponderibus, commisce, & vtere.

Pessarium ad sanguinem prouocandum. Cleop. 1. Mosch.

℞. caricarum pinguiũ drag. * v. myrrhę dra. vj. galbani. dra. * ij. aphronitri. obol. iij. mellis obol. ij. tere, & cũ * vino misce.

** Mosc. obo. vi. * Mosch. obol. ij. * Mosch. in unum.*

Pessarium sanguinem & menses euocans. Cleo. 1.

℞. cedrię scrup. j. laseris scru. iij. cõtere, & mel decoctũ adijce, quod in modum auellanæ cum oleo nardino, vel lana col lectũ, subijce, quia statim sanguinẽ prouocat.

Pessarium aliud ad idem. Cleo. 1.

℞. floris æris drag. j. salis scrup. j. & s. simul contere, deinde olei * sycionij aliquãtum admisce vt spissum sit, & subijce.

Cleopat. olei succini legit.

A *Pessarium menstrua uenire compellens. Cleo. 1.*

Herbam arthemisiam cum succo fœnogręci decoctam simul teres, & lana illinis, & subijcies, & menstrua venire compellit.

Suppositoriũ ad sanguinem, & mẽstrua prouocanda Cleo. 1. & 2.

Acaciam nigrã lana modicè inuolue, & ori vuluæ impone, & accepto inũctorio, vt tegatur, mox prouocabis sanguinem.

Pessarium ad fluxũ sanguinis prouocandum. Mosch. Cleo.

℞. ireos illyricæ quantũ voles, & tundes, & puluerem facies, cũ lacte humano miscebis,

B & tepidũ suppones, experimẽtatum est.

Pessarium aliud ad menstrua prouocanda. lib. Mat.

℞ croci obol. s. galbani obol. s. storacis obol. s. in lana subige. Item ex succo absynthij inijce pessarium.

Pessarium adhibendum, quæ nõ legitimè purgatur. Mosch. & Cleo.

℞. opopanacis, rutæ viridis, myrrhę trogloditicę ana ob. j. separatim terantur, & pòst in vnum misceantur, quibus admisce mellis limpidi quantum sufficit & suppone.

Cleo. cum uino colligantur.

Aliud ad mẽstrua prouocãda eiusdẽ.

℞ sulphuris viui, opopanacis, castorei, rutę viridis, foliorum, olei cyprini, terebinthinę, & butyri ana obol. j. nitri rubei obol.

Cleop. ceræ obol. iij.

obol.ij.* ceræ obo.vj.medullæ ceruinæ obol. j. cũ oleo veteri cõmisce quantum sufficit. A

Pessarium aliud menses mouens. Cleo. pri.

Herbam arthemisiam coctã cũ farina hordei subijcies, menstrua deduces.

Pessarium ad consuetudinem prouocandam. Prisc.

Centaurium tere cum folijs in aqua, & fac pillulã, & impone ori matricis. Item rutam, & nigellam, & myrrham antè cũ vino bibat.

Relaxatorium pessarium quod adhibeatur post secundum grauadium. Cleop.1. Mosch.

℞ cerę obo.ij.&s.adipis anserini, taurini, olei rosati, ana ob. ij.terebinthinæ obol.j.s.ceroti œsypi, butyri, medullę ceruinæ ana obol.j. tere, & vtere. Post hęc reparata virtute, purgari oportet antidoto Theodoreto, & interiectis quindecim dieb. picrã accipiat. Post triduũ verò adhibeant quæ menstrua prouocent, & reuerso tẽpore consueto, sic operare. B

Pessarium aliud quod etiam stercus detrahit. Mosch.

℞ elaterij scrup.j. scãmonij scru.s. cũ succo porri virginis, contere & fac pessariũ, & subijce. *Aliud.* ℞ myrrhæ drag.j.salis indici scrup.j.tere oĩa, deinde oleũ liliaceũ quod sufficit admisce, vt spissum sit & subijce.

Pessarium mirificum & experimentatum. Cleop.1.

℞ spicę nardi, costi, folij, myrrhæ ana obo.ij.amomi dra.iiij. medullæ ceruinæ, adipis, anserini, ana drag.viij.ceræ punicæ drag.iiij.olei nardini dra.ix. olei rosacei drag.iiij. commisce, & vtere.

3 DE SVFFVMIGIIS *menses mouentibus.*

Suffumigia quæ menses mouent, quære in titulo, de medicamẽtis partum & fœtũ ducẽtib. & abortum facientibus.

4 *Ad idẽ euaporatio. Cleo.1. Mosc.*

Altheam coque, exinde superſedere mulierem facito ad vaporem, menstrua educit: hęc radix decocta in vino bibatur, difficultatem vrinæ soluit.

Ad menstrua cienda, lib. Mat.

℞ lupini, absynthij, elaterij, ana obol.j.sagapeni, myrrhę ana scrup.xij.rutæ, similiter tunde, & cerne, & cum felle taurino collige, & super vmbilicum impone.

DE FERVORE MATRICIS EX MOSCH.

Cap. III.

Matricis feruor multis de causis fit. Aliquando enim ex nimia perfrictione emergit, aliquando ex intẽpestiuo labore, vel frequẽti aborsu nascitur, vel si ab imperita obstetrice malè fuerit mulier obstetricata, & aliquãdo omnis

matrix est in feruore, aliquãdo A partes eius. Quoties ergo omnis patitur, dolor eius occurrit cum duritia, & feruore, & siccitate, grauedo etiam lumborũ, totiusq; vicinitatis, & inguinũ. Nã aliquando horripilationes, & punctiones sentiunt: torpor etiam in inguinibus cum frigore occurrit eis, & pulsus minor, & spissus, stomachi consensus, aliquando cum pressura pectoris. Cùm verò causa in peius ierit, & singultus ei occurrit, & dolor ceruicis, & occipitij, et oculorum, vel maximè radicũ. Nam & vrinæ frequentiùs et stercora impediuntur, ipsaque loca grauiora sunt, et extendũtur cum acutis febrib. et deli- B ratione, et spasmo. Quoties autem orificium eius patitur, digito obstetrix immisso, clausurã eius apprehendat, et cum dolore contingat, quando et inguina eius nascuntur, et supra pectinem tensionẽ habent. Quoties autem collum matricis est in causa, post orificium vuluæ tumor cum feruore inuenitur, ita vt pes mulieris, qui huic tumori proximus est, consensum habeat doloris, et impediatur ad ambulandum. Retentio etiam vrinarum et stercorum, vel vtrarumq; rerum fiat. Siquidẽ aliquãdo pars eius patitur, quę longaoni superiacet, et aliquãdo omne collum est in causa, et inde ambæ res impediuntur.

Signa.

Sed si capacitas eius, quę sinus dicitur, habuerit causam, hinc à foris dolor, inflatio, & tumor inuenitur. Si verò pars eius quę in priore est, dolor, & inflatio, & vrina retinetur. Si verò posterior pars, in renibus est dolor, & tumor, & stercora impediuntur. Si verò in lateribus, tumorem inuenies, & dolorẽ. Fundo verò matricis in causa posito, & dolor, & tensio, & grauedo in ipso vmbilico sunt. Nam frequentius & ipsum orificium rugosum est, & intus infusum cõducitur, vt obstetricibus conductis nulla causa matricis esse dicatur. Vniuersa ergo vulua in feruore posita, æquè iam partium eius signa prędicta occurrunt, & omnium vicinarum partium sensus efficitur. Ipsius ventris cutis plus in tumore tenditur. Sed aliquando contingit, vt matrice causam nõ habente, ipsæ cutes patiantur, quam(ob) rem separare nolui, siquidem vna diligentia, vtræq; res curantur. Quantum ergo ad curam pertinet, ipsa esse potest, quam ordinauimus retrò, illis quibus mẽstrua non veniunt, vel cum dolore purgãtur, & has verò iubemus iacere in cubiculo mediocriter calido & lucido, silentiumque habere, ita vt biduo cibum nõ accipiant. Manibus etiam calidis extrema earum contineantur, & lanis contegantur, vti e-

Curatio.

tiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

tiam ex oleodulci vel ex succis encathismis. Similiter etiam & hæ tertia die, si feruor excreuerit, phlebotomandæ sunt & ad encathismata collocandæ: Cataplasmata etiã de seminibus sunt apponenda. Si verò perseuerauerit feruor, benè loca etiã ipsa scarificamus, vel sanguisugis vtimur. Spongijs etiam feruentibus succis intinctis & expressis vaporamus, & prędicto ceroto, & pessarijs vtimur. Et occurrente plena declinatione, & lauacro, & vario cibo cũ potione vini eas resumemus. Si etiã febres huic feruori fuerint adiunctæ, etiam has competenti diligẽtia emendamus, sicut in commentario febrium inueniri possunt. Reprobamus autem omnia, quæ antiquitas vana suspicione quasi ad feruorem ponebat, sicuti succum vuę lupinæ, vel oleum rosatum, vel rutæ mixtum, & cum lanis succidis appositum, panem etiam cum folijs apij contritum: hæc verò omnia acredine sua, & feruorem duplicant, & periculum laboranti nutriunt.

*Ad matricis feruorem, uel duritiem, uel dedignationem, aut uulnera curatu * difficilia. Cleo. 1. Mosch.*

Mosch. habet, ad purgandum facilia.

* facilia.

Matrix quę feruorem habet, aut duritiem, vel dedignationem, aut vulnera, quæ * difficilia sunt ad purgandum, sic curare incipies. Encolpismum conficies sic. ℞ seminis lini, fœnogræci, & altheę manipulos singulos, caricas v. coques ad spissitudinem, donec fiat succus, cui succo admisces succũ ptisanæ, & vteris per triduum. Intermisso * triduo, conficies pessarium, quod duritiem, feruorem, & tumorem, & constipationem tollat. Conficitur autem sic: ℞ adipem gallinaceũ, & porcinum, adipem anserinũ, medullam ceruinam, ceram albam, ceram puniceã, thus masculũ, masticheṡ, oleũ lentiscinum, * oleum commune, cerussam & butyrum, hoc totum æquali pondere misces, & conficies pessarium, & subijcies.

Mosc. biduo.

Mosch. habet uel oleum.

Pessarium ad feruorem matricis.
Cleo. 1. Mosch.

Althea decocta, & adeps anserinus, & vitulinus, resina & terebinthina modicè addantur, quod appositum, plurimũ prodest, etiã vteri præfocationi valde vtile. *Item* Altheã coque, exinde supersedere mulierem facito ad vaporem. *Item* tolle radices, quas homines in vsu habent, & diligenter panno inducens, naturæ impone, & sanabitur. Inuenies verò in eo panniculo vermes, & miraberis.

*Pessarium ad nimium feruorem matricis, & ad cocturam, quæ semper nascitur inter * renes. Cleop. priore. Mosch.*

Mosch. inter inguina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Mosch. drag.1. ℞ croci * scru.j. ceræ punicę obol.j. & s. adipis anserini, œsypi, medullæ ceruinæ ana obol. * ij. mellis dra.j. gelamina ouorum * ij. olei rosati quod sufficit, confice & vtere.

Mosch. obol. 1.

gleræ ouorũ dra. ij.

Pessarium de nouẽ speciebus, quod facit ad feruorem, & uulnera matricis recentia. Cleop.1. Mosch.

℞ ceræ tyrrhenicæ, resinę terebinthinæ, adipis anserini, butyri ana obol.j. medullæ ceruinę, mellis, olei rosati, œsypi, adipis taurini, ana obol.ij.

DE SATYRIASI Cap. IIII.

Ex Moschione.

Satyriasis est commune vitium viris & mulierib. sed frequentius viris occurrit. Inde à Satyris nomen accepit, quod fabulosa antiquitas procliues in Venerem scripsit. Mulierum autem satyriasis est, partium pudendarum prurigo cũ dolore, ita vt impatienter manus suas illuc mittãt, cum * insatiabili virorum desiderio amissa scilicet omnis pudoris verecũdia. Siquidem enim res * quæ matricis consensum habeat, & verecundiam eis confundat & tollat, & aliquantulum eas delirare faciat. Curam autem earum eandem adhibemus, quam in strictura matricis & in feruore posuimus.

** stabili.*

quæ, fortè hæc.

A

DE MATRICIS INCLINATIONE SIVE *motu.* Cap. V.

Ex Cleop. priore. Moschione & lib. Mat.

Matricis collum & orificium in quatuor partes inclinatur, & torquetur, antè & retrò, sursum & iusum. Si ad inferiores partes (incliner) apprehenditur, & digito obstetricis, & alijs quibusdam signis: Si autem in latus se inclinauerit, pes eius qui contrà est contrahitur, tensionem, & torporem, & * frigus sentit, & ad ambulãdum impeditur: Si verò in priora & sursum facta est inclinatio, tensionem supra pectinem sentiet, & vrina impeditur. Si verò rectò se plus iusum (&) retrò inclinauerit, stercora cũ * vẽtositate exeunt, & cum ingenti difficultate mulier sedet, vel maximè si ad anum facta fuerit inclinatio. Sunt & hæc vniuersa signa stricturæ, scilicet, collo matricis in feruore posito, aut duritiem habente, & ideo sic & has * curamus, sicuti & illam valetudinem retrò curauimus.

B

** Cleop. & frigidationẽ in corpore sentit.*

Mosc. stercora & uentositas nõ exiẽt.

Cleopat. hæc omnia retrò in mola diximus, uel sicut in motiõe matricis curantur.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE MATRICIS IN INGVEN INFVSIONE Cap. VI. A

ex Prisc. & Cleop. priore.

SI in inguen matrix infusa fuerit, in vesica magni dolores fient, vnde vrina concluditur, & est formicatio tibiarũ, cuius curatio talis esse debet. Ad * nares quidem bene olentia adhibeas, vt est myrrha (i. vnguenta fragrantia) & omnia suauissimi odoris quæ inueneris. Ad matricem verò appones malè olentes suffumigationes vsq; dum restituatur.

Prisc. diuisa nare.

DE MATRICIS AD SVPERIORA MOTV, SIVE *de suffocatione ab utero, uel suppreßione uuluæ.* Cap. VII. B

Ex Cleo. priore.

Prisc.

QVando matrix mota fuerit, dolor & symptomata valida aderunt, & si citius non occurritur, vulnera fient in * locis eius, & quando sub hypochõdrijs posita fuerit suffocationem facit, ex qua dolor superuenit ad cor * fortissimus, & vomitus subsequitur, aliquãdo etiá saliua velut acetũ, & os aqua adimpletur, & tibię frigidæ fiunt, caput & lingua formicãt & vox deficit. Curatio talis est.

Prisc. in ipsa.

Cleo. ad os.

Subtus matricem lana ponenda est, in panno inuoluta albo, balsamo intincta, aut oleo amaracino, aut alio qualicunq; bene olenti. Ad nares etiã offerimus asphaltum, quod melius erit, si molle fuerit. Vomitum autem capræ nigræ cornu, aut tibijs ceruinis, aut pennis in aceto infusis, mouebis. Offeres etiam naribus quę sternutationem moueant, & cùm solutum fuerit os & lingua ad loquendum, bibant castoreũ cũ vino, & vnctos digitos oleo naribus offer. Lana autem prædicta supposita maneat quousq; sanetur, quoniam si tuleris reuertitur passio. Debet verò imponi semel & iterũ.

De præfocatione matricis ex Moschione. Cleo. 1. & lib. Matricis.

Vuluæ p̄focatio quæ à Græcis hysterice pnix dicta est, ab eo quòd mulieres pręfocet, nomen accepit. Est autem retentio spiritus cum omni silentio. Ea fit quoties matrix ad pectus ascendens mulierem præfocat, ita vt quasi mortua iaceat. Efficitur autem hæc valetudo, ex frequenti aborsu, vel crudo partu, viduitate etiam longa, menstruorũ retẽtiõe, & inflatione * matricis. Signa autẽ occurrũt hæc, quod ascendente sursum ad pectus matrice, patientes cadant, omnemq; sensum amittũt cũ silentio, dentibus etiam fixis strident, & ali-

Græcum exempl. φλεγμονῆ. omnes tres latini habent inflationem.

Mosch. torquentur. *Cleo. grauior thorax.*

quãdo eis manus & pedes * vrgentur. Aliquando in rectum iacẽt, pręcordia inflantur, thorax & ipsum pectus * grandius fit, venæ etiam quæ in fronte sunt tumidiores videntur, sudor frigidus per faciem & ceruicem destillat, pulsus aut nullus inuenitur, aut valde breuissimus, & aliquando citius ad se redeunt, & surgunt, & quæ passę sunt sciunt, aliquando nesciunt, dolent & capite & ceruice, aliquando & delirant. Aliquando propter silentium similes sunt caducis & apoplecticis, & lethargicis, & catalepticis, & quæ lũbricos habent: sed in hoc separantur, quod apud caducas, & apoplecticas, & quæ lumbricos habent, matricis nullæ querelę præcesisissent, & ipsa matrix suo loco inueniatur. Apud illas autẽ quæ hystericen pniga patiuntur, & in feruore sit matrix, & cũ sursum ascenderit, tunc cadant, & ex eo, quòd caducæ in fine post spasmũ saliuas plurimas emittant, & pulsum maiorem habeant, & si euaserint, paralyticæ fiũt. Hystericæ autem, aut nullum, aut breuem, aut spissum pulsum habent. Lethargicæ autem & catalepticę separantur, quod semper cum febribus sunt; hystericæ autem nunquam. Illæ verò quæ lumbricis laborant, & in intestinis punctiones sentiunt, & pulsus

A lumbricorũ habent, & matricem sanam: & hæc est à similibus sibi valetudinib. hystericarum separatio. Est autem præfocatio pasśio quæ per stricturam occurrit, & aliquando fit acuta, aliquando chronica, ac propterea curã eius ordinabimus, vt quoties primò occurrent, paragoricè gubernentur, & cùm recesserit, & frequenti interpolatione effecta fuerit chronica, metasyncreticè curẽtur.

Curatio.

Cùm ergo mulier ceciderit in ægritudinẽ collocanda est in cubiculo calido & lucido, ita vt stramẽta altiora fiant ad caput, & quasi erecta sedeat, &
B porrectis manibus, & pedibus eius, quæ de valetudine torqueri solet, mentũ eius frequẽtius moueatur, & voce excitetur, & medianis partib. vniuersas calefactiones admoueas, manibusq; calidis vniuersa extrema eius iubeas contineri. Dein penicillo aqua calida tincto faciem eius vapora. Si verò diutius taciturnitas * illa pmãserit, bene vteris & cucurbitis super pectinem & inguen appositis, lanis etiam mundis vniuersa extrema conteges, & patefacto aliquantulũ ore eius aquam calidam instilla. Deinde & mulsam subiungere, & in pensili lecto eam exagitare. Cùm verò ad se redierit, si nulla lasśitudo eius fuerit, vel si antè

lib. Mat. eius.

Moschion: uel si ante modicum datus cibus impedierit.

antè * modicè cibata fuerit, statim phlebotomanda est. Post phlebotomiã enchymatismis ex oleo, & encathismate succorum curanda, & peruncta tertia die, cibum simplicem acciat, & vsque ad declinationem alternis diebus nutriatur. Quotidie tamen cataplasmatis & fomentis curata, cum appositione prædictorum pessariorum. Facta verò declinatione cerotarijs & * malagmate simplici vtimur, lauacro etiam & vario cibo, & vino * generoso resumimus. Si verò frequẽtius occurrendo, effecta fuerit valetudo chronica, interpolatiõe prædictis vtimur auxilijs, & competentibus exercitijs, & varia gestatione resumimus, cibis etiam secũdũ periodum ordinatis. Pòst verò & metasyncritica subiungimus, quæ constant ex salsa dropace, & metasyncriticis cucurbitis, paroptesi, fricatione partium, epipasmatis acerrimis, encathismate, & sinapismo: Et si hęc minus profuerint, nouissimè & helleborum damus, pręcedente scilicet frequẽti reiectione, deinde peregrinari terra marique eas iubemus, vti etiam aquis calidis, quarum omnium vsus * matricis est ordinatus. Veterum autem medicorum errores, qui vniuersas res putridas & grauiter olẽtes naribus applicabant, vt capillos com-

lib. Mat. & malis granatis simplicib.
** lib. Ma. subtile.*

Græca aliter habent.

Græcè. ἐν τῷ ποικματικῷ ἄλλα τῆς μήτρας.

A bustos & nidorem lucernarũ: Castoreo etiam nares & aures illinibant, omnibus rebus malè olentibus vsu vtebantur, & ad matricem inferiùs bene olentia pessaria ex nardo & storace, quę antiqui apponebant, vt illa malè olentia matrix fugeret, & ad hæc quæ boni odoris erant, descenderet. Alij verò varios strepitus cymbalarũ & timpanorum sonos adhibebant. Alij frequenti ptarmico cõcutiebant caput, & naribus acetum acre infundebant, plurimasque res faciebant importunissimas, quas prætermittere volui, ne rebus vanis, & nihil profecturis onerare potius B lectorem visus essem, quàm veri aliquid scribere.

De præfocatiõe matricis ex Theod. Prisciano capite secundo libri Gynæciorum.

Sunt variæ & diuersæ causæ matrices frequẽtius attẽtãtes, quę sub duabus præcipuè principalibus passionibus constrictionis, vel relaxationis, etiã partiliter sub certis accidentibus, alias causas efficiunt. Hæc ergo sub definita lege professionis quæ constricta sunt soluo: resoluta verò quibus quàm maximè defectus & lassitudo sociatur, stypticis & mediocriter frigidis stringo. Quibus fortè repentina commotio matricis innascitur, hæ musculorum omnium cõtractione et totius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

corporis dolore nimis quatiuntur: et hæ sæpe per interceptum vocis officiũ sub horrore casus, veluti paralyseos mẽtiuntur imaginem: quam passionem Græci hystericen pnigam appellant. Quo tempore ad illa duo præsidia principalia, omnis conclusionis necessitatibus subuenientia, recurrimus: phlebotomi præsens beneficium, et ventris purgationem: specialia verò fomenta olei dulcis calidi, et aquarum chalasticarum, et cataplasmata de seminibus, vt dyachylôn, cerotaria simplicia ex salibus temperata et medullis, pessaria ex melle et butyro et liuiano, cæteraque quorum confectionem in * prædictis adiunxi. Encolpismi verò ex succis, aut ptisanę, aut fœnogræci, aut olei dulcis. Articuli his et calefaciendi sunt, et molliùs constringendi, ventosis quoque admotis inguinibus, vel femoribus recursus vel inclinationes matricis recorrigimus. fumigijs bene olentibus ad inferiora naturalia prouocamus, odoribus enim insuauibus repercutitur. Minoratis verò suprà dictis accidentibus, plena quoque declinatione manifesta, conuenit iam exercitijs aptis sexui commoueri, et aëris vel locorũ mutatione iuuari. His cibi humaniores, his iam lauacra concedenda. Vini attamen

Cap. de conceptione.

A semper sub moderatione procurandæ sunt.

De Suppreßione uuluæ ex Cleo.2.

Frequenter eius lingua tenetur, vt non facilè loqui posit, et angustiam patiuntur.

℞ opobalsami modicum et * citrinorũ. scru. v. galbani, piperis gra. x. picis liquidæ modicum, sed prius galbanum in aceto acerrimo infunde, & pòst omnia misce, et tempera in vino, vt molle sit, et repone, et cum necesse fuerit, in carbonem pone, et odorem suscipiat.

*forte * cytinorum.*

Suffumigia ad matricis suffocationem. Prisc.

B Si suffocata ex vtero defecerit, et ad periculum mortis deuenerit, vt per os potionem accipere non posit, fumigationibus succurre.

Rutam viridem frica et offer. *Item.*

Sulphur cum aceto naribus offer, et appone. *Item.*

Asphaltum in carbone pone, et nares suffumiga. *Item.*

Asphaltum et castoreum impone carbonibus, et suffumiga.

Fumigium ad præfocationem matricis quatenus & lingua soluatur & excitetur. Cleo.1.

℞ peucedani drag. vj. galbani, castorei ana scrup. xij. piperis gra. xj. opobalsami modicum, galbanum in aceto optimo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

rtè * cyti
orum.

mo infunde, et cætera: tunde, et commisce bene, vt mollescant, et in pixidem conde, et ex carbonibus suppositum, naribus applica, vt euigilet.

Potio ad matricis suffocationem. Prisc.

Semen vrticæ tere, et da cum vino vel melicrato, mox iuuat.

Pessaria ad matricis suffocationem.

Rutam cum melle bono tẽpera, et line os matricis. *Item* Lenticulam infunde in vino et tempera pòst, et melle calefacto collige, et appone, mirificum est.

Pessarium ad idem ualde utile. Cleo.1. Mosch.

Althea decocta, et adeps anserinus, et vitulinus, resina et terebinthina modicè addantur, quòd appositum plurimũ prodest.

Pessarium ad motam matricem. Prisc.

℞ ceræ thyrrenicę, medullæ ceruinæ ana scrup. vij. terebinthinæ, adipis anserini ana scrup. iij. opij obolos ij. cum oleo cyprino vtere in pessario.

Sternutatio ad idem. Pris.

℞ hellebori albi, et castorei scrup. j. tere et offer naribus.

Ad eas quibus aphonia est facta de suffocatione matricis. Pris.

Picem in mollem lanam inuolue, & pessario impone.

Ad eas quæ in pectine habent do-

A *lorem, quasi uespam mordentem. Pris.*

Apium tempera cum castoreo & adipe anseris, & pessario impone.

DE INFLATIONE ET TENSIONE MATRICIS.

Cap. VIII.

ex Theod. Prisciano.

INflationem vel tẽsionem, si longo tempore matrix ęgra conceperit, omnibus superiorib. chalasticis aptis constrictionibus imminebo, super-
B addens cataplasmatibus ficus tũsas, absynthij puluerem, vel eius decoctionem: epithemata amyntica ex puluere lauri baccarum, pyretri, castorei, nitri, & cæterarum similium cerotario commixtarum. Expedit frequenter polyarrhio vti: Encathismata verò vel vapores ex decoctionibus staphylini, dauci, pulegij, vel cæteris similiter diureticis procurabo. Inflationibus diu permanentibus, arthemisiam misceo, aut marrubium aut hysopum, aut baccas lauri, aliquando casiam & celticam, ex quibus etiam pessaria cõficienda erunt, nã & ruta viridi trita cũ melle pessario sẽper vtor tẽperato. Supaddo nitrũ vel aphronitrũ, pulegiũ, fic9

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

pingues purgatas & contusas, cuminum, sed earum sensum mordacem calidum lactis temperabo commixtione. Si duritiem verò contraxerit, quam alibi mylen appellauimus: hâc primò sicut cõtra inflationem ordinando adiutorijs chalasticis contexuimus, imminendo soluere laboro. Omnibus itaq; supradictis constrictionum accidentibus minoratis, iam conuenit ex paruo leues attentare gestationes: & sub certa declinatione passionis appetere iam lauacra, cibos humectiores præsumere: & post resumptionem corporis aneticis tẽporib. omnes ex ordine cyclicas disponere curationes, inguinibus adhibendo, has semper solicitabunt, & iam ad lauacrorum frigidorum consuetudinem reuertentur.

De tensione & inflatione matricis ex lib. Matricis. Cleopa. 1. & Mosch.

Tensioni & inflationi matricis occurrere solent inflatio & tensio sub vmbilico aliquantulum dura, & dolor etiam ventris & renum cum sensu capitis & stomachi. Vrina enim impeditur, & vigiliæ subsequũtur punctionesq; concurrunt, frequentius autem imminente purgatione hæc occurrere solent. Quando etiam digitum obstetrix immittit, orificium patens inuenitur. Curam au-

A tẽ eandem adhibemus, quam ad feruorem matricis adhibuimus.

De matricis inflatione, ex ijsdem.

Matrix inflatur, adeò vt venter impleatur de frigore, vel aborsu, vel laborioso partu, vel thrombo sanguinis in orificio remanente: quæ inflatio, si digitis prematur, cedit, & statim sese iterum recolligit, & si quis manu partes ipsas percusserit, vt tympanum sonant. Aliquãdo etiam cum punctionibus & torsione ventus ipse hac & illac decurrit, & quasi foras exire quærit, & aliquibus inflatio perseuerat interdum, & sese ostendit & iterum se tollit. *Signa.*

B Curam autem eandem adhibemus, quam in strictura & feruore frequẽtius insinuauimus: ita tamen vt obstetrix thrombum diligenter quærat, & sine quassatione educat. Cùm verò chronica effecta fuerit hæc inflatio, metasyncriticis quæ in præfocatione vuluę posuimus, vtimur. Post quorum vsum, epithema diaphenicôn dicitur vtimur, vel quod ex seminibus conficitur, vel poliarrhiôn vel diadaphnidô imponimus. Encathisma etiã malagmatib. simile adhibemus, * staphylinũ, daucum creticum, & pulegiũ. Causa perseuerante, & arthemisiam illuc miscemus & marrubium, & fasçes hysopi, laurum *Cura.* *diasycôn.* *staphidem forte.*

rum & baccas eius, ita vt hæc omnia fuerint decocta, inde en cathisma facias. Pessaria verò similia rebus prædictis componimus, scilicet, quæ accipiunt rutam, & nitrum, & pulegium, & fel taurinum, ita vt hæc omnia melle colligantur, & pessarium faciant. Est etiam aliud pessarium commodum, quod recipit ficus diligentissimè tritas, ita vt semen non appareat drag. j. cymini drag. j. aphronitri * drag. ij. s. Vniuersa autem acerrima pessaria cum lana fuerint inducta, in oleo vel in lacte debent intingi, & sic apponi. Cucurbitas etiam metasyncriticas partibus illis benè apponimus, & hac atq; illac trahentes violenter adducimus. Aquis etiam calidis vtimur: nouissimè autem in frigidam decendere permittimus.

drag. s. Cleo. & lib. Mat.

Ad inflationes & dolores matricis, ex lib. Mat.

Encathismata iuuant, & decoctio arthemisiæ vtriusque, lauri, ireos, cassiæ, radicis centaurij maioris, foliorum siccorum violæ, & maximè in diuturnis maluæ, meliloti, foliorũ siccorum lilij cum fœnogræci obtrisena, & lini semine. Suffumigationes quoque expediunt ex agni semine, cassia bdellio, lybano, smyrno. Apponantur autem ei iunci radices coctæ in mulsa, & malaxatæ cum adipe porcino, & terebin

A thina, & fœnogræci succus, cum butyro recenti, lilij radices asse cũ oleo rosato & flores eius cum ceroto, & medulla, & axungia, & œsypo & malis granatis.

Si matricis fuerit inflatio uel duritia, pessarium chalasticum adhibe quod sic conficitur. ex Moschione.

℞ cedriæ obol. j. adipis fasiani, butyri ana obol. ij. medullæ ceruinæ, terebinthinæ ana obol. iij. ceræ obol. vij. olei nardini obol. ij. olei liliacei obol. vj. axungiæ porci obol. iij. adipis anserini obol. j. & s. solues species admiscens oleum, & temperato medicamine curabis, & miraberis. Cleopatra autem lib. priore idem aliter

B describit, vt ℞ cedriæ obol. j. adipis fasiani, butyri ana obol. ij. olei liliacei obol. vj. adipis porcini, & anserini obo. j. &. s. solues species, & admiscebis oleum, & temperato medicamine curabis, & miraberis effectum.

Ad inflationes & apostemata matricis, ex Prisciano.

Butyrum cum roseo optimo aduna, & in molli pessario appone. Suffumiga sic.

Et cæram tyrrhenicam, vel semen apij carbonibus appone.

Ad uentositatem matricis, ex Prisciano.

Pręcedunt signa hæc. Dolor matricis, renum, inguinis sten tinæ, concidit enim in ventrẽ, & clausa dolorem concitat. Myrrham in vino nigro coctam, id est temperatam bibat.

Item.

℞ medullæ ceruinæ scrup. j. tere & misce oui assi vitellũ, & iterum tere, & misce cum ro seo ad crassitudinem mellis, & pessario appone.

DE TVMORE MATRICIS.

Caput IX.

ex Mosch. Cleop. priore & lib. Mat.

Græcus habet. περὶ φλεγμονῆς.

MAtrix cùm intumuerit, duritia sub vmbilico cũ quadam inflatione occurrit, ita vt si cum digito prematur, cedat, & postmodum iterum se recolligat. Cutis ventris colorem suum non * habet, & digitis adducta sequitur. Et in hac passione ea adhibentur, quæ in inflatione matricis posita sunt, vt post encolpismum, * olei simplicis, eti m de oleo cyprino vel irino encolpizemus.

Mosch. negationem non habet, alij duo habent.

**Cleo. & oleum cyprinũ encolpizamus.*

De tumore uuluæ. ex Cleop. 1. & posteriori libris.

Si mulieris loci doluerint, aut vulua per coitum punctiones senserit, sciant sibi vuluam A in tumore esse, magis tamen in interiore parte quàm foris. huius rei signum est tale: oculorum anguli dolebunt, & facies ignea plusquam pallida, & hoc vitium erubescunt medico fateri. Curatio talis est. *Signa.*

Mulieris lac quæ masculum peperit, cum oleo rosato æqualiter misce, & calefac, de hinc fac pessarium de lana molli, & ex eo maceratum, induc vsque ad caput vulue. *Curatio.*

Item aliud.

Galbani modicum contunde, & cum oleo rosato cõmisce, & fac vt suprà.

De tumore aut alio uitio in matrĩce. Cleo. 1. & 2. B

Tumor autem vel aliquod vitiũ in matrice si fuerit, vel crescere cœperit, mammillæ tumẽt, & duriores solito * fiunt, color adest subliuidus, & si nõ curentur, ad finem male fiunt, id est, disrumpitur passio matricis, & fit decursus foras, & sic dolor paulatim sedatur, * vnde sine filijs quædam earum sunt, & tactum durissimum circa matricem habent, & ructãt frequenter. Præterea, quando sine cibo sunt, odorantur aliqua, & graue subructant, à viro tangi nolunt, & putant se plenas esse * medicina. Curatio eis talis est adhibenda. *Signa.*

aliàs, & subliuidæ.

aliàs, inde grauidæ sine filijs efficiuntur.

aliàs omittitur hæc dictio.

Cupresso ex aqua, & oleo, & modico melle matricẽ fomenta, *Curatio.*

ta, & tunc post fomentationẽ, vino myrrhato, tensis pedibus, fomenta, & subiunge adipem anserinũ. Et lib. 2. sic habet.

Succo cum * modica recẽte vtere, & pessarium prædictum humorosæ matrici subijce, qa ad omnia eius vitia facit.

De tumore uuluæ absq; uulnere ex Cleop. 1. & 2.

Si quando ergo vulua sine vulnere intumuerit, hac compositione vteris.

℞ picis siccæ, * terebinthinę, adipis anserini, & porcini recentis ana scrup. iij. solue ad ignem, & admisce olei * drag. j. & acetum, donec omnia liquescant: sed loca prius calefacias cum spongia ex aqua calida, in qua fœnogræcum decoxeris, & sic hoc medicamentum in pessario suppone.

terebinth. scrup. iiij. *olei scru. j.*

Item aliud.

℞ ceræ albæ * scrup. iij. medullæ ceruinæ scrup. iij. adipis anserini vel porcini * obol. vj. (croci scru. x. ex Cleo. lib. priore) oui cocti testam bene tere, & vitellum eius decoctum con tere cum oleo rosato aut sycionio, & coque & commisce pariter omnia, & vtere.

alibi scru. j. *aliàs scru. ij.*

Pessarium malacticum quod facit ad duritiem & tumorem uuluæ. Ibid.

Papauer viride cum suo fructu tundes diligenter, deinde exprimes succum vsque ad vnam heminam, & admiscebis

A passi cretici drag. j. & s. aut sapæ bonæ duplum, & coque vsque ad medietatẽ, deinde exprimes cum linteolo, & facies vt habeas paratũ myrrhæ scru. vj. cymini, galbani ana scrup. iij. hæc trita & cribellata addes decoctioni, * deinde addes adipem anserinum, medullam ceruinam & oleum post secundã decoctionem. Postque succo passum admiscebis. Deinde si fortè medicamen durum fuerit factum, iterum de eodem succo adijcito, & cùm bene tẽperatum fuerit, repones in vase * bono fictili, & aquam prius infunde, sed melius in pyxide cornea seruabitur, & cùm B volueris vti, cum oleo rosato temperabis.

ad spissitudinem. *aliàs, nouo.*

Fortius pessarium ad tumorem & impetum uuluæ, quod Erasistratus fecit, quo utebatur regina, & laudabatur magnificè.

Ibid.

Papauer viride cum * fructu suo sume, vt superius diximus, tunsum in pila lignea, & exprime succum vsq; ad * sext. j. deinde adijcito passi boni sext. j. & immitte etiam vinum, dein excoque ad tertiam, & per linteum cola, & quòd humoris expresseris, repone: deinde tere galbani * scrup. ij. hoc diligẽter trito, adijce opij drag. j. hoc iterum tere, & decoctioni adde, & iterum decoque, postque in sole tere, vbi siccando succi

aliàs frutice. *aliàs sext. ij.* *aliàs scru. iij.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

plurimum recipiat, donec ceroti fiat craſsitudo. Cùm autē vti volueris, ex eo cum oleo roſaceo diſtempera, & peſſarium illine, & ſubijce, quia omnes impetus tollit, & cumulat, & ſomnium facit. Eſt enim optimum, quia ego expertus ſum.

Peſſarium aliud ad idem & acrius. Ibidem.

Herba ſtrignus, id eſt, vua lupina recens in marmore tunſa, vt lenis fiat, * adde aliquid polentæ, & butyri quod ſufficit, oleumq́; roſaceum, hæc ſimul mixta peſſarium inde illine.

** quamcunq; polentam.*

Peſſarium ad tumorem & impetum uuluæ ex Cleop. 1. & 2.

Sic peſſarium meum confice, quo ego ſæpe vſa & experta ſum, & Arſenoës ſoror mea. fit autem ſic.

℞ ceræ * ſcrup. vj. olei roſ. obol. j. croci ſcrupul. j. hyſopi ſcrup. iij. caſsię, cinamomi, nardi, farinæ fœnogræci tenuiſsimæ, & myrrhæ ana ſcrup. j. meliloti cocti ſcrup. vj. bene tere, & ceram cum oleo roſato liquefac, & ſuſtine donec * ſtringat ſe, & ſic in eodem mortario miſce, & iterum partim tere cum butyro, hyſopo, medulla ceruina & adipe quod ſufficit: cùm vti volueris peſſario induc, & ſubijce, & loca ipſa illine.

** ſcrup. j.*

** al. frigeat.*

Si uulua intumuerit, ac ueſicæ quæſtio fuerit, uel ſi menſtrua defecerint, ſic curabis, phthyſicis, ilioſis, & omnibus

A *doloribus intrinſecis prodeſt hoc medicamentum. ex Cleopat. 1. & 2.*

℞ floris æris acetabulum j. in linteolo liga, & adipem totum in circuitu illine, ad ignē coque, donec * combuſtus fuerit totus adeps, deinde cum ipſo linteo in mortario tunde, & adde nucleorum perſicorū, & amygdalarum vſtarum dra. j. galbani * ſcrup. iij. * anethi ſeminis acetabulum j. ſtoracis ſcrup. vj. opij ſcrupu. j. & s. omnia tere, & cum vino bono miſce, & fac inde catapotia: catapotia ad menſtrua da ſcrup. j. ieiunis ante cœnam per partes commiſce vino bono. dum ita tamen, vt ſcrupularia ſint B ſingula.

** aliàs, conſumatur.*

** aliàs. drag. iij.*

** aceti.*

Peſſarium ad eas quæ tumorem habent & urinam non faciunt. Priſc.

℞ andraginis drag. iiij. adipis anſerini drag. iiij. miſce in lana, & ſuppone.

Peſſarium ad tumorem & inclinationem matricis ex Moſchione.

℞ croci, œſypi ana drag. ij. medullæ ceruinæ drag. iij. reſinæ terebinthinę drag. s. adipis anſerini, gelaminis ouorum elixi dra. j. oleum irinum & roſeum æquis ponderib. commiſce, & vtere.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE PHLEGMONE MATRICIS. CAP. X.

Ex Cleopat. priore & Prisc.

Signa. PEr phlegmonem matricis fiunt febres acutæ, eleuatio vētris & duritia, dolor renum, & stomachi anatrope, nausea phlegmatica, aut quasi acetum, aut cholerica, vrinæ detentio, strictio ventris, fastidium, sitis, aspera lingua, & nigra quasi atramento tincta, dolor ceruicis, & inguinum, & tēpora saliunt, oculi dolent, extremi digiti, & vngues: & si depositus fuerit digitus in naturam ipsius, sentitur magnus calor, siccitas, duritia & strictura oris matricis. Curatio talis est.

Curatio. Butyrum & medullam ceruinam æquo pondere in vino misce, & vtatur. *Item* ad eas quæ tumorem habent & vrinā facere non possunt, aut * draginem, & adipem anserum æquè misce, & lana inuolue, & appone.

** andrachnē, id est, portulacam. Priscianus habet andraginis drag. iiij. adipis anserini drag. iiij. misce.*

Item pessarium ad idem & omnem tumorē matricis. Axūgiam scrophæ virginis, quæ nō peperit, cum melle aduna, & in pessario vtatur, & post balneū hoc faciat. *Itē* ad eas q̄ antè & retrò patiuntur, & in coxa, & per totum ventrē, neq; surgūt, neq; dormire possunt. Butyri drag. A iij. medullæ ceruinæ scrup. iij. ceræ, commisce & vtere.

Ad apostemata matricis & inflationes. Prisc.

Butyrum cum roseo optimo aduna, & in molli pessario appone, suffumiga sic. Ceram tyrrhenicā, vel semen apij carbonibus appone.

DE COLLECTIONE IN MATRICE Cap. XI.

Ex Mosch. & Cleop. priore.

EX præcedente nimio feruore, aliquando in pinnaculis ipsis, aliquādo in sinu mulieris, aliquando in orificio matricis, vel intus in ipsa B matrice collectiones emergūt *Signa.* cum febribus, vigilijs, dolore, horrore, et cum horrore punctiones, et grauedines pro locis in quibus emerserit collectio, et nec vrina, nec stercora impediūtur. Pedes etiam cum corpore difficillimè mouētur: nam et aliquando magnitudine collectionis tumor supra pectinē inuenitur digito obstetricis. Illę verò quæ in alto sunt, minus quidem doloris habēt, et digito apprehendi non possunt, frequētius tamen organo patefacto, mulierum oculis videntur, et sudores in fronte et in ceruice calidi et abundātes occurrunt. Omnes ergo colle- *Curatio.* ctiones, quæ hinc in proximo emergunt, ita vt in sinu mulie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

ris, aut in pinnaculis inueniuntur, cùm fuerint maturę aperiendæ sunt. Si verò valde tenuatæ sunt, circumcidantur. Si soliditatem habeant, quę conglutinari possit, simpliciter diuidantur. Potest etiam illa quæ in orificio matricis inuenitur, longo phlebotomo pungi. Post apertionem verò earum exiccato humore, linteolis in posca intinctis contegantur. Omnis sinus muliebris, spongia molli & noua posca madefacta benè suppletur, vt linteoli qui secus sunt positi illic contineantur, & non cadant. Sanè si volueris etiam à foris alteram spongiā posca madefactam cōtra se opponere, melius facies. Tertia verò die, sublatis omnibus medicaminibus, poteris apponere quibus vulnera curantur. Si verò feruores vulneris ibi inueneris, spongia sublata, lanis in oleo calido & dulci intinctis sinum complebis, foris etiam ijsdem lanis omnia conteges. Cùm verò sordidum fuerit vulnus, melle despumato tetrapharmaco incocto bene vulnera purgamus. Quibus purgatis, si concaua fuerint, resumptione corporis, & cephalico benè complebis. Æqualia verò vulnera, linteolis vino madefactis, ad cicatricem rapies. In collectione autem quę in orificio matricis fuerit, solicitus esse debebis, ne plus caro ex-

A crescens, aut ipsa cicatrix eam claudat. Signum autem inductæ cicatricis est, quod & ipsa loca sunt alba, & sine dolore, nullusque horror ibi inuenitur. Si verò interiores partes matricis in alto collectiones habuerint, neque digito obstetricis apprehendantur, neq; organo patefacto mulieris oculis videri possint, & hac de causa sectionem per chirurgiam non admittant. Efficiendum est, vt cataplasmatis calidis iugiter et vaporationibus omnibus spōgiarum, & encathismate, pessariorum etiam chalasticorum, et malagmatum simplicium, sicut est diachylôn * illæ colle- *(* & manas-se. Cleop.)*
B ctiones, quæ in alto sunt, & maturentur & rumpantur. Sed si * prædictarum rerum vsu, feruor quidem recesserit, & dolor minutus sit, collectio tamē non fuerit rupta, cataplasmatis illis, quæ de seminibus fieri solent, pollines scilicet hordei adhibere debemus, & orobi, et cuminum ficumque decoctam & tritam & terebinthinam et * nimincam cataplasmatis benè supermittimus. Encathismata etiam ex aqua faciemus: in quibus hæc decocta sint. Laurus, pulegium, marrubiū, arthemisia * satureia, centaurea, & mētha. Accelerare verò debemus, & maturitatem & ruptionem collectionis illius, ne diutius ibi in alto remanens humor, maximam

**Cle. Si supra dictarū usum feruor nō senserit, & dolor nō minuitur, utimur, &c.*

Mosch. scopa regia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

maximam partem matricis cõ ſumat. Vtimur etiam peſſarijs, quæ maturent & rumpant, ſicuti eſt quod recipit.

℞ adipis anſerini, ficum diligenter tritam ana obol. ij. reſinæ, terebinthinæ ana obol. j. rutæ drag. iij. iris illyricæ obol. j. nitri drag. ij. ita vt cùm peſſariũ in lana fuerit inductum, in cyprinum vel irinum oleum tingatur, & ſic apponatur. Cleopatra ſic conficit.

℞ adipis anſerini obol. terebinthinę obol. j. rutæ drag. iij. ireos obol. ij. nitri drag. ij. fiat vt ſuprà. Eſt & aliud peſſariũ exterius, quod recipit butyrum, ſuccum hyſopi, adipes anſerinos & gallinaceos. Nam et nitrum cum vua paſſa exoſſata & ficum, ad rumpendam collectionem bene facit. Competenter etiam melinem diaphoreticam benè imponimus. Solent autem hæ collectiones aliquando intus ipſam vuluam rumpere, ita vt humor per partes muliebres foris excludatur aliquando inteſtina rumpunt, vt humor per longaonem cum ſtercoribus exeat: aliquãdo in veſica, vt cum vrina ſanies feratur. Si verò in p̃dicta parte humor remanſerit, per cutem ventris exitum quærit. Quoties verò in matrice rumpitur, per ferramentum illud quod metrenchyta dicitur, vniuerſa medicamina poſſumus infunde- A re. Si verò ad inteſtina ruperit, clyſtere per longaonem medicamina accipiat. Si verò in veſica, per catetherem. Si verò collectio caput foras fecerit, cataplaſmatis maturetur & ſcalpello diuiſa, facillimè curari poteſt.

DE CONDYLOMATIBVS MATRICIS. Cap. XII.

Ex Moſch.

FRequentius in partu rugę, quæ in orificio matricis ſunt, accepta ſoliditate cõ B dylomata faciunt, quæ etiam ipſa, cùm in feruore fuerint, paragorizanda ſunt, dehinc commalaxanda, nouiſsimè chirurgia tollenda, ſic enim facillimè cicatricem recipere poſſunt.

DE RHAGADIIS IN MATRICIS ORIFICIO. Cap. XIII.

Ad Rhagadia in matricis orificio ex Cleop. 1. Moſch.

EX partu difficili, vel ex nimia * purgatione, rhagadia in orificio matricis emergere ſolent. Quę ſi recentia ſint, & ſine feruore, rebus * chalaſticis paragorizari debent. Si

Cleo. labore.

Moſch. ſtalticis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

verò iam etiam callosum est, primò callus commalaxãdus, & sic ferro sublatus, facillimè sanari possunt.

Ad eadem. Priscianus.

℞ coronam spinæ, gallam & omphacium, tere & vnge rhagadia adipe anserino, vt adhæreat puluis, & super asperge, facit & ad condylomata.

DE DVRITIE MATRICIS. CAP. XIIII.

Ex Mosch.

Signa. PRæcedente feruore & neglecto, duritia matricis efficitur. Nam aliquando vniuersa durescit, aliquãdo pars eius. Signa autem hæc sunt. * Contra se foris duritia, reuolutus dolor ad renes & inguina, & grauedo super pectinem sentitur. Si verò in collo matricis fuerit duritia, à foris quidem nullus inuenitur tumor. Cùm aut obstetrix in orificiũ matricis miserit digitũ, ibi duritiem & patens orificium inueniet, ita vt cum punctionibus & doloribus vsum viri mulier sustineat. Nam hæc causa à callo in hoc separatur, quòd callus in totum nihil sentiat, nec corporis sensus habeat.

Plura sunt in Græco.

Curatio. Cura autem quæ in strictura matricis posita est, ipsam huc transferemus.

Pessarium aromaticum ad duritiam matricis. Cleo. priore. Mosch.

A

℞ resinæ, * terebinthinæ drag. ij. ceræ punicæ drag. viij. œsypi, butyri, croci, medullæ ceruinæ ana drag. iiij. olei * rosati drag. iij. axungię porcinæ, spicæ nardi, pollinis fœnogræci, & meliloti ana drag. j. casię, costi ana drag. ij. * ceræ thyrrenicę dra. xx. hysopi, mastiches, adipis vitulini & anserini ana dra. viij. mellis quantũ sufficit.

** Cleo. distinguit. Mosch. uerò non.*

** Cleop. olei obol. iiij.*

** Sequentib. Cleop. caret.*

Pessarium malasticum. Mosch. Cleop. pri.

℞ cerę thyrrenicæ obo. * iiij. adipis anserini, œsypi ana dra. viij. medullæ ceruinæ, croci ana drag. iiij. rẹsinæ terebinthinæ drag. ij. mellis * cotylam i. olei rosati quod sufficit.

Cleop. drag. xx.

Cleo. quod sufficit.

B

Pessarium malacticum ad duritias & dolores. lib. Mat.

℞ lini seminis, fœnogræci ana obol. i. cum melle & passo vtere.

Pessarium malacticum ad duritiam matricis. Mosch.

℞ ceræ punicę obol. i. adipis anserini, medullę ceruinę obo. & s. œsypi drag. iiij.

Pessarium malacticum quod facit ad duritiam & tumorem uuluæ. Cleop. i. & posteriore.

Papauer viride cum suo * fructu tundes diligenter, deinde exprimes succum vsque ad vnã heminam, & misce pasi * creti ci sext. i. aut sapæ bonæ duplũ, & coque vsq; ad medietatem, deinde exprimes cũ linteolo,

suo frutice.

** pasi cretici drag. i. s.*

&

& facies vt habeat paratũ myrrhæ * drag.vj. cymini & galbani ana scrup. iij. hæc trita & cribellata addes decoctioni, deinde adipem anserinum, medullam ceruinam & oleum quantum tibi videtur, mellis & œsypi acetabulum i. post secundã decoctionem addes. Postq; succo passum admisce. Deinde si fortè medicamentum durum fuerit factum, iterum de prędicto succo adijce, & cùm bene tẽperatum fuerit, repones in vase nouo fictili, sed prius aqua infusa, sed meliꝰ in pyxide cornea seruabitur, & cùm volueris vti, cũ oleo rosato temperabis.

aliàs, scru. vj.

Hæc in posteriori libro non habentur.

Pessarium chalasticum ad matricis duritiam & inflationem, ex Mosch. & Cleo. 1.

℞ cedrię obol. adipis fasiani butyri ana obol. ij. olei liliacei obol.vj. adipis *porcini & anserini ana obol.i.& s. (medullę ceruinę, terebinthinę ana obo. iij. ceræ obo.vij. olei nardini obol.ij.) solues species & admiscebis oleum, & temperato medicamine curabis, & miraberis effectum.

Mosch. axungiæ obol. iij. ( ) hæc in Cleo. lib. desiderantur.

Pessarium ad matricem emolliendam, ex Mosch.

℞ medullam ceruinam, adipis anserini, nardi, ceræ punicæ, adipis gallinacei, olei cyprini, ana obo.j.

A

DE ATRETIS SIVE MVLIERIBVS CLAVSIS.

Caput XV.

Ex *Mosch.*

QVæ clausæ nascuntur, & appellãtur ἀτρῆται, tribus modis nascuntur clausæ mulieres vel efficiuntur: aut enim pinnaculis his sibi cohærentibus clauduntur, aut ipsis quidem patentibus in medio sinu muliebri pulpa vel membrana innascitur: aut etiam in his sinu patente orificium matricis clauditur, ita vt mulieres aliquando ad vnum officium

B

impediãtur, aliquãdo ad duo, aliquando ad tria. Quoties ergo foris pinnacula sibi cohærent, ad tria officia mulieres impediuntur, ad vsum virorũ, ad purgationem, & ad conceptũ. Si verò pinnaculis patentibus, in medio sinu muliebri fuerit clausura, ad duo officia impediuntur, ad communicationem viri, & ad cõceptum: siquidem (vt) menstrua liquari possint, per cauernam qua etiam vrina concluditur. Quoties autem orificium matricis fuerit clausum, ad officia duo impediuntur, * siqdé nec purgari nec cõcipere possunt, viri verò vsum sine impedimẽto sustinẽt. Si verò impedimentum illud, quod

Abũdat (ut)

**Possunt etiam per uenas, quæ in matricis collum desinunt purgari mulieres, teste Galeno.*

orificium non est pertusum, sic etiam purgatio fieri potest, cõceptus tamen negatur. Si verò cauerna illa contra * officium matricis est posita, potest etiã conceptus fieri, partus tamen in toto denegatur. Apprehenduntur tamen hęc omnia organo, patefactis muliebrib. vt & visu videantur, & tactu probari posint. Si verò nunquam ibi in ipsis partibus vulneratio pręcesserit, cũ hac valetudine natæ sunt mulieres: si verò pręcesserit, sic ibi prædictæ partes cohærere potuerunt, & cicatrice solidatæ sunt. Si verò in pinnaculis fuerit clausura, visu videbitur: Si verò in medio est pulpa, vel membrana, post pinnacula, immisis digitis, in medio natura amittitur, separantur autem cum pulpa, aut mẽbrana pressa & mollior sit, & cedat. Nam & ipsa mulier relaxatione sua instruere non poterit, ad quæ officia impediantur, ita tamen vt orificium clausum non posit vel organo videri. Siquidem si cauernam modicã habuerit, & purgatio qualiscunque fieri potest, & conceptus, sed cùm pariendi tempus (instat) tunc periculum mulier impinget. cùm exitus denegatur infanti, & proprerea curiosiùs inspicienda est & curanda. Ex omnibus autem differentijs quas prędiximus, facilè curari possunt, quæ

forte, orificium.

Signa.

Curatio.

A in pinnaculis clausuram habent, vel membrana clausæ sunt. Siquidem durisimę pulpæ cum ingenti difficultate præcidantur, & molestè sanguinent, & si non solicitè fuerint curatæ, citò renasci possunt. Membrana autem & facillimè tollitur, & sanguinationis meatum non habet, nec aliquando renasci potest. Cùm ergo curari cœperint, cõpõnẽdæ sunt supinæ, pedibus patentibus, & si in pinnaculis inuenta fuerit causa extensis, scalpello medietas diuidenda est vsque ad inanitatem. Si verò in medio sinu impedimentum fuerit inuentum, si cauerna est

B membrana illa infixis ancistris rumpenda est, & tollenda. Si autem pulpæ fuerint inuentæ, in gyrum præcidendæ sunt ferramento illo, quo polypos tollimus, & ita solicitè secandæ, ne aut vesicæ collum, aut longaonem tangamus, ne incipiat turpiter aut stercus, aut vrina exire. Si autem in orificio fuerit clausura, & sine cauerna fuerit, phlebotomo medietatẽ solicitè diuidimus, & infixo ancistro extendentes, in rigosthomo præcidimus. Si autem occurrente purgatione intus sanguis remanserit, siquidem clausum orificium nihil foras emittat, post sectionem thrombos illos purgationis, qui intus remanserint,

rint, si fieri potest, statim etiam illos tollere debemus. Si verò impedimentum aliquando occurrerit, altera die benè eos excludimus. Post sectiones verò qua diligentia vulnera curanda sunt, retrò frequentius ordinatum est, ita vt cùm ad cicatricem rapi cœperint, priapismo medicamine, quod ad cicatrices facit, illinimus vsq; ad plenam sanitatem: non exinde recedat, ne iterum sibi partes cohærere incipiant. Solent autē & melicerides & atheromata, & steatomata in ipsis partib. nasci, & quasi prædictas clausuras facere, quæ ipsa omnia apprehensa simili modo curari possunt. Siquidem vbicunque fuerint natæ vel inuentæ, vna disciplina tolluntur, quam in chirurgia Cenis expressius habes ordinatam.

De clauso orificio matricis ex Mosch.

Clauditur orificium matricis aliquando feruore, aliquando cicatrice, præcedente scilicet vulnere, aliquando durissimo callo, ob quam clausuram mulieres neque semen recipere possunt, aut si viris naturaliter vsę fuerint, conceptum infantem parere non possunt. Organo ergo patefacto mulieris, videri potest causa, & digitis apprehendi. Quoties autem iñ feruore est, & ruborem habet inflatum, tunc oportet om-
A nibus paragoricis vti, quæ in feruore matricis posita sunt. Recedente verò feruore, callum in medio diuidimus, & ex vtraque parte initio tenente latiùs præcidimus, ne naturalibus cicatrix curata, iterum orificium claudat.

De Atretis Theod. Prisciani in Gynæcijs capite 4.

Contingit interea certa & specialis hæc passio fœminarum: vt aut naturaliter aliquando clausæ nascantur, aut vulneribus præeuntibus, cicatrice interueniente, clausæ fiant: vt pręsentis indignatiōis interuētu penitus cōcludātur. Quæ ergo causæ præsentis indigna-
B tionis obductæ fuerint, omnibus chalasticis adiutorijs ex lege soluendæ erunt. Sed si ex vulneris obducta cicatrice, aut nescio qua illa peregrina nascēdi lege clausæ fuerint, quod tamen aut digitis aut oculorū fide possit probari, tunc à chirurgicis considerata mensura resecandæ erunt: adhibita tamen ratione, vt hæc patefactio linteolis, aut alijs adiutorijs patefacientibus diutiùs distermi netur, ne obductæ in se identidem scissuræ recentiores, occasionem claudendi protinus sortiantur.

De carne superflua in matricis orificio. Mosch.

Et Phylosenus affirmat, de orificio matricis carnem quā- *Philoxenus forte.*

dam emergere, & in tãtum excrescere, vt expleto orificio, & collo matricis, aliquando & foras hæc cadat. Et hæc quoque tribus digitis in initio apprehensa, ferramento radicitus tolli potest. Vulnus (deinde) pari diligentia est curandum.

Ad conclusionem matricis, ex Mosch. & Cleop. I.

℞ spicæ indicæ, adipis gallinacei ana drag. iiij. &. s. adipis anserini, axungiæ porci, adipis taurini, medullæ ceruinæ, olei nardini ana drag. iij. succi hysopi drag. iij. &. s. ceræ punicæ * drag. iij. commisce, & vtere. *Cleo. drag. ij. &. s.*

Ad matricem clausam ex Prisciano.

Bdellium tere, & appone, aut suffumiga.

DE ORGANO MVLIERVM

Cap. XVI. ex Mosch.

Qua disciplina organum mulieris aperiendum est?

SCio me retrò ad inspiciendam valetudinem mulierũ frequẽtius organi mentionem fecisse, quod Græci * rasdyatha vocant. Et quoniam nisi insinuata fuerit disciplina, quatenus hoc ipsum fieri possit, occurrente necessitate, obstetrices facere non audent. *al. Catopiron.* Idcirco placuit nobis, vt etiam hoc Gynæcijs adderemus, vt ex rebus huic corpori necessarijs, nihil prætermisisse videamur. Itaque supinam iactantes eam, qui inspici habes, fasciam longam accipies, & medijs partibus eius, duobus laqueis ipsis manibus mulieris missis, medietatẽ, quæ intra est, * ceruici eius traijcies. *uici eius.* Deinde reliqua fascia sub axillis missa, ad manus alligabis, vt patefacti pedes eius, ventri cohæreant. Deinde accepto organo, & * vncato priapis, quem Gręci thalaston dicunt, in aliquantum ad prunas calefacere, vinum sine quassatione priapis inijcere, suo scilicet axe posito. Iube etiam ministro, vt ad aperiendum organum axem torquere incipiat, vt paulatim partes ipsę aperiantur. Cùm verò plus iusum tollere organum nolueris, ministro iube, non iterũ axem torqueat, * quò organum iterum claudi posit: ita tamen dum adhuc patet, sic auferatur, ne vniuersa clausura aliquas teneat, & nocere incipiat. *al. quò organo iterũ claudere possint.*

DE CLAVIS MATRICIS CAP. XVII.

ex Mosch.

VT in pinnaculis, & in sinu muliebri, & in orificio

cio, vel in collo matricis claui nascuntur, sic sunt sine affecti loci dolore: aliquando rufi, aliquando albi, facillimè autē hi foris visu deprehenduntur. Intus verò aperto organo videri possūt, & hi sarcocollabo apphensi, benè præciduntur & curantur. Interiores autem qui tolli non possunt, medicaminibus commalaxari debent.

DE SYMPTOMATE TVRPITVDINIS.

Cap. XVIII. Ex Mosch.

Nympho-tomia.

QVam Græci * num vocant, turpitudinis symptoma est grande nimis. Nam assuerant quædam pulpā ipsam erigere, similiter vt in viris, & quasi vsum coitus quęrere. In cura autem sic facies. Supinam iactam mulierem, pedibus clausis, & in initio quod foras esse plus videbitur, tenere oportet, & scalpello præcidere, deinde curare vulnus cōpetenti diligentia.

DE DOLORE MATRICIS.

Cap. XIX.

1 *De dolore matricis ob abstinentiam uiri. Prisc.*

Signa.

COntingit sæpe viduis, virginib. & quarum viri diutiùs absunt nausea, saliua A quasi aceto os plenum, tibię frigent, & quæ in matricis suffocatione contingunt, patiūtur. Vnde prior & eadem cura adhibenda est, quam in suffocatione diximus, cætera, vt in Gynęcijs Cleopatrę de pruritu legitur, adhibeantur. Curatio.

2 *Ad eas quæ dolorem patiuntur quando cum uiro dormiunt. Prisc.*

Si hæc passio perseuerauerit, cholericæ fient: vultus autem earum altas venas habent & libidinosas, natura tumescit plus intus quàm foris, palpebræ oculorum patent quando concumbunt. Curabis autem sic. Lac mulieris, quæ masculum B lactat, & roseum misce, & calefac, & pone pessarium in ore matricis. *Item.* Signa. Cura.

Galbanum cum roseo simul tere. *Item.*

Oui assi vitellum cum myrrhæ modico, & roseo in pessario impone,

3 *Ad eas quæ in pectine habent dolorem quasi uespam mordentem. Prisc.*

Adipem tempera cum stacte, & adipem anseris, & pessario impone.

4 *Pessarium ad magnum dolorem matricis & scabiem, probatissimum. Cleo. 1. & Mosch.*

℞ thuris masculi, mastiches, cerussę, galbani ana drag. iij. ceræ punicę dra. ix. pōpholyges dra. viij. hæc oīa tere sine pōpholy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

ge, & cum modico vini albi cō misce, postea mitte pompholygen, & solue ceram, & olei liliacei obol. j. admisce, & vtere.

5 *De dolore matricis caput proprium habet exemplar Græcum, in Latino desideratur.*

DE VALETVDINIBVS Mulierum quæ per fluxum fiunt, & primò

DE HÆMORRHAGIA, *siue sanguinis fluxu à matrice.*

CAPVT XX.

Ex Theod. Prisciano cap. 7. Gynæciorum.

FRequenter, ita rebus circa abortum faciēdum gestis, vi & vapore adhibitarum specierum, hæmorrhagiæ prouenerunt, per quas exulcerationes penè incurabiles cursus lęsas fœminas occupauerunt. Ad hęc, quibus valemus tandē adiutorijs salubribus obuiamus. Hęmorrhagię matricis, licet etiam ex alijs fieri soleāt, attamen quia omnes sub vna lege curandæ sunt, subiectis earum causis, adiunctis omnibus vt arbitror, sub constrictione passionibus prætactis, ad resoluta ac sub effusione laborantia descendemus: quæ quàm maximè sæpe chronicarū moA re causarum difficiles liberatu sunt. Vaporibus constringendæ sunt ex decoctione specierum omnium stypticarū, quas etiam nunc subiungo: myrti viridis flos, mali granati cortices, & arboris pini cortices, & siliquarum folia, vel baccæ lētisci. Similiter rosa sicca, galla, ros syriacū &c. & encolpismis imminere conuenit ex croco, hypocisthide, acacia, omphacio, lapide hæmatite, lemnia sphragitide, omnibus tunsis, & mixtis decoctionibus suprà dictarum specierum, aut succis polygonij, vel arnoglossi tēperatis: pòst verò spōgia infusa in posca supposita, muniendæ e- *Curatio.*
B runt, inguinibus verò lanas infusas succis supradictis impones. Expedit interea omnibus superioribus locis, vsque ad mammillas cucurbitas stalticas imponere: sic etiam inter scapulas diu perseueraturas, sed molliter detrahendas. Epithemata verò omnia staltica, quæ dysentericis ordinaui, imponenda sunt, quā maximè ex dactylis thebaicis in vino vel aceto decoctis, ex cerotario, cō mixtis speciebus quoq;, quas nosti competenter posse constringere.

De fluxu sanguinis à matrice ex Moschione. & lib. Mat. & Cleop. pri.

Ex difficillimo partu, vel ex aborsu, vel ex vulnere in matrice

trice

trice posito, aut quoquo modo ruptione venarũ, solet plurimus sanguis per loca muliebria effundi. Subsequitur autẽ laboranti lassitudo corporis, & tenuitas, fœdus * color, & fastidium. Est autem periculosa valetudo, siquidem cum ingenti difficultate stringitur & siccatur. Aliquando tamen non de matrice, sed de ipso sinu mulieris, sanguis occurrit. Oportet autem eas cùm curari cœperint, iacere in cubiculo breui & obscuro, & mediocriter refrigerato, & firmo. Inferiores pedes altiores capite habeant, cũ omni silentio & quiete corporis. Omnis verò motus fluxum prouocat, ita vt pedes cõtortos supra inuicem habeant, & * spongijs magnis in aqua frigida vel posca intinctis, partib. ipsis applicare, hoc est, pectori, renibus, & ad inguina, ita vt frequentius etiam mutẽtur, ne temperie corporis calefiãt. Extrema etiam vniuersa strictiùs tenere, & fascijs ligare oportet, aut aqua frigida submittere faciem, etiam de aqua recenti * fomentare, omneque corpus eius ventilare flabellis. Quin & caput eius oleo frigido & * spanno perungimus, & per interualla acetum sorbendum damus. Encathisma & ex * aqua in qua decocta sint myrta, lentisci, celsa agrestis, coria mali granati, * & eius frõ-

pallidus in Græco.

Curatio.

Cleo. linteolum.

** Lib. Mat. recenti aspergant, fortè, repentè, & fomententur.*

** σπανινῶ Infrà. hispanico.*

** Cleo. ex po*

A des, & bitumen, ita vt cùm hęc ebullierint, refrigescant, & sic ibi mulier sedeat. Si verò propter motum, qui fluxui contrarius est, encathismatis vti non poteris, ipsam aquã intus infunde, vel succum plãtaginis, aut rubi, aut intyborum, aut vuæ lupinæ, vel polycarię herbæ, in pessarium impone. Perseuerante valetudine hypocisthides, & acaciam, & opium in aceto soluta, & diligenter trita in lana alba in pessarium impone, quibus rebus & omphacium interdum admiscemus. Nã & penicillꝰ mollis aceto tinctus bene orificio matricis apponitur, vt fluentẽ san- B guinem suscipiat, ne coagulando ibi, partes ipsas vrat, frequẽtius autem penicillus ipse mutandus est. Cucurbitæ etiam stalticæ cum abundanti igne partibus ipsis à foris bene apponuntur, ita vt ibi diu remaneant, & leuiter tollantur. Epithema etiam quod è thebaicis palmulis constat, aut malis cydonijs, supermisso alumine scisso, galla, aloë, hypocisthide & acacia, & omphacio, ita vt hæc omnia ceroto ex oleo rosato, vel myrtino, & lentiscino facto, colligantur. aut de herbis his epithemata fiant, hoc est, portulaca nigra, * herba policaria, intybo, vua lupina, & de plãtagine ibi sit, * aut cũ polenta & aceto misceantur, aut

sca frigida facimus, & ex aqua, &c.

** Cleo. uel.*

** Cleo. strignus.*

** Græc. ita ut.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

cũ palmulis in aceto decoctis vtantur. Vtimur etiam * exercitationibus, pessarijs quæ habent gallam, mannam * thuris, & chalcitidem, & terrã asteram, ita vt succo aliquo prædictarum herbarum pulueres immisceãtur, vel cineres illuc spõgiæ combustæ adhibe, quę hac disciplina comburitur. Spõgia noua * pice liquida madefacta, in cacabo nouo pones, & argilla cooperta illinies, & in furno mittes tãdiu, quoad arescat, vt puluerem facere posis. Ex hoc cochlearium plenum cũ prædictis succis immittes, * aut cum albumine oui * pensas. Sed si forsitan assiduitate sanguinis aut vstio ibidem emerserit, aut vulnus fuerit factum, nõ valde timeamus. Siquidẽ trochiscis illis, de quibus dysentericos curamus, etiam has sanare possumus, dum ea quibus periclitantur euadere possunt, & sic paulatim curari. semper autem cibos stalticos damus, hoc est, * orizima, lenticula, polenta in aceto decocta, & oleo hispano condita. Dabimus etiam & intybum, lactucas, & oua * hapala. Ex volatilib. etiam palumbes, atagenam, ita vt posca, & baccis myrtæ, & oleo hispano coquantur, & nouissimè autẽ vinum damus, & ad integrum cõfirmatam tardiùs lauari permittimus.

*uidetur abundare.
* Cleo. thus masculum.
Cleo. pinguedine.
Cleop. habet &c.
* λαιώσαις.
* in Græco. ὀρίγανον, lib. Mat. orizas Cleop.
* in Græco. ξηρά. Cleop. in sartagine frixa.

De fluxu sanguinis mulierum (ubi A *alij humores simul erumpunt, ut quasi alborum mensium fluxus uideatur) ex Mosch. lib. Mat. Cleop. 1.*

Hæc valetudo ex abundantia humoris occurrit diuturni temporis, quę ex matrice effunditur, ita vt varij coloris sit mulier quæ patitur, & fœdum colorem habeat, & maciem corporis & fastidium inferat: & cũ ambulare cœperit, inflatur, & tumorem in pedibus habeat. Differt autem à se hęc valetudo in hoc, quod fluxus eius est aliquãdo cum dolore, aliquando sine dolore, & qui cum dolore est, occurrit aliquãdo cum vulnere, aliquando sine vulnere, aliquando sordidus, quandoq; B limpidus. Ille ergo fluxus qui sine dolore & vulnere est, vt solus humor feratur, prædictis omnibus auxilijs curari potest, quæ in sanguinatione matricis posuimus. * Sanè si voluerit aliquis etiam simplices potiones dare, nõ vetamus, & iuuãt, sicut est coagulum leporis, vel vitulinum, vel agninũ, vel ceruinum, si fuerit inuentũ, vel * vinacia cum baccis myrtæ, vel gallas, aut corticem pini. hæc omnia tundat & terat, & ex puluere horum * drag. ij. in potione det cum aqua vbi mala cydonia cocta fuerint. Melius tamẽ facit, si palmulas & mala cydonia decoquat, & in ipsam aquam puluerem mittat,

Signa.
* *Cleop. habet. Mane si simplices potiones dãtur, iuuãt, ut coagulum, &c.*
* *uel uinum è malis punicis.*
* *lib. Mat. habet scrup. ij.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Cleo. calore. tat, et sic bibere tradat. Quoties autem cum * dolore fuerit fluxus, encolpizanda est cum Cleo. alicæ. lib. Mat. succo * salicis vel ptisanę, & omnibus feruentibus & laxatorijs vtendum cataplasmatis, & calidis & boni succi cibis. Nam his rebus & in feruore positum vulnus curatur. Si verò sordidũ fuerit vulnus, quòd probatur, quando cum fæculento humore excluditur, vel limpido, illis vtemur, quibus in dysenteria sordida & limpida vulnera curantur. In priore tamen cùm cœperimus de vulnerib. in matrice positis tractare, ibi plenã curam eorum inuenies. Cùm verò chronicus fuerit affectus,
* περιοδικῇ. * cyclica diligentia misera mulier resumi potest, & pristinum succum corporis accipere, & omnib. rebus metasyncriticis perniciosum fluxum siccare, & bonam valetudinem recipere.

Pessarium ad profluuium sang. lib. Mat.

℞ acaciæ, coralli, amyli, mãnæ thuris, croci, gallæ, aloës, aluminis scissi, mastiches ana drag. iiij. vtere cum albumine oui.

Ad profluxum sanguinis. Cleo. 2.

Lini semen vstum, & sesamũ ana, contere & manducet mane vel serò cum caseo caprino.

Ad profluuium mulieris matricis. lib. Mat.

Mammillas sibi de licio aut corrigio caprino liga.

A

Ad effusionem sanguinis matricis. Prisc.

Grana vuæ sicca, & da cum vino, aut folia viridis maluę cũ vino.

Potio ad menstrua constringenda. Cleo. 1. Mosch.

Sunt aliquæ mulieres, quæ volunt mẽstrua sua differre. Piper album contusum, & fœnũgræcum * ęquali pondere, tere Cleo. drag. i.
vt puluerem facias, & misce in conditum, & da in balneo cum ipsa in balneo sederit, die inter diem intermissa.

Aliud menstrua stringens. Cleo. Mosch.

Capra cùm peperit, antequã hædus eius surrexerit, & lac sugere incipiat mulge, & ex eo
B
fac caseolum, & in sinistro brachio in linteo ligatum suspendito, vt iugiter illũ portet mulier, menstrua stringit. Sed cùm in balneo ire voluerit, tunc domi illum inondatum dimittat & reponat, reliquis verò horis omnibus secum habeat.

Pessarium stegnoticum ad fluxum. Cleo. 1. Mosch.

Thus masculum, & amidum, quod de tritico infuso conficitur, & cymini albi ana obol. i. tunde & cribella, * albi guttam Cleo. alibi.
ammoniaci tere obol. i. postea cõmiscens vtere, & miraberis.

Item. Lycium super carbones pones in vase, & mulier desup sedeat, vt fumum in matricem recipiat, expertum est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Pessarium ad sanguinis fluxum, qui ex partu contingit. Prisc.

Aridum fortasis. * Arion basilicum incēde, & tere, & cū aceto inuolue, & impone in pessario. *Item.*

Corion basilicon in lib. Galeno inscripto de Gynæcijs.

Lapatij succo intinctū pessarium appone.

AD HÆMORRHOIDES IN COLLO VEL *orificio matricis. Cap.* XXI.

Ex lib. 1. Cleop. & Mosch.

HÆmorrhoides quidē rarò in mulieris sinu inueniuntur, sed frequentiùs in collo matricis, & eius orificio nasci solent. *Signa.* Signa autem occurrunt mulieribus, quæ eas habent, hęc: Sanguis plurimus rarò quidem ordinabiliter, frequentiùs tamē sine ordine fertur, pallorq; eas tenet cum lassitudine corporis, aliquādo tēsio & grauedo, & rarò apprehēdi possunt. Siquidem verò nos abundantiam sanguinis cohibere velimus & siccare, omnib. illis auxilijs, quæ in sanguinationis matricis cura, & in fluxu muliebri posuimus, vtemur. Differunt autē inter se hæmorrhoides naturaliter, quòd quędam sunt simplices & humidę, quæ scilicet, & molles, & lenes sunt, & magnitudine * breues. *Cleo. habet febris.* Aliæ verò sunt durisimę, & dolorosæ, & dolore omnem vici- A nitatem percutiētes, & magnitudine grandes sunt, & asperę: quę & propter difficultatē symptomatum, difficillimè curari possunt, & quia in alto sunt, & non videntur. Illæ verò, quæ simplices & breues, cum leuitate inueniuntur, & facillimè curantur. *Curatio.* Antiqui ergo, quibus tollere eas placebat, aut chalastico eas illinibant, aut lino cōstringebant, aut bases earū scarificantes, sic puluerem apponebant, vt paulatim emortuæ ibi caderent. Quæ omnia nos reprobamus, quòd feruor exinde nimius emergat, & ex consensu vicinitatis periculum nasci posit. Nos ergo in accessione, si dolor nimius fuerit, B ea quæ ad feruorem matricis apponi iusimus, etiam nunc apponimus. Dolore verò recedēte, si plurimus sanguis fluxerit, ea quæ constringere possunt, & encathismata staltica adhibemus, ipsasque hæmorrhoides puluere qui accipit gummi de prunellis, coria mali granati, & gallas, & sphragitida tāgimus: vel acaciam & hypocisthidem vino soluentes illinimus. Dialimmate verò superueniente, resumptis antè viribus laborantis, cùm integrum succum corporis acceperit: pridie quàm ad chirurgiam accedat, modicum cibum accipere debebit, et competenti schemate collocata, sicut frequēter insinuauimus

nuauimus in initio: vel sarcola A bo hęmorrhoides tenuantur, ita vt aliquantũ extensis ex scalpello, prius radices earum scarificet, & in aliquantum artifex sarcolabum cõuertat, qua cùm sit omnis retentus in aliquantum sanguis, ne plurimus, posteaquam tollũtur, effundatur. Dein curã adhibe, quam in recenti vulnere frequentiùs habeo ordinatam. Post sectionem autem earum, puluerem imponat, vt & reliquię, quæ sunt, tollantur, & sanguis cohiberi possit. Nobis autem ille non placet quo antiqui vtebantur: siquidem acerbam virtutem pulueris feruor subsequitur, vnde duplicari fluxus sanguinis pos B set: vel ad tempus (si) fuerit retentus, iterum cùm venerit fluxus sanguinis, cohiberi possit.

Ad hæmorrhoides in ore matricis, ex Prisc.

Coronam spinæ tere, & super asperge. *Item.*

Balaustię folia & mala cydonia sicca tere, & super asperge.

DE MATRICE HVMOROSA. CAP. XXII.

Ex Cleop. 1. & 2.

Curatio. QVando autem in matrice humores multi sunt, oculi dolent, caput calidum habent vel languidum, & vertiginem patiuntur, curatio harum hæc est.

Adipem anserinum, & butyrum cum aniso trito & cribellato misce, & in lana vel linteo tenero suppone. Hoc purgat omnia vitia matricis.

1 *De humoribus à matrice ad uuluam fluentibus, ex Cleop. priore. & posteriore.*

Quibuscũq; matricis humor ad vuluam respondet, harum corpus frigidũ est, nec possunt aliquomodo masculi coitum gratum habere. * frigidum verò intrinsecus habent corpus, vsq; in extremas partes. Cura tio hæc esse debet. *firmũ alibi.*

Pini * arboris corticẽ & gallas pari pondere tere simul, inde corpus suum aspergãt omni die, denique coque lentiscum & myrtum in vini rubri hexagio vno, & fomentetur vespertinis horis, vt possit calefieri, et protinus se in vestimentis recipiat: Sed si cum viro coire voluerit, medicamento, * vnde se expurget, non vtatur. Item aliud ad malos humores matricis & ventris abscindẽdos. Ferri æruginem cum aceto tritam pessario inijce. *Lini aliàs.* ** alibi non se expurgat.*

2 *Ad rheumaticam matricem. Priscian.*

Fit effusio matricis aliquando alba & aquosa, vel rubea, & sanguinea, & nigra sine dolore, aliquãdo cum dolore. Curabis autem sic. Papauer cũ vino nigro bibat, & testam oui cum vino nigro tere, & appone.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Item capræ fimum tere, & appo ne cum libano. Item acaciam tere cum acri aceto, & appone in lana.

3 *Ad matricem plenam humoribus. Prisc.*

Vlceribus minutis implentur extrema oculorum, sanguinea sunt, febris assidua & acuta. Cyperum & rutam cum vino albo temperato, ieiuna bibat ad cotylam j. non plus.

4 *Ad cursum mulierum ex lib. Matricis.*

Folia fici sex cum vino nigro bibat.

Ad fluxum humoris matricis & uitia. Cleo.2.

Ligni myrti cinis vel puluis: si verò succus cum vino fuerit potatus, prodest. Deinde æruginem tere cum aceto, & subijce in pessario.

Ad humores malos & libidinem. Ibid.

Radices quæ in vsu habentur tere, & panno induc, & naturæ appone, & sanabitur. Inuenies verò vermiculos, vt mireris.

Pessarium desiccatorium ad rheumatizantem uuluam & omnem scabiem. ex Moschio.

℞ stybeos drag. ij. plantaginis succum adhibebis, & pones aduersum alborem oui, & vtêris. ex stybea & thure facto puluere, de succo plantaginis consperges, & siccetur: quando volueris vti, teres cũ albo- A re oui, & vtêris.

Alibi sic. ex Cleop. & Mosch.

℞ stybeos lapidis drag. ij. thuris masculi dra. iij. succum plantaginis cum albore oui misce.

Aliud ad rheumatizãtem matricem & uuluam Mosch.

℞ thuris, mastiches, gesaste ana drag. iij. ceræ tyrrhenicæ, pompholygos ana obol. j. ista omnia tundes, & cribellabis præter pompholygen, & post pompholygen tritum miscebis, & facies cerotum, & mittes olei susini obol. j. olei myrtini drag. j.

De fluxu rheumatis ex Theod. Prisciano.

B Si fluxus perseuerãs sanguinis, vel humoris cholera variantem molestiam fecerit, quẽ nos ῥοῦν appellamus, omnibus superioribus imminendo constringendus erit, vel siccandus. Si quis verò etiam potionibus curare velit, habet has potiones similiter à nobis ordinatas In his autem quæ sanguinem vomuerint, aut dysenteriæ vitio laborarint, si humaniùs res profecerit, vt veluti in chronicis mos fuerat, aliquando commoueantur, aliquando sub blãda dimissione releuentur, quo tempore cycli nobis iam omnis ordo intendendus erit, & arripiendus vomitus, prius frequentiùs adhibendo, quã maximè post radicum acceptionem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

nem, exercitijs paulatim immi nendum est, aëris mutationibus appetendis locis: Iisdem psilotron, paroptesin, dropaces, synapismon appono: quibus omnibus perseuerando, vim magnam rheumatis magnis valeamus adiutorijs superare. Si sanguineus & cum dolore fluxus fuerit, etiã phlebotomo eas expedit releuare, omnibus his supradictis stypticis imminendo.

DE MATRICIS HYDROPE CAPUT. XXIII.

Ad matricem hydropicam. Prisc.

SIgna his sunt hæc. Nares mucosæ, oculi ægri, loca & corpus calidum. Cyminũ, vuam passam, sed modicum stacten, quod miscens & pessario appones. *Item.* Rubi radices coque & bibat ieiuna.

DE MATRICIS FRIGIDITATE. Cap. XXIIII.

Ad matricem frigidam. Prisc.

SI matrix frigida sit, dolet, & sanguinem profert, & frigidus sudor superuenit.

℞ terebinthinæ drag. ij. mellis, adipis anserini drag. iiij. misce, & vtere. *Item* arthemisiam,

A & adipem anserinum, cum oleo rosato misce, & impone.

DE LVMBRICIS MATRICIS. Cap. XXV.

ex Prisc. & Cleop. 1. & 2.

SI vuluæ brachia doluerint, scias hanc lumbricos rotũdos habere, qui frequenter in ipsa vulua per intestina decurrunt: harum ergo prurit natura, & venter, & corpus, humor circa naturam, vt putẽt se rheumaticas factas, sudor spissus est, & venter earum importunus. * Iris illiyricę radices te *alibi Vlmi.*
B re, & rubi radices tunsæ & cribellatæ, cum mali granati succo commixtæ, & ex eo maceratum pessarium suppone, antea verò ex ipso succo fomẽtabis. *Aliud.* De succo hederæ fomẽtetur, postquam vrinam fecerit.

DE GONORRHOEA MVLIERVM CAPVT XXVI. ex Theod. Prisciano.

ALiquando etiam spermatis spontanei & importuni fluxu fœminæ fatigantur, quod & Græci gonorrheã appellãt. Hæc quæ in viris hoc vitio laborãtibus ordinantur,

etiam fœminis conuenit adhiberi.

De eadem ex Mosch. & lib. Matricis.

In hac valetudine quam Græci gonorrhœam appellant, semen per interualla mulieribus sine aliqua viri cupiditate, effunditur, ita, vt cum pallore & lassitudine corpus earum tabescat. Est autem valetudo, quæ per fluxum occurrit, & fit semper chronica: Idcirco omnia, quæ constringere possunt, adhibenda sunt. Nam & lamina plumbea renib. earum apponatur, & ita fascientur, & stramẽtis * paucis & æstiuis cooperiantur, ita vt speciosos vultus hominum non videāt. Nec de partibus venereis fabulæ cum ipsis misceantur. In dialimmate verò metasyncriticis solidādæ sunt. Quorum omnium curationes habeo frequenter ordinatas.

Mosch. paruis.

DE PVNCTIONE ET PRVRITV MATRICIS.

Cap. XXVII.

Cleop.

SI mulieri viduæ vel puellæ virgini dolor aliquis circa corpus compunctionẽ ac pruritum faciat, vt videatur virum concupiscere, his periculum est, ne vitium incurationis incurrant. Vidua autem i-

A ipsa manum inijciat, & leuius habebit. Virgini autem succurrendũ est sic: Fac illi similitudinem virgæ naturalis de cera, & nitro, et cardamomo, secũdum ætatis eius magnitudinẽ, sed hæc diligẽter tere & subijce, vt molle fiat, & sit illic quādiu pati poterit, & carebit vitio *Item* fæces vini commixtas cũ vino suaui decoque, & tepefacto, exinde ea foueatur, & sanabitur.

Item herbam hellebori fac cũ vino suaui decoquere, & tepefacto, exinde ea foueatur, quā herbam suis, alij * lucerti dicũt: deinde corticem de spina tinctum in puluerem redige, & super ipsum locum asperge.

fortè lacerti.

B *Item* aqua marina tepefacta eā fouebis.

Item nitrum coctum cum * lotio, in quo adijcies lapides ardentes, & exinde fouebis.

lycio, alibi.

Item frumentum vetus decoques in aqua, & exinde mulier se foueat.

Ad pruritum matricis ex lib. Mat.

Reprimit pruritum matricis acaciæ succus, aut lentisci, aut mali granati, & violæ folia, aut mala granata cataplasmate apposita, & aristolochiæ succus, & aliqua styptica, si ex eis fiat encathisma. Sic fomentatio gallæ, aut psidiæ, aut lentisci decoctionis.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE PARALYSI MATRICIS. CAP. XXVIII.

Ex Mosch.lib.Mat. & Cleop.1.

Signa. QVoties matrix paralysin patitur, orificium eius cũ frigore pannosum & solidum fit, et sine sensu, vt obstetricis digitum non sentiat, ipsaq; mulier vsus venereos odit & fugit, & si * coacta fuerit, non concipit. Præterea ad deambulandũ impeditur: mẽstrua etiam aut retinentur, aut non ordinabiliter occurrunt.

Cleo. coacta tamen ab vltimo concipit.

Cura. Curantur autem sicut illę quæ cum strictura laborant, aut quę cum dolore purgantur.

DE MATRICIS LASSITVDINE CAP. XXIX.

Ex Mosch. Cleop.1. & libro Matricis.

MVlierib. lassam matricẽ habentib. mẽstrua abũdanter & frequenter in mẽse occurrũt cũ fastidio viri, ita vt sæpius semen retentum, foras excludatur, & aborsus occurrat, & ad legitimum tempus pecus non perferant. Est autem exclusio seminis, vt id quod in communicatione viri ad conceptum matrix acceperat, id post primum, aut se- A cundum, aut tertium diem foras excludat: aborsum autem secundo, vel tertio mense, etiã formatum, sed sine anima & gracile pecus emittat. Crudus autem partus est quoties ante legitimum tempus, aut iã proximè ante legitimum diẽ, imperfectus effunditur infans. Ad hanc valetudinem, benè hanc transferimus curam, quã in sanguinatione matricis & in fluxu ordinauimus. Hæc verò & per fluxum occurrit, & chronica est.

B

DE CASV MATRICIS SEV EIVS PROCIDENTIA. Cap. XXX. ex *Moschione.*

MAtricis casus fit, cùm infantem mortuum embriulcis adducimus, vel obstetrices imperitæ cùm secũdinas indirectum adducere conantur, vel aliquo ictu cùm ibi mulieres percutiuntur, ob hæc cadere solet: Aut relaxatis membranis illis, quibus ex omni parte continetur, & aliquando partes, aliquando omnis effunditur. Si verò orificium eius tãtummodo cadit, cum dolore est: si verò tunica quæ intus est cadit, rugosum corpus sine dolore inuenitur. Si verò omnis matrix conuersa effusa est, ad similitudinem oui in mu *Signa.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

liebri sinu inuenitur. Si autem omnis non conuersa est, magnitudo quidem maior est, ita vt integrum schema matricis seruet: & sanguinolenta quidẽ cum integro sensu, quoties ruptis crinibus qui eam continent, effunditur. Pallida verò & propè sine sensu, quoties de

Curatio. paralysi neruorũ cadit. Oportet ergo supinam iacere mulierem apertis pedibus, & si modò ceciderit, & adhuc sanguinolenta est, & sine feruore: aqua frigida vel posca diligenter lotam digitis vel spongia rotunda retrorsum eam repellere, & loco suo reuocare. Dehinc lanis vel spongia posca madefacta, * fœtum muliebrẽ implere, & competenter ligare, pedem etiam supra pedẽ obuoluere, & ceruicali renibus supposito, altiores partes ipsas fasciare, vel inferiores partes grabati fulcire, vel altiores renes mulier habeat. Deinde cibum simplicem dare. Si verò iterum ceciderit sine feruore, primò * initianda est mulier, vt exinanitis stercoribus, sic matrix reuocetur. Deinde statim encathisma adhibendum est, aut ex posca frigida, aut ex aqua in qua decocta sint lentiscus, myrtus, celsa agrestis, coria mali granati & rosa. Post quod encathisma, illinenda est matrix acacia vino soluta, vel * folio marino trito, & gallarũ

Sinum fortè.

al. euacuanda.

A puluere, & gerastam sicut superius dixi, cum vino illinenda & sic reuocanda, ita vt & lanæ & spongię eodem humore madefactæ, sinum mulieris compleant. Si verò hîc diu remanẽdo pallida fuerit * posita, ita vt exteriùs doleat, aqua quidem calida vel cum oleo dulci fomentanda est, vel succo fœnogræci, seminis lini, & maluarũ, & sic reuocanda. Aut si grandis fuerit feruor phlebotomanda est mulier, & omnib. reb. chalasticis sicut paralysis curãda est. Cùm autem frequentiùs reuocata ceciderit, & effecta fuerit chronica, benè tũc reuocauerimus, etiam staltticas cucurbitas lumbis & vertebris imponimus. B Epithemata etiam diaphenicôn, vel diatheonôn emplastrum inducimus, deinde cibo curamus, primò analeptico resumẽtes, dehinc & metasyncritica coniungimus, in quo etiam metasyncritica pessaria apponimus, quæ constant ex nitro, vua passa & ficu infusa. Si verò frequenti casu alienata fuerit, vt nigrescat, vtêris medicamentis, quibus cancrum tollere consueuimus, vel ferro nigredinem ipsam alienatam & mortuam præcidimus. Si verò omnis matrix fuerit nigra totũ præcidimus. Nec mirũ videatur & incredibile, quia dixi præcidimus, siquidem antea paulatim valetudine alienatur &

al. effecta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

& moritur: sic eã tollimus,* asse runt, quòd frequẽti casu est vulnerata, aut in sinu muliebri cohærere solet, aut in pinnaculis ipsis conglutinari. Quam rem sapere & difficile & molestum. Nobis autem placet sic eam dimittere, siquidẽ mulieres plurimas diutiùs vixisse antiquitas affirmat.

Si matrix exierit & tardauerit, foris & ulcerata sit, hoc pessario curatur. Prisc.

℞ ceræ tyrrhenicę drag. viij. medullæ vitulinę scrup. xvj. opij, croci ana scru. j. * rosei cyathum j. pessario impone. (al. rosacei.)

Pessarium ad declinationem & tumorem. Mosch.

℞ croci, œsypi ana drag. ij. medullæ ceruinæ drag. iij. resinæ terebinthinæ drag. s. adipis anserini, gelamina ouorum elixa drag. j. oleum irinum & roseum æquis ponderibus commisce, & vtere.

Pessarium ad idem, & ad durities matricis. Mosch.

℞ ceræ punicæ obo. j. adipis anserini, medullę ceruinę obo. j. & s. œsypi drag. iiij.

DE VVLNERATIONE MATRICIS. CAP. XXXI.

Ex Mosch. Cleop. 1. & lib. Matricis.

HÆc valetudo aut de vulnerib. in matrice positis

A fit, aut difficili partu, aut cùm pecus adducitur, vel inciditur, matrix scilicet vulnerari solet: aliquando in acredine medica minũ inuritur. Subsequuntur aũt hæc signa. (Signa.) * Dolor partis illius vbi vulnus est positum, (* Cleo. 1. dolor capitis fit, ubi uulnus est.) humor etiã fertur odore & colore varius, & aliquando plurimus, aliquando modicus, scilicet ꝓpter differentiã vulneris. Si verò in feruore fuerit vulnus, * dolor grandis efficitur, (feruor.) vel maximè si in orificio vel in collo matricis vulnus fuerit positũ, feruor, & tensio, & pulsus ibi sentitur, humor autẽ modicus, & sanguinolentus, & fęculentus fertur. Si verò sordidũ fuerit ef-

B fectum, dolor quidẽ aliquantulum minuitur, humor aũt liuidus, & quasi cum rasuris, & purulẽtus abundãs fertur. Si verò & cãcerari cœperit, odor putridus ibi nascitur, quẽ sustinere nõ possis, frequentiùs etiã sanguinatio fit, sanies nigra fertur, dolor capitis & ceruicis cum consensu oculorum & * inguinum, (Cleo. * ceruicis.) febres * acutæ, tabes corporis, (lib. Mat. legit unguiũ.) ita vt illa quæ laxare possunt malè accipiant, & ea quæ cõstringãt vtiliter apponãtur. (* li. Mat. habet fœtor oris.) Cùm verò * limpidum vulnus fuerit effectũ, et dolor et * tumor minuuntur, (* lib. Mat. lapideum.) odorq; malus recedit, ipsaq; sanies limpida et coagulata erit. (* humor. lib. Mat.) Cùm verò cœperis his vulnerib. curã adhibere. In feruore (quidẽ) positum (Curatio.)

vulnus ita curabis, sicuti habes curam matricis in feruore positæ. Ad sordidũ aũt vulnus, succũ ptisanę cum abundanti melle frequenter encolpizas, & tetrapharmacum in oleum liliaceum solutũ apponis, vel mulsa in aqua, vbi decoctum est fœnogræcum, & tritici furfures excoriatos, bene & lenticula ex eadem mulsa encolpizas. Si verò diutius sordidum remanserit vulnus, bene illuc ad mulsam & marrubium admisces. Nam & orobi pollines, & ireos illyricæ cum melle benè appones, & à foris de pollinibus orobi cataplasma in orificiũ imponis. Cùm verò vulnus cancerauerit, si locus ipse hic in ꝓximo fuerit positus, vniuersa medicamina, quibus ad cancrũ vtimur, illuc benè apponis. Si verò intus fuerit nimium cãceratio, difficilis & periculosa cũ effectu est. Non enim possumus ad locum medicamen apponere, & cùm inijcere quærimus, etiam sanas partes vexamus. Quare oportet nos intus quidẽ leuiorib. vti medicamentis, foris verò * calidis cataplasmatis ex plurimo melle & modico oleo, & fœnogræco elixato & cũ palmulis terere, & admixto modico vino vel aceto, tepidum cataplasma imponere, vel in orificio frequentiùs vtaris. Intùs autem succos herbarum, plantaginis & zonzur, v-

Cleo. tepidis

A uæ lupinæ & intyborum, vel solos ipsos, vel cum vino modico admixto vel aceto, & sic inijce. Si verò nimietas cancri * affuerit, coria mali granati cum folijs rosæ, & turionibus oliuę & oleastri, cupresi, etiam melia & mala cydonia in vino coquimus, & sic aut solum encolpizamus, aut ipsi humori admiscemus alumen scissum, vel acaciam, vel lycium indicum, vel hypocisthiden. Melius autem faciemus, si ex ipso humore & encathisma adhibeamus. Releuata verò in aliquãtulum causa, possumus & diacardôn cum aquata posca inijcere, vel antheram ibi soluere, & omnibus vti iniectionibus, quas in B dysenteria habes positas. Sanata verò canceratione, quod vsu probari potest, iuxta proxima loca si omnis ægritudo ceciderit, ex eo quòd & dolor minuitur & feruor recesserit, febres etiam tranquillitatæ sunt, conuertere debebis (curam) ad vniuersa, quæ feruorem laxare possunt, cibisq; humidioribus vti, in remissione scilicet febrium aut doloris. Cùm verò limpidũ fuerit vulnus, iam possumus & varios cibos & vinum dare, & lauacro vti. Vniuerso resumpto corpore, poterit vulnus ad cicatricem peruenire. Quo tempore benè vtimur humectatiõe illa vini, in qua decocta sint rosæ folia, &

Mosch. excreuerit.

cydonia

cydonia mala, & mespila, vel sorba, vel lenticulæ, ita vt superiùs dixi, ex ipsis rebus encathismate vtantur. In pessario verò diamorôn bene apponitur, aut diacadmia vel dialadanôn oleo competenti soluta, quæ medicaméta, etiã foras ad vmbilicum, & inferiùs necessariò inducimus, sicuti cataplasmata, vel his quæ à foris sunt imposita. Altitudinem sic poterit penetrare & emplastrorum virtus à foris inductorum, & intus posita vulnera ad cicatricem (peruenire) quoniam cum inueterata fuerint vulnera, vel nõ competenter fuerint curata, cancrum in matrice facere solent. Idcirco curam huius subiungemus.

Pessarium de ix. rebus, quod facit ad uulnera matricis recentia & feruorem, ex Mosch. & Cleopatræ priore.

℞ ceræ tyrrhenicæ, resinæ terebinthinę, adipis anserini, butyri ana obol. j. mellis, medullæ ceruinæ, olei rosati, œsypi, adipis taurini ana ob. ij. misce.

Pessarium ad uulnera matricis, & omnes eius infirmitates, & dolores. Mosch.

℞ seui taurini, æruginis campanæ, resinæ, ostreæ vstæ & in puluerem redactæ ana obol. j. adipis anserini drag. ij. succi mali granati quantum sufficit, de his omnibus pessarium

A conficis, & vtêris.

Pessarium ad omnia uulnera, & calefactiones, & tumorem, & dolorem matricis. Cleopat. 1. Mosch.

℞ ceræ punicæ, butyri sine sale ana drag. x. œsypi, seui ceruini ana drag. viij. adipis anserini drag. iiij. olei rosati quod sufficit misce: facit verò & ad dolorem lumborũ, & ad tumores, & omnes infirmitates.

*Pessarium desiccatoriũ ad * uulnera rheumatizantia, & ad omnia uulnera, & ad omnem scabiem Cleop. priore & Mosch.* * *Mosch. ad uuluã rheumatizantem.*

℞ stybeos dra. ij. thuris masculi drag. ij. plantaginis succum accipies & appones, de
B stybea & thure facto puluere succo plantaginis consperges, & siccetur, quando volueris vti, teres cum albumine oui & vtêris.

Pessarium magnum ad uulnerationem, & ad omnem scabiem nimium probabile. Mosch.

℞ thuris masculi, mastiches, cerussæ, galbani ana * dra. iiij. *Cleop. drag. iij.*
ceræ punicæ * obo. j. põpholygos * dra. viij. hæc oĩa tere sine ** Cleop. dra. ix.*
pompholyge, & cũ modico vino albo cómisce, & tere, postea mitte pompholygen, & soluens ceram & olei liliacei obo. j. immittes, & vtêris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE VLCERIBVS MATRICIS CAP. XXXII.

Ex Prisciano.

℞ adipem porcinum, & in molli lana ſuppone. *Item.* ℞ oui teſtam, & ſeſeleon cum roſaceo miſce, & impone.

Ad ulcera matricis à peſſarijs menſes aut abortum cientibus. Theod. Priſc.

Si vlcerata ex his matrix fuerit, quibus vlcerib. internis putredo frequentiùs ſociatur, aduertes ex egeſtionibus, quatenus debeas cauſæ ſuccurrere, adhibendo diachartũ, Athenẽ trochiſcò ex auri pigmẽto, calce viua, ſandaracha & charta combuſta, & cæteris ſimilibus ita confecto & temperato ex ſuccis omnium ſpecierũ in capite de hæmorrhagia ſupradictarum.

Ad ulcera matricis ex partu. Priſc.

℞ olei ſcrup.iiij. & butyrum vetus, miſce & fac peſſarium & ſuppone.

Ad matricem quæ exierit, & tardauerit foris, & ulcerata ſit. Priſc.

℞ ceræ tyrrhenicę drag.viij. medullæ vitulinę ſcrup.xvj. opij, croci, ana ſcrup.j. roſei cyathum j. peſſario impone.

Ad ulcera in corpore (matricis) à prurigine. Cleo.2.

Fæces vini cum vino ſuaui coque, & eo tepido foue. *Item.* Nitrum coctum tere cũ lycio,
A &immitte lapidem ardentem, & inde foue. *Item.*

Frumentum vetus coque in aqua, & inde foue.

Ad ulcera & uitia uuluæ ſordida uel putrida. Cleo.2.

℞ arſenici obol.j. chartæ cõbuſtæ obo.j. & s. elaterij obo.j. lathyridis obol.j. ſulphuris viui obol.j. teres & illines, aut in peſſario ſubijcies bis in die & nocte, & curaſti eam. *Item.* Styracem contere cum oleo roſato, & in peſſario ſubijce. *Item.* Cyminum, & nitrum, & œſypum ana contere, & paſsi modicum mitte, vt ſit mellis craſſitudo, & in peſſario ſubijce.

B *Ad tumorem ulceris, & inflationem, & ſi urinam non fecerint. Cleo.2.*

℞ apij ſeminis obol.j. anethi obol.ij. piperis longi obo.j. caſtorei obol.iij. opij obo.vj. tere, & cũ melle conſice, & in peſſario ſubijce. Dein ſi opus fuerit, da ad magnitudinem auellanæ cũ aqua calida, ieiuna bibat, vel ſerò poſt interuallum cœnæ, vel iuxta virtutem, ſi febrierit, ſine periculo dabis.

Potio ad idem. ℞ tragacanthæ aut myrrhæ ſcrup.iij. cum aquæ cyathis iij. tere, & ex eo da mane ieiunę quandiu oportuerit. *Aliud.*

℞ petroſelini cribellati ſcru. v. cum calidę cyathis tribus, da cum aqua mulſa.

DE

DE CVRATIONE CANCRI MATRICIS. Caput. XXXIII.

ex Moschione. & lib. Matricis.

Signa cancri.

CAncro in matrice posito, aliquando cum vulnere est, aliquãdo sine vulnere, & cum punctionibus dolor occurrit omnem vicinitatem pulsans, ita vt ad renes & ad vertebras, & ad vmbilicum dolor perueniat, & cùm * ambulare voluerint, tunc maximè contingit vniuersi corporis inæqualitas cum horripilatione, dolor capitis (adest) & neruorum cum oculorum basibus, sudores frigidi, animi defectio, languor & difficilis respiratio, somnus modicus, & cibi fastidium. Si verò vulnus habuerit, & humor putridus & fæculentꝰ fertur frequẽtiùs, & ad tactũ duritia quædam ibi inuenitur. Habet autem hęc valetudo accessiões, & dialimmata, vt quoties in accessione est, cibus quem acceperit, aut corrumpatur, aut in totum reijciatur, ventrem etiam solutum faciat, tussicula quoque sicca occurrat. Cùm verò dialimmata sunt, id est cum leuiantur prædicta omnia, aut ex parte cedunt, aut trãquillantur. Quoties ergo in accessione inuenitur, rebus para-

Mosch. anhelare.

Curatio.

A goricis curãdus est, ita vt cùm abundãtis humoris affluxũ fuerit, stalticæ res apponantur: si cũ feruore chalasticæ, solicitè tamẽ omnia hæc faciẽda sunt, siquidem omnibus rebus, quæ apponuntur citò in peius prouocari consueuit. Quare ergo si cum fluxu fuerit, benè oleum rosatum tepidum injicitur, vel herbæ canicularis, aut plantaginis aut intyborum succus, ita vt aut soli succi injiciantur, aut admixto modico vino, in quo decocta sint rosæ folia, & melilotus & crocus, * quibus intincta pessaria apponi possunt. Si verò feruor fuerit, & illa signa accessionis B occurrerint, oleũ dulce, sed nõ valde calidum, injiciẽdum est, aut simplex cum modico melle apponẽdum pessario, quod etiam aliquando adipes recentes anserinos vel gallinaceos accipiat, & sic apponatur, quin & fomento, & encathismate, & vaporationibus, & cataplasmate à foris bene vtimur. Cibus ipsius cum palmulis teratur. Cùm verò dialimma venerit, analeptico cibo primò resumẽda est. Dehinc & paulatim latenter metasyncritica subiũgenda sunt: ita enim omnes ex nimietate excessus huic valetudini sunt cõntrarij, vel maximè tamen cibi indigestio, quæ hanc valetudinem ad periculũ applicare consueuit. Hac verò

Ma. liber, quæ etiam in pessario trita apponi possunt.

diligẽtia, & si mulier in totum curari non poterit, vel non grauissimis doloribus torquetur, & sine tormento diutius viuere potest. Multi autem cùm temporibus seruire non nouerint, & rebus acerrimis in ipsa accessione vtantur, asseuerant quod nullis medicaminibus hæc valetudo consentit, cùm imperitia eorũ, quicquid appositum fuerat, reprobari videatur.

Ad eadem Priscian. & Cleopat. 1.

Si quæ cancrum in matrice habuerit, fit dolor in ventre & sede, vt putet se spinam, vel lignum habere in ventre, aliquãdo fit effusio sanguinis cum vrina.

Cretã silliaticam. Prisc. * Vitem syluaticam, & alumẽ scissum, & nitrum in ligno tere, & cataplasma impone. facit ad omnem passionem, & vlcera, & carcinomata mulierum tam in matrice, quàm in toto corpore.

Præterea impone succum solani cum adipe anserino ęquali mensura, & vtatur in pessario. *Item.*

Raphanum tere cum melle, & appone, & vtere hiera & myrrha.

DE FISTVLIS MATRIcis. ex Mosch. Cap. XXXIIII.

SVbsequitur cancri curationem schema de fistulis in A matrice positis, quod transferre nolui, siquidem obstetricib. superuacuè hæc insinuauerimus, cùm & peritissimos Medicos ad inspiciendum & curãdum hę fistulę turbare possint.

DE VARIIS PESSARIIS MATRICI SERVIENtibus. ex ijsdem. Caput XXXV.

HActenus de his satis dixisse videor. Nunc quemadmodum pessaria fiũt, quæ etiam vocabula habeant, quásue differẽtias & ad quam rem prosint, demõstrabo. Pri-B mum pessarium quod dicitur * colops, quod & tyridõ dicitur, quasi collyrium medicinale, sed longius atq; plenius nimirum trium vel quatuor digitorum, maximè ad eas, quæ aborsum facere festinant, & intrinsecus loca attingere possint. Deinde aliud pessarium est, quod vocatur * splendonis, quod ex lana fit, & in latitudinem modicam deducitur, lateribus scilicet collectis, & fit dẽsus. Dehinc in medicamento linitur parte vtraq;, & cũ subiectum fuerit, supplicatur, ita vt caput eius foras dependeat, quò facilius aufferri possit. Balanum, quod & scyanus Ægyptius dicitur, aliud pessariorum genus est, oliuæ * maioris magnitu-

Colopus alias.
al. Splendonius.
al. minoris.

magnitudinem habens, & de quocunq; medicamento illiniatur, in lana inuoluitur, quæ & ipsa quoq; vnctionis remedio tacta, in se inuoluta pariter, subijciatur: ad dolorē vuluæ, aliquando etiam singuli medicamento, quod ad vitium vniuscuiusq; rei oportebit, illinitur. Scyanus qui dicitur, siccus inijcitur, & facit ad siccitatem quæ conceptui resistit: formatur autem eodem modo vt balanus, minor quidem, sed eadem ratione: aliquando siccus subijcitur antè vt dixi ad ad os vuluæ. Aliud verò croceus dicitur, hoc ita lana molli colligēdū est, vt capacitatē vuluæ supplere posit, & prodest B eis, quæ ab oppresione vuluæ vexantur. Aliquando etiam huiusmodi mulieres lanam sibi subijciunt, quoties masculum in cōcubitu suscipere volunt, & sæpe nocet, si caput vuluæ à lana stipatum prœmatur. Quo facto, vulua sine vulnere intumescit, cuius remedium capite de * tumore vuluæ suprascriptum est. Nunc etiam necessariò adiungimus pessariorum compositiones, quę ad diuersas valetudines facere possunt, & ab antiquis diligenter scripta sunt.

ex Moschione.120.

Pessarium ad infrigidationem matricis, & quæ sub umbilico dolet, purgat, relaxat, & menstrua deducit sine dolore, & facit ad eas quæ non purgan- A *tur, ad conceptum. ex Moschion. & Cleop. priore.*

℞ spicæ nardi drag.x.* facis gallici drag.ij. aluminis iudaici drag.ij. xylobalsami dra.iiij. Calami aromatici * drag. vij. croci drag.j. libani, iris Illyricę ana * drag.iiij. costi, bdellij ana drag.iij. (drag.iiij.) myrrhæ trogloditicæ drag.ij. terebinthinę drag.xv. (xvj.) staphis agrię heminam j. mellis tantundem, cōfice simul & vtere.

Cleop. fasces gallicos.

** Cleop. viij.*

** Cleop. drag. ij.*

Pessarium conceptorium, ad tumorem & callositatem matricis, & ad duritias matricis. ex priore lib. Cleop. & Moschio.

℞ cerussę, medullæ ceruinę, ceræ punicæ, butyri, olei glaucini, & nardini ana drag. j. (drag. ij.) resinæ, terebinthinæ, mastiches, thuris masculi, spumę argenti, ęquis ponderib. vt suprà scripta sunt, quæ sicca sunt tundes, & cribellabis, & solues supradictas species, & vtêris, permagnū est & probatissimum.

Pessarium ad omnia uulnera, & calefactiones, & tumorem, & dolorem matricis, ex priore lib. Cleop. & Moschione. Facit etiam ad dolorē lumborum, & ad tumores, & omnes infirmitates.

℞ ceræ punicæ, butyri sine sale ana drag.x. œsypi, seui ceruini ana drag.viij. adipis anserini drag. iiij. olei rosati quantū sufficit.

Pessarium ad eas, quæ tumorem ha-

bent in matrice, aut pars eius euulsa est, aut uexata de strictura, aut de feruore laborant, aut quæ non purgantur. Ex Moschione.

℞ adipis gallinacei, adipis anserini, adipis taurini desup renes, adipis porcini recẽtis, medullæ ceruinæ, ceræ punicę, olei glaucini, olei irini, olei cyprini, olei nardini, succi hysopi ana obol.iij. resinæ terebinthinæ, resinæ frixę ana obol.j.

Pessarium aliud chalasticum, si dolor fuerit in matrice, aut impedimentũ ad ambulandum, ex priore lib. Cleop. & Mosch.

℞ ouorum gelamina elixata * ij. croci drag. iiij. hysopi, farinæ tritici drag. iiij. medullæ ceruinæ obol. ij. ceræ punicæ obol. ij. &c. s. adipis anserini, terebinthinæ ana obol. j. Medullam, & ceram, & adipes coques: species verò tunsas & in puluerem redactas, cum gelamine ouorum misces, & illud quòd coctum est tepidum immiscebis, & vtêris.

* Moschio. drag. ij.

Pessarium ad matricis motionem, & apostema, & ignem sacrum, & febres, & apostasim, & caligines, & pũctiones doloris mirè iuuat ex Cleop. lib. priore. & Prisciano.

℞ ceræ, medullæ ceruinæ ana drag. vij. terebinthinæ, adipis anserini, ana dra. iiij. olei cyprini obo. ij. vtatur in pessario.

Item ad pectinis dolorem, & dorsi, & uentris, & frontis, & quæ stare nõ possunt. Prisc.

A Adipem anserinum & myrobalanum cum vino mellino tere, & in linteo appone.

Pessarium ad omnes matricis dolores, & infirmitates, & uulnera. ex Moschione & Cleop. 1.

℞ seui taurini, * ęruginis cãpanæ, resinæ, ostreæ vstulatæ & in puluerem redactæ ana obol. j. adipis anserini drag. ij. succi de malis granati quantũ sufficit. De his omnibus pessarium conficies, & vtêris.

* Cleop. ceruini.

Pessariũ aromaticũ ad eas quæ difficile impraegnantur, & ad duritiam & constrictionẽ matricis ex Cleop. lib. 1. & Moschione.

℞ adipis * anserini, olei veteris, ceræ punicæ, olei nardini, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, succi hysopi, butyri ana obol. j. solue hæc omnia lento igne, & appone thuris masculi in mortario triti obo. j. spumæ argenti, cerussæ ana obol. j. per se in alio mortario trita, postea commisce omnia & vtere.

* Taurini.

B

Pessarium paragorizatiuum, hoc est, quod mitigat omnes dolores & omnes inflationes ex li. priore Cleo. & Moschione.

℞ fœnograeci, succi seminis lini, olei dulcis ana obol. j. coque succum & oleũ ad consumptionem succi, deinde adde ceræ punicæ obol. j. depone ab igne vt frigescat, & appone adipis passerini obol. j. (Moschion. adipis de pasta) gelet, & vtere (Mosch. cola, & vtere)

Pessarium.

Pessarium relaxatorium. ex Mosch.

℞ adipis passerini, axungię, adipis anserini, ceræ punicę ana obol. j. olei cyprini obol. iij. misce simul, & vtere.

Pessarium malasticum, ex Cleop. 1. & Mosch.

℞ ceræ thyrrenicæ obo. iiij. (drag. ix.) adipis anserini, œsypi ana drag. viij. medullæ ceruinæ, croci ana drag. iiij. resinæ terebinthinæ drag. ij. mellis cotylam vnam (quantum sufficit) olei rosati quantum sufficit misce.

Pessarium malacticum ad durities, & ad declinationem matricis. Mosch.

℞ cerę punicę ob. j. adipis anserini, medullę ceruinæ obo. j. & s. œsypi drag. iiij. misce.

Pessarium Libianos. Cleo. 1. Moschion.

℞ styracis, mastiches, adipis gallinacei, medullæ ceruinæ, olei cyprini ana obo. j. cerę tyrrhenicæ obol. ij. misce.

Pessarium quod duritiem, feruorē, tumorem & constipationē tollat. Cleo. 1. & Mosch.

℞ adipis gallinæ, porci, medullæ ceruinæ, ceræ albę & punicę, thuris masculi, mastiches, olei lentiscini, olei communis, cerussę, butyri ana partes ęquales, hęc omnia cōpones & pessarizabis.

Pessarium relaxatorium ex Clep. 1. Mosch.

℞ ceræ obol. ij. & s. adipis anserini, taurini, olei rosati ana

A obol. ij. terebinthinę obol. j. & s. ceroti, œsypi, butyri, medullę ceruinæ ana obol. j. tere & vtere.

Pessarium chalasticum ad duritiem & inflationem matricis sic conficies. ex lib. Cleopatræ priore. & Mosch.

℞ cedriæ obol. j. adipis fasiani, butyri ana obol. ij. olei liliacei. obol. vj. axungię porci obol. iij. adipis anserini obol. j. & s. medullæ ceruinæ, terebinthinæ ana obol. iij. ceræ obol. vij. olei nardini obo. ij. solues species & admiscebis oleum, & temperato medicamine curabis, & miraberis effectū. Primò encolpismū parabis, & sic curabis de isto medicamine.

B ℞ succi fœnogræci, succi seminis lini, succi ptisanæ singulos calices minores, & mellis merum j. & * sic per triduū facies, & sic medicamē adhibebis vt nullum sit impedimentum. *hoc.

Pessarium aromaticum ad duritiem matricis. Cleop. 1.

℞ resinę terebinthinæ drag. ij. ceræ punicę drag. viij. œsypi, butyri, croci, medullæ ceruinæ drag. iiij. olei obol. iiij. adipis porcini, spicæ nardi, pollinis fœnogræci & meliloti drag. j. casię, costi, drag. ij.

Ad eas quæ antè & retrò patiuntur, etiam in coxa, & per totum uentrem, neq; surgunt, neq; dormire possunt.

℞ butyri drag. iij. medullę ceruinæ scru. iij. tere, commisce, & vtere.

DE MAMMILLARVM AFFECTIBVS. CAP. XXXVI.

A

Ad mammillarum dolorem, uel si doluerint ad partum ex Cleop. lib. 2. & lib. Matricis.

OVorum vnde pulli excluduntur testam, & ouorum coctorum vitella tria tẽpera diligenter, & aliquantulum olei rosati, & ceræ quantũ sufficit, & fac cerotum & in linteo inductum impone. *Item.* Ceram & adipem porcellæ virginis recẽtem simul tere, & olei rosati quãtum sufficit, & in linteo inductum impone. *Item.* Fœnogræcum ex aqua decoctum, & appone.

Ad tumorem & dolorem mammillarum ex Cleop. 2.

Ammoniacum tritum cũ aqua frigida, mammillis illine, & superpones folia lactucę aut cauliculi, statim iuuat. *Aliud.* Folia persici tunde, & impone, aut fœnogręcum coctum tere, & vt cataplasma impone.

Ad tumorem mammillarum, ex Prisciano.

Ceram cum oleo coque donec soluatur, & sic tere & simul cum cera solue, & cataplasma impone.

Ad cancrum mammillarum, ex lib. Mat.

Pulegium tritum in lana ei suppone.

Ad duritiem & ulcera mammillarum, & si uermes habeant, ex lib. Mat.

Aristolochiam rotundam cũ melle impone, vel succum radicis eius illinito. *Item.*

Symphoniacæ folia cũ axungia tere & impone. *Item.*

Quinq; folia tere, cum axungia impone. *Item.* Cerotum ad idem.

℞ cerussæ obol. j. adipis anserini obo. ij. misce, & in linteolo impone.

Ad ubera ulcerata, ex Prisciano.

Portulacam tere cũ oleo rosaceo, & in linteo impone.

Ad duritiem uberum, & inflationem, & carcinomata, & omnem passionem. Prisc.

B

Caulem viridem tere, & cataplasma fac. Succum autem eius spissum illinas.

Ad ulcera & cancrum, hoc est, diathesin.

Folia hederę coque fortiter, & ex apozemate fomenta.

Vt uirgini mãmillæ non crescant, ex lib. Mat.

Ceram cum oleo lentiscino solue & super liga. Policarię semen & cicutæ semen misce. In aqua papauer decoctum sit, & in linteo inductũ superpone, et liga per dies tres, quarto verò die solue ex aqua frigida.

Vt puellæ ubera non crescant, nec pueris testiculi, ex Prisciano.

Herbam melisiã tere, & emplastrum fac, & impone. *Item.*

Semen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Semen papaueris coque, & in aqua pluuiali tere, & in linteo impone dieb. trib. & fascias. Itẽ ex cinere cataplasma trib. dieb.

DE PARERGIS QVIBVSDAM. CAP. XXXVII.

Ad uitia quæ iuxta anum nascuntur. Cleo. 2.

℞ cerussæ obol. ij. medullæ scru. ij. ad prunam solue, & in spuma argẽti pari pondere tẽpera, & misce, & adde vini & olei quantũ sufficit. Itẽ œsypum cum rosaceo tere, & vtere.

Ad condylomata quæ in ano nascuntur. ex Cleop. 2.

Marrubiũ cõbure & aspge, vel rosam siccam cum vini quartario, vt sit sicut mel, tere, & post misce & lentisci aliquãtulũ in vase nouo coque cũ rosa in vini sex. j. ad mellis spissitudinẽ, & si vis cum micis panis, & in linteo impone.

Ad dysenteriam. ex lib. Mat

Rore radices palo ligneo effossas excoria, & cortices in vino nouo coque, & da ieiunæ per triduum.

Potio ad somnum. ex Cleop. 2.

Apij seminis scru. ij. opij scru. j. in vino dulci da bibere, donec vadat dormitũ. *Item.* Iusquiami scrup. iij. mandragoræ scrup. s. & vini vel aquæ sext. da maximam potionẽ scrup. j. & s. mediam verò cum scrup. s.

Si assellare non poterit. ex Cleop.

Mellis cochlearia quinq;, & pauca salis grana in pultario A coque, donec fiat nigrũ & spissum, & fac collyria, & in anum mitte. *Itẽ.* Stercoris soricis grana viij. vel xxj. & aluminis modicũ cũ melle tere, & lanã in eo macera, & in anũ subijce. aut spissum fit, collyria singula fac, & subijce.

Ad urinæ difficultatem ex Mosch. & Cleop. 1.

Altheę radix in vino decocta si bibatur, vrinæ difficultatem soluet.

Potio ad somnum. ex Cleop. priore.

℞ castorei mũdi scrup. iij. opij scrup. j. s. hæc simul in mortario trita cũ melle cõmisce quousq; malagma fiat, pòst conde. Vnde dabis pillulas in modum B fabę minoris in hemina dulcis vini, dolorib. maximè prodest, facit etiam somnum grauissimum tandiu donec eadẽ hora perueniat, qua illud medicamentũ acceperint, & sic à dolore liberantur.

Vt candidæ fiant manus & collũ. Pris.

Farinæ orobi obol. ij. nitri scrup. iiij. ptisanæ obol. j. tere, & cũ aqua laua.

Parergon etiam hoc, cuius titulus est, Ad incisionem faciendam ex Cleop. libro priore.

℞ symphoniacę radices, fella de tribus pullis, ireos, aloën hepaticum, mastichẽ & parietariã, hæc puluerizata & cum melle confice, & panno inductum fronti superliga.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

GYNAECIA, SIVE AFFECTVS ALIQVOT MVLIERVM GRAVISSIMOS, PRÆCIPVE' QVI

ad chirurgiam spectant, curandi ratio: ex præstantissimi inter Arabes medici Albucasis medendi methodi libro II.

DE CVRATIONE ALRATICA, *Caput* LXXII.

ALRATICA est vt vulua mulieris nõ perforata, aut sit foramen paruum, & est aut naturalis, aut accidentalis, & accidentalis est ex ægritudine quæ præcessit, & ipsa quidem fit aut ex carne nata auctiori, aut siphac subtili aut spissa, & fit aut in profundo matricis, aut in lateribus eius, aut in superiore, aut inferiore eius parte, & prohibet à coitu & prægnatione & partu, & nonnunquam prohibet & menstrua, & cognitio illius fit per aspectum obstetricis. Si oppilatio est apparens propinqua. Si autem nõ apparet, tunc quære eam digitis, aut radio. Si autẽ oppilatio est ex siphac subtili & est propinqua duobus labijs, tunc propera & disrumpe ipsam: oportet autẽ vt ponas super duo labia pulillos, deinde pone indices tuos duarum manuũ simul, & mulier sit super dorsum suum expãsis cruribus suis, deinde extẽde duo labia fortiter, donec disrumpitur siphac subtile, & aperiatur oppilatio, deinde accipe lanam & imbue eam oleo, & pone ipsam super locũ, & coëat mulier omni die, vt non denuò consolidetur locus. Si autẽ siphac est crassum spissumue, tunc oportet vt seces ipsum spatumili lato simili folio myrti. Si autem oppilatio est ex carne nata, tunc suspende eam vncinis & incide eã, & sint apud te medicinæ quæ sistant fluxũ sanguinis absq; mordicatione, sicut acacia, & sanguis draconis, & thus cum albumine oui, deinde administra cannulã ex plumbo amplam, vt non consolidetur vulnus velociter, teneat eam diebus aliquot, & administra liciniũ ex lino sicco, deinde curetur reliqua curatione consolida-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

consolidationis, donec sanetur. Et quandoq; accidit in matrice vt nascātur alius generis auctiores præter naturam carnes ,oportet ergo vt incidantur secundum hunc modum. Cū verò est apostema cancerosum in matrice, ne ferro tāgas, neq; enim vllus omnino est ferri vsus in cancroso apostemate matricis.

DE CVRA HAEMORrhoidarū & thelil, & bothor rubeæ, quæ accidunt in uuluis mulierum, Cap. LXXIII.

HÆmorrhoides sunt apertio orificiorum venarū vt fluat ex eis sanguis multus assiduè. Cùm ergo antiquantur hæmorrhoides fiunt thelil. Dictæ autem sunt à me in diuisione species earum, & dicam nihilominus hoc loco species quæ recipiunt curationem. Scias ergo quod hæmorrhoides & thelil, quando sunt in profundo matricis, & non apparent sensui, tunc non debent ferro curari neq; possunt. Quę autem sunt in orificio matricis quæq; videri possunt ferro curantur. Oportet ergo vt intromittas mulierem in domum frigidam, deinde extende althelil forficibus, aut panno aspero, & incide eas ex radicibus suis, deinde pulueriza su

A per eas ob fluxum sanguinis ex vno puluerum qui sistūt sanguinem absq; mordicatione, sicut acacia & sanguis draconis, & thus, & similia. Deinde impellat pedes suos ad parietem hora vna, postea depone eam in aquam frigidā. Quod si perseuerat fluxus sanguinis, tunc fac eam sedere in decoctione sumach, & corticum granatorum, & gallarum, & similium. Deinde accipe farinam hordei & confice eam cū melle & aceto, & fac emplastrū cum eo super dorsum eius. Si ergo abscinditur sanguis bene est, & si non, admoueas dorso vētosas, & mammillis absq; scarifica-

B tione, deinde accipe lanam & imbue ipsam in succo tarathit, aut succo arnoglossę, aut succo ramorū aulalach cū vino pontico, & fac vt adhæreat loco. Cū ergo quiescit apostema, tūc cura locū vnguentis, donec sanetur. Albathir verò rubeum est simile capitib. alhahasse, & est asperi aspectus. Oportet ergo vt incidas quod apparet ex eo secundum quod dixi in thelil æqualiter, & cura ipsum, donec sanetur.

DE PERFORATIONE EXIturæ quæ accidit in matrice, Cap. LXXIIII.

ACcidunt in matrice species multæ apostematū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

ſicut cancer, & apoſtema lapideum, & vlcera, & dubelari, & allekilati vt vocant medici, & fiſtulæ, & hæmorrhoides, & rhagadiæ, & thelil, & apoſtema calidum. Ego iam antè dixi omnes has ægritudines, & ſpecies, & ſigna ipſarum, & earum curationes in diuiſione. Operęprecium autem videtur vt repetam in hoc tractatu apoſtema calidum quod accidit in matrice. Si eſt ex apoſtematibus quę colligunt ſanguinem. Oportet vt conſideres, ſi dolor eius apoſtematis in inceptione ſua eſt acutus, cum percuſſione, & flamma, & febre, & vides ipſum rubere, tunc nõ properes curare ferro, nec perforatione, ſed cura ipſum eo remediorum genere quod facit ad maturitatem, donec quieſcat acuitas accidentium, tunc oportet vt facias ſedere mulierem ſuper ſedem quæ habeat duo ſedilia, & reclinetur ſuper dorſum ſuum, & contrahat pedes ſuos ad partem inferiorem ventris, & ſint coxæ eius expãſæ, & ponat brachia ſua ſub genibus ſuis, & liget vtraq; ligamento conueniente ad illud, deinde ſedeat obſtetrix à latere dextro, & adminiſtra inſtrumentum quo aperitur orificiũ matricis. Cuius forma ob oculos in ſequentibus ponetur. Et oportet quãdo vis adminiſtrare hoc inſtrumentum vt figas

A cum radio profundum matricis mulieris, vt non ſit illud inſtrumentum quod ingreditur longius quam matricis profunditas ne lædat infirmam. Si autem fuerit inſtrumentum longius quam profundum matricis, tunc oportet vt ponas puluillos ſuper os matricis, vt ꝓhibeatur introitus inſtrumenti totius in profundum matricis, & oportet vt ponat vertiginẽ quę currit in inſtrumẽto ex latere ſuperiore, & vt teneat inſtrumentum & reuoluat miniſter vertiginẽ, donec aperiatur profundum matricis. Cùm ergo apparet exitura & tangitur manu, & eſt lenis, mollis, tunc

B oportet vt ſeces caput eius ſpatumili lato. Cũ ergo euacuatur ſanies, tunc oportet vt ponas in vulnus licinium imbutum oleo roſato, aut oleo viridi, in quo ſit quiddam ſtipticitatis, & pone licinium extra ſectionem in profundo matricis, & exteriùs quoq; ſupra matricẽ & ſuper pectinem lanã mundã ſubmerſã in aqua in qua bullitæ ſunt maluæ, deinde curetur poſt duos dies vnguento quod conuenit, donec illud ſanetur. Et quandoq; abluitur matrix & vulnus, ita quod clyſterizatur cum aqua & melle, deinde cũ aqua in qua cocta ſit radix lilij, aut ariſtolochia longa, deinde redeat ad vnguentum. Quod ſi vulnus fuerit abſcõditum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

tum interiùs in matrice tunc non debemus ferrũ adhibere, ſed veniendum eſt ad eam curationem, de qua diximus in tractatu quem inſcripſimus diuiſionem, cum eo quod diximus in diuiſione.

AD DOCENDVM OBSTETRICES *qualiter medicentur embrionibus uiuis, quãdo egrediuntur ſecundum formam non naturalem,* Cap. LXXV.

NEceſſe eſt obſtetrici vt cognoſcat imprimis figurã partus naturalis. Signa aũt naturalis partus ſunt, quando uides mulierem comprimi ad inferiora, & deſiderat odorare aërem, & propter deſcendẽtem fœtum leuatur in ſuperioribus vteri partibus, & feſtinat exitus embrionis, tunc ſcias quod iſte partus eſt ſecundum figuram naturalẽ, & eſt exitus eius ſuper caput ſuum, & ſecũdina cum eo, aut ſuſpenſa vel pendens ex vmbilico. Cùm ergo vides iſta ſigna, tunc oportet vt cõprimatur vterus eius, vt deſcendat embrion velociter. Nam quando deſcendit ſuper caput ſuum deſcendit ſecũdina cum eo & mundatur ab illis ſuperfluitatibus mundificatione ſalutari. Qui autem fœtus non exit hoc modo eſt innaturalis, illaudabiliſq́; , quo-

A niam quandoq; egreditur fœtus ſuper pedes ſuos, & egreditur corpus eius ante caput ipſius, & pedes eius, & manus eius vna, aut pes eius vnus, alijſque multis modis ineptiſsimis ad emittẽdum. Nam nonnunquã vertitur ſuper collum ſuum, & prorſus trãſuerſus exit. Neceſſe eſt ergo obſtetrici vt ſit prudens, ſubtilis in iſtis rebus omnibus, & caueat ab errore & deceptione. Ego fideliter in præſentiarũ docebo, quid obſtetricibus & aſtantib. alijs ſit agendum quocunq; modo fœtus ſe exiturum oſtẽdat, vt obſtetrices in promptu habeant quid facto opus ſit. Quando e-

B greditur fœtus ſuper caput ſuũ egreſsione naturali, & mulier non facilè fert, doloreſq́; vehementiores fiunt, & adeo difficilis ſit partus vt videas virtutem eius iam debilitatam, tunc iube eam ſedere ſuper ſedem, aut mulieres teneant eam, & vapora vuluam eius cum fœnu græco decocto, & cum oleis humidis, deinde intromittat obſtetrix inter digitos ſuos ſpatumile paruũ & findat cũ eo ſecũdinam, & ſecet eam vngue ſuo donec effluat quod eſt in ea ex humiditate, & preme ventrem mulieris donec deſcendat fœtus. Si autem non deſcendit, tunc oportet vt clyſterizetur mulier ex mucilagine fœnugræci cum oleo ſeſamino, deinde

præcipe ei post clysterẽ vt comprimatur, & fac eam sternutare cõdisi, & simul tene os eius, & nasum ipsius, fœtus enim egreditur statim: quòd si egrediãtur primò duæ manus fœtus, tũc oportet vt reducas eas cũ facilitate paulatim. Si autẽ nõ possunt retrudi, tunc pone mulierem super sedẽ, & eleua pedes eius sursum, deinde concute sedem super terram, & mulier teneatur vt non cadat ad concussionem. Si ergo non ingrediũtur manus & moritur fœtus, tunc incide eas, & extrahe residuum fœtus, & liga corpus & manus eius panno, & extrahe ipsum magna diligentia, puerperæ salutem respiciens.

EXITVS EMBRIOnis *super pedes suos.*

QVando egreditur fœtus super pedes suos, tunc oportet vt impellat eos sursum, deinde conuertat fœtum paulatim, postea componat ipsum, deinde accipiat vnũ pedem eius & extendat eũ paulatim. Cùm ergo egrediuntur vsq; ad coxas, tunc præcipe ei vt cõprimatur, & fac eam sternutare cum condisi, sæpe enim sic, auxilio & gratia dei, vidimus euasisse incolumes, & matrem, & fœtum. Et si non egreditur hoc modo, tunc reduc fœtum paulatim, donec reponas eum secundum figuram natu-

A ralem. Si ita fœtum reposueris rectè, facile pariet mulier. Qđ si nulla harum ratio subuenerit, tunc accipe ex mucilagine altheæ, & oleo sesamino, & gũmi soluto, & contunde bene simul in mortario, deinde line cum eo vuluam mulieris, & inferiorem vterum eius, deinde fac eam sedere in aqua tepida vsq; ad hypochondria. Cùm ergo vides quod iam lenificata sunt inferiora eius, tunc fac ex sieff de mirrha & suppone parturienti mulieri. Quando ergo tenet sieff hora vna, tunc iube eam sedere super sedem, & fac eam sternutare, & stringe os eius, & nasum ipsius, & preme

B leuiter molliterúe inferiorem partem vteri eius, & fœtus egredietur statim.

EXITVS FOETVS *super genua sua, & manus suas.*

QVando egreditur secundum hanc formã. Primũ conetur obstetrix in locum reponere fœtũ, quantum potest fieri manibus suis, & resupinetur mulier super collum suum, & pendeant pedes eius ad inferiora, & iaceat super lectum & complicet manus suas, deinde preme ventrem eius paulatim, extrahe quæ est sub pedib. eius ex puluinarib. donec sit præparata in inferiori parte. Quòd si non egreditur fœtus, tunc accipe pedes eius,

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

& moue eos motu vehementi, deinde preme quod est super hypochondria paulatim, donec ascendat fœtus ad superiora, deinde intromittas manus, & in naturalem figuram componat fœtum paulatim, & pręcipe mulieri, vt comprimatur, donec egrediatur fœtus.

EXITVS FOETVS LATI *tudinaliter pendente una ex manibus eius.*

PRimùm est quærenda ratio, qua retrudatur manus fœtus: si autem non potest reduci manus, tunc eleua mulierem & fac eam ambulare. Si verò ambulare non potest, tūc fac eam iacere super lectum, & concute crura eius vehementer, deinde administra linimētum de quo dictum iam est, ex mucilaginibus. Quòd si inuadunt mulierem dolores partus, iubeas eam sedere super sedem, deinde stare in reductione manus, & compone fœtum secundum figuram naturalem, & fac sternutare mulierem, & præcipe ei vt cōprimat se, donec egrediatur.

EXITVS FOETVS SVPER *collum expansis manibus suis, & facies eius ad dorsum matricis suæ.*

OPortet vt teneat obstetrix manum fœtus, deinde reuoluat eū paulatim

A & componat eum sicut naturalis locatio exigit. Cùm ergo repositus est, tūc pone super vuluam quod narrauimus ex oleo & mucilaginibus, deinde præcipe ei vt moueatur paulatim. Cùm ergo feceris illud, tunc iube eam sedere super sedem, & præcipe ei vt inclinetur ad latus dextrum, deinde pręcipe ei vt comprimat respirationem & fac eā sternutare cū condisi.

EXITVS FOETVS PRAE *parati super latus.*

QVando descendit ad orificium matricis secundum hunc modum cum secundina, tunc scinde secundinam B cum vngue tuo donec euacuetur ab humiditate. Si ergo expanditur super faciem fœtus & collum eius, tunc incide eā ex vmbilico vt non retineatur, & moriatur, deinde impelle fœtum ad interiora donec reposueris fœtum in naturalem habitum, & pręcipe mulieri vt comprimat spiritum aliquotiens, ipse enim egredietur hoc modo.

EXITVS GEMINORVM *aut fœtuum multorum.*

SCias quod gemini multotiens nascuntur, & quandoq; nascuntur tres & quatuor, veruntamen illud raró cōtingit. Quinq; verò est res extra naturā & nō viuūt penitus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

& continet eos quotquot sint secũdina vna, & separãtur per siphac distinguens inter eos ligatam in vmbilico cuiusq; eorum, & quandoq; egrediuntur sicut egreditur fœtus vnus exitu naturali facili, & egrediuntur quoq; non naturali exitu, quemadmodum à nobis est dictum. Quòd si difficiles fiunt quidam eorum partus & perueniũt ad illud quod diximus ex figuris non naturalibus, tũc cura eos sicut narrauimus, & sit obstetrix subtilis, & faciat omnia cautè, prudenter & religiosè, & quærat rationem subueniendi ad omnes casus & in omnes, qui varij sunt euentus. Nihilq; omittat quæ ad salutẽ puerperæ, & fœtus facere intellexerit ipsa aut ab alijs rogando didicerit. Debet enim omnino obstetrix non nimium sibi arrogare & placere, sed quotidie discere à medicis & vetulis mulieribus in hac arte vsu & longa experientia edoctis.

DE EMBRIONIbus *& abortu.*

QVandoq; formãtur in matrice multi fœtus, etiam quatuor, & quinq;, & sex, & septem, & plures decem. Cõpertum habeo quandã mulierem abortiendo emisisse septẽ, & alia quindecim omnes formatos. Adeò mirabilia sunt

A opificis rerum opera, cuius sapientiæ & potentiæ non est finis, hîc ergo totum oportet vt sit in scientia obstetricis, vt cũ vsus venerit perita sciat quid sit agendum.

DE EXTRACTIOne *fœtus mortui, Cap.* LXXVI.

QVãdo educere conaris fœtum mortuum remedijs quæ diximus in diuisione, & non egreditur, & cogeris vti operatione manus, tunc oportet vt consideres, an mulier sit sanæ virtutis, & non est cum aliquo ex accidentibus, ex quibus periculũ est ne moriatur, B tũc oportet vt resupinetur mulier in lecto super dorsum suũ, & habeat caput suum inclinatum inferiùs, & crura eius eleuata, & minister teneat eam à duabus partibus, aut ligetur ad lectum vt non sequatur corpus totum matris cùm mortuus fœtus extrahitur, deinde humecta os matricis ex oleis humidis cum mucilagine altheę, & fœnugræci, seminis lini, inungátque manum suam obstetrix cum istis oleis & mucilaginibus mox intromittat leniter eam in matricem, & quærat manu locum in mortuo fœtu in quo figat vncinos, oportet enim esse loca cõuenientia ad illud. Considera ergo si fœtus

est

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

est præparatus vt descendat super caput suum, tunc fige vncinos in oculis eius, aut in collo eius, aut in ore eius, aut in palato ipsius, aut in mento eius, aut in furcula ipsius, aut in locis propinquis costis, & sub hypochondrijs. Si autem descensus eius est super pedes, tunc in pectine & costis medijs, oportet vt teneat vncinũ cũ manu dextra, & ponet curuitatem eius in eo quod est inter digitos sinistræ manus, & intromittat leniter cum manu & figat firmiter vncinum in aliquo locorum quæ diximus, deinde figat in oppositione eius vncinum alium, aut tertiũ si indiget, vt sit attractio æqualis, & non sit extensio secundũ rectitudinem, & non declinet ad partem, deinde extendatur extensione æquali, & non sit extensio secundum rectitudinem tantum, imò moueatur ad omnem partem vt alleuietur exitus eius, sicut fit cum dẽte qui radicitus extrahitur. Et omnino humidi mollesq; sunt reddendi locelli per quos est trahendus mortuus fœtus. Qđ si retineatur ex eo pars, tunc oportet vt inungat obstetrix quosdam digitos cum oleo, & intromittat eos ita vt reuoluat quod retinetur. Si ergo egreditur pars fœtus, tunc permutentur vncini ad locum alium qui sit altior, fac hoc donec

A egrediatur fœtus totus. Si ergo egreditur fœtus manus ante alia & non est possibile reducere eam propter coartationem eius, tunc oportet vt inuoluatur super eam pannus, deinde extrahe eam donec egrediatur tota, incide eam aut in iunctura plantæ, aut in cubito, & ita oportet vt facias in manu altera, & in duobus pedibus. Si autem caput fœtus est magnum, aut accidit ei coartatio in exitu, aut est in capite eius aqua collecta, tunc oportet vt intromittat inter digitos spatumile spinosum, & findat eo caput & extrahat aquam, aut disrumpat ipsum cum instrumento

B quod nominatur almisdach, cuius formam cum formis reliquorum instrumentorum in capitulo proximo habebimus. Et similiter faciat, si fœtus est magni capitis natura, tunc oportet vt secet algengematu sic enim vocant, aut atterat ipsum cum misdach sicut diximus, deinde extrahat ossa forcipibus. Quòd si egrediatur caput & coartetur apud furculã, tunc findatur donec effundatur humiditas quæ est in pectore. Si autem non complicatur neq; obedit ad exitum, tunc incide caput frustratim quocunque modo potest fieri, vnicè studens vt quam minimum lædas mulierem. Quod si in inferiore ventre est apostema, aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

hydropisis, tũc oportet vt perfores ipsum donec effluat humiditas ex eo. Si verò fœtus est super pedes, tũc attractio eius est facilis & directio ad os matricis est leuis. Si autem coarctatur apud ventrem aut pectus, tunc oportet vt trahas ipsum cum panno quem inuoluisti super manum tuam, & findas vẽtrem aut pectus donec effluat quod est in eis. Si autem auferuntur reliqua membra & redit caput in matricem, tunc intromittat obstetrix manũ sinistram, & si os matricis est apertũ, tunc intromittat manũ in ꝑfundum matricis, & quærat caput & attrahat ipsum digitis vsq; ad os matricis, deinde intromittat in eo vncinum vnũ, aut vncinos duos, & attrahat ipsum. Quòd si os matricis coartatur propter apostema calidum, quod nonnunquam consueuit accidere, ab hac extrahendi ratione cauendum est, oportet enim tunc administrare effusionem rerum humidarum pinguium, & administra emplastra, vt sedeat in aquis quę mollificent & humectent. Quòd si fœtus est super latus suum, si possibile est vt restituatur & componatur in naturalem situm, administra quod diximus in fœtu viuo. Quòd si non est possibile illud, tunc incidatur frustratim & extrahatur, & oportet vt omnino ni-

A hil dimittas ex secũdina in matrice. Cùm ergo compleueris operationem illam in extrahẽdo fœtu, tunc administra quod diximus conuenire in apostematibus calidis quæ accidunt in matricibus. Quòd si accidat fluxus sanguinis, tunc descendat in aquas stipticas, & administra reliquam curationem. Vidi ego mulierem in cuius vẽtre mortuus erat fœtus, & nihilominus impręgnata, postea mortuus fœtus etiam secundò cõceptus. Accidit ergo ei post tempus longum, apostema in vmbilico suo & inflatum est, donec apertum cœpit emittere pus. Vocatus sum ergo ad curationem eius & medicatus

B sum ei tempore longo & non consolidatum est vulnus: posui ergo super ipsum ex quibusdam emplastris fortis attractionis, & exiuit ex loco os, deinde post dies aliquot exiuit et aliud os. Miratus sum ergo cùm in ventre nõ sit os, causam diligentius expendens et mecum per omnia putans, deprehendi quod erant ex ossibus fœtus mortui. Causa igitur morbi certò cognita, medẽdique rationem hinc consecutus extraxi ossa multa muliere existente in melioribus dispositionibus. Et diu postea vixit mulier illa, ex vlcere autẽ semper puris non nihil fluxit.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE FORMIS INSTRVMENTORVM QVAE NECESSARIA SVNT IN EXtractione foetus, Cap. LXXVII.

FOrma vertiginis qua aperitur matrix.

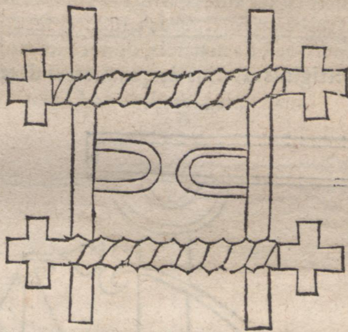

Hæc est forma strictorij quo æquantur libri, cui æqualiter sunt duæ vertigines in duabus extremitatibus duorum lignorum. Veruntamen hæc vertigo oportet vt sit subtilior strictorio, & vt fiat aut ex ebeno, aut ex ligno buxi, & sit latitudo vtriusq; duorum digitorum, & margo vtriusq; est quasi digitus vnus, et longitudo vtriusq; est palmus et medietas, et in medio duorum lignorũ sunt duo additamenta eiusdem ligni quæ iam firmata sunt in vtrisque, quorum longitudo est medietas palmi, aut paulo longior, & latitudo vtriusq; est quasi duo digiti, aut paulo latior, et ista duo additamenta intromittuntur in os matricis, vt aperiatur quũ reuoluis duas vertigines. Forma alia ad simile illius subtilior & leuior.

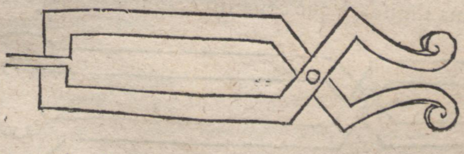

Fiat ex ligno ebeni, aut buxi secundum similitudinem forcipum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Veruntamen in extremitate eius sunt duo additamēta sicut vides, & longitudo vtriusq; additamenti est quasi palmus, & latitudo vtriusq; est duorum digitorum. Cùm ergo vis aperire matricem eo tunc fac sedere mulierem super lectum suum pendentibus pedib. aperto quod est inter crura eius, deinde intromitte ista duo additamenta coniuncta in matricem, & tu teneas extremitatem instrumenti inferiùs inter coxas eius, deinde aperi manum tuam cū instrumento sicut facis cum forcipibus ęqualiter secundum quantitatē quā vis ex apertiōe oris matricis, donec faciat obstetrix quod vult. Forma vertiginis alterius de qua veteres dixerunt.

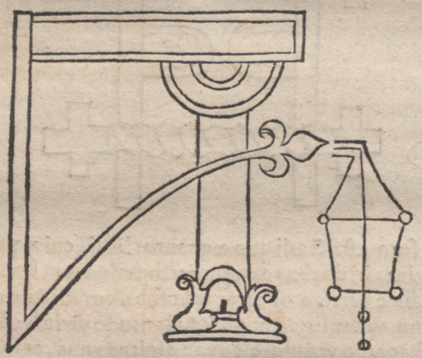

Forma impellentis quo impellitur fœtus.

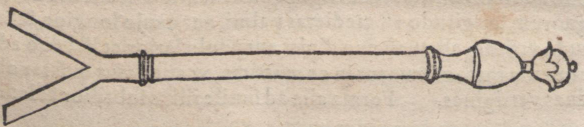

Forma almisdach quo conteritur caput magnum,

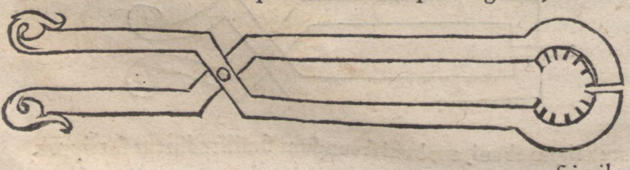

assimilatur

afsimilatur forfici cui ſunt dentes in extremitate, ſicut vides. Et quandoque fit oblongum ſicut forceps, ſecundum hanc formam ſicut vides, cui ſunt dentes ſicut dentes ſerræ quo inciditur & conteritur. Forma miſdach parui.

Forma vncini habentis ſpinam vnam.

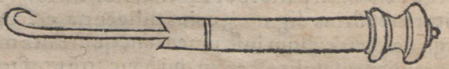

Forma vncini habentis ſpinas duas.

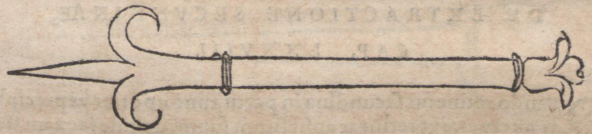

Forma forficis cui ſunt dentes ſerræ quo cõteritur caput fœtus

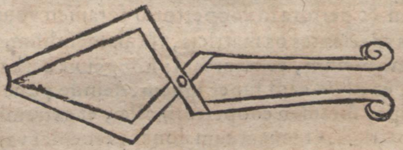

Forma ſpatumilis habentis duas extremitates quo abſcinditur caput.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Forma duorum ſpatumilium.

Iſta inſtrumenta omnia ſæpe in vſum veniunt, & artifici opera danda eſt vt quàm plurima pręparata habeat, & ad quamlibet neceſsitatem idonea, pro morborum partiumq; corporis varijs modis differẽtia. Ita enim pariet ſibi exiſtimationem inter homines, et habebitur induſtrius dignusq; cuius diligentiæ credant ſe ęgroti. Non ergo deſpicias vllum inſtrumentum, quin ſint omnia apud te præparata: inexcuſabilis eſt enim qui hanc artẽ profitetur, & nõ habet in promptu quæ ad hanc artem requiruntur.

DE EXTRACTIONE SECVNDINAE, CAP. LXXVIII.

QVando retinetur ſecundina in partu, tunc oportet vt pręcipias puerperæ vt retineat anhelitum ſuum, deinde fac eam ſternutare condiſi, & ſtringe manum tuam ſuper os eius, & nares ipſius. Si ergo ſecundina egreditur per hoc, bene eſt, & ſi non, tũc accipe ollam & perfora in coopertorio foramen vnum, & pone in ea herbas aperientes os matricis, vt calamenthum, rutam, anethum, chamæmelum, centauream: hoc genus herbas ſubmerge cum aqua, et pone eam ſuper ignem, deinde pone fiſtulam arundinis ſuper foramen coopertorij ollæ, et extremitatem alteram in os matricis, et teneat eam donec perueniat vapor ad concauitatem matricis, deinde fac eam ſternutare, ſicut diximus. Secundina enim ſtatim ſolet ſequi, per has herbas aperto ore matricis. Si autem manet poſt hanc curationem et non egreditur, tunc præcipe obſtetrici vt ſubmergat manum ſuam ſiniſtram in oleo ſeſamino, aut mucilagine altheæ, deinde intromitte eam in vuluam et quærat ſecundinã, cùm ergo inuenerit eam, tunc capiat eã et extendat ipſam paulatim. Si autem fuerit annexa in profundo matricis, tunc intromittat manum, quemadmodum narrauimus, donec inueniat ſecundinam, et extrahat eam paulatim ſecundum

rectitu-

rectitudinem, vt non sequatur matrix ad attractionem vehementē, imò oportet vt permutetur leniter ad latera dextra & sinistra, mox paulo fortius trahat, ipsa enim secundina soluta à loco cui adhæserat, sequetur. Quòd si os matricis est coartatum, nos iam narrauimus curationem cum sternutatione & ex medicamine ollę cum herbis. Si autem nihil efficies istis omnibus rationib. quas diximus, tūc caue ne fatigeris & desperes. Verum oportet vt quod egreditur ad os matricis ex eo liges ad coxā mulieris, deinde clysteriza eam vnguēto tetrapharmacon, ipsum enim putrefaciet eā post aliquot dies & dissoluetur, & egredietur. Veruntamen quando putrefit, eleuatur ex ea odor malus ad stomachum, & caput, & lædit illud infirmam. Oportet ergo vt administrentur suffumigationes conuenientes ad illud. Quidam autem antiquorum experti sunt suffumigationem nasturtij & ficuum siccarum conuenienté esse. Forma instrumenti quo suffumigatur mulier in retentione menstruorum & secundinæ.

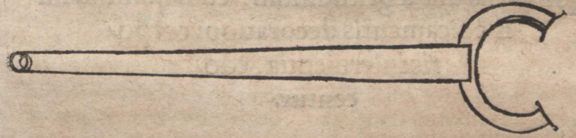

Fiat hoc instrumentum ex nitro simile alcama, aut fiat ex ęre, & ponatur extremitas subtilis in vuluam, & extremitas ampla super ignem, & suffumigatio sit posita super prunas, teneat eam donec consumatur illa suffumigatio, & itera aliam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

EROTIS MEDICI LIBERTI IVLIÆ, QVEM ALIQVI TROTVLAM INEPTE NOMINANT, MVLIEBRIVM

Liber, longè quàm ante hac emendatior.

HOC libro, fœminei sexus morbi & passiones ante & post partum, cum reliquis partui item inseruientibus: ac simul infantium & puerorum à partu cura, nutricis delectus, ac reliqua huiusmodi: & affectiones quædam vtrique sexui contingentes, experimenta denique variarum ægritudinum, cum quibusdam medicamentis decorationi corporis inseruientia, edocentur.

EROTIS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

EROTIS IVLIÆ LIBERTI IN librum Muliebrium

PROLOGVS, QVI EST DE NA-*tura muliebri, & mensium fluxu.*

A CVM auctor vniuersitatis DEVS, in prima mundi constitutione, rerum naturas singulas, iuxta genus suum distingueret, naturam humanam supra cæteras creaturas singulari dignitate cōdidit. Huic enim, supra aliorum animalium conditionē, rationis & intellectus libertatem dedit. Propterea volens eius generationem perpetuò subsistere, in sexu dispari, masculum & fœminam creauit, B vt eorū fœcunda propagatione nunquā desineret emergere futura soboles. Quorum quidem complexiones grata quadam commixtione contēperans, naturam masculi calidam et siccam, fœmellę verò frigidam & humidam constituit: quò cuiusque alterius complexionis excessus, mutua qualitatum contrariarum repugnantia coërceretur: adeò, vt viri cōstitutio calida & sicca, mulieris frigiditatem & humiditatem: & econtrà, huius natura frigida & humida, illius cōplexionem calidam & siccam remulceret. Similiter vt masculus qualitate fortiori dignus, in mulierem tanquam in agrum semē effunderet, & mulier qualitate debiliore prædita, tanquam viri officio subdita, semē effusum in gremium natura susciperet. Quoniam ergo mulieres natura sunt viris debiliores, hinc est quòd in eis sæpius abundant ægritudines, maximè circa membra operi naturę debita: quæ cùm in loco secretiori accidant, ipsæ propter verecundiam, & conditionis fragilitatem, non audent angustias suarum ęgritudinū medico reuelare. Quapropter ego, miseranda illarū calamitate, præsertim cuiusdam matronæ instigatione, compulsus, incœpi diligentius contemplari de ægritudinibus, quibus fœmininus sexus sæpissime molestatur. Cùm itaq; in mulierib. non tantus abundet calor, qui prauos & supfluos, qui in eis quotidie cōgregantur, sufficiat consumere humores: nec tantū laborem valeat earū debilitas tolerare, vt p sudorē possit ad exteriora illos natura expellere, sicut in viris: ideo ipsa natura, propter defectū caloris, eis prę

cipuam quandam purgationē destinauit, scilicet mēstrua, quę vulgus flores appellat. Nam sicut arbores non producūt sine floribus, sic mulieres sine proprijs floribus, conceptionis officio defraudantur. Hęc autem purgatio cōtingit mulieribus, sicut de nocte viris pollutio. Sēper enim natura grauata quibusdam humoribus, siue in viris, siue in mulieribus, iugū suū nititur deponere, & laborem minuere. Solet pręterea huiusmodi purgatio mulieribus cōtingere circa decimumtertiū, vel quartumdecimum annum, vel paulo citiùs, vel paulo tardiùs, secundum quod in eis magis, vel minùs abundat caliditas vel frigiditas. Durat autem vsque ad quinquagesimum annum, si est macra: quādoq; vsq; ad 60. aut 65. si est humida: in mediocriter pinguib. vsque ad 45. Si autem debito tempore & ordine contigerit talis purgatio, exonerat se cōpetenter natura à superfluis humoribus. Si verò menstrua plus vel minùs exierint, quā debent, plures ægritudines inde emergūt. Quoniā inde minoratur appetitus tam cibi, quā potus. Quandoq; fit vomitus: & quandoq; appetunt terrā, carbones, cretā, & similia. Quandoq; ex eadē causa dolor sentitur circa collū, dorsum, & in capite. Quādoq; adest febris acuta, cordis morsus,

A hydrops, vel dysenteria. Hæc autem contingunt, vel quia tēpore longo deficiunt mēstrua, vel quia prorsus nō habent: vnde nō solum hydrops, vel dysenteria, vel morsus cordis accidunt, sed & aliæ peiores ægritudines. Aliquando enim accidit diarrhœa, propter nimiam frigiditatem matricis: vel quia venæ eius sunt multum graciles, vt in extenuatis mulieribus: quia tunc humores spissi & superflui nō habent liberos meatus, per quos possint erūpere: vel qa humores sunt spissi & viscosi. ideo propter cōglutinationem, eorum exitus impeditur: vel quia deliciosè comedunt, vel quia ex aliquo labore

B multum sudant, sicut testatur Galenus. Mulier quæ se non exercet multùm, necesse est quòd abundet in multis mēstruis, ad hoc vt sana existat. Aliquando mulieribus deficiunt menstrua, quia in corpore earum coagulatus est sanguis: vel quia sanguis per alia loca emittitur, vt per os, aut per nares, per sputū, aut hæmorrhoides. Aliquando deficiunt menstrua ex nimio dolore, vel ira, vel motu, vel timore. Si autē diu cessauerint, suspicationem grauis ægritudinis futuræ arguunt. Nam vrina earum vertitur in ruborem, vel in colorem loturæ carnis recentis: quandoque in viriditatem, vel humiditatē,

aut in colorem, qualis est color graminis, facies earũ mutatur.

DE RETENTIONE *menstruorum.* Cap. I.

SI igitur deficiunt mẽstrua, & mulier sit corpore extenuata, tunc phlebotometur ei vena quæ est sub cauilla pedis interius, quæ dicitur Saphena, primo die de vno pede, sequenti die de altero: & extrahatur sanguis secundum quod virtus expostulauerit. Quia in omni ægritudine generaliter cauendum & respiciẽdum est, vt non nimis debilitetur ægrotans. Refert enim Galenus de quadam muliere, cui defecerant menstrua per nouẽ menses, & in toto corpore constricta fuerat & extenuata, cui etiam penitus defecerat comedẽdi appetitus: vnde ipse extrahebat ei sanguinem de prædicta vena per tres dies, de vno pede primo die lib. j. secundo die libr. j. de altero pede, tertio die de primo pede iterum vn. viij. & ita in breui spacio redijt color & calor viuificus, cum debita totius corporis habitudine. Cùm autem venter fuerit constipatus, sicuti frequentissimè restrictis menstruis accidit, tũc accipe pilulas de quadam medicina competenti, & acue eas prout ipsum acumen poterit sustinere: & ei tribue. Postea

A phlebotometur de Saphena. Deinde balneetur: & post balneum bibat de calamento, vel de nepeta, vel mentha coctis cum melle: ita tamen, vt septẽ partes sint aquę, & nouem mellis. Et sæpe balneum est intrandum. Et post balneum bibat de diatessaron, cum decoctione mellis & aquæ. Cõferũt etiam omnia diuretica, vt fœniculum, spica, apium, cyminũ, ami, caros, petroselinum, & similia. Hæ omnes herbæ, vel singulæ, in vino coctæ, vel cum melle, & potatæ conferũt. Galenus sic docet. Artemisia trita cum vino, vel in eo cocta & potata multum confert. In balneo non modicum iuuat, si bibatur nepeta, vel in

B ipso balneo coquatur: vel viridis trita ligetur super ventrem, vel sub vmbilico, vel super vmbilicum. Vel decoquatur in olla, & mulier supponat sellam perforatam, & desuper sedeat cooperta vndique, & per calamum, vel embotum fumus exeat: vt is introceptus penetret ad matricem. Valet etiam artemisia cum his herbis admixtis, thapsia, seseli, saluia, origano, cymino, ami, sauina, melissa, pulegio, anetho, betonica, aniso, satureia, leuistico: quæ omnes, vel quędam ex eis decoquãtur in aqua: & impleatur sacculus vnus lana minutissimè carpinata, vt sit in modũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

puluinaris: & intingatur in illa aqua, & calidus ventri apponatur: & hoc fiat frequenter. Item puluis optimus ad prouocanda menstrua: Recipe flāmulæ, cicutæ, castorei, artemisiæ, betonicæ, myrrhę, centaureæ, saluiæ ana, fiat puluis, & detur drac. j. cum aqua decoctionis sauinæ, & myrrhæ, & in balneo bibat, & detur vna vice scrup. j. Si matrix indurue-rit, adeo vt istis adiutorijs non possint educi menstrua, Recipe fel tauri, aut aliud fel, & puluerem nitri, & cum succo apij vel hysopi misceantur: & intingatur ibi lana carpinata: & pòst prematur vt sit dura, rigida, & longa, vt in vuluam possit immitti: & intromittatur. Aut fiat aliud pessarium in modum virgæ virilis: & sit concauum: ibique imponatur medicina, & inijciatur.

DE PAVCITATE *menstruorum.* Cap. II.

Mulieres aūt quædā sunt, quæ cùm veniunt ad tēpus mēstruorum, nulla, vel modica habent. Quibus sic subuenias. Accipe radices salicis rubeas, de quibus ligantur dolia, & bene ab exteriori cortice mūda, & pista: & eas pistatas cum vino vel aqua decoquendo distempera, & mane de ista coctione da ad potandū

A haustum tepidum. Si verò grauius laborat, tunc dabis ei cibum istiusmodi factum. Ruibam maiorem, & maluam teras, & cum farina hordei, & albumine ouorum misce: & inde fac crispellas. Valent etiam huiusmodi herbæ suffumigatę ad prouocanda menstrua. Vel ad idem accipe verbenam, rutam, & pista fortiter, & coque cum larido: & da patienti ad comedendum. Postea radicem salicis subtilis, & radicem rubiæ maioris tere, & da succum patienti cum vino. Mulieres item si pauca habent menstrua, & cum dolore ea emittant, Recipe betonicæ, pulegij, centonicæ (santonici) artemisiæ a-
B na M. j. decoquantur in aqua vel in vino vsq; ad cōsumptionem duarum partium. Postea fiat colatura per pānum, & bibatur cum succo fumiterrę. Si verò diu defecerint menstrua, Recip. reupontici drach. ij. artemisię siccę, piperis, ana drac. j. & fiat inde puluis: de quo bibat mane & serò per tres dies, & cooperiat se ita vt sudet. Itē recipe menthæ, pulegij, rutæ ana M. j. salis gemmæ drach. iiij. plantæ caulis rubei M. v. & tria capita porri. Hæc omnia coquantur simul in olla rudi: & bibat in balneo. Aliud, Recip. radicem ireos, leuisticum, herbam nepitam, colloquintidam, fœniculum, rutam: coquā tur

tur in vino, & illud vinum potui detur. Vel decoquantur in vino sauina, apium, fœniculũ, petroselinum, leuisticum, nepita: & bibatur. Item recipe tanacetum, trifolium, artemisiam: frixa cum butyro, & pone super vmbilicum. Medicus quidam in regione Franciæ sic fecit. Recipe zinziber, folia lauri, & sauinam: trita simul in olla rudi ponantur super carbones viuos in sede perforata, & desuper sedeat mulier, & fumum recipiat per inferiora: & sic menstrua redibunt, fit ter, vel quater, vel pluries. Mulier autem quæ huiusmodi fomenta frequentat, vuluam suam ab intra inungat vnguentis frigidis, ne nimis calefiat. Valet etiã ad prædicta fumigatio de cymino, fœniculo, anetho, calamento, mentha, vrtica, omnibus simul commixtis, vel simplicibus. Valet ad idem scarificatio, & similiter coitus. Nocet autem minutio facta in manu. Comedat, si sit sine febre, porros, cepas, piper, allia, cyminũ, pisces squamosos: & vinũ forte bibat, si sit sine dolore capitis, & sine defectione neruorũ, & sine febre: quia in omni febre nocet vinum.

DE NIMIO FLVXV MENstruorum. *Cap*. III.

SVnt & aliæ mulieres prædictis contrariæ: quæ habent

A menstrua inordinatè fluentia: quibus hoc modo succurras. Accipe soleas veteres, & pulue riza: & folia lauri fac decoqui: & his decoctis, fiat suffumigium. Vel accipe cineres calidos & misce cum vino rubeo calido, & confice in modum pastę, & malaxa, & inde accipe admodũ cunei mediocris, & inuolutum panno lineo nouo impone, adhuc tepidum. Vel accipe saluiam, & camphorã: pista fortiter, & fac scripellas (scriblitas) cum vino, & coque super tegula: & da patienti ad constringenda menstrua. Postea accipe semen vrticæ, & cornu cerui, & da patienti pul-

B uerem inde factum, ad bibendum cum vino. Restringit etiã hoc aliud remedium, quod sic fit. Accipe cornu cerui puluerizatum cum cinere vrticæ mortuæ, & distempera cum aqua pluuiali: & da bibere, nõ omittendo prædictum suffumigiũ, quod confortat matrices frigidas. Confortantur etiam isto fumigio. Recipe spicæ nardi, caryoph. nucis muscatæ ana: puluerizata proijciantur super prunas. Valent & cæteræ purgationes quas diximus. Abundant quoque menstrua præter naturam. Quod cõtingit, quia venæ matricis sunt amplæ, & apertæ. Vel quia quandoq; crepantur: & fluit inde sanguis in multa quantitate: & apparet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

sanguis fluens rubeus, & clarus. Quia ex multitudine cibi & potus generatus est sanguis multus, qui cùm nõ possit intra vasa contineri, prorumpit extrà. Vel contingit quandoq; propter nimiam sanguinis calefactionem, ex cholera redundante ex felle, quæ facit sanguinem ebullire: adeo vt non possit in venis contineri. Vel quia phlegma salsum admiscetur sanguini, & ipsum attenuat, & à venis facit prorũpere extrà. Si sanguis, qui egreditur, sit citrinus, aut vergat ad citrinitatem, ex cholera contingit. Si ad albedinem, ex phlegmate. Si ad ruborem, ex sanguine. Huiusmodi ęgritudines emergunt propter humores interius corruptos, quam corruptionẽ natura dedignatur sustinere. Quãdoq; cõtingit propter diabrosim: ex qua sæpissime sequitur mors. His de causis mulier discoloratur, & macrescit: & si diu durauerit, in hydropem de facili conuertitur. Hepatis enim substantia infrigidatur propter subtractionẽ sanguinis, per quem deberent membra in suo calore naturali conseruari. Vel quandoq; accidit propter defectũ caliditatis succositatem digerere nequeuntis, & debito modo humores commutare non valentis. Si ergo sanguis est in causa, minuendus est de manu, vel bra-

A chio, vt sanguis sursum prouocetur. Sumendum est etiam aliquod leue catharticum. Si cholera sit in causa, quæ à felle redundat, detur trifera Sarracenica, & rosata nouella cum succo violarũ, & scariolæ. Si contingat ex abundãtia phlegmatis & choleræ nigræ, detur aliqua hierarum cum aqua calida, vel vino secundum alios, & bibat. Post purgationẽ verò apponẽda sunt quædam constrictiua exterius & interius, quæ constringant. Potet ergo aquã in qua coctæ sint cortices mali granati, psidiæ, flores rosarum rubearum, gallæ, nux muscata, folia quercus, bedegar, rubus,

B agrimonia, plantago. Hęc omnia immixta, vel simplicia iuuãt. Post cibũ, vel inter cibaria detur eis puluis lapidis hęmatitis cum aqua pluuiali distẽperatus ad potandum: vel puluis coralli, & gummi balaustię, seminis myrti, portulacæ, boli armeni: & puluis de cornu cerui, plãtaginis, centinodij, sanguinis draconis, spodij, seminis citoniorum. Comedat gallinas coctas in pane, pisces recentes in aceto coctos, panem hordeaceum. Bibat prisanam de hordeo factam, in qua primitus coquatur radix plantaginis, & bulliat cum prisana, & melius erit. Postea bulliat in aqua marina donec crepet, & corrugetur: & apponatur acetum, &

coletur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

coletur per pannum, & detur ad potandum. Bibat etiam vinum rubeum cum aqua marina lymphatum. Ponantur quoque ventosæ ignitæ inter mãmillas, quæ sanguinem superius trahant. Inijciatur succus plantaginis per pessarium. Valet etiam succus semperuiuę, si cum vino bibatur albo. Similiter succus persicariæ valet super ventrem linitus. Item accipe duo frusta laridi lata cum sale, & desuper aspergatur succus coriãdri cum semine eius, & puluis absinthij, & vnũ frustum ligetur super vmbilicum, & alterum super renes. Fiát etiã duo emplastra de absinthio cum axungia, & ligentur super renes & ventrem: quibus si addantur folia myrti trita, melius erit. *Aliud.* Accipe testas nucis maioris, & fac puluerem, & da in potu cum aqua marina. Postea fac emplastrum de stercoribus ouium, vel cati cum axungia, & superponatur ventri & renibus. Vel fac puluerẽ de testis ouorum, & da in potu per tres dies cum aqua tepida, quantum poteris leuare cum duobus digitis.

DE SVFFOCATIONE MAtricis. *Cap.* IIII.

QVandoq; suffocatur matrix: quandoque videlicet sursum tollitur, vnde

A prouenit subuersio stomachi, & appetitus debilitatio ex debilitate cordis. Quandoq; patiuntur syncopen, & ita euanescit pulsus, quòd penitus non sentitur, ex eadem causa. Quãdoque mulier contrahitur, ita quòd caput iungitur genibus, & visu caret, & vocis officium amittit, nasus distorquetur, labia contrahuntur, & dentes stringit, & pectus sursum præter solitum eleuatur. Galenus refert de quadam muliere, quę ita patiebatur, & amiserat pulsum & vocem, & erat quasi defuncta: quia exterius nullum signum vitæ apparebat: sed tamen circa cor natura adhuc pa-

B rum caloris retinuerat. Vnde quidam iudicabant eam mortuam. Galenus verò lanam bene carpinatam naribus & ori eius apposuit, cuius motu eam viuam recognouit. Contingit autem hoc mulierib. quia sperma nimium corruptum abundat in eis, & in venenosam naturam conuertitur. Et præcipuè accidit illis, quæ viris nõ vtuntur, maximè viduis, quæ antea cõsueuerunt vti carnali commercio. Virginibus etiam solet euenire, quę ad annos nubiles peruenerunt, & viris vti non possunt: cùm in eis maximè abundet sperma, quod per masculum natura vellet educere. Ex hoc autẽ semine superabundante & corrupto, quæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

dam fumositas frigida dissolui tur, & ascendit ad partes quasdam, quæ à vulgo Collaterales dicuntur: quia cordi & pulmoni sunt vicinæ, & cæteris instrumentis vocalibus, vnde solet fieri impedimentum vocis. Huiusmodi morbus solet etiam principaliter oriri ex defectu menstruorum. Ideo cùm deficiãt menstrua, & semen superabundet, tãto molestior & prolixior est ægritudo, maximè quando partes occupat altiores. Summum igitur remediũ est, vt manus & pedes mulieris moderatè fricentur cum oleo laurino, & naribus applicentur ea quæ sunt grauis odoris. vt galbanum, opopanacum, castoreum, pix, lana combusta, pannus lineus combustus, & pellis combusta, & asa fœtida. Sed tamen oleis & vnguentis, quæ sunt odoris aromatici, debent vuluæ earum inungi intus & extrà: qualia sunt oleum muscellinum, & oleum nardinũ, sed super omnia melior est inunctio facta cum zibeto. Hæc enim menstrua attrahunt & prouocant. Præterea apponantur ventosæ in inguine, & pectine. Item in sero accipiat diacyminum cum succo apij, vel nepitæ, vel cum syrupo de calamento. Vel recipe castorei, piperis albi, costi, menthæ, apij ana drag. j. terantur, & distemperentur cum vino albo

A vel dulci, & da serò drag. iij. Iustianus medicus cõtra hunc morbum præcepit cyminum desiccari, & in potu dari drag. j. vel cochlearia duo. Præcepit etiam vulpis priapum, vel capreoli accipi, & inde fieri puluerem, & per pessarium inijci. Ad idem multùm valet radix leuistici cocta & trita cũ axungia, & ligata super vmbilicum.

DE DESCENSV MAtricis. *Cap.* V.

SI cõtingat post partum matricem nimis de loco suo descẽdere inferiùs, calefiat auena prius humectata, & saccellata apponatur. B Mouetur autem quandoq; matrix de loco suo, & quandoq; descendit, & quandoque per vuluã egreditur foras. Et hoc cõtingit ꝓpter neruorum remollitiõem, & frigidorum humorum abundantiã. Huiusmodi verò remollitio & infrigidatio contingit ex aëre frigido per orificia matricis subintrante, vt qñ mulier detecta se directè opposuerit aëri frigido. Vel si super lapidẽ frigidum diu sedeat. Quãdoq; contingit ex balneo aquæ frigidæ, quia per hoc debilitatur matrix, ideo exit de loco suo. Interdum etiam contingit per conatum pariendi. Si descẽdit, & non exit foras, apponenda sunt naribus aromatica. vt balsamus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

ſamus, muſcus, ambra, ſpica, ſtorax, & ſimilia. Sed inferiùs fumigetur rebus fœtentibus. vt eſt pãnus lineus combuſtus, et ſimilia. Fomẽtetur vmbilicus, lana vino & oleo infuſa. Si verò matrix exierit, diſtemperentur aromatica cum ſucco abſinthij: & ex eis inũgatur vẽter cũ pẽna. Poſtea recipe rutę, caſtorei, artemiſiæ ana partes ęquales, & decoquãtur in vino vſq; ad conſumptionem duarũ partiũ: deinde da in potu. Saccelletur vẽter & vmbilicus de frumento cocto. Poſtea matrix egreſſa manu appoſita reſtituatur vſq; ad locũ ſuum cõcuſſa. Poſtea mulier intret aquam, in qua cocta ſint balauſtia, roſæ, cortices mali granati, gallæ, ſumach, myrtilli, glandes, folia et cortices quercus, & nuces cupreſsi, & lenticula. Deinde fiat ſtupha, quę multum valet. quia Galenus præcepit eis facere ſtupham de buxo poſito in olla ſuper carbones viuos: & mulier ſedeat deſuper cooperta, et fumum intra ſe recipiat. Diæta ſit frigida & ſtiptica ſine cymino, pipere, & ſine omni acumine. De fructibus comedat coctana, meſpila, ſorba, mala acria, & ſimilia. Bibat vinum tẽperatũ ſtipticitate participans. Experimentum probatiſsimũ ad matricem egreſſam. Recipe pulueris de corde cerui, foliorum lauri ana drach. j. myrrhæ,

A ſcrup. j. diſtemperentur trita cum vino, & dentur potãda: & ſic matrix reuertetur in ſuum locum.

DE MOTV MATRICIS EX *ſuo loco, quæ tamen non eleuatur, neque deprimitur. Caput* VI.

ALIQVANDO mouetur matrix de loco ſuo, non tamen ſurſum eleuatur verſus ſpiritualia, nec per orificium egreditur foras, neq; deſcendit. Cuius ſignum eſt, quòd mulier ſentit dolorem in ſiniſtro latere, menſtruorum retentionem, diſtorſionem membrorum, difficultatem
B mingendi, tortiones & rugitus ventris. Accipe ergo econtrà apium, & fœnumgręcum. & trita cum vino da potui. *Aliud.* Recipe agaricum, ſemen plantaginis atque ſatureiæ: pulueriza, & da in potu cum vino, vel melle cocto. Ad hoc vt vulua non moueatur de loco ſuo, & vt nulla duritia moleſtetur, Recipe medullæ cerui, adipis anſerini, ceræ rubeæ, butyri ana vnc. ij. quibus addendo fœnumgræcum, ſemen lini: coquantur in aqua ad lentum ignem vſq; ad plenam decoctionem, & inijciatur per peſſarium. Iſtud enim eſt vtile contra plures morbos oris matricis.

DE NIMIA CALIDITATE matricis. Cap. VII.

COntingIt quandoq; matricem distemperari in caliditate, ita quòd maximus ardor & calor ibi sentiatur. Cura hoc modo. Recipe opij scru. j. adipis anseris scrup. j. ceræ, mellis ana scru. iiij. olei vnc. j. albumina duorum ouorum, & lac mulieris: cõmisceantur, & inijciãtur per pessariũ.

DE APOSTEMATE Matricis. Cap. VIII.

QVandoq; nascuntur in matrice inflationes & apostemata diuersi coloris. Si à felle exiens cholera causa est apostematis, tunc febrem habet & cancrum. Si à frigidis humoribus causa fuerit, tumidũ & durum est apostema, & sentit mulier in coxis, anchis, & tibijs grauedinem cũ multo dolore. Aliquando nascuntur ibi apostemata ex ventositate, vel ictu, vel alijs læsionibus, vel ex eo, quòd nunquam menstrua deficiunt. Si nascuntur in eminẽtiori, vel anteriori parte matricis, dolor sentitur circa vuluam, & inde nascitur stranguria. Si apostema fuerit interius in orificio matricis, dolor sentitur circa vmbilicum & renes. Si in parte posteriori, dolor sen-

A titur in dorso sub costis, & venter constipatur. Si de sanguine, vel cholera rubea sit natum apostema, febris adest continua, vel acuta, sitis, & dolor nimius. Si ergo sit de calida causa, expedit vt vngantur muliebria, & trahatur sanguis à vena quæ cadit sub pede (sicut asserit Galenus) non de manu. Quia nociuum esset in pasionibus matricis sursum trahere sanguinem: auferrentur enim menstrua. propterea ab inferiori parte trahatur sanguis iuxta virtutem patientis. Et si fortis fuerit mulier vt posit sustinere, bis in die minuatur. Postea accipiat in potu aquam eorum

B quæ mitigẽt caliditatem, vt est succus morellæ, plantaginis, semperuiuæ, hyoscyami, casilaginis, mandragoræ, & similium. Fiat etiam emplastrum quod mitiget dolorem, & confortet virtutẽ. vt de succo portulacæ, semperuiuæ, psidiæ, plantaginis, scariolæ, & oleo rosato. Postea apponantur maturatiua, vt semen lini cum butyro, malua, & fœnugræcum, cocta cum adipe anseris, vel gallinæ, albumen oui, melilotum. De his simplicibus, vel compositis fit pessarium. Itẽ dicit Galenus, quòd multũ prodest sedere in aqua, vbi cocta sit spica. Paulꝰ docet fieri pessariũ ad duritiẽ matricis, & inuersionem eiusdem, & inflationem,

&

& ventositatem à corpore eijciendam. Recipe medullæ vituli, adipis caponis, meliloti, taxonis ana ad pondus xij. denariorum, medullæ cornu cerui scrup. iij. adipis anseris, gallinæ ana drach. ij. mellis drac. ij. œsypi, hysopi, ceroti ad pondus vij. denariorum. Omnia terantur, & commisceantur, & distemperentur cum lacte mulieris, & oleo rosaceo, & inijciatur per pessarium, & fiat inde emplastrum. Si frigidum sit, & generatum ex grossis humoribus, Recipe fœnumgræcum, melilotum, semen lini, & rutã: coquantur in aqua, & de substantia fiat emplastrum, & succus pessarizetur. Sæpe vtatur balneis & emplastris. Diæta sit subtilis, vt grossities humorũ attenuetur. Et si ad saniem volueris apostema ducere, apponantur maturatiua, & cutem rumpentia, vt sanies effluat. sicut semen lini, fœnumgręcum, farina hordei cocta simul cum farina tritici, vel fabæ cum fimo columbarum syluestrium coctæ. Si autem apostema crepuerit, & sanies inde effluxerit in vesicã, bibat lac caprinum, vel asininum: & fiat pessarium de ptisana, & melle, & inijciatur in matricem.

B

DE VLCERIBVS MAtricis. Cap. IX.

VLceratur quandoq; matrix de acumine medici-

A næ, vel materiæ. Quandoq; ab exorsu, quod cognoscitur per saniem egredientem, & dolorem, & punctionem matricis. Si vulnera sint ex sanie, vel corrosione venæ, sanies vergit aliquantulum in nigredinem cũ fœtore horribili. Primò ergo debent apponi mundificatiua saniei, & dolorem mitigantia, vt est succus morellæ, & plantaginis, cum oleo rosaceo, & albumine oui, cum lacte mulieris, & cum succo protulacę, vel lactucę, quæ sint frigidæ naturæ. Diæta sit frigida. Balneetur in aqua vbi cocta sint, rosę, myrtus, fœnugræcum, psidia, lenticula, galla, balaustia, & similia. Si verò venæ putrefactæ sint, detur sanguis draconis, vel myrrha, vel bolus, vel thus, vel aristolochia longa, & de his simplicibus, aut compositis fiat clyster, vel pessarium. Nec minus valet acacia, cum lino per pessarium iniecta.

DE PRVRITV VVLuæ. Cap. X.

PRuritus vuluæ si fuerit, accipe camphoram, lithargyrum, baccas lauri, & albumen oui, et fiat pessarium vel clyster. Galenus dicit, quòd puluis fœnugræci cum sanguine anseris valet ad duritiem matricis, sicut testatur Hippocrates.

DE IMPEDIMENTO *conceptionis, & de his quæ faciunt ad imprægnationem.* *Cap.* XI.

QVædam mulieres sunt inutiles ad concipiendum: vel qa nimis tenues sunt & macræ, vel quia sunt nimis pingues, in quibus caro circũuoluta orificio matricis, constringit eam, nec permittit semẽ viri in ipsam intrare. Quędam habent matricem ita lenẽ & lubricam, quòd semen receptum nequeat in ea retineri. Quod contingit quandoque vitio viri, qui habet semen nimis tenue, quod infusum matrici, liquiditate sua foras labitur. Quidam etiam viri testiculos habent valde frigidos, siccos: illi rarò, aut nunquam generant: quia semen eorum est inutile generationi. Manifestũ est igitur quòd conceptio impeditur tam vitio viri, quàm mulieris. Si vitio mulieris, hoc dupliciter contingit: vel ex nimia matricis caliditate, vel humiditate. Matrix enim quandoq; sua lenitate præter naturam sperma iniectum retinere non potest. Et quandoq; præ nimia sui humiditate sperma suffocat. Et quandoque ex nimia caliditate matricis semen comburente, nequit concipere. Si ergo præ nimia caliditate & siccitate matricis mulier nõ

A possit concipere, hæc erunt signa. Labia vuluæ apparent vlcerata, & tanquam Boreali vẽto excoriata cum maculis rubeis: adest & sitis assidua, & casus capillorum. Hæc ergo cùm videris, & mulier 30. annos habuerit, incurabilem iudicabimus. Si autẽ fuerit iuuẽcula, neq; passio diuturna, sic ei subuenias. Accipe maluam, artemisiam, & in aqua decoque, & cum tali decoctione ter vel quater fumiges patientem: inter quas fumigationes, suppositoria, & etiam pessaria vuluæ cum oleo muscellino, & modico musco facies, vt matrix confortetur. Sed in die se-
B ptimo post purgationem, vel fumigationem factam, accipe de trifera magna ad modum glandis, & inuolue in bombace, et inde suppositorium facies vuluæ, vt beneficio talis suppositorij et tot fumigationib. recipiat aliquam confortationem, lenitatem, et sanguinem. In sequenti verò die eam facies cum viro coire. Eadem quoque cura sequenti septimana, si expediat, vtaris, faciẽdo suffumigationes prædictas, et alia, vt diximus, beneficia adhibẽdo. Hoc facies quousq; prędicta symptomata remittantur: & eã bis, vel ter facies coire in hebdomada, quia sic citius poterit imprægnare. Si verò præ nimia humiditate matricis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

tricis concipere nõ posſit, hæc erunt ſigna. Oculos habebit lacrymoſos aſsiduè. Cùm enim matrix cerebro per neruos alligata ſit, neceſſe eſt vt cerebrum matrici compatiatur: vnde ſi matrix nimiam in ſe habet humiditatem, ex ea cerebrum impletur, quæ ad oculos redundans, eos inuoluntariè cogit emittere lacrymas. Et quòd cerebrum matrici compatiatur, ſignum eſt alienatio mentis ex menſtruorum retentione. Purgetur ergo in primis cũ Theodorico eruptio. Tumq; tres vel quinq; pilulas de eodẽ Theodorico vel Paulino præcipimus fieri etiam in bombace, ne diſſoluantur, inuolui, & quã tum prudenter poſsibile per pudẽda intromitti. Si verò matrix non bene purgata fuerit, in alio die eodem modo peſſarium de trifera cum modico muſco ei facies. Et hoc tandiu continuabis, donec à ſuperfluitate humiditatem euacuatam cognoueris. Et poſtea accipe parum de muſco cum oleo muſcatellino, vel alio odorifero: quod iterum per vuluam intromittatur. Et ſi bene purgata fuerit, ſentiet odorem in ore: vnde ſi quis eam oſcularetur, crederet eam muſcum in ore tenere. Item ſi ſitim propter hanc purgationem habuerit, ſcias eã bene purgatã eſſe: quare ita purgata frequenter coë-

A at, & concipiet. Quòd ſi vitio viri impediatur conceptio, fit hoc aut defectu ſpiritus ſperma impellẽtis, aut defectu ſpermaticæ humiditatis, aut defectu caloris. Si ex defectu caloris, ſignum eſt quòd non appetit coitum. Vnde oportet talibus renes inungere cum arrogon. Vel accipe ſemen erucæ, & euphorbium, & in puluerẽ ſubtilem redige, & cũ oleo muſcatellino & pulegino miſceas, & inde renes inungas. Si autem fiat defectu ſpirituũ, ſignũ eſt, quia appetit, ſed non erigitur virga. Cui ſuccurrimus cũ vnguento multorum ſpirituũ generatiuo. Si verò defectu

B ſpermatis, ſignum quia cũ coit, nihil, aut parum ſeminis emittit. Huic ſubuenimus cum augmentantibus, & generantibus ſpermata, vt ſunt cepæ, paſtinacæ domeſticæ, & ſimilia. Si mulier fuerit ſterilis, aut uir, hoc modo percipies. Accipe duas ollas, & in vtranq; pone cantabrum, & in vnam earum cum cantabro infundas de vrina viri, & in alteram de vrina mulieris: & ſic ollę permittantur per nouem vel decem dies. Et ſi ſterilitas ſit vitio mulieris, inuenio vermes multos, & cantabrum fœtidum in eius olla, & econtrà habebis indicia ſimilia ex altera vrina ſi ſterilitas ſit vitio viri. Si verò in neutra vrina talia ſigna videris,

q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

neuter erit in causa sterilitatis: ideo tunc poterunt medicinæ beneficio adiuuari vt concipiant. Vnde si volunt concipere masculum, vir accipiat matricem & vuluam leporis, & faciat exiccari, & puluerizatum distemperet cum vino, & bibat. Similiter mulier faciat de testiculis leporis, & in fine menstruorum iaceat cum viro suo, & tunc masculum concipiet. Aliud remedium est. Accipiantur hepar & testiculi parui porci, quem solum scropha edidit, & siccentur: fiat inde puluis, & detur in potũ masculo vel mulieri non potentibus generare, & concipient. Item si mulier vult impraegnari, accipiat testiculos verris vel apri, & faciat desiccari, & in puluerem redigi, de quo mulier cum vino bibat post purgationem mẽstruorum: deinde coëat cum viro, & cõcipiet. Nota, dicit Galenus, quòd mulieres, quæ habẽt vuluas angustas, & matrices strictas, non debent viris vti, ne cõcipientes moriantur. Sed cùm non omnes illæ possint abstinere, indigent nostro auxilio. Ideo si illarum quædam ob periculum mortis non auderet concipere, illa secum carne nuda ferat matricem capræ, quæ nunquam habuit fœtum. Inuenitur lapis quidam dictus gagates, qui gestatus in collo, vel etiam gustatus, prohibet conceptionem. Item accipe mustellam masculum, & auferantur ei testiculi, & relinquatur viuus: hos testiculos ferat secũ mulier in sinu suo, & liget eos in pelle anserina, vel in alia pelle, & non concipiet. Si autem lęsa fuerit in partu, & prę timore mortis non vult amplius cõcipere, ponat in secundina tot grana cataputiæ, vel hordei, quot annis vult sterilis permanere. Et si in perpetuum vult sterilis permanere, plenam manum imponat.

DE FORMATIONE SEMInis concepti. Cap. XII.

PRimo mense fit purgatio sanguinis. secundo fit expressio sanguinis & corporis. tertio, vngulas & capillos producit. quarto, motum, & ideo nauseãt mulieres. quinto accipit fœtus similitudinem patris vel matris. sexto, neruorum constrictionem. septimo, ossa & neruos confirmat. octauo, mouet natura, & infans rerum beneficio repletur. nono, à tenebris procedit in lucem.

DE SITV FOETVS in utero matris. Caput. XIII.

REfert Galenus, quòd ita ligatur fœtus in matrice, sicut fructꝰ in arbore: qui cũ procedit à flore, tenerrimus est,

est, & ex qualibet occasiõe corruit: sed cùm adultus fuerit, & aliquantulum maturior, & firmatus adhæserit arbori, nõ de leui occasione corruet. Cũ autem totaliter maturior fuerit, per se, & non alia occasione decidet. Sic cum primò educitur infans ex semine concepto, tenera & non firma sunt eius ligamenta quibus alligatur matrici, & ideo de leui emittitur per aborsum. Vnde mulier propter tussim, diarrhœam, vel dysenteriam, vel motum nimium, vel iram, vel minutionẽ sanguinis potest fœtum amittere. Cũ verò infusa est anima in puero, paulo firmius adhæret, neq; citò labitur. Sed cũ puer maturauerit, naturæ officio citò educitur. Vnde Hippocrates dicit, q, si mulier indigeat purgatione, vel minutione, hæc non facias ante quartum mensem: sed in quinto vel sexto potest purgari, vel minui, si necesse fuerit: sed tamen moderatè cum cholagogo, vel apozemate, cũ cautela prout virtus patientis poterit pati: vltra verò & ante hoc tempus, periculosa erit euacuatio. Maturato tandẽ tempore partus puer mouet se vehemẽtius, & nititur ad egressum: cũ ipsius temporis natura vuluam aperiri facit: vt fœtus inueniat sui exitus libertatẽ: & ita fœtus de cubili suo, scilicet de secundina naturæ vigore expellitur.

A

DE SIGNIS IMPRAEgnationis. *Caput* XIIII.

AD cognoscẽdum vtrum mulier gestet masculum vel fœminam, accipe aquam de fonte, & mulier extrahat duas vel tres guttas sanguinis, vel lactis de dextro latere, & infundãtur in aquã: & si fundum petant, masculum gerit: si supernatent, fœminam. Vnde dixit Hippocrates, mulier quæ masculum gerit bene colorata est, & dextram mamillam habet grossiorẽ: si pallida est, gerit fœminam, & sinistram mamillam habet grossiorem.

B

DE REGIMINE PRAEgnantium. *Cap.* XV.

MVlier quãdo incipit imprægnari, cauẽdum est ne nominetur coram ipsa qđ non possit haberi. quia si postulauerit, & non detur ei, dat occasionẽ abortiẽdi. Quòd si appeteret argillam, vel cretã, vel carbones, dentur ei fabę coctæ cum zucchuro. Instante autem tempore partus sæpe balneanda est mulier: & inungatur venter eius cum oleo oliuarum, vel cũ oleo violarũ: & comedat cibos leues, et digestibiles. Si verò pedes eius tumuerint, inũgãtur cũ oleo rosaceo, & aceto. Et post cætera cibaria

comedat volatilia, cydonia, ma la granata. Et si venter eius ventositate distendatur, accipe seminis apij, ameos, menthę ana dra. iij. mastiches, garyophyllorum, cardamomi, radicis rubiæ maioris ana drach. iij. castorei, zedoariæ, ireos ana dra. ij. zuc. dra. v. fiat puluis subtilissimus, & conficiatur cũ melle: & dentur ei scru. iij. cum vino, hoc enim materiæ aufert ventositatem, & aborsum prohibet, si prout decet recipiatur.

DE REGIMINE PARTVRIENTIUM. *Cap.* XVI.

TEmpore partus imminente, paret se mulier, vt mos est. obstetrix similiter. Fiat quoque cum magna cautela sternutatio, constrictis naribus & ore: vt maxima pars virtutis spirituum tẽdat ad matricem. Deinde detur ei decoctio fœni græci, muscilago lini, & psyllij, vel parum theriacæ, vel diatessaron cum decoctione artemisiæ in vino. Item de galbano cum asa fœtida, & myrrha, vel ruta fiant trochisci, & inde fiat fumigium ad nares. Super omnia caueat sibi à frigore. Et non fiat suffumigatio aromatica ad nares, sed ad orificiũ matricis tutius potest opponi: qa matrix sequitur odorifera, & fugit fœtida. Ad hoc valent species odoriferæ, vt muscus, A ambra, lignum aloẽs, & similia pro diuitibus: item & herbæ odoriferæ, vt mentha, pulegiũ, calamentum, origanum, & similia pro pauperibus. Notãdum quòd sunt quædam physica remedia, quorũ virtus est nobis obscura, quæ ab obstetricibus facta proferuntur. Teneat ergo patiens magnetem in manu dextra, & confert. Item rasuram eboris bibat. Item corallus in collo suspensus prodest. Similiter album illud quod inuenitur in stercore accipitris, datum in potu confert. Item in ventre hirundinis, siue in nido inuenitur lapis primogeniti, cuius lotura ad idem valet, B & ad alia multa.

DE DIFFICVLTATE PARTUS. *Cap.* XVII.

SVnt autem quædam mulieres ita angustiosæ in officio partus, vt vix, vel nunquam se expediant: quod ex diuersis causis solet prouenire. Quandoque enim calor extraneus superuenit circa interiora: vnde ipsæ nimis angustiantur in partu. Quandoq; nimis paruus est exitus matricis: vel quia nimis pinguis est mulier: vel quia fœtus est mortuus nõ iuuans naturam in suo motu. Et hoc multum contingit mulieri iuueni patienti in hyeme: cùm naturaliter habeat orificium

cium matricis strictum, quod propter frigiditatem temporis &aëris plus constringitur. Quãdoque ab ipsa muliere calor totus exhalat. vnde sine viribus relinquitur, ideo deficit in expediendo se à partu. Primò ergo si acciderit difficultas partus, ante omnia recurrendum est ad Deum. deinde ad inferiora descendẽdo expedit mulieri difficilè parienti balneari in aqua, vbi coctæ sint maluæ, fœnugræcum, semẽ lini, & hordeum. Inungantur latera, venter, coxæ, & ilia cum oleo violarum, vel rosarum. Fricetur fortiter, & detur ei in potu oxyzaccara, & puluere menthæ, & absinthij drach. j. Prouocetur sternutatio cum puluere thuris naribus imposito, vel cum puluere candidi piperis, vel euphorbij. Ducatur mulier lento passu per domum. Et qui assistunt, non respiciant eam in vultum: quia mulieres solent inde verecundari in partu, & post partum. Si autem puer non egrediatur eo ordine quo debet, vt si prius tibiæ, vel brachia exeant, adsit obstetrix cũ parua & suaui manu humectata in decoctione seminis lini, & fœnugræci, reponendo puerum in locum suum, ordine recto. Si verò puer sit mortuus, accipe rutam, artemisiam, absinthium, piper nigrum: & hæc tria da in vino, vel aqua vbi co-

A cti sunt lupini. Vel teratur satureia, & ligetur super ventrem: & exibit fœtus siue viuus, siue mortu9. Idẽ facit verbena pota ta cũ vino, vel aqua, vel aceto. Vel accipiatur aqua salsa, vel rosata, & lac asinę ana, & detur ad potandũ. Vel accipiatur butyrum cum melle, & vino, & detur ad bibendum. Quòd si adhuc tardetur partus, vel si fœtus mortuus sit in ea, & non liberetur: accipe rutam, artemisiam, opopanacum, absinthiũ cum modico oleo, & pauco zucc. terantur, & ponantur super inguina, vel super vmbilicum: & melius valet. Item cingatur mulier de spolio serpentis, de quo serpens exiuit. Idẽ operatur lapis Aëtites ligatus ad femur. Vel alligetur radix cucurbitæ renibus eius, & auferatur quã citò fœtus exierit, ne matrix exeat post egressum pueri. Præterea difficulter parturientibus subueniendum est hoc modo. Paretur balneum, & intromittatur mulier: & post exitum fiat fumigium de spica, & similibus aromatibus, ad confortandum, & aperiendum. Fiant etiã sternutatoria de helleboro albo in puluerem bene redacto. Dixit enim Copho: conquassentur membra, & rumpantur cotyledones, & sic fœtus egredietur. Item his quæ multum laborãt pariendo fœtum mortuum, sic

B

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

succurrendum est. Ponatur patiẽs in linteamine, & tendatur à quatuor fortibus hominibus per quatuor angulos, capite patientis aliquantulum eleuato huc & illuc, ab oppositis angulis fortiter trahatur linteamen, & statim pariet, DEO fauente. Si autem secundina intus remanserit, properãdum est vt exeat. Prouocetur ergo sternutatio ore clauso, & naribus. Aut fiat lixiuium de cinere facto de fraxino, cui admiscendo pulueris seminis maluę dra. j. detur ei ad bibendum: & statim vomet. Vel detur ipse puluis de semine maluæ cum aqua calida: & si vomat, bonum est. Et suffumigetur subtus oculis de ossibus piscium salsorum, vel de vngula caballina, vel stercore cati, vel agni: ista enim secundinam educunt. Valet etiam decoquere semen lini in aqua calida, & dare ad bibendum. Idem facit bdellium cum vino. Si verò sanguis non exierit post secundinam, fiant ea quæ dicta sunt ad menstrua prouocanda. Quòd si cõtingat difficultas partus ex cõstrictione orificij matricis, cuius cura grauior est inter omnes, ideo tale subiungimus consilium. Prouideat sibi mulier in tribus vltimis mensibus in diæta, ita vt vtatur lenibus cibis & digestibilibus, vt per ea membra dilatẽtur: qualia sunt vitella ouo-

A rum, carnes, & iuscula pullorũ, & minorum auiũ, scilicet perdicum, phasianorum, & piscium squamosorum cum bono condimento. Fiatq; ei balneum sæpius de aqua dulci, in qua si apponantur herbę mollificatiuę, sicut maturæ, & huiusmodi: & melius erit. Sed fugiat balneũ aëreum, & stupham. Et cùm de balneo exierit, inungatur vnguẽtis calidis, vt oleo laurino, & oleo de semine lini, & axungia anseris, vel anatis, vel gallinæ. & hęc inunctio fiat ab vmbilico inferiùs cum prædictis vnguentis calidis.

DE REGIMINE INFANTIS. *Cap.* XVIII.

B INfantis aures premẽdæ sunt statim: & hoc multotiens est faciendum. Postea obseruandum ne lac subintret aures, aut nares, cùm ablactatur. Et ligetur vmbilicus tribus digitis à ventre mensuratis. Quia secundum retentionem vmbilici erit virga virilis maior, vel minor. Et vt rectius loquatur, vnge palatum cũ melle, & nares cum aqua calida: Et factis vnctionibus, semper mundificetur, & muscilagines semper emungãtur & emũdentur. Puer præterea sæpe est fricandus. & quælibet eius membra in vnaquaq; parte fascia sunt retinenda, & iungenda: & rectificanda

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

sunt eius membra, caput videlicet, frons, nares, venter, & renes temperentur, ne multa ex eis exeat vnctuositas, vel humiditas. Quòd si aliquid istorũ appareat, diutius à solita fasciatione cogatur abstinere, & diutius dormiat. Postea verò in aqua calida balneetur, & ad suã cõsuetudinẽ reducatur: & si opus sit, de medicinis soporiferis parũ detur, vt dormiat. Cutis eius ęqualiter est mouenda: quod etiã consueuit fieri post mamillarum susceptionẽ. In principio natiuitatis oculi cooperiẽdi sunt: & summopere cauendũ est ne sit in loco lucido. Ante ipsum sint diuersæ picturæ, panni diuersi coloris, margaritæ. Corã eo cantilenis, & facilibus vtendũ vocib. nec asperis vocibus cantandum, neq; raucis, sicut bombardis. Postquam hora loquẽdi appropinquarit, nutrix eius linguam frequẽter cum melle & butyro vngat. Et hoc maximè faciendum est, cũ loquela tardatur. Ante eum frequenter est loquendũ, & facilia verba proferenda. Cũ verò tempus natiuitatis dentiũ venerit, gingiuæ singulis diebus cũ butyro & axungia gallinæ sæpe fricandę sunt, & aqua hordei liniendæ, gula & spondilia inungenda. Quòd si venter eius laxabitur, superponatur emplastrũ quod fit ex cymino & aceto; & admisceatur zuccarũ, gũ-

A mi arabicũ, bolus armenus, & similia. Cũ tẽpus aduenerit in quo comedere incipiet, dandi sunt infanti magdaleones ad modũ glãdis facti de zuccaro, et similia, ac lacte, quos possint in manu tenere, & cũ eis ludere & de eis sugere, & aliquid trãsglutire. Caro, quæ est in pectore gallinarum & phasianorum, & perdicũ, est ei tribuenda. Et postquã bene capere cœperit, mamillarũ substantiã maturè incipiẽs, eas in nocte sugere pmittas. ita & in die ordinatè ducendus est, bene obseruãdo ne tẽpore calido à lacte remoueatur. Si vnum membrũ pueri sit maius alio, ad bonã habitudi-

B nẽ sic potest reduci, si talis dispositio fuerit recẽs, quia inueterata nullo modo reducitur. Fomẽtetur ergo primò cũ decoctione brãcæ vrsinæ, radicis altheæ, foliorũ apij, petroselini, & marathri, diutius bullien do in qua, & membrũ patiẽtis ponatur super vas, & cooperiatur pãno lineo, vt sudet. Postea chamęmelũ & althea incoquãtur, & in illa viscositate malaxetur cera, & totũ membrũ inde cooperiatur. Postea ligetur fascia linea strictè, & ita mẽbrum patiẽtis sudet per noctẽ vnam: manè verò fricetur, vt spiritus excitẽtur, & fluãt ad locũ dolorosum. Quo facto, fricetur statim cũ dialthea ita composita, vt sint duæ partes dialtheæ &

tertia de oleo laurino: commisceantur, & vngatur membrũ prædicto modo ter vel quater in die. Tunc quoq; accipe diacerafeos, ceroneum, oxycroceum, & adinuicem puluerizentur. Deinde decoquãtur al thea, & puluis ille malaxetur cum illa viscositate, quousque bene adhæreat: & membrum totum patientis cooperiatur, & fascia ligetur. Et sic fomentando, & emplastra ponendo poterit alleuiari. Quibus factis iniungatur requies & otium, & vtatur calida, & humida diȩta, optimo vino, & mediocriter rubeo, quod bibat quousq; curetur. Insuper & balneo aquæ dulcis vtatur.

DE ELECTIONE NVtricis. Cap. XIX.

IVuenem oportet esse nutricem, clarum colorem cum albedine & rubore permixtum habentem, quæ nõ sit partui vicina, neq; multum à partu remota. Non sit maculosa: nec infirmas, neq; nimis grossas habeat mammillas: pectus grossum & amplum: pinguis sit mediocriter. non comedat salsa, nec acuta, nec stiptica, nec porros, aut cepas: neq; cæteras species quæ admiscentur cibarijs pro sapore, vt piper, allium, erucam: & præcipuè vitet allium, solicitudinem: ac sibi à menstruorũ prouocatione caueat. Et si lac minuatur, pultes de farina fabarũ, & similiter risi, & de pane simile cum lacte & zuccaro facto dentur ei ad sorbendum: quibus augmẽtetur lac, in quarum decoctione parum de semine fœniculi admisceatur. Si autẽ lac eius fuerit grossum, nutrimentum ipsius subtiliandum erit, & ita etiã cogatur laborare. Cui insuper dandus est syrupus acetosus, & vinum subtile. Si verò lac eius fuerit subtile, nutrimenta sint grossa & fortia, & somnis vtatur longioribus. Quòd si vẽter pueri solutus sit, dentur nutrici quæ constipant.

DE HIS QVAE MVLIERIbus sæpe post partum accidunt. Cap. XX.

ACcidit mulieribus sæpe dolor post partum. Matrix tunc tanquam fera syluestris, propter subitam euacuationem quasi uagando huc & illuc declinat. Vnde vehemens efficitur dolor. Accipe ergo cimas sambuci, & tere: ac succo extracto, cum farina hordei, & albumine oui distempera. & inde fac crispellas cũ sanguine ad comedendum: & vinum calidum in quo cyminũ bullierit da ad bibẽdum. Vel si post partum matrix doleat, Accipe storacis, calamenthæ, thuris,

ris, semen apij ana drach. j. semen racemorũ nigrorũ drach. ij. ponantur super carbones viuos, & suffumigetur. quia multum cõfert. Sunt quædam quæ ex grauitate partus incidunt in rupturam pudendorum. Vnde ℞ radicem consolidæ maioris exiccatam, cyminum, & cinamomum: fiat puluis, & inijciatur in vuluam, & consolidabitur. Item quibusdam mulieribus in pariendo male accidit, propter defectum assistentium. Sunt enim quædam, quibus vulua & anus fiunt vnum foramen, & idem cursus: inde istis exit matrix, & indurescit. Quibus in reponendo sic subuenimus. Matrici vinum calidum apponimus, in quo bullierit butyrum: & diligenter fomentamus, quousq; matrix efficiatur mollis, & tunc suauiter eam reponimus. Postmodum rupturam intra anum & vuluã tribus locis vel quatuor suimus cum filo de serico: postea pãnum lineum vuluæ imponimus ad quantitatem vuluæ. Deinde pice liquida linimus. hoc enim facit matricem retrahi, propter sui fœtorem. Demum sanamus rupturã cũ puluere facto de consolida maiori, & minori, & cymino. Huiusmodi autem puluis superaspergendus est: & collocetur mulier in lecto, ita vt pedes altiores sint, & ibi omnes opera-

A tiones suas per octo vel nouẽ dies faciat: & quantum necesse fuerit, manducet: ibi egerat, & omnia assueta faciat. Hanc præterea oportet abstinere à balneo, vsq; quo viderit quòd balneum sustinere possit. Debet quoq; abstinere ab omnibus quæ tussim faciunt, & ab indigestibilibus. Ad prædictũ igitur periculum euitandum, eis in partu diligentissimè sic prouidendum est. Præparetur pannus in modum pilæ oblongę, & ponatur in ano, ad hoc vt in quolibet conatu eijciendi puerum, illud firmiter ano imprimatur, ne fiat huiusmodi cõtinuitatis solutio. Sunt quędã, B quibus post partum retinetur secundina. Ad illius expulsionem accipimus succum porri, & distemperamus cum oleo pulegino, vel muscatellino. Vel damus succum boraginis ad potandum, & statim educitur. quia fortasse vomet, & ex conatu vomẽdi educitur. quia succus ille vim habet talem, qua sufficit ad eius expulsionem. Sunt quædam, quibus muliebria ventum suscipiunt, qui inclusus dolorem & tumorem facit. Istas fomentamus cũ decoctione sinapis, vel cepæ. Quibus quandoq; partes illæ pruriunt, quas scalpendo excoriant: vnde quandoq; oriuntur pustulæ, quæ maximam inferũt læsionem. Ideo partes illas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

vngamus cum vnguēto, quod valet cōtra vsturas ex igne vel aqua calida factas. Vnde ad huiusmodi excoratiōes, ℞ pomū vnum, bolum armenum, masti chen, libanum, oleum, vinum calidum, ceram, & sepum. Et conficiamus sic. Pomum mundatum ab interiorib. & exterio ribus corticibus, tritum ponimus ad ignem in olla cum oleo, cera, & sepo: & cum bullie rit, mastichē & olibanum puluerizata imponimus. Postea facimus colari per pannum. Notandum quòd si aliquis pro pter vsturam hoc vnguento vn ctus fuerit, loco inuncto foliū hederæ coctum in vino vel ace to, vel gladioli folium debet superponere. hoc enim remedium est honestum. Idem vētus per vuluam ingressus, vt su pra diximꝰ, & receptus in dextram partem vel sinistram matricis, tantam generat ventositatem, quòd quasi ruptæ vel iliacę appareant. Vnde communiter TROTVLA vocata fuit, quasi magistra operis. Cùm enim quædam puella debens incidi propter huiusmodi ven tositatem, quasi ex ruptura laborasset: cùm eam vidisset Trotula, admirata fuit quamplurimum. Fecit ergo eam venire in domum suam, vt in secreto cognosceret causam ęgritudinis. Qua cognita, quòd non esset dolor ex ruptura, vel inflatio-

A ne matricis, sed ex ventositate: fecit hoc modo ei fieri balneum, in quo coquebātur malua & parietaria: & eam intromisit: ac eas partes frequenter & satis planè tractauit mollifican do: & diu fecit eam in balneo commorari: & post exitum à balneo faciebat ei emplastrum de succo tapsi barbati, & rapistri, & farina hordei: & totum illud ad ipsam ventositatē con sumendam calidum apposuit: & iterum balneo prædicto insistere fecit, & sic curata reman sit. Quibusdam post partum ac cidit immoderatus fluxus sanguinis. Quibus subueniendo extrahimus succum artemisię,

B saluiæ, pulegij, persicariæ, & aliarum herbarum huiusmodi: & facimus crispellas, damus ad comedendum: & collo camus eas frequenter ad balnea: & hoc modo restringēdo sanguinē eis subuenimus. Vel aliter. Accipe argillam, & distē pera cum aceto: & fiat emplastrum ad hepar in dextro latere. Et si fluxerit sanguis per nares, de hoc emplastro ponimus supra frontem & tempora, ex transuerso tempora & frontē attingendo. Et nota, quòd fluxus per nares non fit, nisi quan do peperit filium. Sunt & aliæ quæ laborant exitu matricis post partum. Quibus bene suc currendo, ℞ artemisiam, pulicariam, iuniperum, camphorā, absin-

absinthium: decoquantur in aqua, & fiat balneum, in quo sedeat vsq; ad mamillas. Postea suauiter ponatur ad lectum: & iaceat suspensa pedibus, vt matrix conuertatur in locum suũ. Intromissaq; matrice, ℞ puluerem pulegij, galangę, spicę nardi, nucis muscatæ, caryophyllatæ: misce, & distempera cum oleo muscellino, vel pulegino. Et accipe pannum lineum veterem, rarum, & subtilem, & intus liga hos pulueres, formando ad modum pilæ. Et matrice intromissa, os vuluæ cum dicta pila obstrue, vt matrix iterum non exeat: & pilam ibi cum fascia superliga, vt nõ posit exire: & facias transire retrò vsque ad renes & intra ilia, & ibi ligetur. Sed antequam ibi ligetur, fiat tale emplastrum super renes. ℞ nasturtij, baccharũ lauri, thuris, cinnamomi, ana q. s. omnibus pulverizatis, & ad ignem calefactis distemperatisq; cum melle fiat emplastrũ, quod adhuc calidum super renes ponatur, ligando fascia, cum qua ligata est pila vuluæ, firmando emplastrum & pilã fortiter, vt moueãt. Et ipsa iaceat supina per nouẽ dies & amplius si fuerit necesse. Neque se moueat, nisi causa magnæ necessitatis. Et da ei talem diætã, vt per decem dies non eat ad sellam, vel ad vrinam faciendam sæpe. Item in exitu vuluæ

A post partum imponimus plumaceolum, comprimendo vt non exeat, nisi cũ mingit. Tertio verò die facimus balneum: & in posterioribus facimus insufflari sequentes pulueres ne tumescant. ℞ zinziber, pyrethri, cĩnanomi ana: fiat puluis. Ad hæmorrhoides innatas vitio partus. ℞ absinthium, abrotanum, casiam ligneam, corticem casiæ fistulæ. coquantur fortiter in vino: & inde fiat balneum. Et cum exierit de balneo, accipe puluerem aloës: cõfice cum oleo muscellino, vel pulegino, & intinge bombacem, & suppone. Quibusdam accidit dolor mamillarum ex

B lacte. Accipe argillam, distemperetur in aceto, & fiat emplastrum: dolorem sedat, & lac cõstringit. sed prius locum aqua calida fomentabis. Item nota quòd dolor, qui accidit in mamillis puellarum, de facili trãsit. Quoniam hæc passio menstruis erumpentibus sanatur, quòd in quibusdã puellis morbo caduco laborantibus fit ex suffocatione matricis, cõpressis spiritualibus. Contra apostema autem mamillarum fac emplastrum de malua, visco, absinthio, artemisia, & cum axungia distemperetur. Et cũ caput apparuerit, contere nucleos, & appone. & si non rumpitur, cum phlebotomo aperiatur: & exprime parum

in principio, ne ex subita euacuatione fiat peius. Et tunc impone licinium singulis diebus bis vel ter illinitum vitello oui, aut & melius vnguento facto ex butyro Maij, vitello oui, & terebinthina: quod est mirabile, & benignum. Quòd si locus iste fuerit fistulatus, cum cura hac poterimus subuenire. ℞ radicem mũdatam ellebori nigri, & intinctã oleo, vel melle impone, & puluerem de lappa combusta superasperge: id enim omnem fistulam inũdat, & mortificat, dummodo inter ossa non fuerit. Ideoq; ibi debet poni, quousque mortificetur, & desiccetur. Postea vulnus curetur.

DE MALA COMPLEXIONE *calida, & frigida matricis* Cap. XXI.

VT igitur à nobis de curatione mulierum cõpendiosa fiat traditio, notandum est quòd quædam mulieres sunt calidæ, quædam frigidæ. Ad quod tale fiat experimentum. Licinium cum oleo pulegino, vel laurino, vel alio oleo calido inungamus: & illud in quantitate parui digiti vuluę intromittamus de nocte quando vadit dormitum: & ligetur cũ filo forti circa crura. Quòd si intus attractum fuerit, datum est nobis indiciũ, quòd

A laborat frigiditate. Si verò expulsum fuerit, scimus eam laborare caliditate. Sed in vtraq; causa subueniendum est hoc modo. Si de causa laborat calida, supponatur suffumigium de herbis frigidis in hunc modum. Quoniam contraria contrarijs curantur. Ponamus igitur maluas, violas, & rosas in aqua, & istarum decoctione fumigemus. Si verò frigiditate laborat, quòd melius est, de pulegio, folijs lauri, & persicaria mulieri faciamus fumigiũ, similiter pessarium: & sic abundantia humorum mundificata, habilis erit ad concipiendũ. Postea faciamus fumigium fœ
B minis, quod miro modo confortat. ℞ caryophyl. spicæ nardi, storacis, calaminthæ, nucis muscatæ, & ponantur in testa oui super carbones viuos paucos, & paretur sella perforata, vt totus fumus ad interiora redundet.

DE DOLORE MA- *tricis.* Cap. XXII.

AD dolorẽ matricis prouenientem ex duritie ipsius, Accipe saxifragiã, cretã marinam, caules veteres, artemisiam, maluam, radicem asparagi: oẽs herbas coque in aqua fortiter, & fac in his sedere patientem vsq; ad mamillas. Et cũ exierit, pista maluã, artemisiam,

misiam, camphorã, & eas pisto ratas in olla calefacias: & infor ma magdaleones cum pauco oleo laurino, vel pulegino: & suppone. Cõtingit & dolor ma tricis ex aborsu, vel ante tẽpus ex retentione menstruorum. Quod fit sæpius ex frigiditate, rarò autem ex caliditate. Si ex frigiditate, signum est dolor & punctura sinistri lateris. Tunc accipe pulegium, origanũ, nepetam, lauri frõdes, vel grana, & maluas, in aqua bene fac bul lire: & inde patientem fomenta. Postea accipe caryophyllos, spicam nardi, nucem muscatã, galangam: & fiat suffumigatio, & per embotum fumum recipiat. Deinde triferam magnã, B vel potionem S. Pauli in modũ auellanæ, suppone cum bombace. Si autem ex calore fit, tũc vsũ Veneris matrix desiccatur, & calefit. Signum huius est, ꝙ dolor nimius circa partes illas est. Ideo accipe maluam, herbam violarum, flores rosarum, radices iunci: coquantur fortiter in aqua, & in eis fomentetur patiens, & eidem trifera Saracenica omni die supponatur.

DE FLVXV MATRI*cis.* *Cap.* XXIII.

SVnt quędam mulieres, quę fluxum patiuntur matricis instar spermatis, vt sunt quædam vetulæ fluxum sanio-

A sum emittẽtes. Quibus prouocando menstrua subueniendũ est, cùm sunt steriles. Sunt & aliæ steriles, simili modo saniẽ educentes. Hoc itaque est in consueto tempore eis adueniente. Cùm enim eis menstrua negantur, loco menstruorum, propter earum frigiditatem saniem emittunt, ac si ab hepate fluxus descenderet. Quibus sic subueniendum est. Faciamus eis fumigium ex vino vel aqua, in qua coctæ sint herbæ calidę, quales ponemus infrà de stranguria & lapide. Postea distemperemus triferam magnam in oleo pulegino vel muscellino, & in panno lineo, vel lana succida, vel bõbace inuoluamus, & vuluæ imponamus. Sunt & aliæ iuuenes, quæ eodem modo laborant, propter defectum menstruorum, sed istę liberantur mẽstruis prouocatis. Et notandum quòd quædam mulieres calidæ, steriles factæ sunt, nec laborant huiusmodi fluxu, sed siccæ tanquam viri permanent. Sunt item quædam quæ fluxum saniosum habent simul cum menstruis. Quas facimus sedere super massam erucæ agrestis coctæ in vino, panno lineo interposito: dummodo sit calida. Ad idem recipe pulegiũ puluerizatum, & in sacculo ponatur, qui intantum longus & latus fiat, vt vtraque pudibunda ligari possint, quem patiens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

ferre debet super vuluā ad fluxuum prohibitionē. Et priusquam ligetur, debet ad ignem calefieri, vt confortetur tam anus, quàm vulua.

DE CARNE IN MATRICE exorta. Cap. XXIIII.

SVnt quędam mulieres quibus frusta carnis pēdent in matrice. Et nota, quòd hoc eis cōtingit ex spermate intus retento, & infuscato: quia post coitum se mundificant. Has igitur semper cū decoctione calida herbarum fomentamus.

DE TVSSI ACERRIMA puerorum. Cap. XXV.

PAssioni puerorum, quę est quasi tussis acerrima sic subuenimus. Accipe hyssopum, serpillū, & in vino decoque, & da ad bibendum. Vel grana iuniperi distemperamus cū vino, & damus ad bibendū.

DE SVDORE FOETIDO. Cap. XXVI.

SVnt quidam, qui habent sudorem fœtidum vltra modum. Istis facimus pannum in vino intinctum, in quo bullierint folia myrtilli, vel ipsa herba, vel ipsi myrtilli.

A DE DOLORE OCVLOrum. Cap. XXVII.

COntra dolorem oculorū accipe maluam, herbam violariam, summitates rubi, rosas siccas, verbenam, silerem montanum: & oculos inde fomenta in sero, & fac emplastrum de eisdem herbis cum albumine oui, & superpone.

DE TELA OCVLORVM. Cap. XXVIII.

SI tela sit in oculo, accipe cōcham marinam, & olibanū, ana æqualibus partibus: cōbure, & os sepię non cōbustum
B pulueriza: & oculis impone bis vel ter in hebdomada. Si de phlegmate fuerit, accipe poliū mōtanum, pulegium, folia lauri, origanum, carui: & inde oculos fomenta. Vnguentum ad idem. Accipe aloës hepatici duas partes, olibani, gypsi, ana de his duobus quantū de aloë hepatico, pulueriza subtiliter, & confice cum axungia recenti, & locum inunge.

DE MACVLIS OCVLOrum. Cap. XXIX.

AD maculas oculorū, quæ remanent post ruborem, ℞ carnis marinæ vnc. ij. libani, ossis sepiæ ana vnc. v. carnem marinam, & olibanum

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

in puluerem redige, & os sepię subtiliter rade. fiat puluis, & oculis imponatur. Si patiens esset puer, distemperetur cum aqua rosacea, & oculis immittatur. Vnde quæ oculis pręcipuè valent, his versibus habes:

Fœniculum, uerbena, rosa, chelidonia, ruta:
Ex his fiet aqua, quæ lumina reddit acuta.

DE EXITV MATRICIS *propter disproportionem uirgæ uirilis.* *Cap.* XXX.

SVnt & alię mulieres quibus matricē contingit exire alia de causa. vt sunt illę, quæ nō possunt pati virgam virilem propter sui longitudinem, vel magnitudinem, coactæ tamen patiūtur: sed matrix postea exit de loco, & indurescit. Quibus subuenimus, vt dictum est suprà Ca. 20. Vel accipe pannū, & intingatur oleo calido, pulegino, vel muscellino, & imprimatur, vel illinatur, vel imponatur vuluę: & ligetur quousq; matrix calefacta recesserit per se. Sed caueat ab omnibus quæ tussim inducere possunt.

DE INFLATIONE VVLuæ. *Cap.* XXXI.

VVlua mulieris quandoque inflatur ex coitu. Tunc sedeat in aqua decoctionis maluæ, altheæ, & pulegij, & liberabitur. Vel accipe
A pulegium, pulicariam, folia lauri: bulliāt in aqua, in qua sedeat mulier: deinde fiat ex prędictis suffumigatio.

DE RVPTVRA VVLVAE *Cap.* XXXII.

AD rupturam inferiorū partiū post partū, accipe radicē cōsolidæ maioris: desicca eā bene, & pulueriza: & puluerē cymini subtilē, & cinnamomi etiā in vuluam inijce: & consolidabitur.

DE DOLORE VVLVAE *Cap.* XXXIII.

B
AD dolorem vuluę post partum, accipe rutam, artemisiam, camphoram: pista bene, & cum oleo muscellino vel pulegino cōficiantur: & madefacta in olla inuoluantur panno, & superponantur.

DE MVLIERIBVS MINgentibus in lecto. Caput XXXIIII.

MVlieres quædam sunt, quæ nocte in lecto, velint nolint mingunt: quoniam meatus naturales paralysim patiuntur. Has igitur cum herbis calidis fomentamus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE MODO COARCTANdi matricem, ut etiam corrupta appareat uirgo. Cap. XXXV.

NIſi de reſtrictione amplitudinis vuluę propter honeſtá cauſam liceret tractare, nullam de ea mẽtionem faceremus: ſed cum per hãc impediatur aliquãdo conceptio, neceſſe eſt tali impedimẽto ſic ſubuenire. ℞ ſanguinis draconis, boli armeni, corticis mali granati, aluminis, maſtiches, gallarum ana vnc. j. vel vnc. ij. vel quantũ vis ſingulorum, & in puluerem redige: & omnia ſimul in aqua calefacta conficiantur. & de hac confectione pone in foramen tranſiens in matricem. Vel, ℞ gallarum, ſumach, plãtaginis, cõſolidę maioris, aluminis, cimolię, chamelææ ana vnc. j. decoquantur in aqua pluuiali: & cum iſta decoctione fomentẽtur pudibũda.

DE CRASSIS MVLIERIbus, & gracilibus. Caput XXXVI.

SVnt quædam mulieres, quibus non committitur carnale cõmercium: tum quia voto, tum quia religione tenẽtur, tum quia viduę ſunt. Nam quibuſdam mulierib. non licet ad ſecunda vota tranſire: quę cùm voluntatem habeant coëundi,

A & non coëunt, ideo incurrunt grauem ægritudinem. Illis igitur fiat tale remedium. Accipe bombacem, & oleum muſcellinum, vel puleginum, & inũge, & vuluæ impone. Quòd ſi tale oleum non haberes, accipe triferam magnam, & cum modico vino calido reſolue, & cum bombace vel lana ſuccida vuluæ impone. Hoc enim bene caſtigat & refrænat luxuriam, dolorem eius & pruriginem ſedans. Nota q, in hoc caſu nullũ peſſarium eſt adminiſtrãdum, ne matrix longa abſtinentia reſtricta lædatur: quoniam os matricis vuluæ coniungitur vt ori labia: niſi fiat cõceptio. tunc e-

B nim retrahitur matrix. Alia enim eſt cura, qua reddimus matricem aptam ad concipiendũ. Sed quoniam quędã ſunt craſſæ quaſi hydropicæ, & quædã graciles: tam illæ quàm alię ineptæ ſunt ad concipiendum. Vtriſq; ergo diuerſo modo ſubueniendum eſt. Vnde ſi fuerit phlegmatica & craſſa, faciamus ei balneum de aqua marina & ſalſa. Ad moderationem tamen aquæ imponimus iuniperum, nepetam, pulegiũ, laureolam, abſinthium, artemiſiã, hyſſopum, huiuſmodiq́ue herbas calidas. In hoc balneo faciat moram, quouſque ſatis ſudet. Poſtea recipiatur cautè in lectum, & bene cooperiatur. Et ſi aliquando cibum petie-

petierit, detur ei in principio rosata nouella. Detur etiam cibus bonus, calidus, sani nutrimenti, & vinum optimum modicum sumptũ. Sic ter vel quater in die fac ei balneum, & in crastino die similiter. Tertio verò die fiat fumigium optimum, & odoriferum, quod supra diximus. Hanc etiam curam viris frigidis facimus. Sed loco fumigij damus eis confortatiua calida. Si verò sit crassa, & quasi hydropica, distemperamus stercus vaccinum cum vino optimo, & inde illinimus eam: quæ sic linita intret stupham vsq; ad collum, quæ stupha multum caliditatis habeat ab igne facto ex sambuco, & ebulo: & in ea cooperta multũ sudorem emittat, & in stupha moretur, donec quasi aliquantulum per inferiora se purget. Et erit quasi viride illud quod exibit. Quę postquã satis sudauerit, abluat se cum aqua prioris balnei, & sic cautè intret in lectum. Et hoc fiat bis, vel ter, vel quater in hebdomada, & satis gracilis inuenietur. Istam cibabis, & bonum quoq;, & odoriferum vinum potet. Viros etiã crassos hac cura reddimus graciles. Curamus etiam aliter viros crassos multum ieiunando, & balneando. Similiter & faciendo eis sepulchrum iuxta litus maris in arena, modo dicto illinimus eos: & cum calor A est fortissimus, tanquam positos in sepulchro, suffundimus arena calida, & inibi facimus multum & copiosè sudare: & postea cum aqua prioris balnei optimè lauamus.

DE RETENTIONE SEcundinæ. *Cap.* XXXVII.

AD difficilem partum, & educēdam secundinam, accipe radicem petroselĩni, folia porrorum, & extrahe succum, & admisce pauco oleo: & da bibere patienti: & misce acetum in vuluam, & liberabitur.

B

DB ABORSV. CAP. XXXVIII.

COntra aborsum assuetum fieri quibusdam mulieribus in septimo mense vel nono, Accipe oleum, ceram, puluerem thuris & mastiches: misce, & inde vngatur mulier antè & retrò in hebdomada bis vel ter: quia multum confortat matricē & cotyledones.

DE EXITV ANI. CAP. XXXIX.

ANi exitus est morbus cōmunis, tam viris quàm mulieribus: & facit sanguinem fluere. In restringendo igitur sanguinem, & anum re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

ponēdo, subuenimus hoc modo. Primò fomentamus patientem cum decoctione vini, in quo bullierit absinthium: & cū hac decoctione bene fomentetur anus, & liniatur per totum cum atramento encausto ad restringendum. Postea cineres de salice, & eius radice, & * arista alicuius piscis salsi facti, superaspergantur, & reponatur anus cum panno lineo. Et hoc fiat tribus diebus bis in die, & saluabitur. Sunt & alij, quibus non exit anus, tamen maximū dolorem patiuntur: & illis taliter subueniendum est. Puluerizetur aloë hepatica, & cum vino calido distemperetur: & cùm adhuc est tepidum, intingatur in eo linum, vel lana, vel cotum, & ano imponatur: id enim dolorem mitigat, & inflationē ani aufert.

DE DOLORE ILIORVM. Cap. XL.

Dolor iliorum quibusdā accidit: quibus sic subuenire solemus. Solanum decoquimus in aqua cum cinere, & loco dolenti apponimus. Ad idem valet sesaminum crudum decoctum cum semine, & loco dolenti applicatum.

DE STRANGVRIA. Cap. XLI.

STranguriam patiuntur tā viri, quàm mulieres. Viris
A autem succurrimus decoquendo nasturtium aquaticum: facimus cataplasma, & pectini superponimus: & in eius decoctione iubemus sedere patientem. Mulieribus verò eadem passione laborātibus, facimus suffumigium ex mentastro, nepita, & pulegio. Item tā viris, quàm mulieribus, facimus stupham, in qua bullierint iuniperus, nepita, pulicaria, mentastrum, folia lauri, pulegium, absinthium, & artemisia: & in balneo damus benedictā simplicem: & sic liberabitur patiens: nisi fiat impedimentum per lapidem confirmatum eijciendo arenulas, & se purgan-
B do per vrinam.

DE LAPIDE. CAP. XLII.

SI autem lapis adesset, decoquimus saxifragiam cum radice graminis in aqua ad consumptionē medietatis: de qua decoctione damus lapidosis id potādum. Et si vinum appetunt, concedimus eis ipsum lymphare cum huiusmodi aqua. Et hoc facimus bis vel ter in die, continuādo per quatuor vel quinq; dies. Quòd si tunc non minxerit, erit signum lapidis confirmati. Tunc ergo, si fuerit in collo vesicæ, accipe maluam, cretanum, cauliculū agrestem, saxifragiam, parietariam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

riam, nasturtium aquaticum, ameos, & semen vrticæ: & decoque ista in liquore, cuius tertia pars sit vinum, & tertia oleum, & quarta aqua marina, vel salsa. Cum hac ergo decoctione fomentetur patiens bene, maximè circa partes illas, apponendo herbas. Hac cura fuit quidam liberatus habens lapidem in vesica, quem post longam fomentationem fecit sugendo extrahi per foramen factum circa peritonęon, & fecit inungi virgam, & maximè caput virgæ cũ oleo laurino, vel vnguento aureo.

DE DYSENTERIA. Cap. XLIII.

FIt dysenteria quandoq; ex cholera, quandoq; ex phlegmate. Cura igitur dysenteriæ phlegmaticæ est, vt primò suffumigemus cũ thymo, epithymo, vel colophonia: postea fomẽtemus cũ eruca agresti. Cõtra dysenteriam verò ex cholera, ℞ flores rosarum rubearum, decoquantur in aqua pluuiali: in qua decoctione intingatur cotum seu bombax, & ano imponatur.

DE PEDICVLIS NASCENtibus *in pectine, & sub assellis, & circa oculos.* Caput XLIIII.

AD pediculos, qui in pectine, & sub assellis nascũtur,

A distẽperamus cineres cum oleo inungentes illa loca. Contra pediculos verò generales circa oculos, facimus vnguentum satis valens ad expulsionem eorum, & ruborem oculorum, & ad mitigationem doloris eorum. ℞ aloës, vnc. j. cerusæ, olibani ana vnc. v. laridĩ quod sufficiat, larido minutim contrito, cætera puluerizata imponantur, & fiat vnguentũ.

DE SCABIE COXA*rum, & aliarum partium.* Cap. XLV.

AD hanc infectionem cutis valet tale vnguẽtum. ℞ radicem enulæ, aceti, argẽti viui, olei ana ad placitũ, B cum axungia sic conficiendo. Radix enulæ mundetur, & incidatur minutim: & postquam satis decocta fuerit in aceto, teratur in mortario cum axungia: postea argentum viuũ ponatur cum oleo & cum aceto in quo cocta sit enula, distemperetur. Valet hoc vnguentum illis, qui per pruritum se scalpendo excoriant. Notandum tamen quòd si quis hoc vnguẽto se vnxerit, aquam frigidam in ore teneat, ne dentes lædantur ab argento viuo, quod circumquaq; fluit.

DE CANCRO. CAP. XLVI.

CAncrum, vbicunque sit in corpore, mundamus, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

puluerẽ factũ de cymino & viridi ęre superaspergimus, vt decet. Postea locum infirmum desiccatum inungimus hoc vnguento. ℞ olibanũ, mastichẽ, ceram, oleum, picem Græcam, galbanum, aloën, absinthium, artemisiam, parietariam, rutã, saluiam. Conficiantur sic. Terantur herbæ, & infundatur oleum, & misceatur super ignẽ: & cùm fuerit in supremo calidum, oleum coletur, & iterum igne apponatur hoc vnguẽtũ. Signum autem decoctiõis est, cum gutta super marmor posita resederit, & indurauerit. Et nota, quòd loco cancroso folia hederæ syluestris satis valent in vino decocta, & superposita.

DE CANCRO NASI. *Cap.* XLVII.

AD cancrum nasi, ℞ pallam marinam, saluiam, colophoniam, hermodactylos, atramentum, id est, terram Cãpaniæ, omnia æqualiter: & pulueriza. Sed ante quàm puluerem istum ponas, ablue locum cum vino calido, in quo coctũ sit absinthium: postea pone desuper puluerem prædictum.

DE FORMICATIONIBVS *& syronibus*. *Cap.* XLVIII.

AD formicationes & syrones vbicunq; sint in corpore, maximè in facie, & in

A fronte, frumentum distemperamus cum vino, puluere libani apposito: & ad modum emplastri loco apponimus.

DE INFLATIONE PE*dum*. *Cap.* XLIX.

COntingit aliquando pedes inflari ex dolore matricis. Tunc accipe tribulos marinos, & coque in aqua marina vel salsa, & fumiga sæpe pedes: & post fumigium cũ fomentum erit tepidum, lauabis pedes.

DE INFLATIO*ne uirgæ uirilis, & testiculorum*. *Cap.* L.

B

SVnt quidam qui in virga virili patiuntur inflationem, sub pręputio foramina multa cum excoriatione: quibus sic subuenimus. Maluam in aqua bullimus, & bullitam exprimimus, vt nihil aquæ remaneat. postea pistamus cum sanguine calido, vel butyro sine sale, vel oleo, & igni apponimus, ac calidum super folijs caulium, & super pannum lineum positum, membrum virile circundamus. Et hoc tale sit remedium ad inflationẽ tollendam. Deinde præputio euerso, cũ aqua calida lauamus collũ præputij vlcerosum, & puluerẽ de pice Græca, & carie lignorum,

vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

vel vermium, & rosarum, & de radice tapsi barbati, & myrtilli superaspergimus. Quòd si deesset myrtill9, alia quatuor sufficiunt. Et hoc sic fiat bis vel ter singulis diebus, donec sanetur. Ad testiculos verò inflatos fiat talis fomẽtatio. Accipe maluã, absinthium, verbenam, bismaluam, cassilaginẽ, artemisiã, & caules: hæc omnia coquantur in vino forti vel veteri, & inde fomẽtabis bis vel ter in die: & eas herbas pista, & misce cum melle, & bulliant: & hoc totũ cum vino superpone.

DE PVSTVLIS PARVIS *puerorum.* Cap. LI.

QVando pustulæ nascuntur pueris paruæ, tũc illę cum sale trito solui debent, & cum fascia ligari, vt resoluantur: quibus pueris nec vnctuosa, neq; dulcia dari debent. Si verò in corpore pueri anthrax apparuerit, detur nutrici aqua hordei, & quandoque scarificetur. Similiter & ipsa neque dulcia, neq; salsa comedat. Quo casu lac nutricis hoc modo debet cognosci. Si gutta vna distillata sup vnguẽ nec nimis subtile, nec nimis liqdũ, nec nimis grossũ, nec nimis coagulatum apparuerit, habẽs bonum odorem, & puram dulcedinem. Salsum autem lac,

A aut malè redolens, infantis nutrimento non est conueniens.

DE FOETORE ORIS. *Cap.* LII.

AD fœtorem oris vitio stomachi, summitates myrtę terantur, & coquantur in vino vsq; ad medietatẽ: & stomacho mundato tale vinum propinetur.

DE CASV VVVLAE. *Cap.* LIII.

HIs qui casum vuulæ patiũtur, sic subuenimus. Puluerem zingiberis, pyre-
B thri, & cinnamomi decoquimus in vino, & facimus gargarizare, & puluerem horum calidum vuulæ apponimus.

DE VERME MANVVM, *& pedum* Cap. LIIII.

AD eijciendum vermem de manib. & pedibus, scilicet syronẽ. Accipe laterẽ calefactum, & aliquod vas plenum aqua: & postea super laterem cãdentẽ ponatur semẽ iusquiami: & patiẽs teneat pedes sup fumum, & videbis vermes quasi pilos in aquam cadentes. Itẽ ad idem, accipe paleam auenæ & combure in cineres: postea apponatur aqua calida quantum patiens poterit sustinere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

&in ea teneat pedes quousq; infrigidentur. Postea coletur, ita quòd nihil aquæ remaneat, & stringantur bene cineres, vt aqua exeat, & separentur paulatim, & inuenies vermes instar fili (per fumum iusquiami) expulsos. Sic similiter cadunt syrones manuum. Nota, quòd si locus corrodatur à vermibus: accipe paleam, & incinera, & postea ponatur in aquam calidam: & in illã aquam, quantum calidam sustinere poterit, collocet patiens membrum, & exibũt vermes, postea curetur locus, vt aliud vulnus.

DE SVRDITATE AVRIum. Cap. LV.

AD surditatem aurium accipe pinguedinẽ anguillarum recentiũ, quæ apparet post decoctionem illarũ, & succum caprifolij, & barbæ Iouis, & ouorum formicarum plenam palmam: tere, & cola: & hæc omnia simul cum oleo misceantur, & decoquantur. Post decoctionem admisceatur ei acetum, vt magis sit penetratiuum, vel vinum quod sufficit, & auri sanę infunde: & obturetur auris infirma, & super sanam iaceat partem: & manè caueat ne vẽto appropinquet. Et fac illum per aliquantulum tempus super aurem sanam iacere: & iterum super infirmam.

A

DE GLANDVLIS. Cap. LVI.

AD glandulas artemisia calefacta simul trita & superposita glandulas dissoluit. Quæ etiam in vino trita, & in melle cocta, glandulas faciei superposita mollificat, maturat, & attenuat.

DE HAEMORRHOIDIbus. Cap. LVII.

AD hæmorrhoides innatas vitio partus, accipe absinthium, abrotanum, casſiã ligneam, casſiam fistulam, coquantur fortiter in vino, & faci

B

as mulierem ibi balneari: & cũ exierit de balneo, accipe puluerem aloës cõfectum cum oleo muscellino, vel pulegino: & intinge bombacẽ, & superpone. Aliter, accipe sotulares veteres, & pineã herbam, & coquãtur ea in vino, & inibi fac sedere eam quàm diu pati poterit: & cùm exierit de fomento, accipe alumen album puluerizatum, & suppone. hoc enim ita consolidat, vt reddat violatam plus quàm virginem.

DE DOLORE DENTIum. Cap. LVIII.

AD dolorem dentiũ, & eos confortandos si moti fuerint, ℞ salis armoniaci drach,

drach. xj. costi drach. xiiij. melon, piperis drach. iiij. folij dra. ij. confice sic. Sal & furfur in ollam dimitte, donec carbonescant: & cum infrigidatũ fuerit, cum cæteris speciebus tere, & in puluerem subtilissimum redige, & inde dentes & loca vlcerosa frica. Item aliud, & est pimpinella, vel succus eius: dentes enim optimè dealbat. Similiter herba eius trita, & apposita tumorem gingiuarum emendat.

DE FISTVLA. CAP. LIX.

EXperimētum probatum ad fistulam. Accipe foliorum caulis rubei, & seminis eiusdem, radicis rubiæ maioris ana partes æquales: terátur, & in vino optimo decoquā tur vsq; ad tres partes, fiat colatura, & addito melle coquatur ad spissitudinē: dētur quotidie duo cochlearia manè & serò patienti. Nota ꝗ, si fistula fuerit in aliquo loco, cuius canalis penetret ad oculos, vt iuxta nasum, incurabilis est, quia nec incisionem, nec aliquam medicinā ibi administrare possumus, propter teneram substantiam oculorum. Quidam tamen testantur, quòd talis fistula possit curari per solam agrimoniā, ex multo vsu habitam, siue in potu, siue in puluere. Ad idem

A valet filipendula, & grana in fine radicis eius inuenta.

DE SCABIE MANVVM. Cap. LX.

AD scabiem manuum sanā-dam accipe lapatium acutum, & fumũ terræ, cōfice in modum vnguenti cum axũgia porcina, & butyro facto in Maio, quo inunge manus.

DE ORNATV, ET PAR-*tium eius: adq; faciem dealbandam.* Cap. LXI.

RAdicem accipe draconteæ, & munda, & radicē iari, ana, tere in mortario cum axungia, et distempera cũ aqua calida, et cola per pannũ,

B et postea bene moueas, et sic stet ꝑ noctem: et in manè aquā suauiter remoue, aliam infundendo aquam: ad cuius linimēti confectionem optima esset aqua distillationis florum caprifolij. et hoc reiterando continua per quinq; dies, ad reprimendam malitiam eorum, quę possent inferre faciei læsionē. Sexta verò die, abiecta aqua, expone, vt desiccetur. Postea accipe prædictæ confectionis vnc. ij. cerusę vnc. j. cāphorę vnc. v. boracis, gũmi arabici ana drac. j. Dissoluatur borax in aqua rosacea, fricando inter manus: et postea distemperentur hęc omnia cum aqua rosacea. De quo faciem dealbando accipe ad quantitatem fabæ, et distēpera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

cũ pauca aqua frigida inter ma
nus fricando, & cum ambabus
manibus faciem illinias, prius
facie lota cum aqua & ſapone,
deinde cum aqua frigida aſper
gatur, & pannus ſubtilis ſuper-
ponatur, ſiue manè, ſiue ſerò
hoc fiat: & talis decoratio fa-
ciei per tres vel quatuor dies
durat. Vnguentum ad faciem
dealbandam. ℞ ceruſæ opti-
mæ vnc. ij. teratur, poſtea cri-
belletur per pannum, & quod
in pãno remanebit, abijciatur:
& aqua pluuialis admiſceatur,
& coquatur vſque ad conſum-
ptionem aquæ. quod poteſt co
gnoſci, quando videbimus id
coctũ ferè eſſe deſiccatum. tũc
infrigidetur, & huic infrigida-
to & deſiccato addatur aqua ro
ſarum: & iterũ bulliat quouſq;
fiat durum & ſpiſſum, ita quòd
inde poſsint formari pilulę mi
nutæ. & cum volueris inungi,
accipe pilulam vnam, & lique-
fiat in manu cum aqua, & inde
fricetur facies bene, vt deſicce-
tur: deinde cum aqua pura ab-
luatur, & hoc durabit per octo
dies. Secundò ad faciem rubifi
candam, accipe radicẽ viticel-
læ, & munda, & incide minu-
tim, & deſicca. Poſtea pulueri-
za & diſtempera cum aqua ro-
ſacea, & cum bombace, vel pan
no lineo ſubtiliſsimo illinẽdo
inducit ruborem faciei. Mulie-
ri autem ſatis albæ, ſi rubore ca
reat, facimus colorẽ rubeum,
A vt ſubmentita vel palliata ſpe-
cie albedinis color rubeꝰ, qua-
ſi naturalis appareat. Item ad
rugas faciei vetularum, accipe
ſpatulam, id eſt gladiolum, &
ſuccum extrahe, & cũ illo ſuc-
co in ſero faciẽ inũge, & in ma
nè erit cutis eleuata, & rumpe-
tur. Quam rupturam curamus
cum prædicto vnguẽto, in quo
radix lilij recipitur, & puluere
cutim extrahendo, quæ poſt ru
pturam lota ſatis apparet ſub-
tilis. Item ad lentigines faciei,
quę ſunt ex accidẽti, accipe ra-
dicem draconteæ, & in pulue-
rem redige, & oſſa ſepiæ, & li-
banum, & de omnibus iſtis fac
puluerem, & cum pauca aqua
B miſce, & inde manus illinias
fricando in manè cum aqua ro
ſata, vel aqua furfuris, vel cum
mica panis fricando, donec re-
moueas. *Aliud.* Pone in acerri
mo aceto oua ſeptem integra,
& tandiu dimitte ibi, donec ex
terior teſta in modum interio-
ris pelliculæ molleſcat, & cum
eis admiſce pulueris ſinapis,
vnc. iiij. & ſimul tere, & inde fa
ciem inunge frequenter. Item
ad tollẽdos rubores faciei, ſan-
guiſugas, quæ variæ ſunt, appo
nimus in calamo, loco prius lo
to cum vino, cui debent adhæ-
rere ſcilicet circa nares & aures
ex vtraq; parte: aut vẽtoſas po-
nimus ſuper ſcapulas. Item ad
venas quæ apparẽt in facie, vel
in naſo. Accipe de ſapone par-

tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

tes quatuor, & quartam partẽ de pipere, & puluerizata apponimus loco, & prædicto modo curamus. Item ad asperitatem faciei ex sole, vel vento, & ad eam dealbandam & clarificandam. Accipe sepum ceruinum, bulliat in aqua, deinde in aliã aquam coletur, & colatum diu manibus malaxetur, & tũc adde puluerẽ crystalli & vermis. Nota singulare vnguentum valens ad solis adustionẽ, & quãlibet fissuram, maximè ex vento, & contra pustulas faciei ex aëre, similiter contra maculas, & excoriationes faciei, quo vtuntur mulieres Salernitanæ. ℞ radicis lilij vnc.j. cerusę vnc. ij. masticheſ, olibani ana vn. v. camphoræ drac.j. axungiæ vn. j. aquæ rosatæ, q. s. Conficiantur sic: radix lilij mundata decoquatur in aqua, & hæc extracta bene teratur, axungia verò liquefiat ad ignem, & bene colata, & à sale mũdata: simul hęc duo distemperentur prius, addẽdo cerusam in aqua rosacea dissolutam: deinde reliqua secundum artem puluerizata, & fiat vnguentum. Hoc igitur vnguento solent prædictæ mulieres se ad ignem inungere in sero, vt in mane à prædictis, scilicet à solis adustione, & fissuris, & pustulis, & huiusmodi, tam per aërem quàm per solis ardorem illæsæ de die permaneant. Id enim eleuat cutẽ, & pulchrè

A colorat. Neque manè lotionibus, vel aliquibus alijs est opus ad remouendum à facie: quoniam non derogat colori quoquo modo. Valet etiam ad represſionem pustularum in leprosis, & satis mundificatiuum est. Quoniam huiusmodi ornatus mulieribus in frequenti vsu est. quia si fuerint deformes, paleat eas. Ideo notandũ quando voluerint se ornare, primò abluant faciem cũ sapone gallico, & cum aqua calida, & cum colatura furfuris, & hoc fiat in balneo: postea inungant faciẽ prius desiccatam cum oleo de tartaro, continuando per septẽ noctes, & totidem dies, vel etiã

B per quindecim, si vultus multũ fuerit pannosus, & lentiginosus. Et quando verecundantur inungere faciem de die, tunc solent se inungere de nocte, & mane lauare cum aqua tepida, in qua resoluta fuerit pinguedo amidi, ad mitigationem. Volens ergo mulier faciem suam decorare, vadat ad balneum, & intret stupham, ibiq; faciẽ inungat cũ oleo tartarino, et sic inuncta sudet optimè: postea lauet faciem, vt patet ex supradictis. Et si voluerit tollere pilos in facie, tunc post balneum faciem suam bene desiccatam cum panno illiniat hoc psilothro. ℞ colophoniam & cerã, & in vase fictili resolue: et his resolutis addatur parua gutta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

galbani, & diu coquantur, mouendo cum spatula. Deinde accipe mastichen, olibanum, gũmi Arabicum, & cæteris commisceantur. hoc facto, ab igne deponatur: & cum fuerit tepidũ, faciem suã liniat: sed non tãgat supercilia. Dimittat per horã, donec sit infrigidatum, postea remoueat illud: subtiliat enim cutẽ, & pulchrã reddit faciẽ, & pilos remouet, & omnẽ spurcitiã reddit coloratã & lucidam. Item ad pannum remouendum post partũ, illinias faciẽ cepa vel squilla, & inde cutis eleuabitur. eleuata aũt cute sepum hircinum recens faciei superpone, & postea eleuatam cutem remoueas. Aliud ad pannum faciei remouendum. Accipe tartarũ de vino albo fortissimo, & cum vrina pueri madefactum stupis inuolue, & cum panno lineo per noctem sub cinere calido dimitte: mane verò proijcias pannum, & tartarum tere, & distempera cum melle, & vnge faciem, vt supra diximus. Item ad cutẽ in facie subtiliandam. Accipe dracõteam, vel maluam tere, vel bryoniã, pista fortiter, et postea misce cũ melle albo, & fac bullire per duas horas, & in fine decoctionis adiunge puluerem cãphoræ, boracis, salis gemmę, cũ spatula diu mouendo, & vsui reserua, & vtere facie lota in aqua tepida, vel furfure, ter in hebdo-

A mada, & in die Dominica de hoc vnguento inunge. ℞ camphoram, radicẽ lilij in aqua elixam, & axungiam porcinã recentẽ, hæc omnia confice cũ aqua rosacea, & vtere. Item ad vermes faciei delẽdos, qui depilant. Accipe lapathi acuti, libani, draconteæ, ossis sepiæ, ana partes æquales: fac puluerẽ, & ter in hebdomada frica, prius tamen facie bene lota in aqua furfuris, & in die sabbati faciem bene laua cum albumine oui, & amido, & per vnam horam in facie remaneat: prius laua cum aqua recenti, & illini eam. Item ad serpiginem faciei accipe lapatium paruum, id est acutum, pista fortiter, & frica
B locum patientẽ diu: postea accipe furfur, & infunde in aqua bullienti, & inde laua locũ patientem, & postea desiccetur, & fiat tale vnguentum. ℞ enulam campanam bene incisam, & in aceto diu decoque: postea pista fortiter, & immisce puluerem libani, mastiches, lithargyrij, aloës, auripigmenti, cymini, argenti viui extincti cum saliua, ana vnc. iij. ossis sepię vn. j. saponis & axungiæ, ana q. s. Confice cum aceto, in quo cocta sit radix enulæ. Mulieres Salernitanæ ponunt radicem viticellæ, id est bryoniæ, in melle, & cum tali melle inungunt faciem suam, & miro modo rubescit. Aliter mulieres ornant

facies

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

facies & labia sua, accipientes mel despumatum, cui addunt parum bryonię seu viticellę, cucumeris agrestis, & parũ aquæ rosaceę. Hęc omnia vsq; ad medietatem bulliant: quo vnguento inungãtur labia in nocte, & manè lauentur cum aqua calida. consolidat enim cutẽ labiorum, & eam subtiliat, & reddit tenerrimam, & ab omni vlceratione præseruat: & si vlcerationes in eis fiãt, sanat. Si verò mulier voluerit se colorare, tunc optimè fricet labia cum cortice radicis arboris nucum, & super dentes & gingiuas habeat bombacem, & intingat in colore cõposito, & cum tali bombace vngat labia & gingiuas interius. Color autem compositus sic fiat: Accipe herbam marinã, de qua Sarraceni tingũt pelles in colore viridi. hæc bulliat in vase fictili nouo cum albumine vsq; ad tertiam partem: colaturæ addatur bresilium frustatim incisum, & iterum bulliat, & iterũ dimittatur in frigidari. Et cùm tempus fuerit, apponatur puluis aluminis, & tunc in ampulla aurea vel vitrea ponatur, & vsui reseruetur. Hoc igitur modo tingunt mulieres Sarracenæ facies suas, quibus vnctis desiccatis, ponunt ad dealbandam faciem aliquid prædictorum, vt cerotum, vel aliquid aliud, & apparet color pulcherrimus admixtus rubori & albedi

A ni. Item ad guttã oris lauamus os cum vino tepido, dentes bene fricando: & hoc in mane, & idem facimus in sero: postea oleum rosatũ circundamus per noctem, & liberabitur in breui. Item ad dentes nigros & malè coloratos. Accipe cortices nucum maiorum bene mundatos ab interiori cortice, qui est viridis, & fricamus ter in die dentes: & cum bene fuerint fricati, alluimus os cum vino calido & cum sale admixto, si placet. Similiter dentes sic dealbantur. Accipe marmor album combustum, & ossa dactylorum combusta, & vitrum album, & tegulam rubeam, sal, pumicẽ: & de

B his omnibus fac puluerem, in quo lana succida inuoluta, in panno lineo subtili dentes interius & exterius frica. Aliud ad idem, quod dentes emundat & albissimos reddit. Patiens post prandium os lauet vino optimo: deinde bene exiccare debet, & abstergere cum pãno albo nouo: postea masticet quotidie fœniculum, vel leuisticũ, vel petroselinum, quod melius est masticare, quia bonum reddit odorẽ, & bene gingiuas emundat, & dentes facit albissimos. Puluis item ad dentes nigros dealbandos, & cõfirmandas gingiuas corrosas, vel comestas, & ad os malè olẽs optimè facit. ℞ cinnamomi, caryophyl. spicæ nardi, mastiches,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

thuris, fruméti, absinthij, pedũ cancrorum, ossium dactylorũ & oliuarum, ana partes æquales, terátur omnia, & in puluerem subtilé redigantur, & inde loca fricentur. *Ad idem.* ℞ pumicis vsti, salis, ana drach.x. cinnamomi, antofali, antifolij ana dra.ij.* micellis, q.s. pumicé, et sal cum sufficienti melle cómisce, & in patella rudi super carbones pone donec incédátur, & aliæ species in puluerem redigantur, et cũ opus fuerit, dentes inde fricentur. Linimentũ ad manus dealbandas, et leuigandas. Asphodeli decoquantur in aqua vsq; ad cósumptionem aquæ, et bene mouendo tartarũ admisce, et postea duo oua: et fiat linimentũ, quo manus fricabis. Ité ad fœtoré oris, nota, si mulier habeat os fœtidum, causa putredinis gingiuarum, illi sic subueniédũ est. Accipe calcem viuam, sulphur viuum, et auripigmentum de calce et sulphure, et puluerem cucurbitæ combustæ, et piperis. Et habeas peciam vnam scarletæ, vel alicuius páni rubei, eáq; minutim incidas, quanto plus poteris, et adde prædictis. Tũc habeas acetum fortissimum, et ponas in alio vase fictili, et aliquantulum dimitte bullire: et postea pone auripigmentum, deinde sulphur, postea pulueré cucurbitæ et piperis per interualla, ad vltimum ponas peciá

A panni, & remoueas ab igne: & tunc extrahas ab olla, et ponas sup tabulas diuisim per pastilla ad solem, et dimittas siccari: de his aũt siccatis fiat puluis, et ponatur super gingiuas cácrosas et putridas, eis tamen prius ablutis cũ aceto tepido, in quo bullierit radix tapsi barbati. Putredine consumpta, desuper spargatur puluis cinnamomi, et rosarum rubearum. Ego aũt vidi quandá Sarracená cũ hac medicina multas liberare, quæ accipiebat parum de folijs lauri, parum de musco, et iubebat mulieres tenere sub lingua, ne perciperetur ab eis grauis anhelitus. Id ego quoque laudo, vt mulier teneat hoc medicamen

B sub lingua die et nocte, et maximè qñ debet coire cũ alio. Si autem fœtor oris fuerit causa stomachi, vel intestinorum, sic curetur. Fiat puluis de meliori aloë quod inueniri poterit, et distéperetur in modũ syrupi, cũ succo absinthij, de quo accipiat quotidie sole oriente iiij. cochlearia: quibus acceptis, accipiat totidé de melle, et sanabitur. Ité ad remouendas labiorũ fissuras, debét ipsa pungi cũ oleo rosato, vel semine lini decocto in ciclamine concauato, & etiá ex semine saxifragię cũ succo cétaureę, vel aristolochię rotundę trito liniantur. Ad idẽ valet succus absinthij. Cótra fissuras aũt labiorũ, ꝓpter nimios amplexus,

amplexus, & osculationes amãtiũ, valet inunctio facta de muscilagine seminis psylli, vel vnguẽto de lilio. Si verò tales fissuræ fierent ex vento, vel aëre, & similib. causis, tunc liniãtur labia cũ melle, & postea super aspergatur puluis colophoniæ. Vel accipe nucẽ magnã, & decoquatur sub cinere calido, & nucleus teratur, & fissuris apponatur, admixto oleo tartarino, & sanabitur. Item ad labiorum grossitiem fiat eorum attenuatio cum vnctione mellis, aut aqua, in qua bullierit radix draconteę, ireos, vel scrophularia, vel etiam amidũ, in mulsa dissolutum, & puluis marmoris, & puluis pumicis assi, & ossis sepiæ, misceãtur, & vngatur locus mixto puluere algithirę (id est dragãti) cum mastiche siccatæ. De his ergo bene siccatis fiat puluis, & ponatur super gingiuas cãcrosas & putridas, prius bene ablutas cũ aceto tepido, in quo bullierit radix tapsi barbati. Putredine autem consumpta, habeat pulverem cinnamomi, & rosarũ, & desuper aspergat. Item ad subitã inflationem faciei sufficit sola aquę calidæ suffumigatio. Similiter ad inflationem eiusdem, & oculorum, accipiatur axungia recens, & cum senecione teratur, & superponatur. Et hæc de ornatu faciei & eius partium sufficiant. Vnguẽtum ad capillos

A aureos faciendos: ℞ medianũ corticem sambuci, flores genistæ, crocum, vitella ouorũ. hæc coquantur in aqua, & quod supernatauerit, colligatur, & inde capilli inungantur. Item ad capillos candidos faciẽdos, apes quã plures in olla noua include, & ita incende, & cum oleo tere, et inde caput vnge. Ad idem valet agrimonia trita cũ lacte caprino. Itẽ vt capilli crescant vbi vis, accipe panẽ hordeaceum cum crusta, & sale, et adipe vrsino: tere, sed prius cõbure panem hordeaceũ, et ex tali mixtura vnge locum, et crescent capilli. Item vt capilli fiant flaui, ℞ corticem nucis ex-
B teriorem, et corticem interiorem ipsius arboris: et coque in aqua, et cum ipsa aqua alumen distempera, et gallas: et cum istis distemperatis caput prius lotum linias, folia superponendo, et cũ fascia ligando per duos dies poteris sic colorare. Et pectina caput, vt quod capillis adhæret, tanquam superfluum recedat. Postea appone tincturam quæ fit de croco orientali, sandalis, alcanna, cuius maior erit pars distemperata cum decoctiõe bresilij, & sic remaneat per tres dies, & quarta die abluatur cum aqua calida, et nunquã de facili remouebitur. Vel accipe radicem chelidoniæ & agrimoniæ, et rasuram buxi, et superliga stramen auenę: dein-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

de cineres áuenæ, vel vitis, & fac lixiuium & caput laua. Vel ℞ radicem chelidoniæ, & rubeæ maioris, ana partes æquales, tere, & cum oleo in quo diligenter cyminum, rasura buxi, chelidonia, & parum croci sunt cocta, distempera: & caput vnge, & vnctũ maneat die ac nocte, & laua cum lixiuio facto de cinere caulis & paleæ hordei. Item fæcem vini albi coque ad spissitudinem ceroti cum melle, & vnge capillos. Si vis eos habere flauos, prius ꝑdicto modo parẽtur, vt inueniantur habiles ad tincturã. Postea gallæ cũ oleo ponantur in testã, & comburantur, deinde puluerizẽtur, & imponãtur aceto, in quo positum sit atramẽtum quod fit in Gallia, & simul distẽperentur. Itẽ ad idem. Puluerẽ galangæ cum succo nucis misce, & fac bullire, & inde fiat inunctio ad tincturam capillorum. Itẽ flores myrtæ, & gallitrici coquantur in aceto, & vngatur caput. sed caueat à vino forti, & à nimis forti lixiuio, quia capillus corrumpit, & corrodit. Item ad capillos crispandos teratur radix ebuli cũ oleo, & inde caput vngatur, & cũ folijs eiusdem superligetur caput. Item vt capilli fiãt spissi, accipe agrimoniam, & corticem vlmi, radicem verbenæ, radicem salicis, abrotonũ, semen lini combustum & pul-

A uerizatum, radicem cannę. hęc omnia decoque cũ lacte caprino, vel aqua, & ablue inde locũ prius rasum. Item stipites, & radices caulium puluerizentur, & cum eis admisceatur rasura buxi vel * eboris puluerizata, & ex istis pulueribus fiat lixiuiũ quod facit capillos aureos. Itẽ ad capillos longos faciendos, teratur radix altheæ cum axungia porcina, & diu bulliant in vino: postea apponatur cyminũ bene tritum, & mastix, & vitella ouorum bene cocta, parũ simul miscendo: & postquã cocta fuerint, fiat colatura per pannũ lineũ, & dimittatur donec infrigidetur, dein- *ebeni.*
B de pinguedo supnatãs accipiatur, & inde caput bene ablutũ vngatur. Itẽ ad syrones capillos rodentes, ℞ flores myrtæ, genistæ, gallitrici, coquantur in aceto vsq; ad aceti consumptionem, & inde extrema capillorum assiduè fricẽtur. Hoc idem remouet fissuram capitis ex eo bene abluti. Item lupini amari puluerizẽtur, & in aceto bulliant, & inde capilli fricentur intra manus, hoc enim syrones expellit, & occidit. Cũ aũt singulare studium sit mulieribus ornare capillos, & post ornatum capillorũ ornare faciẽ (cuiꝰ ornatus si fuerit pulcher, deformes paleat mulieres) pro illarũ explenda volũtate recurre ad proximè narrata. Quòd

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

si mulier velit habere lõgos capillos, & nigros, accipiat lacertam viridem, & remotis capite, & cauda decoque in oleo cõmuni: & tali oleo inungat caput. reddit enim capillos longos, & nigros. Experimentum Sarracenicum ad denigrandos capillos. Accipe corticem mali granati, maximè dulcis: teratur, & bulliat in aceto, vel aqua, coletur: & huic colaturæ addatur puluis gallarum, & aluminis in multa quantitate, vt fiat spissum in modum pultis, & hoc tali quasi quadam pasta capillos inuoluat. postea furfur distẽperetur cum oleo, & ponatur super ignem in aliquo vase, quousq; furfur totũ B fiat ignitum. hoc tale aspergat radicitus super caput, postea madefiat, & iterum caput in eadẽ colatura prædicta inuoluat, & dimittat per noctem, vt melius inungatur, postea abluatur, & erit totum nigrum. Ad idem. Si mulier multos, & nigros capillos habere velit, accipe pomum coloquintidæ, abiectis carnib. oleo lauri impleatur, addito semine iusquiami, & modico auripigmenti, & adiungantur sæpe cineres. Si verò molles, & lenes, & subtiles habere voluerit, abluat eos sæpe cum aqua calida, in qua sit puluis nitri, & orobi. Sed vt mulier suauissima, & planissima fiat, & sine pilis à

A capite vsq; inferius, in primis eat ad balnea: & si non consueuerit, fiat ei stupha hoc modo. Accipe tegulas & lapides candentes, & eis in stupha positis sedeat mulier in ea. Vel aliter: Accipe tegulas calidas, vel lapides nigros calidos, & ponas in stupham, vel foueam factam in terra: tunc superinfundatur aqua calida, vt fumus resoluatur, & supersedeat mulier bene circundata pannis, vt sudet. Cumq; bene sudauerit, intret aquam calidam, & abluat se optimè, & sic exeat à balneo, & abstergat se bene cum panno lineo. Postea inungat se totam hoc psilothro. ℞ calcem viuam bene cribellatam, & de ea pone in vase figuli vncias iiij. & decoque in modum pultis: postea accipe auripigmenti vnc. vnam, & iterũ coque, & proba cum penna an sit satis coctum: caue autẽ ne nimis coquatur, & ne nimis super cutem moretur, quia maximum faceret ardorem. Sed si ex psilothro accidat cutem vri, accipe populeon cum oleo rosaceo, vel violarum, vel cum succo semperuiuæ, distempera applicando, donec sedetur calor, postea inungatur vnguento albo, donec cessauerit ardor. Aliud depilatorium. Calx viua, & auripigmentum in sacculo lineo posita bulliãt, donec decocta sint: hãc decoctionem probabis vt

ſuperiorem. Si autem depilato A rium ſit nimis ſpiſſum, appone aquam recentem vt rareſiat, & attenuetur. Nota quòd puluis eius deſiccatus valet ad carnes malas corrodẽdas, & etiã ad capillos reparãdos in capitib. tineoſorũ. Sed prius cũ oleo vel melle capita eorum inũgãtur, deinde puluis ſupaſpergatur. Item vt fiat perpetua ablatio capillorum, ℞ oua formicarũ, auripigmentum rubeum, & gũmi hederę, cum aceto: miſce, & inde locum depilandum fricabis. Vnguẽtum pro nobilibus quod pilos remouet, cutim ſubtiliat, & maculas aufert. ℞ ſuccum foliorum cucumeris agreſtis, & lac amygdalarum: his in vaſe poſitis admiſce calcem viuam, et auripigmẽtum, ſubtiliter pulverizata: poſtea galbanum contuſum diſtemperatum cũ modico vino, per diem & noctem, et cum ipſo decoque. quo bene decocto remoueas ſubſtantiam galbani, et addas parum olei, vel vini, et argenti viui. facta decoctione, remoueas ab igne, et puluerem iſtarum ſpecierũ appone. ℞ maſtiches, olibani, cinnamomi, nucis muſcatæ, caryophyllatæ, omnium iſtorum ana partes æquales. Iſtud vnguentum ſuauiter redolet, et lene eſt ad mitigãdum. Hoc pſilothro nobiles Salernitanę vti conſueuerunt. Cum igitur mulier ſe totam hoc pſilothro inunxerit, ſedeat in ſtupha multum calida: nec fricet ſe, quoniam excoriarentur membra eius: ſed cũ parum ſteterit, tentabit pilos euellere à pectine: ſi verò leuiter non cadant, aquam calidam faciat ſuper ſe infundi, et abluat ſe totam trahendo palmam ſuauiter. ſi enim cum impetu fricaret, cùm cutis ſit tenera, ex pſilothro citò excoriatur. Hoc facto intret aquam tepidam, et bene abluatur, deinde exeat: et tunc accipiat furfur diſtemperatum cum aqua calida, et poſtea colet, et ſuper ſe fundat. Iſtud carnem mundificat, et lenit. Deinde lauet ſe B aqua tepida, et ſtet parum, vt cutis aliquantulum deſiccetur. Poſtea accipiat alcannam cum albuminibus ouorum, et inungat omnia membra. hoc enim carnem lenit: et ſi qua fuerit vſtura ex pſilothro, hanc remouet, et lucidam reddit et ſuauem. et ſic vncta ſtet parũ, et tandem cum aqua calida abluat ſe, et poſtremò panno lineo albiſsimo inuoluta vadat ad lectum. Poſt exitum quoq; balnei ornet capillos ſuos, et in primis abluat eos cum tali lixiuio. ℞ cineres vitis combuſtæ, nodos paleæ hordei, et lignum liquiritiæ, vt melius liniant, et panem porcinum. paleam et panem porcinum bulliant in aqua, de pane, palea, et

cinere

cinere repleatur olla, habens in fundo duo foramina, vel tria parua. aqua in qua panis porcinus & palea prius decocta sint, superducta fundatur in olla, vt per foramina coletur. Tali lixiuio mulier abluat caput suum: post ablutionem dimittat siccari per se, vnde capilli flaui et lucidi fiunt. Cùm autem pectinauerit se, habeat hunc puluerem. ℞ rosas siccas, caryophyl. nucem muscatam, cardamomum, galangam. hæc omnia puluerizata distemperētur cũ aqua rosarũ, & tali aqua aspergat capillos, & pectinet illos pectine eadē aqua intincto, vt melius redoleant: & fasciculos faciat, & prædictum puluerem superaspergat, & miro modo redolebunt. Nobiles, tam viri quàm mulieres ferāt muscum in capillis suis, aut caryophyl. aut vtrunq;: cautè tamen, ne ab aliquo videatur: peplum etiam cum quo caput ligatur, ponatur cum caryophyllata, & musco, & nuce muscata, & alijs redolentibus.

PRO CONSERVATIONE *corporis humani ab aliquot infirmitatibus, aqua mirabilis effectus.* Caput LXII.

Recipe aquæ vitæ de vino meliore distillatæ libr. iiij. salis vsti libr. ij. sul- A phuris mortui lib. ij. tartari albi vnc. iiij. de carbonibus ligni auellanæ vnc. iiij. salis petræ vnc. iij. Hæc omnia terantur, & cribellentur, & misceantur inuicem: & superinfunde aquam vitæ supradictæ: & ponatur totum ad distillandum.

Operatio eiusmodi distillationum.

Distillatio prima attrahit virtutes omnium spirituũ, vt nullum animal venenosum poterit appropinquare ei. In ea conseruantur carnes, pisces, sicut in balsamo. Facit etiam recedere omnes lentigines, necnon & omnes maculas faciei, ipsamq; clarificat. Expellit etiã omnem scabiem corporis: mũ- B dificat quoq; omnes lacrymas oculorum.

Secunda distillatio expellit apostemata, & superfluitates corporis. Dentes inualidos expellit, & sanat. Expellit etiam inflaturam hepatis.

Tertia distillatio expellit omnes maculas, & omnem lepram. Anhelitum fœtidum, & omne phlegma stomachi purgat, vtputa cibum indigestum.

Quarta distillatio expellit sanguinem coagulatum in corpore, similiter & sanguinem refrigeratum.

Quinta distillatio expellit morbum caducum à corpore humano.

Sexta distillatio expellit omnes languores & infirmita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

tes ex parte guttæ accidentes.

Septima distillatio expellit podagram.

Octaua distillatio præualet balsamo, quòd bene reserues.

Nona distillatio valet & reseruat hepar: si aurum in ea soluatur.

Decima distillatio. Si vna gutta istius aquæ ponatur in scyphum in quo sit vinum, & quòd scyphus sit deauratus: inuenitur ibi spuma natans supra vinum, quod est purum aurum. Et omne illud quod tingitur cum eo, est aurum pulchrũ.

Notandum tamẽ, quòd post quamlibet distillationem, fæces debent teri, & cribellari, sicut in principio.

Aqua alia, seu Balsamum ad idem fermè.

℞ terpentinæ tribus vicib. distillatæ, vltimò coniunctim lib. j. ligni aloës similiter trib. vicibus distillati lib. j. ambræ crudæ lib. j. muscatæ tritæ super lapidem ad modum liquidi vnguẽti, cum eisdem superaddito oleo, vt fiat vnum corpus. Et distilla nouem vicibus. Balsamum hoc conserua. quoniam ipsum est perfectum, & sustinet,

Primò, omne iudiciũ ignis & aquæ.

Secundò, manum penetrat.

Tertiò, vngendo faciem iuuentutem conseruat.

Quartò, omnem incisionem A consolidat.

Quintò, oculos mirè purificat.

Sextò, vngendo cum ea totũ corpus, nunquam putrescere ferunt: nec vermes ipsum ascẽdere.

Hermes philosophus posuit. Et ego feci, & probaui: & est verissimum.

Aqua alia per quam medicus mirabilia facit, & quasi propheta reputabitur.

℞ limaturam argenti, æris, ferri, plumbi, chalybis, auri, spumæ argenteæ & aureæ, storacis, secũdum diuitias & paupertates patientis. Ponantur primò in vrina pueri virginis B primo die. Secũdo die in vino albo calido. Tertio die in succo fœniculi. Quarto die in albumine oui. Quinto die in lacte mulieris lactantis puerũ.

Sexto die in vino rubeo.

Septimo in septem albumina ouorum. Et hoc totũ ponatur in capellam ad lentum ignẽ: & quod distillauerit, serua in vase aureo, vel argenteo.

De laude aquæ huius est silẽdum. quia emi non potest. Virtus enim eius palliat leprosos. Lepram enim puram sanat & destruit, omnem maculam delet, conseruat iuuentutem, oculum pulchrum facit. super omnia taceo de secreto huius aquæ, quia timeo, ne habentes superbia extollantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

PVLVIS AD CONSERVAtionem uisus. Cap. LXIII.

℞ betonicę, rutę, chelidonię, saxifragię, leuistici, pulegij, anisi, cinnamomi, euphrasiæ ana M. j. cardamomi, zingiberis, fœniculi, petroselini, hyssopi, origani, sileris mõtani ana dra. j. galangæ vnc. j. zuccari vnc. j. Ex istis fiat puluis, & cum cibo continuè sumatur: & visus recuperatur, & seruatur.

Puluis prædictus ordinatus est per magistrum Geraldum: cuius probam senex expertus est, qui annis duodecim vsus fuit specillis vitreis, ita quòd grossas literas sine ipsis videre nõ poterat: sed postquam vsus est hoc ipso puluere, sola vna quadragesima liberatus est: intantum quòd toto tempore vitæ suæ vidit, & legit literas minutissimas.

Ad uisum item.

℞ tutiæ præparatæ drach. j. mastiches dra. v. charabe scru. j. camphoræ scru. v. vitrioli albi scrup. ij. fiat puluis omnino subtilis, vt alcohol ponatur in quartam partem aquæ rosatæ optimè distillatæ ad solem tribus aut quatuor diebus, serua in vitro bene obturato: & mane j. vel ij. guttas in hirquos oculorum impone.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE MORBIS MVLIERVM CVRANDIS LIBER,

PARTIM EX VETERVM GRAEcorum, Latinorum & Arabum monumentis, partim experientia propria confectus, Authore Nicolao Rocheo doctore medico.

Multò nunc quàm ante hac emendatior, quod ad orthographiam simul & sententias, collatis permultis quos citat authorum locis.

AVTHORES QVI A' NIC. ROCHEO CITANTVR.

Aristoteles.
Hippocrates, in Aphorismis præcipuè.
Cl. Galenus.
Paulus Aegineta, omnium frequētissimè.
Aëtius rarenter.
C. Plinius Secundus.
Alexander Benedictus.
Leonhardus Fuchsius.
Arabes in genere.
Auicenna.
Haly.
Et alij quidam, sed rariùs.

ILLVSTRIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

Illustrissimæ serenissimæ'que Principi Catharinæ ab Ambasia, comiti Cortisanæ apud Insubres, baronissæ Linneriési, Miglani, Charantonij, Trenollij, &c. Dominæ Calmontis, Marigniaci, Cheuagniaci, Tisiaci, sancti Bricij ad Ligerim, Ampli putei, &c. Nicolaus Rocheus.

S. D.

QVVM Lutetiam mēse Octobri peteres, à te accersitus, vt in via è domo tua morbum, si quis occurreret, profligarem, veni, clarissima Princeps, prosperā item valetudinem tuam seruaturus. Nec defuerunt in itinere, quibus aduersa valetudine correptis suppetias tuli, nihilò tamen minus ego aliquot horas selegi pro scribendo libro, quem tibi Lutetię excusum dicarē, quo mulierū morbis facilè mederi poterit, qui hūc in prōptu habuerit: qui & si Latinus sit, nō propterea indignū duxi dicandū mulieri Gallicæ, quā penes hospitātur, ne dicā charites, sed & ipsæ Iouis nouē filię: quod testant̃ venusta verborū cōcinnitas, facundia, modestia, mores probatissimi, prudētia, castitas, christianismus, omniū historiarū tenax memoria, pietatis in pauperes opera, precationes assiduæ, & cætera id genus. Nec mirū, quum nemo eorū à quibus originē traxisti otio deditus fuerit: at potius, quotquot fuêre, virtutes gratiásque citissimo gressu prosequuti sunt. Quis precor, Ænea Troiano in rebus gerendis consultior? Quis Ascanio ipso (nam ab eo natales tuos accepisti) inter Duces strenuior? Quis Cæsare Iulio vigilantior? Tandem (ne historiam texere videar) ab ipso Iulio dictatore vsque ad auum & patrē, patruosq; tuos ingenuosissimos Principes (relinquendo regum gallorum & imperatorum, adde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

& proauorum & tritauorum historias) finem impono. Nec est qui me mendacem aut parasitum dicere possit, quum id satis notum sit ex tum Gallorũ tum Latinorũ historijs. Quid passim dicitur de Georgio illo Ambasiano à Pontifice romano ad Gallos cũ omni ipsius potestate misso? Is certè ad Romani pontificij dignitatem peruenisset, nisi gladio ensibusq; abstinere iussisset, animæ propriæ probus consultor, pietatisq; fraternæ amator. Illo tempore ex patruis tuæ germanæ sex varijs in cœnobijs virginibus præerant, silentio transeo patruos tuos Pontifices, quorum acta breuitati studens hîc describere nolo. Nouit Gallia, nouit & Italia Carolum illum illustrissimũ generosissimumq; fratrem tuũ Ludouici duodecimi Gallorum regis omnem Italiã annis duodecim ita ditioni subiecisse, quòd rex Italiæ tunc potius censendus erat quàm dux: cuius memoria nunquam delebitur. Vale Princeps optima, faxit Deus optimus maximus annos viuas Adamicos, & demum spiritus sedes petat beatas. è Lutetia. 26. die Ianuarij. 1542.

NICOLAVS

NICOLAVS ROCHEVS LECTORI BENEVOLO. S.

EN LECTOR candide libellus de mulierũ morbis, quem partim ex Græcorum Arabumq́ monumentis decerpsi, partim ex ea quam experientia didici arte medica, descripsi, in vnoquoq́ capite ordinem obseruaui, quem probatiorem iudicaui, incipiendo scilicet à definitione, causas, notas, prædictiones, nutricatum, & tandem curandi rectam rationem prosequutus sum. Hunc dicaui nomini dominæ meæ Catharinæ Ambasinæ, ne acephalos in lucem prodiret: quanquam liber de semine genitali, & meatuum, mẽbrorumq́ seminariorum morbis istum præcedere debeat. Tertium tenet ordinem libellus de natorum & educatione, & eorũ morbis. Quartus liber capillorum affectus ipsorumq́ infectiones amplectitur. In quinto narrantur cerebri neruorumq́ pathemata: hos quatuor propediem prælo mandandos curabo, modò bono gratoq́ animo hunc suscipias. Vale feliciter.

ã 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

DE MVLIERVM MEATIBVS SEminarijs. Cap. I.

Alexander Benedictus, li. 20. anat. c. 23.

DE fœminarum genitalibus membris, ac ipsorum morbis describere par est. Venę igitur humoris, quem prolificum plerique medici prædicant, eandem fermè in fœmella, quam in viris originem habent, ac flexuosis orbibus in testiculos deriuant, inde ad vuluæ ostium tendunt, vnde semẽ tãta voluptate prorũpit, quod vanum atque inutile philosophorum princeps Aristoteles asseuerat, cui & Arabs Auerroës subscribit. Veruntamen (fateor) ex renibus, spina, coxis, lumbis, venæ ac arteriæ multæ, quę sparsim funduntur in fibras per vuluam tenuissimas, tendunt, ex quibus genitalis humor, crassus, albus, oui albori similis intus colligitur (vt bilis quotidie in stomacho) ad conceptum necessarius: quod in ouis contigit, in quibus quod candidum est ac luteum à fœmina prodit, semine maris tantum constituente: ex ea materia mẽbra quæ spermatica vocamus generantur, at ex mensibus rubentia, qualis caro est nutrienti similis, fiunt. Aristoteles de piscib. hæc refert. Quo autem rupto, fœ- *Aristot. li. 6.*

A tus veluti nucleus constat, qui primum nullum accipit cibũ, sed oui humore iam hausto increscunt, pòst nutriuntur aquis dulcibus fluuiorum, vsq; dum satis augeantur. Idem author. An id verum, non dicitur, alimentum omne esse extrinsecus, sed protinus vt in plantarum seminibus inest aliquid tale primùm quod lacteum vocatur, sic in animalium materia excrementũ constitutionis alimentum est, incrementum verò fœtui per vmbilicum cõtingit, eodem quo plantas modo per radices, atq; etiam animalibus ipsis, vbi absoluta iã sunt, ex eo (quod continetur) alimẽto idem accidit. At quod fœmi- *de historia animalium. c. 3.*

B nis in Venere prorumpit, non per saltus exit sicut virile: quoniam inutile est & vitiato simile, omnino differens ab eo, qđ intra vuluam sine libidine quãdoq; restagnat. Ex vtrisq; itaq; maris & fœminæ fœtus membra figurantur, ac spiritalis vita producitur: verùm ex virili semine principalia membra, ex fœmineo cætera ignobiliora constituuntur, ex puriori veluti materia, sicut & spiritalis vigor. Maris enim semẽ in medio genitalis fœminei alboris colligitur, vt generandi potestatem in materiam vniuersam diffundat, ex Galeni sententia, atq; ita mẽbra formantur menstrui sanguinis non indiga, donec

nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

nec exhausta materia, maiori corpus indigeat nutrimento, quod ex vmbilico postea quæritur. A conceptu enim ad septimum vsq; diem seminis prolifici fluxiones simplices apparent, quo tempore & vmbilicus inchoari & secundæ videntur. Decimo die cordis bulla tumet, spiritu intus ebulliēte, & calore extrinsecus exiccante, secundarum materia firmatur: quoniam & planta, & cortex, eodem generantur tempore. Post eos dies cætera membra describūtur, nec vno tēpore principalia generantur mēbra, quoniam diuersæ sunt naturæ. Cor enim primùm progeneratur, exinde reliqua describuntur membra, postremò replentur pictoris imitatione, circiter diem. 30. masculina figurantur membra ex Hippocrate. Alij tamē (inter quos Aristoteles) mari. 40. diem statutū pronunciant, fœminæ trium mensium vel pòst: quoniam figura in humido post abortum non permanet, sed statim dissoluitur. Mas si in aquam frigidam diffunditur, cogitur consistitq; in membranula, qua rupta, fœtus ipse apparet magnitudine formicæ maiusculæ, & membra iam inde discreta tū cætera omnia, tū genitalia cōstant, & oculi (vt in cæteris animantibus) prægrandes.

Testes fœminarum.

A Testes in fœminis ab vtraq; parte resimi sunt, leporinis similes, ex quibus (vt alij arbitrātur) meatus alij ad vuluæ cauū exeunt generationi apti, quæ sententia refectione ipsa facilè ostenditur. Habet & mulier (inquit Melanthon opinione Galeni) testiculos sitos iuxta cornua matricis vtrinq;, minores virilibus & frigidiores, sed tamen semen quoddam generātes, quod est quidem tenuius virili & subaquosum, sed tamen in procreatione fœtus misceatur virili semini, eiq; velut alimentum est, vt augeat virile semen, & fœtus ex vtroq; procreetur. Nam vtrunq; semē & B actiuè & passiuè se habet, in generatione fœtus, multum in vtroq; spirituum inest, sed virile quum sit calidius & minus rarum, magis se actiuè habet. Quum autem mulieris testiculi sint extra matricem, & tamē ab ipsis muliebre semen in matricem transmitti oporteat, vt iungatur virili, sciendum est, vt in viris vasa spermatica vehūt seminis materiā ad testes, deinde testes transmittunt per quasdam ambages in parastatas, ita propemodum fit in mulieribus. Nam vasa spermatica materiam seminis muliebris vndiq; ex corpore muliebri attrahunt, deinde testes excipiunt, exceptum & coctum trāsmittunt in parastatas, quę sunt

Alex. be.

Melanthon in commentario de Anima.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

vasa amplectentia matricem, quę quum à testiculis recedũt, incipiũt fieri paulo latiora, donec ingrediuntur matricem. Per hos ramos (quia in concubitu aperiũtur propter motũ) illabitur muliebre semen in cauum matricis. Differunt auté viriles parastatę à muliebrib. quia viriles per longas ambages perueniunt ad virgam, sed in muliere amplectuntur matricem non longo ductu.

De *mulierum locis*.

Lib.11.c.37. Vterus in fœminis (inquit Plinius) loci vocatur, in reliquis animalibus vulua.

Gal.lib. defi. Loci ex duabus venis, totidémq; arterijs constant.

Alex. Bene. Ostium vuluæ in muliere ac in cæteris animalib. naturam, atque os genitale vocari vidimus. In medio tunicula vtrinque apparens nympha νύμφη, & cletoris κλητορίς dicitur: ea intus natura ita custoditur, vt in maribus glans præputij tergore, vt hoc primo munimento aër arceatur. Interior pars ceruix vocatur, in cuiꝰ medio ferè neruosa exilitas est, venulis dispersa tenuib. virginitatis testimoniũ affert. Eugiô vel hymẽ vocatur, primo enim coitu scinditur. Naturalia interdum adeo cõpacta sunt à natura, vt chirurgi opera indigeãt. Parté interioré matricem locosq; appellamus, qui desiderio coitus sæpe descendunt in ijs, quæ a-

A cetabula κοτυληδόνες sunt, vocantur, quibus per vmbilicũ fœtus augetur. Vulua nullam vim immutãdi seminis, sed cõseruatricẽ tantũ possidet. Locorũ ostium internum natura glandulosum est, ad glãdis virilis similitudinem mucronatum, foras in ceruicẽ prominens suo turbine. In ceruis triplex ostiũ est, ob eã causam grauidæ (quia dolent) coitum refugiunt, mulieres verò adamant, vnde & quãdoque superfœtant.

Vuluæ acetabula nõ omnia perfecta animalia possidẽt, sed cornigera, & vna parte dentata, dum partum gerunt: ex vtraque parte dentatis lepus,
B mus, vespertilio habent acetabula. Sus vuluam leuem habet, & conceptus vuluæ non acetabulis adhæret. Semen itaque trahi à locis vteri, atq; ob eam rem multa generari, pro numero locorum & acetabulorum: sæpe enim eodem in loco vteri gemini consistunt.

Acetabulis vulue ex secũdis robustior adhęret ea parte, qua confusa quędam fibrarum multitudo est.

Vmbilici orificia acetabulorum orificijs respondent, vnde ali dicimus.

Asperitas enim vtrinque fibrarum orificiorumq; tenacitatem facit, vt in parietibus fieri solet. Scalpunt enim prius, vt cementum superinductum magis

magis hæreat asperitati.

Vmbilicus cum inuolucro, hoc est secundis, functus officio, ab acetabulis abscedit, veluti pomi pediculus iã maturi à ramo sponte cadentis. Ex ijs acetabulis à partu menstrua profluunt: similis in maribus materia est, quæ in semen genitale per concoctionem vertitur. Locorum ostium in conceptu aperitur, & exinde clauditur, nec amplius recluditur, nisi mulier superfœtet, vel fluxionibus laboret, vel si menses fluant: os id adeo occlusum est, vt aër subire nequeat. Loci ipsi positurã habent inter spinæ imæ partem, quã os sacrũ vocamus, supravesicam, contra mediã positi aluum, inde paulum ad dexteriorem coxam cõuertuntur, postea super rectum intestinũ progressi, ilijs feminibusque latera sua annectunt, rectam cũ vesica continuatamque ceruicem habent, quem canalem vocant, qui ceruici vesicæ suppositus, carnosus cartilaginosusq; admodum est: is in prægnante contrahitur.

Alex. Bened. Ex Celso. lib. 4. c. 1.

Vulua in virgine exigua est, in muliere (nisi vbi grauida est) non multo maior, quàm manu comprehendi possit. Ea cordi, arterijs, neruis, cerebro, spinęque medullæ comittitur, præcordijs item, mammis, renibus, ventri, ilijs, coxis, pubi, quæ omnia in vuluæ strangu-

A lationibus percipiũtur: quibus anima subducitur, vertigines sentiunt, capillos in vertice vel occipitio conuelli arbitrantur, lumbos præterea, femora, inguina & stomachum dolẽt, quædam obmutescunt, aliquibus mentes soluuntur. Ilijs præsertim adalligatur neruulis quibusdam retortis, qui grauidis protenduntur. Nulla vena de maiore recta via ad vuluã pertinet, de aorta verò multæ frequentesque veniũt. Eius materia neruosa est, rugosa, pelliculosa, pollicaris crassitudinis, quæ ad conceptus magnitudinem extendi possit. Qui eo tempore acetabula vuluæ inquirunt ad magnum vulgi B desiderium, digna frustratione frustrantur: videri enim minimè possunt, nec primo conceptus tempore, cùm inuolucra (quæ secundas vocãt) robustiùs vuluæ adhærent: tum enim euidentius membrana valẽtior per vmbilici radices acetabulis (quæ κοτυληδόνας Gręci vocant) comittitur, quales in polyporum sirrhis videmus, qui suctu cùm aliquid capiũt, continent. Hæc accrescente fœtu cõspicua sunt, cum vtero cauo autem ad fœtum conuersa ex Aristotele. In ipso inuolucro ex secundis quędã carnosa extantia fibris referta minimis acetabulis affixa, quæ sanguinem & spiritum veluti radicũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

fibrę exugunt, digeruntq́; per venas, & ad vmbilicū vſq; defertur ſanguis ſpiritusque, per quem alimētum haurit fœtus.

Melanthō li. de Anima.

Matrix μήτρα, partes duas habet, receptaculum factum vt fœtum cōtinere poſsit, idq́; vocatur ὑστέρα. Altera pars eſt anguſtior, quæ eſt aditus longiuſculus, ideoq́; collum matricis dicitur. Et quoniam receptaculum amplius eſt, qua parte verſus collum tendit, ſunt addita cornua, vt quaſi lunæ creſcentis figuram referat. Nam hæc cornua ſunt ligamēta, quæ matricem alligant coxis. Eſt & matrix intus vndique conſperſa tanquam punctis. Sunt autem hæc puncta orificia venarum vndique tendentium ad matricem, & hæc orificia vocantur ideo κοτυληδόνες, quia vt amplecti poſsint fibras, quibus fœtū in vtero & retinent & alunt, ſunt ſimiles extremis polypi pedibus, qui appellantur cotyledones, propter cauam figuram & aptā ad prehendēdum. Triplex vtilitas eſt cotyledonum. Sunt enim canales, per quos ſanguis menſtruus effluit: ſuppeditant etiam ſanguinem puriorem alendæ matrici & alendo fœtui, & figura ſua fibras apprehendunt, vt retineri in vtero fœtus poſsit. Oriri autem cotyledones alij putant à vaſis ſeminarijs, Galenus etiā à caua vena: aliquæ haud dubiè

A

rami ſunt venarum, quæ à mamillis ad vterum tendūt: attrahunt enim mamillæ partem aliquam ſanguinis ex vtero, quę mutatur in lac, quemadmodū Hippocrates ait lac menſtruo fraternum eſſe. Gemini matrici ſinus ſunt ab vtraq; laterum parte leuiter diſcreti (in dextra maſculinum, in ſiniſtra fœmininum concipi volunt) geminis in mare teſtibus reſpondentes, in vacca veluti cornua plurimùm diſcreta ſunt.

Fœminis vulua ſcroti cōuerſi ſimilitudinem refert, extrinſecus neruoſa, intrinſecus autē carnoſior, & eſt receptaculum fœtus. Muliebris pudēdi ſinus

B

pilis decoratus, Græcū nomen κτεὶς obtinet. At quæ ſinum ambiunt alæ vocantur. Inter has autem caruncula, quæ bifariā excreuit Græcorum lingua νύμφην, noſtra colliculum appellare licet, quē quòd multo promineat, Ægyptij in virginibus excidere conſueuerunt. Porrò in ipſius naturalis collo muſculus eſt, quo vrinam cum lubet retinemus, anulus à figura, ab officio fibula vocatus eſt. Venæ in partem eius inferiorem plurimùm aperiūtur, per quas ſanguis expurgatur, qui grauidis retinetur, ceditq́; in alimētum fœtus & formationem. Nā à venis quę ſecundas implicāt, binæ aliæ prodeuntes venę, ab arterijs indidem ſitis binæ arte-

riæ,

riæ, & à neruis vnus neruus mutuo in vnum congressu, meatũ quendam ab anatomicis Græcis ὀυραχὸν appellatum absoluũt, qui infantis vmbilico inseritur ex quo & enascitur & suspẽsus est, vel alueus est fœtus, locus cui pòst suppeditat nutrimẽtũ.

DE MENSIBVS, SIVE *menstrua purgatione.*

Cap. II.

Alex. ben. MEnstrua quum plurimũ lunæ motu singulis mẽsibus profluũt, quo profluuio virginib. vox mutatur, vt in maribus primo coitu, mãmæ inde tumescunt. Hæc non nisi semen incoctum ab Aristotele appellantur, ex partibus quæ supra infraq; renes sunt, et à lumbis, minimis venis prodeunt ad vuluę acetabula, quibus fœtus in vtero alitur (vt dictum est) vel à puerperio iuxta naturalium ora: ex venis quoque duabus secundum os pubis iuxta vrinæ exitum erumpunt. Ex ea parte & fœminarũ non prolificum semen in coitu (vt dictum est) effunditur, tanto in plerisque impetu, vt masculorum more lõgius exiliat, diuersæ quidem naturæ ab eo, quod in vuluæ cauo prolificũ restagnat. Gal. li. de se. Menstrua contingunt mulieri, vt sanitatem tueantur. Retenta enim in conceptione fœtui fomentum ministrant: facta quidem ad conceptionem & lactis generationẽ. Alterum (inquit Galenus) nostræ generationis principium, sanguis mẽstruus videlicet, humidum natura est. Gal. in comment. j. lib. aph. sententia 14. Qui crescunt, &c.

Plærisque sane puellis anno 14. mẽsium expurgatio primũ incipit, paucis admodum ante annum tertium & decimũ, aut duodecimum muliebria proueniunt: plurimis verò post annum decimum quartum tandẽ prorumpunt. Tempus autem vnicuique purgationi statum non est: plerisque etenim per biduum aut triduum, maximæ verò parti quinque dierum spatio menses excernuntur, aliæ vsque ad septimum: paucæ raræq; sunt, quæ ad duodecimũ vsque diem huic profluuio iugiter obnoxiæ expurgantur. Sistuntur autẽ huiusmodi muliebres deniq; expurgationes, partim quidẽ anno ætatis suæ quinquagesimo, partim verò, quanquam ea rara sit auis, non ante annum sexagesimũ, nonnullis à septimo statim ætatis, (vt ita dicam) lustro, & potissimè bene curata cute, ac prępinguibus desinere atque omnino cessare menses cœperunt. Quãdo igitur lentè ægreq; ea purgatio procedit, circa prothesmiam certum menstruorũ terminum laua, potionatoq; vel

Aegineta lib. 3.

fisanno, aut porro capitato, cũ pipere & ruta in hoc ipsum decoctis, reliquus potus ex passo fiat cretico: bibẽs autem huius potionis ea affectione oppressa cotylam, deambulando commouebit menstrua. Manducet verò loligines, sepias, polypodas, & quæcunque id genus sunt: nam sanguinem turbandi proliciendique potentiam habent.

Plin. lib. 28. cap. 7.

De mensium facultate, Ex Plinio.

Iam primùm abigi grãdines turbinesq;, contra fulgura ipsa in mense connudata, sic auerti violentiam cæli. In nauigando quidem tempestates etiam sine menstruis. Ex ipsis verò mensibus monstrificis, alia dira & infanda vaticinantur: è quibus dixisse non pudeat. Si in defectu lunę solisúe cõgruat vis illa, irremediabilem fieri. Non segnius & silente luna, * coitus suos maribus exitiales esse atque pestiferos. Purpuram quoque ab his eo tempore pollui: tanto vim esse maiorem. Quocunque autem alio menstruo, si nudatæ segetem ambiant, erucas ac vermiculos scarabeósque ac noxia alia decidere. Metrodorus Scepsius in Cappadocia inuentum prodit, ob multitudinem cantharidum illas ire per media arua, retectis super clunes vestibus. Alibi seruatur, vt nudis pedibus eant, capillo cinctuque

Aliàs, coitusq; tum.

A dissoluto. Cauendum verò ne id oriente sole faciant, sementem enim arescere. Item nouellã vitem eius tactu in perpetuũ lædi, rutam & ederas res medicatissimas ilico mori. Sed præter hæc certum est, tactis aluearijs apes fugere, linaque quum coquantur nigrescere, aciem in cultris tonsorum hebescere, æs contactum graue virus odoris accipere & ęruginẽ, magis si decrescẽte luna id accidat. Equas, si sint grauidę, tactas abortum pati: quin & aspectu omnino, quanuis procul visas, si purgatio illa post virginitatem prima sit, aut in virginea ętate spontanea. Nam B bitumen in Iudæa nascens, sola hac vi superari filo vestis contactæ docuimus. Ne igne quidem vincuntur, quo cuncta: cinísque etiam ille, si quis aspergat eum lauandis vestibus, purpuras mutat, florem coloribus adimit, ne ipsis quidem fœminis malo suo inter se immunibus. Abortum facit illitus, aut si omnino prægnans supergrediatur. Quę Lais & Elephantis inter se contraria prodidêre de abortiuis, carbone è radice brassicæ vel myrti, vel tamaricis in eo sanguine extincto: item asinas non concipere tot annis, quot grana hordei contacta ederint: quæque alia nuncupauêre monstrifica, aut inter ipsas se pugnantia, quum hæc

fœcun-

fœcunditatem fieri ijsdem modis, quibus illa sterilitatẽ pronunciaret, melius est non credere. Bythus Dyrrhachinus hebetato aspectu specula recipere nitorem tradit, ijsdem auersa rursus contuentibus, omnẽ talem vim resolui, si mullum piscem habeant secum.

Multi verò inesse etiam remedia tanto malo aiunt: podagras illini, strumas & parotidas, panos, sacros ignes, furunculos, epiphoras, tractatu earum mulierum leniri, Lais & Salpe canum rabiosorum morsus, & tertianas quartanásque febres, menstruo in lana arietis nigri, argenteo brachiali incluso.

Diothemus Thebanus, vestis omnino ita infectæ porticuncula ac vel licio brachiali inserta. Sotira obstetrix, tertianis quartanísque efficacissimum dixit, plantas ægri subterlini, multóq; efficacius ab ipsa muliere, & ignoranti.

Sic & comitiales excitari, morbósque sanari. Icetidas medicus quartanas coitu finiri, incipientibus duntaxat menstruis, spopondit. Inter omnes verò conuenit, si aqua potúsque formidetur à morsu canis, supposita tantum calici lacinia * tali, statim metum eum discuti, videlicet præualente sympathia illa Græcorum, cùm rabiem canum eius sanguinis gustatu incipere dixerimus, Cinere eo iumentorum omnium vlcera sanari certum est, addita caminorum farina & cera: maculas autem è veste eas non nisi eiusdem vrina elui. Cinerem per se rosaceo mistum, fœminarum præcipuè capitis sedare dolores, illitum fronti: asperrimamque vim profluuij eius esse primis annis, virginitate resoluta. Id quoque conuenit, quo nihil equidem libentius crediderim, tactis omnino menstruo postibus, irritas fieri magorum artes, generis vanissimi, vt æstimare licet. Hæc Plinius.

* id est, menstruo tincta.

A

Solum animal menstruale mulier est, & nihil verò facilè reperitur mulierum profluuio magis monstrificum. Acescunt superuentu musta, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insita, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum quibus insedêre, decidunt. Speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, acies ferri præstringitur, eborísque nitor, aluei apum emoriuntur, æs etiam ac ferrum rubigo protinus corripit, odorque dirus aëra. Et in rabiem aguntur gustato eo canes, atque insanabili veneno morsus inficitur. Quin & bituminum sequax alioquin & lenta natura, in lacu Iudææ (qui vocatur Asphaltites) certo tempore anni supernatans, nequit sibi auelli, ad om-

Idem li. 7. cap. 15.

B

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

nem contactum adhærens, prę terquam filo quod tale virus infecerit. Etiam formicis anili minimo, inesse sensum eius ferūt: abijciq; gustatas fruges, nec postea repeti. Et hoc tale tantumq;, omnib. tricenis diebus malum in muliere existit, & trimestri spatio largius. Quibusdam verò sæpius mense, sicut aliquibus nunquam: sed tales non gignunt, quando hęc est generando homini materia, semine è maribus coaguli modo hoc in sese glomerante: quod deinde tempore ipso animatur, corporaturq;. Ergo cū grauidis fluxit, inualidi aut nō vitales partus eduntur, aut saniosi, vt author est Nigidius. Hæc omnia Plinius.

DE MENSIVM MORA *seu suppreßione, caussæ.* Cap. III.

Aegineta lib. 3. c. 61.

QVæ singulis quibusque mensibus mulieres repetit purgatio, supprimitur quādoq; vniuerso quidem corpore incommoda valetudine affecto, interdum verò locellis modo earundem priuata ęgritudine vexatis, propter loci illius frigiditatem, aut plagā, aut distemperantiam oborta, vel acquisititiam afflictionem, vt plurimum verò ex abortionibus, & propter principem a-

A liquam corporis partem, propria passione afflictam, verbi caussa, iecur, aut ventriculum, aut pectus quem græci θώρακα dicunt, aut aliquid huiusmodi, quæ in diuturno accidunt morbo.

Gal. lib. 3. de symptomatū causis.

Neq; mensium suppresionem, neq; prauas expulsiōes, omniū quæ ex vtero profluere solent, difficile fuerit inuenire, si similes tibi scopos proposueris. Etenim nōnunquam vteri ipsius corpus, si solidum fuerit aut durum, causa est cur menses supprimantur: detinentur etiam nonnunquam ob materiam ipsam, quum vel crassum fuerit excrementum, vel viscosum, supprimuntur etiam non B nunquam, licet vtile fuerit excrementū, obstructis ob huiusmodi humores vasis, quæ ad vterum descendunt. Præterea vniuersi corporis occasione, mulier interdum nihil expurgat, interdum plus iusto, interdum minus, nonnunquam etiam deprauatum. Nihil omnino excernit, ob multas exercitationes, & victum tenuem, & quum ad alias partes repunt humores. Minus excernit, easdem ob causas, sed remissiores quàm pro naturali consuetudine. Plus autem ob diuturnum otium, & victum opiparum. Cæterum deprauatæ per vterum fluxiones (nominatur verò quicquid huiusmodi est flu-

Gal. i[n] Aph. mēstru[a] ra. &

xus

xus muliebris) fiunt expurgato per hanc partem vniuerso corpore. Atq; talem semper refert speciem id quod excernitur, quale est id quod in animãte redundat: quippe rubrũ excrementum sanguinis saniem declarat, album pituitam, pallidum bilem amaram. Præter iã dicta, est aliud ex vtero deprauatum profluuium, ob affectũ aliquem ipsum infestãtem eueniens. Insuper menses interdũ supprimuntur, non ob sanguinis penuriam, quam vel multa exercitatio (vt dictum est) vel tenuis victus induxit, neq; ob affectum in vtero cõsistentem, sed propter robustas vires, sanguine ad alias partes irruente. Etenim neminem latet, quòd nonnunquam aut maior mensium copia fluit quàm antea, aut minor, aut omnino nihil fluit: aut prauum est quod affluit, ob proprios vteri morbos, siue ipsius cornua, siue ceruix, siue totum spacium afficiatur, atq; sub hac diuisione steriles quoque comprehendi possunt.

Gal. lib. 3. de symptomatũ causis.

Menstrua possunt fieri pauciora, vel quia venæ ferentes ad vterum menstruam purgationem comprimuntur, vel obstruuntur ob crassitudinẽ sanguinis vel frigiditatem, & robur ipsorum quæ sunt in vtero vasorum, adeo, vt quod influit non admittant.

Gal. in 5. Aph. 57. si mẽstrua plura. &c.

A Mulieribus quibusdam mẽses supprimuntur, vel naturaliter, vel præter naturam. Si naturaliter, hinc colligere licebit, quòd mulier nulla inde molestia vel totius corporis, vel vteri afficiatur. Ætatis itaque rationem iã descripsimus. Steriles etiam mulieres, in vtero habentes & saltatrices naturaliter non purgantur. Nam quicquid in eis recrementi est, nimia exercitationis vehemẽtia absumitur, & vt summatim dicam, mulieres calidioris temperaturæ, validisq; exercitijs vtentes & agrestes, parum aut nihil per menstrua purgantur. Nonnunquam autem præter B naturam menses nimia vel pinguedine, vel gracilitate suppri mi solent. Pingues enim exanguiores reliquis sunt, minimasq; venulas habent: quique illis inest paucissimus sanguis, ferè in pinguedinem transit. Graciliores verò ob diuturnũ aliquem morbum extenuatæ, nihil prorsus superuacui sanguinis continent. Præterea mẽses non defluunt, quibus sanguis vel crassus, vel lentus, vel per alia loca delatus fuerit: sicuti per nares, aut sedem: alijs etiam quòd è thorace sanguinem eiectauerint, alijs quòd è dissecta vena vltimam sanguinis inanitionem tolerauerint, menses suppresssi sunt: sed & reliqua excretionum genera idẽ

Fuchsius ex Paulo & Aëtio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

effecerunt, vt sudoris multitudo, assidui vomitus, alui profluuia, ac pustularum omne genus, quæ in cute efflorescunt. Sic præter has omnes causas menses supprimuntur ob acutos maximosq; morbos, & ob alimenta quę vel paucitate, vel multitudine sua excesserint. A pauco enim alimento paululũ quidpiam confestim expirat, à multo verò meatus obstruuntur, & excretio intercipitur: sępe etiã in ore vteri calli obtorti, aut carnis excrescentiæ, aut pinguedinis copia purgationem menstruam impediunt. Quibusdam etiam cicatrices vlcerum quæ in vtero præcesserunt, vasorum ora à quibus sanguis in vterum ferebatur, obstruxerunt. Nonnullis post abortum vteri ore exulcerato, ac deinceps ad cicatricem ducto, obstructio ac compactio superuenit, quæ sanguinis per vterum excretionem aufert: curæ quoq; pertinaces, formidoq́ue immodica, & ingens mœror menses intercipiunt, frigida deniq; aut alia vteri intemperies mẽses remoratur. *Notæ*.

Gal. lib. 6. de locis affectis. Accidentia quæ ob astricta menstrua infestare solent, nũc enarrare aggredior, sumpto initio ab his quæ ab Hippocrate in aphorismis scripta sunt, præcipuè verò quum dicit: Si mulier neq; prægnans, neq; puerpera lac habet, menstrua eius A defecerunt. At nullo in mammis apparente lacte, menstrua suppressa hisce notis deprehẽdũtur. Grauitas totum corpus molestat, item fastidium quoque, vt nulla sit cibi cupiditas, horror inæqualis, quòd si citra horrorem inæqualitas aliqua fuerit, atq; fastidium, cupiatq; mulier quædam aliena, iube vt obstetrix vteri ceruicem tangat. Nam si citra duritiem clausa inueniatur, eam prægnantẽ esse conijcies. Nõnullę cibum præterea euomunt, ac terram, aut extinctos carbones, aut alia quædam huiuscemodi ædunt. Si verò clausum fuerit os ceruicis vteri, ac duritiem quoque habeat, B affectum aliquem in vtero esse portendit. Oportet itaq; speculari obstetricem ad quam partem vel declinet, vel retrahatur: nam in ea parte affectam vteri sedem esse conijciendum est. Atq; in quibusdã fœminis, eius partis dolor cum grauitate nonnihil significare potest: quin etiam in coxã dolor transit, ac crus ipsum quod è regione est, per incessum claudicat. Quod si longiori tempore supprimantur menstrua, nullamq; medicus mulieri vacuationem promoueat, tumor aliquis præter naturam in ilibus interdum exoritur, ostendens nimirum ex internis partibus quampiam esse inflammatam. Nonnullis panus in extrema

ilium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

ilium parte excitatur: veluti viris quoque eodem in loco nõnunquã oriri solet, qui vbi suppuratus aliquando fuerit, lõgo temporis spatio vix finitur. Huiusmodi accidentia suppressa mẽstrua sequi cõsueuerunt, ac præterea lũborũ, & colli, & sincipitis dolor, qui etiam oculorũ fundamenta infestat: item febres ardentes, & vrinæ nigricãtes, cũ rubra quadã sanie, perinde ac si aquæ ex qua nuper mactatæ carnes ablutæ fuerũt, fuliginẽ quis immiscuisset, quibusdã vrina, aut difficulter redditur, aut omnino supprimitur Quum ergo horum aliquid in muliere cõspexeris, vterũ veluti radicem ipsorum conijcere oportet. Quòd si per aliũ quẽpiam corporis locum sanguis effluxerit, aut inflammatio, aut erysipelas excitatur, an menstrua purgẽtur interrogare debes: siquidem nihil horum accidere solet integrè purgatis,

Fuchsius. Frigidioris autem temperaturæ fœminas ex ijs potissimũ dignoscemus, quòd somnolentiores, ad omnemque motum segniores sunt, ac colore candidiores, seu plumbeæ, vrina aquosa, pituitam quoque iugiter excreant, & interdum etiã pituitosos humores euomunt.

Calidioris autem temperaturæ notæ, iam cõmemoratis prorsus contrariæ sunt.

Prædictiones.

A Mulieri sanguinem euomenti, menstruis erumpentibus, solutio fit. *5. Aph. 32.* *5. Aph. 36.*

Menstruis deficientibus, sanguis ex naribus fluẽs, bonum.

Mulieri menses decolores, nec per idem semper tẽpus venientes, purgationem indicãt esse necessariam.

Si mulier neque grauida est, neque peperit, lac habet, huic menstrua defecerunt. *5. Aph. 39.*

Si menstrua plura fiant, accidunt morbi, & si non fiant, ex vtero morbi contingunt. *5. Aph. 57.*

Menstruorũ retentio sequentes morbos gignit, conceptum impedit, corpus calefacit, venas implet atque distendit, vesicam premit, vrinã prohibet, dolorem lumborum & suffocationem excitat, coxendicem molestat, interdum putrescit & suppurat. *Hippocrates libro de fœtu.* B

Dictis addunt Arabes deliria, comitiales, locorum strangulationem, eorũdem abscessus, corporis grauitatem, inappetentiam, concoctricis facultatis debilitatem, nauseam, ructus, tusses, anhelatiões, aquas cutem subeuntes, febres, morbos articulares, animi angustias, capitis & radicis oculorum dolores, oletulorum exitum inhibet.

Suppressa muliebris purgatio multarũ & diuturnarũ ægritudinum causa fieri consueuit. *Aegineta li. 3. ca. 61.*

Vrina lactis modo alba & dẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.570/a

sa, aut obscura liuénsque, mensiũ suppressorũ, aut locellorum affectorum argumento est.

Vrina albescens, ruffescénsue cum squamosis resolutionibus nigricãtib. eadem arguit, modò mensium suppressorum reliquæ adsint notæ.

Nutricatus conueniens suppressis mensibus.

Fuchs. Si à frigidis ac crassis humoribus menses supprimuntur, cibos calidos & extenuãtes exhibebimus.

Vinum etiam fuluum, odoratum & antiquũ vt bibant præcipiemus. Exercitia quoque, & alia quę corpus calefacere, crassosque ac lentos humores incidere & extenuare possunt, præscribemus.

Fuchs. Cæterùm calidiores & plurimum exiccatæ mulieres curãtur, si quàm maximè humectentur vberiore humidioreque cibo & potu, quales sunt qui è carnibus agni, hædi, è piscibus teneras carnes habentibus, auibus altilibus, & similibus parantur.

Vino vtendum candido non admodum antiquo & diluto, balneis item dulcium aquarũ, & vt in paucis rem contraham, victus ratione ea vtendum, quę hecticis adhibetur.

Aegineta. Alimenta porrò congruunt bellè instructa, riteq; disposita, & humida olera, ac dulciora cuncta. Pisces saxatiles, aues te-

A neriores, & lactis potatio, confectiones ex melle, quę μελιτώματα Græcè dicuntur.

Vinum tenue, colore candido, non admodum vetus.

Non probantur carnes, neq; legumina, excepta ptisana.

Vbi autem præfinitum purgatiõis tempus pro forib. iam cõstiterit, desquamatos pisces marinos, & ceu dictum est, molliores, quæ μαλάκια vocantur, & quæ cutis modo integũtur testa, vnde illis Græcè nomen ὀστρακόδερμα est inditum, nec non porra capitata, cum ruta ac pipere elixa sumant, ius quoque eorundem bibant.

B *Regulæ curandi menses suppressos.*

Quibus ex corporis ariditate menses suppresi sunt, dene gabis ea quę calefaciẽdo siccãt.

Aperientibus medicamentis leuioribus in curę aggressu vtẽdum, subinde sensim exhibenda sunt quæ validius aperiunt.

Hippocratis sententia est, calefactione ex aromatis muliebria educi. 5. Aph. 28.

Hæc emplastri modo vmbilico admoueri debere asserit Haly. *Li. 28. de regali dispositione.*

Intẽtio sanationis in ipsis est, ora quidẽ aperire vasorũ, quæ pertingunt ad vterum, sanguinem verò extenuare. *Gal. in 5. Aph. 36.*

Sectio Venæ. *Mulieri menses deco. &c. Aegineta.*

Quum igitur ob aliquam interaneorum primariã affectionem

nem